

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICILIK
BAĞLAMINDA SANAT ETKİNLİKLERİNİ
UYGULAMA DENEYİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gülşah ÖZGÜN

Eskişehir 2021

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICILIK BAĞLAMINDA
SANAT ETKİNLİKLERİNİ UYGULAMA DENEYİMLERİ**

Gülşah ÖZGÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okulöncesi Öğretmenliği Programı

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ocak 2021

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICILIK BAĞLAMINDA SANAT ETKİNLİKLERİNİ UYGULAMA DENEYİMLERİ

Gülşah ÖZGÜN

İlköğretim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ocak 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM

Okul öncesi eğitimde önemli bir yere sahip olan sanat etkinlikleri çocukların, yaratıcı düşüncelerini harekete geçirebilmelerine, düşünce ve duygularını ifade edebilmelerine, estetik algılarını geliştirebilmelerine fırsat verecek biçimde uygulanmalıdır. Bu noktadan hareketle okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma durum deseninde olup nitel araştırma yöntemleri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu Elazığ ili merkez ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyleri temsil edecek bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden üç okul öncesi öğretmeni ve sınıfları oluşturmaktadır. Araştırma verileri açık uçlu sorulardan görüşme formu, görüşme formundaki soruların içeriğinden yola çıkarak hazırlanmış gözlem formu ve doküman inceleme formu kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda alt ve orta sosyoekonomik düzeyi temsil eden öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda hareket etmediği ve genellikle kopya ve şablon çalışmalara ağırlık verdikleri görülürken; diğer öğretmenin genellikle yaratıcılığı ön plana alan etkinlikler uyguladığı gözlenmiştir. Alt ve orta sosyoekonomik düzeyi temsil eden öğretmenlerin sanat etkinlikleri uygulamalarını gerçekleştirirken çocukların ürünlerine müdahalede buldukları, yaratıcı düşünmeyi geliştirecek yöntem ve tekniklere çok az yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Üst sosyoekonomik düzeyi temsil eden öğretmenin sanat etkinliklerinde çocukların özgün olabilmelerine fırsat verecek bir ortam oluşturduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada sosyoekonomik düzeyin planlama ve uygulama kısmında öğretmenlere az da olsa yarar sağladığı görülmüştür ancak eğitimcinin rolünün en önemli faktör olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcılık, Sanat etkinlikleri, Okul öncesi eğitim, Sosyoekonomik düzey.

ABSTRACT

EXPERIENCES OF PRESCHOOL TEACHERS APPLYING ART ACTIVITIES IN THE CONTEXT OF CREATIVITY

Gülşah ÖZGÜN

Department of Primary Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, January 2021

Supervisor: Dr. Lecturer Aslı YILDIRIM

Art activities, which have an important place in preschool education, should be implemented in a way that enables children to activate their creative thoughts, express their thoughts and feelings, and develop their aesthetic perceptions. From this point of view, this study, which was conducted in order to examine the art activities applied in the preschool period in the context of creativity, was carried out by qualitative research techniques. The participants of the study consist of three pre-school teachers and classes who voluntarily agree to participate in the study, who are working in independent kindergartens that are represent lower, middle and upper socioeconomic levels in Elazığ province in the 2018-2019 academic year. The research data were obtained by using the interview form from open-ended questions, the observation form prepared based on the content of the questions in the interview form, and the document review form. Content analysis method was used to analyze the data. As a result of the study, it was seen that teachers representing lower and middle socioeconomic levels did not act in line with their opinions and generally focused on copy and template works but other teachers generally applied activities that prioritize creativity. It has been concluded that teachers representing lower and middle socioeconomic levels intervene in children's products while performing arts activities and give little place to methods and techniques to develop creative thinking. It was observed that the teacher representing the upper socioeconomic level created an environment that would allow children to be original in art activities. In this study, it was seen that socioeconomic level provided little benefit to teachers in the planning and implementation part, but the role of the educator was found to be the most important factor.

Keywords: Creativity, Art activities, Preschool education, Socioeconomic level.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın gerçekleştirilme sürecinde benden desteğini ve emeğini esirgmeden her zaman sabırla, hoşgörülle, samimi yaklaşımları ve değerleri katkılarıyla bana yol gösteren danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Yüksek lisans sayesinde tanıdığım, çalışmalarını imrenerek takip ettiğim, akademisyenliğe olan inancımı diri tutan, desteğini her zaman hissettiren, hocamdan öte olan Prof. Dr. Serap ERDOĞAN 'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatıma geç girmesine rağmen kalbimde kocaman bir yer edinen, Eskişehir'i benim için daha da güzelleştiren ve şimdilerde kardeşim dediğim Av. Senem ACUN'a sonsuz teşekkürler.

Kendime inanmadığım anlarda dahi bana inanan, her durumda koşulsuz şartsız yanımda olan, bu hayattaki en güzel mucizem, değerli eşim Erdoğan ÖZGÜN'e varlığı için binlerce kez teşekkürler.

Ve Gülay YUSUFOĞLU! Seninle yaşadığımız her zorlukta içinde bulunduğumuz durumdan 'Biz' olarak çıktık. Daha neler yaşarız, güler miyiz, ağlar mıyız bilemem ama bu uzun yolculukta önümüz neye çıkarsa çıksın benimle olacağından şüphem yok. İyi ki varsın can dostum.

Son olarak aileme teşekkür etmek istiyorum. Sabahladığım günlerde "keşke bilsem de ben yazsam sen dinlensen" diyen annem Nasife DEMİR'e varlığı ve her zaman yanımda olduğu için sonsuz teşekkür ederim. Bu süreçte benimle birlikte sabırla tezimi okuyup bana destek veren, bir abiden çok hayat arkadaşı olan Hasan Şemsi ATA'ya çok teşekkür ederim. Bugün bulunduğum yerde olmamı sağlayan, bana ve herkese çok büyük emeği geçen saygıdeğer abim Dr. Öğr. Üyesi Ömer Şükrü YUSUFOĞLU'na ne kadar teşekkür etsem azdır. Bana doğruyu yanlış öğreten, beni eğiten şimdilerde hayatta olmasalar dahi varlıklarını kalbimde hissettiğim dedem Reşit DEMİR'i ve anneannem Güllü DEMİR'i rahmetle anıyorum. Desteklerini ve sevgilerini hep hissettiğim DEMİR ailesine teşekkürlerimi sunarım.

Gülşah ÖZGÜN

Eskişehir 2021

22/ 01/ 2021

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Gülşah ÖZGÜN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcılığın Önemi.....	2
1.2. Okul Öncesi Eğitim Programında Yaratıcılığın Yeri.....	4
1.3. Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Öğretmen Rolü.....	6
1.4. Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Eğitim Ortamının Düzenlenmesi.....	9
1.5. Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Yaratıcılığın Gelişimindeki Etkisi.....	11
1.6. Sanat Etkinliklerinde Yaratıcılığın Geliştirilmesi.....	13
1.7. İlgili Araştırmalar.....	16
1.7.1. Yaratıcılık ile ilgili yapılan çalışmalar.....	16
1.7.2. Görsel sanatlar ve yaratıcılık ile ilgili çalışmalar.....	21
1.8. Gereksinim.....	24
1.9. Amaç.....	25
1.10. Önem.....	25
2. YÖNTEM.....	27
2.1. Araştırma Deseni.....	27
2.2 Çalışma Grubu.....	28
2.2.1. Öğretmenler.....	28

	<u>Sayfa</u>
2.3. Veri Toplama Süreci.....	29
2.3.1. Veri toplama araçları.....	30
2.3.1.1. Kişisel bilgi formu.....	30
2.3.1.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu.....	31
2.3.1.3. Yarı yapılandırılmış gözlem formu.....	31
2.3.1.4. Doküman inceleme formu.....	32
2.3.1.5. Araştırmacı günlüğü.....	33
2.4. Verilerin Analizi.....	33
2.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği.....	34
3. BULGULAR VE YORUM.....	36
3.1. Sanat Etkinliklerinin Planlanmasına İlişkin Bulgular ve Yorum.....	36
3.1.1. Alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	57
3.1.2. Orta sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	66
3.1.3. Üst sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	75
3.2. Sanat Etkinlikleri Uygulamasının Yaratıcılık Bağlamında İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	85
3.2.1. Alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	100
3.2.2. Orta sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	107
3.2.3. Üst sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	114
3.3. Sanat Etkinliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	122
3.3.1. Alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları.....	133

3.3.2. Orta sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmen görüşleri ve uygulamaları.....	136
3.3.3. Üst sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmen görüşleri ve uygulamaları.....	139
4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	143
4.1. Sonuç ve Tartışma.....	143
4.1.1. Sanat etkinliklerinin planlanmasına ilişkin sonuçlar.....	143
4.1.2. Sanat etkinlikleri uygulamasının yaratıcılık bağlamında incelenmesine ilişkin sonuçlar.....	148
4.1.3. Sanat etkinliklerinin değerlendirilmesine ilişkin sonuçlar.....	153
4.2. Sınırlılıklar.....	158
4.3. Öneriler.....	158
4.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	158
4.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler.....	160
KAYNAKÇA.....	161
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Alt Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Planlamasına İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 3.2. Orta Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Planlamasına İlişkin Bulgular.....	55
Tablo 3.3. Üst Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Planlamasına İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 3.4. Alt Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Uygulamalarına İlişkin Bulgular.....	97
Tablo 3.5. Orta Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Uygulamalarına İlişkin Bulgular.....	98
Tablo 3.6. Üst Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Uygulamalarına İlişkin Bulgular.....	99
Tablo 3.7. Alt Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Değerlendirmesine İlişkin Bulgular.....	130
Tablo 3.8. Orta Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Değerlendirmesine İlişkin Bulgular.....	131
Tablo 3.9. Üst Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Değerlendirmesine İlişkin Bulgular.....	132

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Planlama Sürecinde Yer Alan Temalar.....	37
Şekil 3.2. Sanat Etkinliğinin Tanımı.....	38
Şekil 3.3. Öğretmenlerin Gelişim Alanlarını İfade Etme Sıklığı.....	39
Şekil 3.4. Sosyal ve Duygusal Gelişime Katkıları.....	40
Şekil 3.5. Motor Gelişime Katkıları.....	42
Şekil 3.6. Dil Gelişimine Katkıları.....	43
Şekil 3.7. Bilişsel Gelişime Katkıları.....	44
Şekil 3.8. Sanat Etkinliğinde Öğretmen Rollerini.....	46
Şekil 3.9. Sanat Merkezine Yerleştirilen Materyaller.....	48
Şekil 3.10. Sanat Etkinliğine Yer Verme Süresi.....	49
Şekil 3.11. Sanat Etkinliğine Yer Verme Saati.....	50
Şekil 3.12. Sanat Etkinliğinin Türleri.....	51
Şekil 3.13. Sanat Etkinliklerini Diğer Etkinlikler Bütünleştirme.....	52
Şekil 3.14. Sanat Etkinliğinde Oturma Düzeni.....	53
Şekil 3.15. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Uygulama Sürecinde Yer Alan Temalar.....	86
Şekil 3.16. Çocukları Sanat Etkinliğine Yönlendirme.....	86
Şekil 3.17. Etkinliğe Katılım Sağlamayan Çocuklara Yönelik Tutumlar.....	88
Şekil 3.18. Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	89

Sayfa

Şekil 3.19. Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Sanat Teknikleri.....	91
Şekil 3.20. Sanat Etkinliği Esnasında Materyal Sunumu.....	93
Şekil 3.21. Çocukların Özgün Olmasını Sağlama.....	95
Şekil 3.22. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Değerlendirme Sürecinde Yer Alan Temalar.....	122
Şekil 3.23. Çocuk Açısından Değerlendirme.....	123
Şekil 3.24. Öğretmen Açısından Değerlendirme.....	126
Şekil 3.25. Program Açısından Değerlendirme.....	127
Şekil 3.26. Sanat Etkinliklerinin Çocuklara Etkisi.....	128

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem çocukların her yönden gelişimlerinin hızlı olduğu, eleştirel bakış açısı, problem çözme yetisi ve yaratıcı düşünme gibi becerilerin kazanıldığı ve bireyin kişiliğinin şekillendiği kritik bir süreçtir. Yaratıcı düşünme gücünün en üst düzeyde olduğu bu dönemde çocuklarda var olan potansiyelin desteklenmesi ve geliştirilmesi hususunda okul öncesi eğitimin niteliği büyük önem taşımaktadır (Yazar, 2007, s.2). Ektem (2017, s.526) yaratıcılığın eğitimin her döneminde kabul gören konulardan biri olduğunu vurgulamakta ve yaratıcılığı özellikle okul öncesi dönemde verilen eğitimin vazgeçilmez bir parçası olarak nitelendirmektedir. Yaratıcılık, uygun eğitim programlarının kullanıldığı iyi planlanmış eğitim ortamlarında geliştirilebilir (Çetingöz, 2002, s.3). Okul öncesi eğitim kurumunda ortam Aslan, Aktan ve Kamaraj'a (1997, s. 38) göre çocuğun farklı materyaller ile uğraşabileceği, fikirlerinin ve yaratıcılığının ortaya çıkabileceği biçimde oluşturulmalı; olağan düşünce yerine olağandışı düşünceyi geliştirmeyi hedeflemelidir.

Eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimde çocukların hayal güçlerinin ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi okul öncesi eğitimin ilkeleri içerisinde yer almaktadır (MEB, 2013, s.11). Bu ilke doğrultusunda yaratıcılık potansiyelinin açığa çıkarılmasında ve geliştirilmesinde sanat eğitimi uygulamalarının önemi oldukça büyüktür. Sanat eğitimi bireye okul öncesi dönemden itibaren mantık yürütme, problem çözme, yaratıcılığını keşfetme, düşsel ögeler kurma, el, zihin ve göz koordinasyonu sağlama gibi birçok becerilerin oluşması için yaşantı sağlar. Sanat eğitiminin önemli bir bölümünü sanat etkinlikleri oluşturmaktadır. Sanat etkinlikleri içerisinde farklı renk ve dokuda kâğıtlarla oluşturulan ürünler, birçok türde boyalarla oluşturulan ürünler, yoğurma maddeleri ve atık materyallerle yapılan çalışmalar girmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.22; Girgin ve Özkan, 2014, s.80).

Okul öncesi eğitim kurumunda çocukların etkin olarak katıldıkları sanat etkinlikleri, onların özellikle yaratıcılıklarını ve estetik duyarlılığını geliştiren, kendilerini özgürce ifade edebilmelerine fırsat tanıyan etkinlikler olmakla birlikte, okul öncesi dönemde günlük eğitim akışının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. (Çelik ve Yazar, 2009, s.45; Duman, 2014, s.25). Hissettiklerini ve düşündüklerini sözcüklerle, müzikle ve uygulanan diğer etkinliklerle aktaramayan çocuklar, sanat etkinlikleri sayesinde duygu ve düşüncelerini ifade etme olanağı bulmakta ve kendilerine ait farklı ürünler meydana getirerek duygusal anlamda rahatlamaktadırlar. Okul öncesi dönemde uygulanan sanat

etkinlikleri çocuklar için uygun biçimde hazırlandığında onların var olan yaratıcılık potansiyelini destekleyen büyük bir güç olmaktadır (Ersoy ve Ulutaş, 2004, s.2). Öğretmenin bu süreçteki rolü ve katkısı oldukça önemlidir. Öğretmen sanat etkinliği uygulamalarını çocuğu merkeze alan bir anlayışla sunmalıdır. Sanat etkinliği uygulamalarında çocuklara çeşitli seçenekler sunmalı ve çocuğu seçimleri konusunda özgür bırakmalıdır. Çocuğun istediği şekilde kendi ürününü oluşturabilmesine fırsat vermelidir. Öğretmen, süreçte çocuğa gerektiğinde destek sağlayan ve çocuğun yaratıcılığının gelişimine katkıda bulunan bir rehber olmalıdır (Aykanat, 2018, s.3).

Okul öncesi eğitim kurumlarında yaygın olarak sanat etkinlikleri çalışmalarının yürütüldüğü bilinmektedir. Yaratıcılığın okul öncesi dönemde önemi düşünüldüğünde, okul öncesinde yaratıcılığa yönelik gerçekleştirilmesi gereken sanat etkinliklerinin amacına ne düzeyde ulaştığını belirlemek ve bu konuda öneriler geliştirmek önem kazanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcılığın Önemi

Okul öncesi yılları, çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal ve sanatsal gelişim alanlarında en üst düzeyde hız kazandığı ve kişilik özelliklerinin temellerinin atıldığı dönemdir. Bu gelişim alanları içinde yaratıcılık oldukça önemli bir yere sahiptir. Benzersiz, farklı ve orijinal ürünlerin oluşabilmesi için, bireyde var olan yaratıcılık potansiyelinin ortaya çıkması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim yaratıcı potansiyelin açığa çıkarılmasında, yaratıcılığın geliştirilmesi ve değerlendirilmesi hususunda etkin rol oynamaktadır. (Argun, 2012, s.1; Dağlıoğlu, 2011, s.596). Can-Yaşar ve Aral (2010), Yıldız, Özkal ve Çetingöz (2003), Akçum (2005)'un çalışmaları okul öncesi eğitimin çocukların yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Okul öncesi eğitimde çocuklara hazır bilgiyi doğrudan vermek yerine; çocukların düşünerek, araştırarak, yaratıcılıklarını kullanarak özgün ürünler ortaya çıkarabilmeleri için bu düşüncelerini harekete geçirecek fırsatlar sunulmalıdır. Çocuklarda var olan bu yaratıcı düşünme potansiyeli çocuğun kendine özgüdür. Çocuk olayları kendine göre anlamlandırır ve yorumlar. Yaratıcı düşünmede çocuk duyu organlarının duyarlılığı oranında çevresini daha iyi görür, duyar, hisseder ve algılar (Argun, 2012, s.6; Baysal, Kaya ve Üçüncü, 2013, s.57). Dağlıoğlu (2014, s.55)' na göre, bir çocuk ne kadar çok şey görür, duyar, dokunur ve deneyimlirse, o kadar çok şey öğrenir. Bu durum çocukların

gerçekliklerden yola çıkarak hayal güçlerinin gelişmesine ve farklı fikirler üretmesine zemin hazırlar. Çocuklar kendi deneyimlerinden hareketle bir şeyler öğrendikleri zaman daha kalıcı ve eğlenceli öğrenmeler mümkün olmaktadır. Bilgiyi yapılandırmayı öğrenen çocuklar farklı ve özgün fikirler üretme hususunda daha cesaretli olmaktadır.

Çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için, onları hayal güçlerine ilham veren değişkenlerle baş başa bırakmak gerekir. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen etkinliklerin içerisinde yer alan farklı tatlar, değişik sesler, çeşitli türde dokular, tamamlanmamış resimler, ilgi çekecek hikâyeler çocukların dikkatini çeker ve onları merak etmeye sürükler. Etkinliklerde dikkate alınması gereken en önemli nokta çocuklara araştırma, keşfetme, gözlem yapma ve nesnelere inceleme fırsatı sunularak fikirlerini özgürce ifade edebilmelerine olanak sağlamaktır. Bu kapsamda çocuklara merak duygularını karşılayıcı gözlem, araştırma, inceleme, üzerinde düşünme, düşündüklerini ifade etme, problem çözme becerisi kazandırma imkânı veren materyaller açısından zengin bir çevre oluşturulmalıdır. Çocuğun aktif olarak katılabileceği eğitim ortamları ve yaparak yaşayarak uygulayabilecekleri etkinlikler farklı ve özgün fikirler üretmesini sağlayacaktır (Öncü, 2014, s.215; Polat, 2014, s.46; Yazar, 2007, s.11).

Okul öncesinde çocukların temel gereksinimleri göz önüne alındığında yaratıcılık becerisini artırmak ve hayal gücünü yükseltmek için uygun zemin hazırlamak, buna yönelik oyun ve davranışlar sergilemelerini sağlamak amaç edinilmelidir. Okul öncesi eğitimde sözü edilen bu yaratıcı süreçlere yer verilmesi yaratıcı düşünebilen çocuklar yetiştirilmesi açısından oldukça kritik bir öneme sahiptir (Çetingöz, 2002, s.12; Çoban, 2016, s.29).

Tüm bu bilgiler ışığında çocukların yaratıcılıkları desteklendiğinde yeteneklerini keşfetmeleri, dünyaya farklı bakış açılarıyla bakmaları ve zihinlerinde yeni bağlantılar kurabilmeleri sağlanabilir diyebiliriz. Okul öncesi eğitimde çocukların gelişmelerini desteklemenin önemi ve çocukların yeteneklerinin farkına varmaları asıl amaç olarak düşünüldüğünde bu dönemin yaratıcılık eğitimi açısından iyi bir fırsat olduğu bilinmektedir. Bu durum, okul öncesi eğitimin çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesinde çok önemli bir mihenk taşı olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitimin bu durumu gerçekleştirebilmesi uygulanan programların yaratıcı düşünceyi desteklemesi ve önemsemesi ile olanaklıdır.

1.2. Okul Öncesi Eğitim Programında Yaratıcılığın Yeri

Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin kaliteli olması uygulanan eğitim programının niteliği ile doğrudan bir ilişki içindedir. Geleneksel kalıplaşmış programlar çocukları monoton düşünen, birbirini taklit eden, üretemeyen bireyler haline getirmektedir. Bu durumun aksine eğitim programlarının çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlandığı dikkate alındığında, bu programların farklı bakış açısı kazandırmayı, fikir üretmeyi, bağımsız karar verebilmeyi, sentez yapmayı, analitik ve yaratıcı düşüncüyü destekleyici nitelikte olması beklenmektedir. Bu nedenle eğitim programları yaratıcılığı destekleyecek ve farklı öğrenme etkinliklerini ve materyalleri kapsayacak biçimde planlanmalıdır (Baltacı, 2003, s.6; Çetin, 2014, s.85; Dağlıoğlu, 2011, s.613; Gökalp, 2016, s.35; Tuncer, 2015, s.40; Yuvacı, 2017, s.36). Bu doğrultuda planlanmış bir eğitim programı ve iyi yönetilen bir eğitim süreci yaratıcılığı geliştirebilir.

İnal-Kızıltepe, Can-Yaşar ve Uyanık (2017) çocuklara uygulanan Bilişsel Becerileri Destekleme Programı'nın; Sözer-Çapan (2014) beyin temelli öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan bir eğitim programının; Dere (2014) yaratıcılık eğitim programının, çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ve davranışlarını etkilediğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, okul öncesi dönemden başlayarak çocukların dikkatini çekebilecek, merak duygularını harekete geçiren ve bu süreçte aktif olmalarını sağlayan uygun eğitim programlarının çocukların yaratıcılıklarını geliştirebileceği söylenebilir.

Yaratıcılığın günlük hayatın tam olarak içinde olması nedeniyle öneminin gün geçtikçe arttığı bilinmektedir. Bu durum yaratıcılığın eğitim programları içinde daha fazla yer almasına zemin hazırlamaktadır. Çocukların yaratıcılığa yönelik becerilerini geliştiren ve destekleyen çalışmalara yer verilmesi günümüz eğitim programlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. İnan (2014, s.124) son yıllarda Türkiye'de ve yabancı ülkelerde erken çocukluk eğitim programlarında ve yaklaşımlarında yaratıcılığın ön plana çıkartılmış olduğunu vurgulamaktadır.

Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları zaman zaman güncellenmektedir. 36-72 aylık çocuklar için geliştirilmiş olan Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013 yılında yeniden düzenlenmiştir. Programda birçok alanda yenilik yapılmakla birlikte yaratıcılığı geliştirme ve destekleme ile ilgili değişikliklere de yer verilmiştir.

Programda okul öncesi eğitimin amaçları içerisinde yaratıcılık sözcüğü kullanılmamıştır ancak temel ilkelerinde ve temel özelliklerinde yer verilmiştir. 2013

MEB Okul Öncesi Eğitim Programında; “Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.” temel ilkesi benimsenmiştir. Programın temel özelliklerinde “Yaratıcılığın Geliştirilmesi Ön Plandadır” başlığı altında çocukların kendilerini özgün bir biçimde ifade edebilmesi için öğretmenin farklı materyal, yöntem ve tekniklerle çocuğa uygun fırsatlar sunmasının önemi vurgulanırken bu süreçte öğretmenin de yaratıcı olması gerektiğine değinilmiştir. Programda yaratıcılık, ayrı bir alan olarak ele alınmamış, ancak öğretmenlerden kazanım ve göstergeler doğrultusunda planlayacakları ve uygulayacakları tüm etkinliklerde hem kendilerinin hem de çocukların yaratıcılıklarını sürece dâhil etmeleri beklenmektedir (MEB, 2013, s.11-16).

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim programında bulunan yaratıcılığa ilişkin örnek bazı kazanım ve göstergeleri aşağıdaki gibidir:

Sosyal Duygusal Gelişim Alanı

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

- Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.
- Nesnelere alışılmışın dışında kullanır.
- Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.

Kazanım 4: Bir olay ya da durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.

Göstergeleri:

- Başkalarının duygularını söyler.
- Başkalarının duygularının nedenlerini söyler.
- Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.

Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir.

Göstergeleri:

- Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.
- İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.
- Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.

Bilişsel Alan

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri:

- Problemi söyler.
- Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.
- Çözüm yollarından birini seçer.
- Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.
- Seçtiği çözüm yolunu dener.
- Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.
- Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.

Dil Gelişim Alanı

Kazanım 8: Dinledikleri/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

- Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar.
- Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir.
- Dinledikleri/izlediklerini başkalarına anlatır.
- Dinledikleri/izlediklerini resim yoluyla sergiler.
- Dinledikleri/izlediklerini müzik yoluyla sergiler.
- Dinledikleri/izlediklerini drama yoluyla sergiler.
- Dinledikleri/izlediklerini şiir yoluyla sergiler.

- Dinledikleri/izlediklerini öykü yoluyla sergiler.
Motor Gelişim Alanı
Kazanım 5: Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.
Göstergeleri:
 - Bedenini kullanarak ritim çalışması yapar.
 - Nesneleri kullanarak ritim çalışması yapar.
 - Vurmalı çalgıları kullanarak ritim çalışması yapar.
 - Basit dans adımlarını yapar.
 - Müzik ve ritim eşliğinde dans eder.
 - Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.
- Öz Bakım Becerileri Gelişim Alanı
Kazanım 5: Dinlenmenin önemini açıklar.
Göstergeleri:
 - Kendisi için dinlendirici olan etkinliklerin neler olduğunu söyler.
 - Dinlendirici etkinliklere katılır.
 - Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler (MEB, 2013, s.19-36).

Kazanımlarda öğrenilenlerin yeni durumlara uygulanması, özgün ürünler oluşturma, sorunlara çözüm bulma, soru sorma, düşüncelerini açıklama, düşündüklerini farklı yollarla ifade etme gibi ifadelerin yer alması bu kazanımların yaratıcılığı geliştirmeye yönelik olduğunu gösterir. Çocukların özellikle yaratıcılık becerisi açısından değerlendirilmesine programda yer verilmemektedir. Etkinliklerde çocukların yaratıcı tutum ve davranışları ile yaratıcılığı geliştirecek kazanımlara ulaşılma düzeyi belirlenebilir.

Çocuğun düşüncelerini yaratıcı yollarla gösterebilmesi kısa sürede edinilecek bir kazanım değildir. Aksine sabırlı olmayı gerektiren uzun bir sürecin ve nitelikli bir eğitim programının ürünüdür. Çocukların gelişim özelliklerini merkeze alan, onların ilgi ve merakları doğrultusunda hareket etmelerine olanak tanıyan, problem çözmesine önem veren, onlara seçme hakkı tanıyarak kararlarını ön plana çıkararak ilerlemecilik eğitim yaklaşımına uygun bir program, çocuğun yaratıcılığını destekler. Sözü edilen özelliklere sahip bir programı hazırlama ve uygulamada süreci yönetecek olan öğretmenin nitelikleri çok önem taşır (Avcı ve Sağsöz, 2018, s.406; Özerbaş, 2011, s.688).

1.3. Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Öğretmen Rolü

Öğretmenler çocukların yaratıcı, yenilikçi ve ıraksak düşünme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir konumdadırlar (Özmuş, 2012, s.741). Dağlıoğlu (2011, s.612) çocuklarda yaratıcılığın gelişimi ve desteklenmesi hususunda öğretmenlere çok büyük sorumluluklar düştüğünü söylemektedir. Onların çocuklarla kurmuş oldukları bağları, iletişimleri ve uyguladıkları etkinlikler, yaratıcılığı büyük ölçüde etkilemektedir (Gizir-Ergen, 2013, s.32).

Öğretmenlerin çocukları yaratıcılığa yöneltecek bir öğretme-öğrenme ortamı düzenleyebilmeleri için akıcı, esnek ve orijinal bir düşünme becerisine sahip olmaları yaratıcılığın gelişimine rehberlik edebilmelerini sağlayacak bir önkoşuldur (Özerbaş, 2011, s.688). Nitekim Okul Öncesi Eğitim Programında yaratıcı düşünebilen çocukları ancak yaratıcı düşünceye açık öğretmenlerin yetiştirebileceği vurgulanmaktadır (MEB, 2013, s.16). Okul öncesi eğitim kurumunda öğretmen; değişikliğe, farklılıklara ve yeniliklere açık olmalı, düşüncelerini tazeleyebilmelidir. Yeniliklere ayak uyduramayan bir öğretmenin çocukların yaratıcılığını desteklemesi beklenemez (Yazar, 2007, s.58).

Eğitimin belirlenen amaçlara ulaşabilmesinde öğretmenin yaratıcılığını kullanması çok önemli bir öncüdür. Yaratıcılığını kullanabilen öğretmen bir problem ile karşılaştığı zaman farklı çözümler üretmeye gayret eder. Bu davranışıyla öğretmen çocuklara iyi bir model olmakta ve hayal gücünü kullanarak etkinlikleri kendisinin ve çocukların keyif alabileceği bir hale getirmekte; bu şekilde daha kalıcı ve etkili bir sınıf ortamı sunabilmektedir (Aslan ve Arslan-Cansever, 2009, s.337; Baltacı, 2003, s.18). Yaratıcı öğretmenlerin, yaratıcı yöntem ve teknikleri temel alarak materyaller kullanması sonucunda, ortaya yaratıcı düşünebilen çocuklar ve özgün ürünler çıkması kaçınılmazdır (Özler, 2009, s.40).

Öğretmenin eğitimdeki yerinin önemini göz önünde bulundurursak, öğretmenin sergilediği birtakım davranışlar ve öğretmenin karakteristik özellikleri, çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesini engelleyebileceği gibi var olan yaratıcılık potansiyelini de söndürebilir. Öğretmenin çocukların girişimlerine ters tepki vermesi, aşırı eleştirmesi, sabit fikirlere değer vermesi ve sınıf içerisinde katı bir tutum sergilemesi çocukların yaratıcı yeteneklerini ortaya çıkarmasını engeller. Öğretmenin yapması gereken çocuğa her anlamda müdahale etmek değil, rehberlik ederek yaratıcılığı ortaya çıkartacak davranış biçimi sergilemesidir. (Bostancı, 2006, s.50; Yenilmez ve Yolcu, 2007, s.103). Eğitim etkinliklerinin amacına ulaşmasında kritik öneme sahip olan öğretmenlerin demokratik ve insancıl davranışlarıyla, çocukların yaratıcılık potansiyelini açığa çıkarmasına, onların yaratıcılık becerisini geliştirmelerine destek olması gerekir. Şüphesiz öğretmen ve öğretmenin çocuklara karşı olan tutumları, çocukların yaratıcılığının gelişmesinde önemli etkenlerin başında gelir (Erdoğan, 2006, s.97; Kara, 2007, s.34; Özmusul, 2012, s.741).

Öğretmen çocuklara risk alabileceği, yaratıcı yeteneklerini korkusuzca sergileyebileceği bir ortam sunmalıdır. Bu doğrultuda öğretmen sınıfta demokratik bir

ortam yaratmalıdır. Buldukları ortamda çocuklar ilgi duydukları bir konuyla ilgili etkinliklere başlayıp sürdürebilmelidirler. Öğretmen, çocukların özgürce çalışmalar yapmalarına, farklı çözümler bulmalarına olanak sağlayacak, tüm bu süreçte kararların çocuğa ait olduğu esnek bir eğitim ortamı düzenleyebilmelidir (Çelebi-Erol, 2016, s.1421; Yenilmez ve Yolcu, 2007, s.98). Çocuklara farklı yolları düşünmesi için değişik uyarıcılar sunulmalıdır. Bu bağlamda öğretmen yaratıcılığı geliştiren yöntem ve teknikleri de iyi bilmelidir. Örneğin; okul öncesi öğretmeni en başta oyun, drama, resim ve boyama çalışmaları, tartışma, model alma, proje çalışmaları, gezi ve gözlem ile yaratıcı diğer sanat etkinliklerini bilmeli ve uygulamalıdır. Öğretmen bu süreçte beyin fırtınası, arkası yarın türü oyunlar gibi teknikleri öğrenme durumlarında uygulamalı, çocukların ilgileri etkinlik üzerine çekilerek onlara yaratıcı düşünme fırsatı vermelidir (Atay, 2009, s.43; Öztürk-Aynal, 2014, s.103).

Yaratıcılığın gelişmesini sağlamanın en önemli yollarından biri güven ve özgürlüktür. Çocuğun bulunduğu ortama güven duyması, kendisini değerli hissetmesini sağlayacaktır. Yaratıcı düşünme sürecinde çocuk, var olan bilgileriyle yeni edindiği bilgilerini sentezleyerek farklı bir ürün meydana getirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu ortamda kendini güvende hissetmesi ve tasarlamak istediği ürünün öğretmen tarafından onaylanması bu süreç için büyük önem taşımaktadır. Çocuğun oluşturduğu ürünün öğretmen tarafından onaylanması ve öğretmenin çocuğu her şekilde değerli görmesi yaratıcı ortamda yeni ve özgün eserler oluşturması için sağlam bir temel atmış olacaktır (Özler, 2009, s.41; Yuvacı, 2017, s.33). Çocukların ortaya çıkardığı özgün ürünlere değer vermeli, ilgilenmeli ve en önemlisi bu ürünleri sergileyerek onlara destek verdiklerini göstermelidirler. Çocukların ortaya çıkardıkları üründen çok, bu ürünün oluşumu sırasında onları gözlemleyerek geçirdikleri sürecin daha önemli olduğu unutulmamalıdır. Kısaca söylemek gerekirse eğitimciler ortaya çıkan sonuca değil, sürece odaklanmalıdırlar (Dinçer, Demiriz ve Şimşek, 2003, s.53).

Tüm bu anlatılanları özetleyecek olursak öğretmenin çocukların yaratıcılıklarına etkisi:

- Sınıf ortamında eşitliği ve dayanışmayı sağlamak,
- Farklı düşünceleri hoşgörü ile karşılamak,
- Yaratıcılıkta sürecin her bir bölümünün önemini bilerek zamanı etkili değerlendirmek,
- Araştırma inceleme yapma arzusunu uyandırmak,

- Çeşitli problemlere değişik çözümler aramak,
- Çocuklara yaratıcı düşüncelerini harekete geçirici materyaller sunmak,
- Güven duygusunun hâkim olduğu bir öğrenme ortamı yaratmak,
- Süreç içerisinde rehber olmak şeklinde sıralanabilir.

1.4. Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Eğitim Ortamının Düzenlenmesi

Çocuklarda yaratıcı düşünceyi geliştirmek, zamanlarının büyük bir çoğunluğunu geçirdikleri eğitim kurumlarında gerçekleştirilebilmektedir. Burada sınıf ortamlarının rolü çok önemlidir. Çünkü sınıf ortamı çocuğun kişilik, öz yeterlilik ve yaratıcılık gelişimine öncü olmakla birlikte, tüm eğitim hayatına etkisi olabilecek olumlu ya da olumsuz izler bırakabilir (Özmenteş, 2012, s.55; Topuz, 2015, s.29).

Çocuğun eğitim hedeflerine uygun bir biçimde davranışlarının yönlendirilebilmesi ve yaratıcılığının geliştirilebilmesi için bulunduğu ortamın aktif öğrenmeye ve yaratıcı etkinliklere elverişli bir şekilde düzenlenmesi gerekir (Davun, 2009, s. 84). Eğitim ortamları çocukların kendini özgür hissedebilecekleri, hipotezler kurmasına olanak tanıyacak biçimde düzenlendiğinde, çocukların yaratıcı düşünce ve eylemlerini ortaya koymalarını kolaylaştırır. Çocukları merkeze alan, problem çözme becerilerini geliştiren, ırsak düşünmeyi harekete geçiren, psikolojik açıdan güvenli, eğitim sürecinde öğrenenleri sınırlandırmayan bir ortamın tasarlanması yaratıcılık açısından yadsınamaz derecede önemlidir (Tezci ve Dikici, 2003, s.259; Karaca, 2015, s.49; Özerbaş, 2011, s.684; Sağsöz, 2007, s.11; Usal, 2012, s.100).

Çocuğun yaratıcı becerileri kazanabilmesinde fiziksel çevrenin etkisi oldukça büyüktür. Okul öncesi eğitim kurumları fiziksel donanım açısından iç mekân ve dış mekân olmak üzere ikiye ayrılır. Sınıf içinde ve dışında yer alan materyallerin türü, yeterliliği ve çeşitliliği yaratıcılığın geliştirilmesinde ve desteklenmesinde önemli bir etkidir. Kullanılan materyaller basit bir biçimde tasarlanmalı, çok amaçlı olmalı ve ilgi çekici olmalıdır. Çocukların yaratıcılığının gelişmesi için bol uyarıcı bulunan ve iyi düzenlenmiş bir sınıf ortamı gereklidir (Ayan, 2017, s.19; Erkan, 2005, s.15).

Sınıf ortamında duvar rengi, sınıfta yer alan eşyaların (masa, sandalye, dolap gibi) konumu, merkezlerin doğru yerde oluşturulması gibi birçok faktör bulunmaktadır. Örneğin, sınıfın rengi çocukların psikolojik açıdan kendilerini özgür hissetmelerine olanak tanır. Yapılan araştırmalar çocukların ana renkleri daha kolay algıladıklarını bu sebeple de yumuşak ana renklerle birlikte dikkatlerini odaklayabilmeleri için sıcak ya da

soğuk renklerin bir arada kullanılması gerektiğini ortaya koymuştur (Çukur ve Delice, 2011, s.32). Sınıfta yer alan eşyalar taşınabilir, esnek ve yapılandırılmamış nitelikte olduğunda çocuklar gereksinimlerine uygun bir şekilde sınıftaki alanları düzenleyebilirler. Öğrenme merkezleri çocukların yaratıcılığını destekleyen alanlardır. Ülkemizde uygulanan okul öncesi eğitim programında yer alan öğrenme merkezlerinden yaratıcılığı desteklemek için çok etkili bir biçimde yararlanılabilir. Sınıfta yer alacak merkezlerin uygun şekilde ve sınırları belirlenerek birbirinden ayrı olmaları ve etkinlik trafiğinde akışın sağlanması için gereklidir. Öğrenme merkezlerinde kullanılacak materyallerin iyi tasarlanmış olması, çok fonksiyonlu olması, ilgi çekici özellikte ve güdüleyici nitelikte olmasına özen gösterilmelidir (Öztürk-Aynal, 2014, s. 106; Yıldırım, 2015, s.119). Çocuklar için öğrenme merkezlerini düzenlerken olabildiğince açık uçlu materyaller seçmek çocukların yaratıcı düşüncelerini harekete geçirmek açısından oldukça önemlidir. Yaratıcılığı destekleyen öğrenme merkezlerinden biri sanat merkezidir. Sanat merkezinde yer alan malzemeler çocukların ilgisini ve hayal gücünü harekete geçirebilecek nitelikte olmalıdır. Materyaller çocukların rahatlıkla kullanmalarına uygun olmalı ve çocuğa seçme şansı tanımalıdır (Bostancı, 2006,s.15; Öztürk-Aynal, 2014, s.106; Yazar, 2007, s.62).

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekânlar, çocukların yaratıcılıklarını desteklemek açısından en az iç mekânlar kadar önemlidir. Okul bahçeleri zengin uyaranlar içerdiği ve çocukların gerçek nesnelere birebir etkileşimini sağladığı için yaratıcılığın gelişmesinde oldukça önemlidir. Etkinliklerin okul bahçesi, müze ya da park alanları gibi yerlerde yapılması çocukların daha çok istekli olmasını ve kendilerini daha özgür hissetmelerini sağlayacaktır. Çocukların özgür bir biçimde hareket edebilecekleri, yaşadıkları çevreyi keşfedebilecekleri ve karşılaştıkları problemlere yönelik çözüm yolları deneyebilecekleri en uygun ortamın iyi tasarlanmış bir dış çevre olduğunu söylemek mümkündür (Ayan, 2017, s.19; Polat, 2014, s.82).

Okul bahçeleri çocukların uzanma, dönme, tırmanma, sürünme gibi fiziksel deneyimlerini ve vücut esnekliğini sağlamalı, aynı zamanda bahçede farklı açık alan uyarlamaları (patika yürüyüş alanları, çimenlik alanlar) yer almalıdır. Ayrıca kum havuzu, su oyunları düzeneği, değişik yer şekilleri, farklı bitkiler ve pek çok özellikler bahçeye eklenerek çocuklarda hayal gücü geliştirilebilir. Anlatılanlar doğrultusunda düzenlenmiş bir dış çevre çocukların daha yaratıcı düşünmelerine fırsat verecektir (Erkan, 2005, s.14; Noyat, 2018, s.26). Sonuç olarak; yaratıcı öğrenme ortamlarını çocuğun

çevresinde bulunan her şey olarak düşünmek gerekir ve tüm bilgilerden yola çıkarak çocuklara sunulan fiziksel ortamın, çocukların yaratıcı düşünme becerilerini etkilediği söylenebilir.

Yaratıcılığın gelişmesi için fiziksel çevre kadar duygusal çevre düzenlemesi de önem taşımaktadır. Çocukların yaratıcı yeteneklerini sergileyebilmeleri için buldukları ortamın kısıtlayıcı olmaması, süre sınırının kısa olmaması ve öğretmenin otoriter tutum sergilememesi gerekir. Çocuklara değerli oldukları ve oldukları gibi kabul edildikleri hissettirilmelidir. Kısaca çocukların kendilerini rahat hissettikleri, fiziksel olarak uygun ortam ve uyaranların çeşitli olduğu, çocukların kullanabildikleri materyallerin bulunduğu ortamlar yaratıcılık için önemlidir (Aral, 1999, s.16; Yazar, 2007, s.61).

1.5. Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Yaratıcılığın Gelişimindeki Etkisi

Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarında Türkçe, sanat, drama, müzik, oyun, fen gibi birçok etkinlik yapmaktadırlar. Programda yer alan kazanım ve göstergeler doğrultusunda bu etkinliklerin çocukların aktif öğrenmesini sağlamasına ve başta doğuştan var olan yaratıcılık yetenekleri olmak üzere tüm gelişim alanlarını destekleyici nitelikte hazırlanmasına özen gösterilmelidir (Özyürek ve Aydoğan, 2011, s.54). Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan etkinliklerde olumsuz eleştirinin ve zaman kısıtlamasının olmadığı, çocukların özgürce düşünebildikleri, materyallerin çeşitli tekniklerle kullanılabilirdiği bir uygulama süreci planlanmalıdır. Sıradan etkinlikler belli bir zaman sonra çocuklara sıkıcı gelmektedir. Farklı yöntemler, teknikler, materyaller, öğrenme ortamları çocukların dikkatini çekecektir (Polat, 2014, s.40). Kurtuluş (1999) yaratıcı etkinlikler temel alınarak oluşturulan eğitim programıyla çocukların öğrenmelerinin daha kolay ve daha kalıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda çocuğun yaratıcılığını desteklemek adına hayal gücünü harekete geçiren etkinliklerle başa kalması sağlanmalı ve okul öncesi eğitim kurumunda uygulanan etkinlikler ilgi ve merakı doğrultusunda çeşitlendirilerek daha üretken olmasına fırsat verilmelidir. Çocuğun etkinlikler içerisinde özgürce kurduğu oyun, öykü, masal; yaptığı resim, müzik gibi etkinlikler yaratıcılığın gelişiminde önemli bir yere sahiptir (Bostancı, 2006, s.48; Çakmak, 2005, s.32; Subaşı, 2014, s.106).

Çocukların seyerek katıldıkları oyun etkinliği iraksak düşünmeyi, hayal gücünü ve problem çözmeyi harekete geçirir. Çocuk oyun etkinliği sırasında kendisini bağımsız hissettiği için; uç noktalarda düşünebilir, değişik fikirler üretebilir ve bunları kendine has

bir biçimde ifade edebilir. Çocuklar gerek yeni oyunlar üretirken gerek oyunu farklı biçimlerde oynayarak türetme sürecinde bulunur ve özgün şeyler ortaya koyarlar. Çocukların doğal bir şekilde yaşadıkları bu anlar yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur (MEB, 2013, s.47; Dağlıoğlu, 2014, s.72; Yazar, 2007, s.52).

Drama etkinlikleri çocuğun kendisini ve başkalarını tanımasına fırsat verir. Aynı zamanda yaşadığı olaylardan yola çıkarak problem durumlarına farklı çözümler üretmesine yardımcı olur. Drama etkinlikleri sırasında çocuklar özgür bir ortamda kendi ürettiği cümleleri içten gelen hareketlerle birleştirerek yaratıcılığını sergiler. Gerçek dünyadaki bilgileri ve deneyimleri kullanarak hayali bir dünya tasarlayıp, aynı zamanda özgün ürünler yaratabilirler (Argun, 2012, s.119; Ömeroğlu, 1990, s.47; Polat, 2014, s.66). Can-Yaşar (2009) drama eğitimi alan çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin pozitif olarak etkilendiğini ortaya koymuştur. Sonuç olarak çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesinde ve kendilerini yaratıcı olarak ifade edebilmelerinde, yaratıcı drama etkinliklerinin önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Türkçe etkinliği; çocuğun dil gelişimine destek olan, hissettiklerini ve düşüncelerini rahat ifade etmesine fırsat veren, özgün hikâye, şiir, tekerleme üreterek yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini ortaya çıkaran bir etkinliktir (Yazar, 2007, s.48). Polat (2014, s.67) yaratıcı düşünceler barındıran hikâye ve masalların çocukların ilgilerini çektiğini ve hayal dünyalarının sınırlarını genişlettiğini ifade etmektedir. Hikâye sonrasında çocuklara yöneltilecek açık uçlu sorular çocukların ıraksak düşüncelerinin açığa çıkmasını kolaylaştıracaktır. Scamper, kavram haritaları, örnek olay inceleme, hikâye tamamlama gibi yaratıcılığı geliştiren yöntem ve teknikler de Türkçe etkinliklerinde kullanılabilir. Bu tekniklerle çocukların farklı düşünebilmeleri, düşüncelerini kendine özgü bir biçimde ifade edebilmeleri sağlanır (Karahana, 2016, s.38).

Okul öncesi eğitim programlarında önemli bir yere sahip olan fen etkinlikleri, çocukların merak ettikleri konularda gözlem yapmalarına, keşfetmelerine, problem çözme becerisi kazanmalarına ortam hazırlar. Yaratıcı düşünebilen bireylerin en belirgin özellikleri arasında yer alan sorgulama, araştırma ve inceleme yapma çocuklara fen etkinlikleri yoluyla kazandırılabilir (Argun, 2012, s.123; Yazar, 2007, s.55). Yıldırım (2014) okul öncesinde yaratıcı problem çözme etkinliklerinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Çocukların yaratıcılık gelişimlerini desteklemede önemli bir yere sahip olan fen etkinlikleri sadece deneylerle sınırlı tutulmamalı, çeşitli teknikler kullanılarak çocukların hem daha yaratıcı

düşünceleri hem de eğlenirken aktif öğrenmeleri sağlanmalıdır. Kavram haritaları, analogi, proje çalışmaları gibi yöntem ve teknikler çocukların özgün düşünebilmelerini sağlayacaktır (Karamustafaoğlu ve Kandaz, 2006, s.67).

Okul öncesi dönemde uygulanan müzik etkinlikleri; çocukların içinde buldukları toplumun kültürü hakkında bilgi sahibi olmalarını, yeteneklerini keşfetmelerini, estetik algılarını geliştirmelerini ve sanatsal bakış açısı kazanmalarını sağlar. Bu etkinlikler içerisinde şarkı söyleme, müzik aleti çalma, hareketli ve yaratıcı dans etkinlikleri, müzikli dramatizasyonlar, müzikli oyunlar ve ses çalışmaları yer almaktadır. Çocuklar oynarken çoğu zaman kendi müzik aletlerini yaparlar. Müzikli öykülerde kendi yaratıcılıklarını kullanarak doğaçlamalar yaparlar. Çocuklarla şarkı bestelemek de yaratıcı müzik etkinliklerindedir. Çocukların şarkı bestelemeleri için onlara bir problem durumu sunarak bu duruma uygun şarkı bestelemeleri istenebilir (Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997, s.2; Kuşçu, 2017, s.2; Polat, 2014, s.72). Okulöncesi eğitim programlarında yer alan bu müzik etkinlikleri çocuğun kendisini ifade etmesine yardımcı olurken, çocuğun iç dünyasını ve yaratıcılığını ortaya koymasına olanak tanır.

Eğitim programları hazırlanırken tüm etkinlik çeşitlerinin yaratıcılığı destekleyecek biçimde planlanmasına dikkat edilmelidir. Bu etkinlikler arasında yaratıcılıkla doğrudan ilişkilendirilen sanat etkinlikleri önemli bir yere sahiptir.

1.6. Sanat Etkinliklerinde Yaratıcılığın Geliştirilmesi

Çocuklar sanatı izlemekten ve sanat hakkında konuşmaktan haz duyarlar. Sanat, çocuklarda ıraksak ve pratik düşünmenin geliştiği, üretken olmayı sağladığı, yaratıcılık kavramının ön planda tutulduğu, temel olarak çocuğu görmeye, deneme yapmaya ve sonuçlandırmaya yönelik çalışmalar yaptırmayı amaçlayan özellikle okul öncesi eğitim basamağında oldukça önem taşır (Davun, 2009, s.60; Ercivan-Zenzirci, 2012, s.79). Acer (2015, s.1690) çocukların sanatla ilgilenmelerinin onlardaki yaratıcılığı ve hayal gücünü besleyeceğini düşünmektedir. Çocuk hayatının her anında sanatsal zevki tatmak ve yaşamının en küçük ayrıntısında bile bu zevki ortaya koymak ister. Etrafına güzel görünür ve etrafında da güzellikler görmek ister. Zamanla bu konuda farkındalık kazanan çocuk yalnızca bakmak için değil görmek için bakar. Bu bağlamda sanat eğitimi alan bir okul öncesi dönem çocuğu, sanat zevkini kazanır. Sanat eğitimi çocuğun kendine özgü düşünmesini ve özgürce hareket etmesini sağlar. Bu dönemde çocuk bulunduğu çevreden etkilenmeden çalışmalarını yaptığı için özgür ve farklı çalışmalar sergiler. Sanatsal

yaratmanın tadına varan çocuk kendini bağımsız hisseder ve neler başarabileceğini görmek çocuğa özgüven kazandırır ve mutlu eder. Tüm bu sebeplerle bireylerin yaratıcılığının geliştirilmesi için okul öncesi dönemden başlayarak sanat eğitiminin verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim programında çocuğun yaratıcılık gücünü ve estetik algısını geliştirmek amacıyla taşıyan sanat eğitimi çocukların tüm gelişim alanlarındaki becerilere etki eden sanat etkinlikleri yoluyla verilir (Aral, 1999, s.16; Ayaydın, 2010, s.190; Aykanat, 2018, s.19; Bostancı, 2006, s.15; Kandır, Gözüm ve Türkoğlu, 2016, s.532).

Sanat etkinlikleri içerisinde farklı türde boyalarla yapılan çalışmalar, çeşitli yoğurma malzemeleri ile oluşturulan ürünler, atık materyallerle yapılan işler yer almaktadır. Okul öncesi eğitimde çocukların üç boyutlu, şekil verebileceği ve oynamaktan oldukça zevk aldığı yoğurma maddeleri sıklıkla kullanılmaktadır. Kolayca biçim alabilen bu maddeler çocukların yeni keşifler ortaya koymalarına böylece sanatsal etkinliklere ilgilerini yoğunlaştırmalarına ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Yoğurma maddeleri içinde önemli bir yere sahip olan kil; çocuklara özgürce şekillendirme becerisi kazandırmakla birlikte onların düşüncelerini kil aracılığı ile özgün bir biçimde yansıtabilmelerini sağlamaktadır (Ayancı,2006,s.56; Aykanat, 2018, s.2; Sağsöz, 2007, s.1). Terwiel (2010) araştırmasında kil çalışmalarının çocuk gelişimi ve yaratıcılığı açısından vazgeçilmez öneme sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sanat etkinlikleri içerisinde sıklıkla kullanılan yoğurma maddeleri uygulamalarıyla yaratıcı düşüncenin somutlaşması başka bir deyişle dışavurumu mümkündür (Baltacı, 2003, s.14; Çelebi-Erol, 2016, s.1419).

Sanat etkinlikleri, çocukların soyut ve yaratıcı düşüncelerini yansıtabildiği çok yönlü bir alan olması sebebiyle öğretmenler adına iyi bir gözlem aracıdır. Bu etkinlik grubu içerisinde sıklıkla kullanılan, çeşitli renk ve dokudan yapılmış çalışmalar içeren resim etkinlikleri çocukla iletişimin en önemli unsurudur. Nitekim resim yapmak; çocuğun kendine özgü bir biçimde dile getirdiği dünyasındaki her şeyin ve hayallerinin bir görüntüsüdür (Akman, 2014, s.61; Artut, 2004, s.224; Aykanat, 2018, s.20; Baltacı, 2003, s.62; Bostancı, 2006, s.1; Gök, 2009, s.2). Çocuğa resim yapma fırsatı verildiğinde kendine özgü bir şeyler yapabilmesi için olanak tanınmış olur. Çocuğun çevresini şekil, figür, zemin, renk bakımından algılaması ve onları kendine özgü algılama biçimiyle yaratıcı bir şekilde değerlendirmesi ve ortaya çıkarması resimlerinde görülür (İlhan, 1995,

s.58; Tütüncü, 2006, s.53). Bostancı (2006, s.49) çocukların yaratıcı yeteneklerini, resim yaparak en güzel şekilde ortaya koyabileceklerini düşünmektedir.

Sanat etkinliklerinde yaratıcı öğrenme ve yaratıcı olmayan öğrenme olarak her iki öğrenme uygulanmaktadır. Yaratıcı olan öğrenmede çocuğun kendi istekleri doğrultusunda karar verebileceği, yaratıcılığını kullanabileceği hayal gücünün etkin olduğu durumlar oluşturulurken, ürün kadar sürecin de önemli olduğu bilinmektedir. Yaratıcı olmayan öğrenmede, çocuklara etkili bir deneyim için kolayca taklit edebileceği bir örnek ya da model ortaya konularak yalnızca ürün önemli hale gelmektedir. Sanat etkinliği uygulamalarında sadece ürünün tamamlanabilmesi önemli görüldüğü takdirde bu durum çocukların zamanla bilinenin dışına çıkmak istemeyişi ile sonuçlanabilir (Davun, 2009, s.80; Ersoy ve Ulutaş, 2004, s.11). Temiz (2017)'in okul öncesi eğitime devam eden çocukların öğretmen merkezli kalıplaşmış sanat etkinlikleri ile yaratıcı sanat etkinliklerine katıldıktan sonra ürün ve süreç hakkındaki görüşlerini incelemek için yaptığı çalışmada çocuklara önce kalıplaşmış bir sanat etkinliği olan civciv yaptırılmış ardından açık uçlu yaratıcı sanat etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarının çocukların yaratıcı sanat etkinlikleri yerine kalıplaşmış etkinlikleri tercih ettiklerini ortaya çıkarması bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Okul öncesi eğitimde uygulanan sanat etkinliklerine baktığımızda programda yer almamasına karşın ne yazık ki öğretmen anlayışından ve alışlagelmiş tekniklerden kaynaklanan sebeplerle okullarda taklit, kopya ve şablon çalışmalarına oldukça yaygın bir şekilde yer verilmektedir (Yılmaz, 2015, s.105). Özler (2009) anaokulu öğretmenleri tarafından çocuklara yaptırılan görsel sanat etkinliklerinin, çocukların yaratıcılıklarını desteklemediği, kopya, şablon, taklit çalışmalarının yoğun olarak yaptırıldığını belirtmiştir.

Belirli bir kalıba dayalı olarak hazırlanan, öğretmen merkezli ve seri üretim sanat etkinlikleri yaratıcılığı harekete geçirmez. Çocuklara yalnızca belirli kısımları kesip, istenilen yerlere yapıştırma ve sınırlı alanı boyama öğretilmemelidir. Bu yöntemle üretilen ürünler çocukların kendilerine ait değildir. Bu tür etkinlikler kusursuz ve güzel görünebilir; ancak hayal gücünü ve yaratıcılığı desteklemediği gibi var olan yaratıcılık potansiyelini de söndürebilir (Akaroğlu, 2014, s. 60; Dağlıoğlu, 2011, s. 605).

Sanat etkinliklerini, çocukların olabildiğince en kısa sürede tamamlaması gereken ve birbirini izleyen aşamalardan oluşan bir el sanatı etkinliği olarak değil, aktif bir şekilde yeteneklerini sergileyebilecekleri etkinlikler olarak görmek gerekir. Çocuklar belirli sınırları olmayan ve süreç içerisinde özgürce davranabildikleri sanat etkinliklerine karşı

daha istekli olmaktadır (Aykanat, 2018, s.36). Avcı ve Sağsöz (2018)'ün beş yaşı grubu çocuklara sunulan görsel sanat eğitimini öğretmenlerin sanatsal yönelimi ve çocukların etkinliklere gösterdikleri ilgi boyutlarında incelediği araştırmada öğretmenlerin çoğunlukla ürün odaklı yönelim sergiledikleri ama çocukların yapılandırılmamış yönelime sahip öğretmenlerin etkinliklerine daha fazla ilgi gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sanat etkinliklerinin çocuğa sağladığı birçok katkıdan söz edilebilir. Bunlardan bazıları, çocuğun; yaratıcılığını geliştirmesi, psikolojik olarak rahatlamasını sağlaması, özgürlük hissini tatması ile birlikte özgüven duygusunu pekiştirmesi, kendini farklı biçimlerde ifade edebilmesi, hayal gücünü desteklemesi olarak sayılabilir (Ayaydın, 2011, s.315; Davun, 2009, s.63). Kaya'ya (2014) göre, çocuklar kendilerini ifade edebildikleri sürece gelişirler ve bu kapsamda sanat etkinliği uygulamaları, çocuğun tüm gelişim alanları üzerinde büyük etkiye sahiptir.

Okul öncesi eğitimi uygulamaları içinde sanat etkinlikleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin etkinlikleri, her bir çocuğun özel olduğunu dikkate alarak, grubun hazır bulunuşluk düzeyine uygun biçimde planlaması gerekir. Bu etkinliklerin planlanması ve uygulanması esnasında çocuktaki yaratıcılık potansiyelinin en üst düzeye çıkarılması amaçlanmalıdır. (Argun, 2012, s. 94).

1.7. İlgili Araştırmalar

1.7.1. Yaratıcılık ile ilgili yapılan çalışmalar

Yaratıcılık eğitimin her aşaması için tartışılan konulardan birisi olmakla birlikte, özellikle okul öncesi dönem uygulamalarında yaratıcılık çokça tartışılan konular arasındadır. Bu bağlamda, okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcı düşünme becerilerini çeşitli değişkenler açısından inceleyen, okul öncesi öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin yaratıcılık hakkındaki görüşlerini ve yaratıcılık düzeylerini inceleyen, uygulanan çeşitli eğitim programlarının ve etkinliklerin yaratıcılığa etkisini irdeleyen araştırmalar ele alınmıştır.

Kara (2007) çalışmasında 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılıklarını etkileyen faktörlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya katılan 121 okul öncesi öğretmenine araştırmacı tarafından hazırlanan anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler oyun ortamının sağlanmasını, çeşitli malzemelerin sunulmasını, ailenin çocukla ilgilenmesini, çocuğun kendine güvenmesini, çocuğun

renkleri kullanarak etkinlik yapmasını yaratıcılığı en çok etkileyen faktörler olarak belirtirken, boyama kitaplarının yaratıcılığı etkilemediğini belirtmişlerdir.

Çetingöz (2012)'ün ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerini incelediği araştırmanın katılımcıları İzmir ili, Buca ilçesinde yer alan bir ilköğretim okulunda görevli dört ana sınıfı öğretmenidir. Görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerinin hedefler, öğrenme-öğretme etkinlikleri, değerlendirme etkinlikleri altında toplandığını göstermiştir. Öğretmenlerin yaratıcı etkinlikler planlamada kazanımlara ilişkin görüşleri incelendiğinde; çocukların hayal gücünü geliştirmeyi, çocukların özgün ürünler oluşturmasını sağlamayı daha fazla vurguladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrenme-öğretme etkinliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; sanat etkinliklerinden artık materyal çalışmalarını, yeni bir tasarım yapma, müzik etkinliklerinden ritm aracı yapmayı, dil etkinliklerinden yarım bırakılan bir hikâyenin sonunu oluşturmayı daha fazla vurguladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin yaratıcı etkinlikleri değerlendirmeye ilişkin görüşleri incelendiğinde; ürünün özgünlük durumunu değerlendirmeyi, öğrenci dosyalarında ürünlerine ait değerlendirme raporlarını saklamayı daha fazla vurguladıkları belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde yaratıcı etkinlikleri planlama ile ilgili bilgi eksikliklerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Şahintürk (2012), Montessori eğitim ortamının anaokuluna devam eden çocukların yaratıcı düşünme becerileri üzerinde etkisi olup olmadığına yönelik araştırmasında Ankara merkezinde, anaokuluna devam eden 22'si deney, 22'si kontrol grubu 44 çocukla çalışmıştır. Deney grubunu Montessori eğitimi uygulayan bir anaokulundan, kontrol grubunu ise MEB okul öncesi eğitim programı uygulayan bir okuldan seçmiştir. Araştırma sonucunda Montessori eğitimi uygulayan deney grubunun yaratıcılık puanları kontrol grubundan daha yüksek çıkmıştır.

Dere (2014), anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisini incelemiştir. Bu bağlamda çocukların yaratıcılıklarını ölçmek için "Yaratıcı Davranış Gözlem Formu" hazırlanmıştır. Araştırmacı deney grubundaki 16 çocuğa Yaratıcılık Eğitim Programı uygulamış ve kontrol grubundaki 14 çocuğa ise anasınıfı öğretmeni tarafından Okul Öncesi Eğitim Programı'nın uygulanmasına devam edilmiştir. Araştırma sonucunda Yaratıcılık Eğitim Programı'na katılan çocukların yaratıcılık puanları kontrol grubundaki

çocuklardan daha yüksek bulunmuştur. Yaratıcılık Eğitim Programının çocukların yaratıcı davranışlarını olumlu yönde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Polat (2014), deneme modeline uygun olarak düzenlediği araştırmasında okul öncesi eğitim kurumlarında kalite alt boyutlarının (Sınıf Donanımı, Rutin Kişisel Bakım, Dil ve Akıl Etme Etkinlikleri, Aktiviteler, Etkileşim, Program Yapısı, Aile ve Personel) yaratıcılığı ne derece etkilediğini incelemiştir. Araştırma grubunu, İstanbul İl merkezinde bulunan dört okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören 100 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada; ECERS-R Okulöncesi Eğitim Ortamını Değerlendirme Ölçeği, Williams Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeği'nin Farklı Düşünme Testleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, kalite alt boyutları bakımından olumlu niteliklere sahip okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların yaratıcılık puanlarının arttığını, olumsuz niteliklere sahip okulöncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların yaratıcılık puanlarınınsa zamanla düştüğünü göstermiştir.

Sözer-Çapan (2014), Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımına göre hazırlanan eğitim programının beş yaş çocuklarının yaratıcılık becerileri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla deneme modeline uygun bir araştırma tasarlamıştır. İstanbul ilindeki bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş grubu 21 öğrenci deney grubunu ve 19 öğrenci kontrol grubunu oluşturmuştur. Yapılan çalışmada deney grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan 14 haftalık, beyin temelli öğrenme yaklaşımına uygun okul öncesi eğitimi programı uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Şekilsel form A ve B kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son testleri arasında deney grubu lehine fark bulunmuştur. Bu bağlamda, hazırlanan eğitim programının çocukların yaratıcılıklarının gelişimi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Yıldırım (2014)'ın okul öncesinde yaratıcı problem çözme etkinliklerinin yaratıcılığa etkisini incelediği araştırmasının çalışma grubunu beş yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubuna Yaratıcı Problem Çözme (YPC) etkinlikleri uygulanırken kontrol grubu normal eğitim programlarına devam etmiştir. Araştırmada deney ve kontrol grubunun Torrance Yaratıcı Düşünce Testi Şekilsel formundan aldıkları yaratıcılık toplam puanları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubunun son test yaratıcılık toplam puanlarının ve akıcılık, orijinallik, ayrıntılandırma ve erken kapamaya direnç alt test puanlarının ön test puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ayrıca, deney grubunun son test yaratıcılık toplam puanlarının, kontrol grubunun son test toplam puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı problem çözme etkinliklerinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çeliköz (2017), 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerini incelemek ve farklı değişkenlerle yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkileri tespit etmeyi amaçlamıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu Konya ve Ankara illerindeki okullar içerisinde yansız atama yoluyla seçilen 5-6 yaş grubu toplam 376 çocuk oluşturmaktadır. ECCRS Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeğinden elde edilen bulgulara göre yaş, cinsiyet ve kardeş sayısı değişkenleri çocukların yaratıcılık düzeylerinde herhangi bir farklılığa sebep olmazken; sosyoekonomik düzey, annenin çalışıyor olması, babanın mesleği ve annenin eğitim durumu yaratıcılık düzeyleri üzerinde etkili faktörler olarak bulunmuştur.

Sönmez-Ektem (2017)'in betimleyici bir durum çalışması olarak tasarladığı araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki gözlemlerine göre, yaratıcılığı geliştirmeye yönelik ne tür etkinlikler yapıldığını, bu etkinlikleri yeterli bulup bulmadıklarını, yaratıcı düşünmeyi geliştiren ve engelleyen faktörleri belirlemek ve bu konudaki önerilerini almaktır. Çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılında öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında uygulamalara katılmış mezun durumunda olan 46 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmuştur. Veriler görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yapılan betimsel analizler sonucunda öğretmen adaylarının çoğunluğunun, uygulama okullarında uygulanan etkinlikleri yaratıcılığı desteklemesi bakımından yetersiz buldukları ortaya çıkmıştır. Sınıf içi etkinliklerde sınırların dışına çıkılmasına izin verilmemesi ve müdahaleci öğretmen tutumunun bu durumun nedenleri arasında olduğu yönünde öğretmen adayları görüş bildirmişlerdir.

Engin-Gökbel (2019) okul öncesine devam eden dört-beş yaş çocuklarına uygulanan bütünleştirilmiş yaratıcı drama-sanat etkinliklerinin yaratıcı düşünme becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. 2015-2016 öğretim yılında Bilecik ili Bozüyük ilçesinde bulunan bir ilkokulda okul öncesine devam eden 17' si deney grubunda 13'ü kontrol grubunda olmak üzere toplam 30 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma verilerinin elde edilmesinde Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen Yaratıcı Düşünme Testi-Çizim Ürünü kullanılmıştır. Araştırma sonucunda bütünleştirilmiş drama ve sanat etkinliği uygulamaları yapılan deney grubundaki çocuklarla sadece sanat

etkinliği uygulanan kontrol grubundaki çocukların yaratıcı düşünme puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Dülger (2019) tarafından yapılan bir çalışma, okul öncesi resimli çocuk kitaplarındaki illüstrasyonların anaokulu beş yaş sınıfı çocuklarının yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerini ne derecede geliştirdiğini, uygulama süresince çocukların resim çalışmalarında ve yaratıcı düşünme performanslarında nasıl bir değişim olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Tokat ili merkezinde bulunan özel bir anaokuluna devam eden 40 çocuk çalışma grubunu oluşturmuştur. Toplanan verilerin işleme sürecinde karma yöntem kullanılmıştır. Deney grubunda hikâye kitaplarındaki illüstrasyonlar incelenerek okuma çalışmaları gerçekleştirilmiş kontrol grubunda ise illüstrasyonlar gösterilmeden hikâye kitabı okuma çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol gruplarındaki çocukların, resim çalışmalarında yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerini kullanmalarına ilişkin deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Özdağ (2019)'ın okul öncesi beş yaş dönemi çocuklarına yönelik geliştirilen seramik eğitimi programının yaratıcılığa etkisinin incelenmesi amacıyla yaptığı araştırma, MEB'e bağlı bağımsız bir anaokulunda 16'sı deney ve 14'ü kontrol olmak üzere toplam 30 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Çalışma ön test-son test kontrol gruplu desen üzerinden yürütülmüş, toplanan verilerin işleme sürecinde karma yöntem kullanılmıştır. Sekiz haftalık çalışma sürecinin sonunda kontrol grubuyla karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda farklı disiplinler ile desteklenen seramik eğitiminin yaratıcılığın gelişimini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Metin (2019) çalışmasında müzikli hikâye ve masalların okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların yaratıcılık düzeylerine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda çalışmada deney ve kontrol gruplarını içeren yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 18'i deney 18'i kontrol toplam 36 öğrenci oluşturmuştur. Deney grubuna müzikli hikâye ve masallarla eğitim, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemlerle çalışmalar yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Nadir Çeliköz (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kontrol ve deney grubu ön test-son test farklılıkları incelendiğinde deney grubunda bütün ifadelerde ön test ve son test puanları arasında farklılık olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği belirlenmiştir.

1.7.2. Görsel sanatlar ve yaratıcılık ile ilgili çalışmalar

Okul öncesi eğitim alan çocuğun tüm gelişim alanlarına etki edebilecek katkıların ortaya çıkmasında öğretmenin önemli bir rolü olması sebebiyle araştırmacılar çalışmalarında okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerine ve sanat etkinliklerine yönelik öğretmenlerin düşüncelerine odaklanmışlardır. Bu bağlamda aşağıda okul öncesi dönemdeki çocukların öğretmenlerinin sanat etkinlikleriyle ilgili düşünceleri ve uygulamalarına ilişkin görüşlerinin yanı sıra sanat etkinliklerini değerlendirmeleri üzerine araştırmalara yer verilmiştir. Alanyazında çeşitli uygulamaların çocukların sanata yönelik düşüncelerine etkisini irdeleyen çalışmalara da sıklıkla rastlanmıştır.

Çelik ve Yazar (2009) okul öncesi öğretmenlerinin yoğurma maddelerine ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Erzurum ilinde 20 okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan 34 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 10 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlikleri uyguladıkları, oyun hamuru, tuz seramiği, kil, kâğıt hamuru, pasta hamuru gibi yoğurma maddelerini kullandıkları görülmüştür. Yoğurma maddelerinin bilişsel gelişim, küçük kas gelişimi, duygusal gelişim, yaratıcılık üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Yoğurma maddelerini seçme ve planlamada çocukların yaşına, ekonomikliğe, kullanılabilirliğe, yaratıcılığı geliştirmesine, amaç ve kazanımlara dikkat ettikleri ortaya çıkmıştır.

Özalp (2009) okul öncesi dönem sanat eğitiminde çok alanlı sanat eğitimi yönteminin çocukların sanatsal gelişimine etkilerini belirlemeyi amaçladığı bir durum çalışması gerçekleştirmiştir. Araştırmacı Konya Özel Gençlik İlköğretim Okulu anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu 21 çocuk üzerinde gözlem ve uygulama sonunda anasınıfı öğretmeni ve bir çocukla görüşme yapmıştır. Çocuklara renk, portre, suluboya tekniği, müze, mozaik yapımı, manzara resimleri, kıyafet tasarımı ve maske, afis tasarımı, baskı tekniği, üç boyutlu ve figüratif çalışmalar konuları adı altında 12 derslik bir uygulama yapılmıştır. Araştırma sonucunda çok alanlı sanat eğitimi yönteminin çocukların sanatsal gelişimlerine hem uygulama özelliklerinde hem de sanat eserini görme, inceleme, eser hakkında konuşma ve sanatçıyı tanıma özelliklerinde katkı sağladığı görülmüştür.

Özler (2009) anaokulu öğretmenlerinin yaptırdığı görsel sanat etkinliklerini yaratıcılık açısından değerlendirmeyi amaçlayan nitel bir çalışma yapmıştır. Araştırmada 25 okulda altı yaş çocuklarının pano ve sergi alanında sunulan çalışmalarından yararlanılmıştır. Fotoğraflama yöntemiyle verilerini toplamış ve topladığı verileri üç uzman tarafından onaylanan hazırladığı yaratıcılık ölçütlerine göre değerlendirmiştir. Ayrıca sanat etkinlikleri esnasında ortamı ve öğretmen tutumlarını da gözlemiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin yaptırdıkları sanat etkinliklerinin çocukların hayal gücünü harekete geçirmediğini, birbirinin aynısı olan çalışmalara yer verdiklerini, teknikte çeşitlendirmenin olmadığını, biçimlerin çocuk tarafından düzenlenmediğini, çocukların yaratıcılıklarını desteklemediğini belirlemiştir.

Dağal ve Şallı (2014) tarafından okul öncesi dönem çocuklarının sanat ve sanat dalları hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla gerçekleştirilen çalışma eylem araştırması deseninde yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yapılandırılmamış değerlendirme soruları formu aracılığıyla 60-72 aylık 18 çocuk ile ön görüşme gerçekleştirilmiştir. Proje sekiz hafta süreyle çocuklarla uygulanmıştır. Çocuklar drama, oyun, kavram haritaları, gezi, el sanatları vs. gibi zenginleştirilmiş etkinliklerle sanat dallarının neler olduğunu öğrenmiş, bu sanat dallarına ait özellikleri keşfetmiş ve her sanat dalına ait görsel bir ürün ortaya koyup üzerine tartışma fırsatı bulmuşlardır. Proje uygulama sürecinin bitiminde örneklem grubuna aynı değerlendirme formu yeniden uygulanmıştır. Çalışmada örneklem grubunu oluşturan çocukların sanata ilişkin farkındalık geliştirdikleri, var olan eserler ve sanatçılar hakkında bilgi sahibi oldukları, kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, daha farklı çalışmalar ortaya çıkardıkları sonucuna varılmıştır.

Özkan ve Girgin (2014) çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin uygulamalarında görsel sanat etkinliklerine yer verme durumunu ve görsel sanat etkinliklerini uygularken kullandıkları yöntemleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma grubunda yer alan 51 okulöncesi öğretmenine araştırmacılar tarafından hazırlanan anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan 51 öğretmen içinden seçilen 10 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin %76,5'inin her gün görsel sanat etkinliklerine yer verdiği, %52,9'unun boyama çalışmalarını tercih ettiği, %47,1'inin anlatım yöntemini kullandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin görsel sanat etkinliklerinin çocuğun psikomotor becerilerini ve yaratıcılığını geliştirdiğini düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Acer (2015) tarafından yapılan araştırma, çocukların sanata ilişkin düşüncelerini belirlemek ve farkındalıklarını artırmak amacını taşımaktadır. Çalışma grubunu Ankara’da bulunan özel bir okulun, anasınıfına devam eden altı yaş grubu toplam sekiz çocuk oluşturmaktadır. Bu araştırmada ‘Çocuk Sanatçı – Sanatçı Çocuk’ adlı bir proje kapsamında çocukların bir sanat eseri ve sanatçı ile etkileşimde bulunmaları sağlanmıştır. Bunun için sanat eleştirisi yöntemi kullanılmıştır. Projenin başında ve sonunda çocuklara sanat ile ilgili sorular sorulmuş ve öğretmenler ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Proje sürecinde elde edilen sınıf ve atölye gözlemleri ile öğretmenlerin görüşleri, betimsel analiz ile video kayıtları ise içerik analizi yöntemi ile yorumlanmıştır. Araştırma sonuçları, çocukların proje sürecinde yaşadığı deneyimlerin, etkileşimlerin ve paylaşımların, sanata ilişkin düşüncelerine ve tepkilerine olumlu yönde katkılar yaptığını göstermiştir.

Erkut (2016)’un okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini ve sanat etkinliği uygulamalarını etkileyen etmenleri ortaya koymayı amaçladığı araştırma, tarama modelinde olup nitel yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 12 okulöncesi öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama sürecinde öğretmenlerle görüşme yapılmış ve her öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında iki kere gözlem yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunun sanat etkinliklerini motor gelişime yönelik etkinlikler olarak gördüğü, uygulamalarında da motor becerileri geliştirmeye yönelik sanat etkinliklerine ağırlık verdikleri belirlenmiştir. Kesme yapıştırma tekniğinin kullanıldığı etkinliklere çoğunlukla yer verdikleri belirlenmiştir. Yapılan görüşme ve gözlemlerde öğretmenlerin sanat etkinliklerini planlama, uygulama, değerlendirme sürecine yönelik görüşleri ile bu süreçlere yönelik yaptıkları uygulamalarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Sınıf içinde yapılan sanat etkinliklerinde gösteriş kaygısı ile çocukların yaratıcılıklarını destekleyecek unsurları göz ardı ettikleri saptanmıştır.

Avcı ve Sağsöz (2018) beş yaş grubu çocuklara sunulan görsel sanat eğitimi, etkinlik türü, araç gereç çeşitliliği, öğretmenin sanatsal yönelimi ve çocukların etkinliklere gösterdikleri ilgi boyutlarında incelemiştir. Bu doğrultuda 45 sınıf dört saat süre ile gözlenmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak “Anaokullarında Etkinlik Gözlem Formu” ve “Anaokullarında Öğretmen Gözlem Formu” kullanılmıştır. Bulgulara bakıldığında, sınıflarda en fazla kâğıt, boyama, üç boyutlu ve çizim/resim çalışmalarına yer verildiği ancak çocukların en fazla bütünleştirilmiş çalışmalara ilgi

duydukları görülmektedir. Araç gereç olarak en fazla boya ve kâğıdın kullanıldığı ancak artık materyal ve yoğurma maddesinin bir arada kullanıldığı etkinliklere çocukların daha fazla ilgi gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin çoğunlukla ürün odaklı yönelim sergiledikleri ama çocukların yapılandırılmamış yönetime sahip öğretmenlerin etkinliklerine daha fazla ilgi gösterdikleri gözlenmiştir.

Ünal (2018) okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sanat çalışmalarını değerlendirmede nasıl bir yol izlediklerini ortaya koymak amacıyla betimleyici bir durum çalışması yapmıştır. Çalışmaya gönüllü olarak katılan üç okul öncesi öğretmeniyle görüşme yapılmış ve doküman toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin çocukların sanat çalışmaları sürecinde ve sanat ürünlerinin değerlendirmesinde genellikle geri bildirim vererek değerlendirme yaptıkları görülmüştür. Bununla birlikte öğretmenlerin, çocukların sanat çalışmalarının nasıl değerlendirileceğine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve çocukların sanat çalışmalarını değerlendirmeye ilişkin ifadeleri ile uygulamaları arasında farklılıklar olduğu görülmüştür.

1.8 Gereksinim

Okul öncesi eğitim kurumunda yer alan etkinlikler arasında bulunan ve sıkça yer verilen sanat etkinlikleri, onların özellikle yaratıcılıklarını destekleyen, kendilerini rahatlıkla ifade edebilmelerine olanak sağlayan etkinlikler olarak düşünüldüğünde konu ile ilgili araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Türkiye’de okul öncesi dönemde sanat etkinlikleri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunluğu, öğretmen görüşlerine dayanmaktadır. Bu hususta alanyazın incelendiğinde sanata ilişkin öğretmen görüşlerini (Bulut, 2020; Kaymak ve İlten, 2016; Yazıcı, Baydar ve Pınarcık, 2016), sanat etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşlerini (Bayraktar, 2019; Erkut, 2016; Özden, 2011), öğretmenlerin sanat etkinliklerini uygulamalarına yönelik görüşlerini (Çelik ve Yazar, 2009; Özkan ve Girgin, 2014; Özyürek ve Aydoğan, 2011; Sağsöz, 2007), öğretmenlerin uyguladıkları sanat etkinliklerini değerlendiren ve yaratıcılık açısından inceleyen (Avcı ve Sağsöz, 2018; Erdem, 2019; Özler, 2009; Tezel, 2015; Ünal, 2018) çalışmalara rastlanmıştır. Sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesinde sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerin yanı sıra çocukların sanat etkinliklerine katılımlarının gözlenmesine ve uygulanan sanat etkinliklerinin okul öncesi eğitim programında yer alan yaratıcılık ile ilgili kazanım ve göstergelerini ne düzeyde yansıttıklarının incelenmesine gerek

duyulmaktadır. Bu şekilde öğretmenlerin düşünceleri ile uygulamalarının karşılaştırılması ve sanat etkinliklerinin hedeflenen kazanım ve göstergelere ne düzeyde ulaştığını belirlemek mümkün olabilir. Yapılan alanyazın taramasında böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır. Tam anlamıyla bir sanat çalışması olan bu etkinliklerin yaratıcı ürün oluşturma ve sanatsal bakış açısı kazandırma amaçlarına ne düzeyde ulaştığını belirlemenin ve öğretmenlerin sanat etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin ve uygulamalarının ortaya konulması eğitimin niteliği açısından önemli görülmektedir. Dolayısıyla yapılan bu çalışmanın alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir.

1.9. Amaç

Bu çalışmada okul öncesinde etkinlik alanları göz önünde tutularak, okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin önemi, uygulama aşamaları, bu etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara ulaşılması hedeflenmektedir.

1. Öğretmenlerin sanat etkinliklerinde ele aldıkları kazanımlar hakkında bilgi edinmek.
2. Sanat etkinliklerinin nasıl planlandığını incelemek.
3. Sanat etkinlikleri uygulamalarını yaratıcılık bağlamında betimlemek.
4. Sanat etkinliklerinin değerlendirilmesini incelemek.

1.10. Önem

Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine ortam hazırlayan, çocukların yeteneklerinin açığa çıkmasına fırsat veren, çocukların yaş ve gelişim özellikleri temel alınarak hazırlanan planlı ve programlı bir eğitim olarak tanımlanabilmektedir (Okutan, 2012, s.4). Okul öncesi eğitimin temel amacının çocukta var olan yetenekleri geliştirmek ve desteklemek olduğu düşünüldüğünde, bu dönemde uygulanan etkinliklerin yaratıcılık gelişimi açısından kaçırılmaması gereken bir fırsat olduğu anlaşılmaktadır. Bu etkinliklerden biri olan sanat etkinlikleri çocukların, yaratıcı düşüncelerini harekete geçirebilmelerine, düşünce ve duygularını ifade edebilmelerine, estetik zevk edinebilmelerine fırsat verir (Ceylan, 2008, s.4; Karaçelik, 2009, s.18).

Okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin oldukça yaygın bir şekilde tercih edildiği bilinmektedir. Özkan ve Girgin (2014)'in okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliklerine programlarında yer verme düzeylerini incelediği araştırmada öğretmenlerin çoğunun sanat etkinliklerine her gün yer verdikleri görülmüştür. Oysaki bu etkinliğin çok özenle sanata bakış açısı ve yaratıcı üreten bireyler geliştiren bir sürecinin olup olmadığı özgün değerini oluşturabilir. Sanat etkinlikleri çocuğun bilişsel, duyuşsal ve bedensel etkinlikler yaparak kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan, çocuğun hayal gücünü kullanarak özgürce davranmalarına fırsat veren çok yönlü bir sanat aracıdır (MEB, 2013, s.45). Okul öncesi eğitim kurumlarında sanat etkinliklerini uygulama amaçları arasında çocukların yaratıcılık ve estetik duyarlılığını geliştirmek, çocuklara sanatsal bakış açısı kazandırmak yer alır. Hayal gücünün yüksek olduğu okul öncesi dönemde önemli bir yeri olan sanat etkinliklerinin uygulanması hususunda, öğretmenlerin süreçteki rolü çok önemlidir. (Aykanat, 2018, s.34; Duman, 2014, s.25).

Öğretmenlerin sanat etkinliği uygulamalarında çocukların kendi yaratıcılıklarını sergilemelerine fırsat vermeleri gerekmektedir. Öğretmen sanat etkinliklerinde zengin materyaller sunarak, model olarak, rehber olarak süreçte çocuğun aktif olmasını ve var olan yaratma gücünü ortaya koymasını sağlamalıdır (Özkan ve Girgin, 2014, s. 84; Sağsöz, 2007, s.15). Ancak günümüzde bu hedefe ulaşmak için uygulanan sanat etkinliklerinin niteliği tartışılır düzeydedir. Okul öncesi öğretmenleri, çocukların yaratıcı merak duygularını güdüleyecek düzeyde etkinliklerden çok, kendi çizdikleri şablonları çoğaltarak, çocuklara aynı şekilleri, aynı renklerle boyatmak ya da birbirini izleyen aşamalarla bir figür çizmeyi öğretmek gibi, çocuğun yaratıcılık gücünü harekete geçirmesine gerek kalmayan, basmakalıp ve tekdüze etkinlikler yaptırabilmektedirler. Oysaki öğretmenler, sanat etkinliklerinin önemini farkına varmalı, çocukların yaratıcılıklarını harekete geçirecek çalışmalara yönelmeli ve çocukları özgün etkinlikler oluşturmaları için motive etmelidirler. Böylece çocuklar daha özgür, daha özgüvenli ve en önemlisi üretken bireyler olurlar. Okul öncesi eğitim kapsamında gerçekleştirilen sanat etkinliklerinin nasıl planladığını, nasıl gerçekleştirildiğini ve nasıl değerlendirildiğini; tüm bu sürecin sonunda ele alınan kazanımlara ne düzeyde ulaşıldığını belirlemenin sanat etkinliklerinin kalitesinin artırılması bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Yaratıcılığın okul öncesi dönemde önemi düşünüldüğünde, okul öncesinde yaratıcılığa yönelik gerçekleştirilmesi gereken sanat etkinliklerinin amacına ne düzeyde ulaştığını belirlemek ve bu konuda öneriler geliştirmek önem kazanmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama süreci ve verilerin analiz edilmesi başlıkları altında araştırmanın yöntemi anlatılmıştır.

2.1. Araştırma Deseni

Okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında incelenmesini amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş ve durum çalışması olarak desenlenmiştir.

Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam içindeki güncel sınırlı bir durum hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır. Durum çalışması araştırması özel bir durumun belirlenmesiyle başlar. Burada esas nokta, durumun belirli parametrelerle sınırlandırılabilir olmasıdır. Durum araştırmalarında asıl amaç belirlenen durumu doğal ortamı içerisinde fark etmek, detaylı bir biçimde betimlemek ve yorumlamaktır. Durum çalışması bireylerin deneyimlerinden yola çıkarak kendilerini nasıl gördüklerini, bağlama göre algılarını, hissettikleri duygularını ve tüm bunların altında yatan sebepleri ‘neden’ ve ‘nasıl’ soruları ile sorgulamayı gerektirir. Bunu gerçekleştirmek için araştırmacı mülakatlardan gözlemlere, dokümanlardan materyallere kadar birçok veri çeşidi toplar. Durum çalışmaları genellikle araştırmacının durumlardan çıkardığı genel anlam çerçevesinde oluşturduğu sonuçlar ile son bulur (Creswell, 2016, s.97; Glesne, 2015, s.30; Seggie ve Bayyurt, 2015, s.120; Saban ve Ersoy, 2017, s.147).

Durum çalışmaları açık olmayan veya değişken olan bir durum ve onun içinde bulunduğu bağlam belirsiz olduğunda, bunun altında yatan sebepleri, düşünce ve davranışları ortaya çıkarmak amacıyla kullanılır (Saban ve Ersoy, 2017, s.158). Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini yaratıcılığı geliştirici nitelikte etkinlikler olarak söyledikleri ve genellikle uygulamalarını bu söylem bazında gerçekleştirmedikleri bilinmektedir. Bu durumdan yola çıkılarak bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında değerlendirilebilmesi için durum çalışmasının en uygun desen olduğu düşünülmüştür.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Elazığ ili merkez ilçesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyleri temsil edecek bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden üç okul öncesi öğretmeni ve sınıfları oluşturmuştur. Çalışma grubunun oluşturulmasında ilk olarak Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Elazığ il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarını gösteren liste elde edilmiştir. Elde edilen liste incelenerek alt, orta, üst sosyoekonomik düzeydeki sınıflardan amaçlı örnekleme yöntemi ile birer kurum seçilerek araştırmanın yürütülmesine karar verilmiş ve bu bağlamda Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi çalışılacak konuya ilişkin zengin çeşitlilik yapısına ve bilgiye sahip durumları derinlemesine çalışmak için uygun ve rastgele olmayan bir örnekleme yöntemidir. Durumların detaylı bir biçimde incelenmesi, keşfedilmesi ve yorumlanmasında kullanılabilir (Glesne, 2015, s.59; Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.139). Bu sayede sosyoekonomik düzeyin belirlenen amaç doğrultusunda etkili olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır.

Katılımcıların belirlenmesi aşamasında anaokullarına giderek okul müdürüne araştırmanın amacı, araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenleriyle görüşme ve öğretmenlerin sınıflarında gözlem yapılacağı açıklanmış ve izin alınmıştır. Araştırmaya katılacak okul öncesi öğretmenleri belirlenirken alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan bir okulda çalışmalarını ve haftada en az üç sanat etkinliği uygulamasına yer vermeleri ve gönüllü olmaları ölçüt olarak kabul edilmiş, bu özelliklere sahip öğretmenler araştırmaya dâhil edilmiştir. Gönüllü öğretmenlerle uygun oldukları zaman görüşme gerçekleştirilmiş, yine uygun oldukları zaman belirlenerek her öğretmenle gözlem için uygun bir takvim oluşturulmuştur. Araştırmacı gözlem ve görüşmenin yanı sıra uygulanan sanat etkinliklerinin planlarının dokümanlarını toplamış ve incelemiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere görüşme öncesinde kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

2.2.1. Öğretmenler

Araştırma etiği ve gizlilik nedeniyle araştırmaya katılan öğretmenlerin gerçek isimleri gizlenmiş ve her öğretmene bir kod isim verilerek araştırma boyunca kullanılmıştır. Bu çalışmada üç öğretmen ile görüşülmüştür.

Dilruba Öğretmen

Dilruba Öğretmen, 40 yaşında üniversite mezunu 10 yıllık öğretmendir. Elazığ Merkez ilçesinde alt sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 60-66 aylık çocukların öğretmeni olarak çalışmaktadır. Sınıfında 21 çocuk bulunmaktadır. Öğrenim hayatında sanat etkinliklerine ilişkin aldıkları dersler sorulduğunda Dilruba Öğretmen, lisans programında “Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi” dersini aldığını belirtmiştir. Sanat etkinliklerine yönelik aldıkları hizmet içi eğitimler, özel bir kurs, seminer alıp almadıkları sorulduğunda ise herhangi bir eğitim almadığını ifade etmiştir.

Açelya Öğretmen

Açelya Öğretmen, 33 yaşında üniversite mezunu 9 yıllık öğretmendir. Elazığ Merkez ilçesinde orta sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 60-66 aylık çocukların öğretmeni olarak çalışmaktadır. Sınıfında 20 çocuk bulunmaktadır. Öğrenim hayatında sanat etkinliklerine ilişkin aldıkları dersler sorulduğunda Açelya Öğretmen, lisans programında “Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi” dersini aldığını belirtmiştir. Sanat etkinliklerine yönelik aldıkları hizmet içi eğitimler, özel bir kurs, seminer alıp almadıkları sorulduğunda ise herhangi bir eğitim almadığını ifade etmiştir.

Kamelya Öğretmen

Kamelya Öğretmen, 34 yaşında üniversite mezunu 10 yıllık öğretmendir. Elazığ Merkez ilçesinde üst sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 60-66 aylık çocukların öğretmeni olarak çalışmaktadır. Sınıfında 20 çocuk bulunmaktadır. Öğrenim hayatında sanat etkinliklerine ilişkin aldıkları dersler sorulduğunda Kamelya Öğretmen, lisans programında “Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi” dersini aldığını belirtmiştir. Sanat etkinliklerine yönelik aldıkları hizmet içi eğitimler, özel bir kurs, seminer alıp almadıkları sorulduğunda ise “Sanatsal Faaliyetlerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri” isimli seminere katıldığını ifade etmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Bu bölümde çalışma kapsamında kullanılan veri toplama araçları ve işlem sürecine ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Veri toplama süreci ile ilgili başlıkların altında araştırma sürecinin nasıl ilerlediği ifade edilerek aktarılmaya çalışılmıştır. Veri toplama sürecinde

araştırmacı öncelikle gerekli izinleri ilgili kişi ve kurumlardan almıştır. Veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış alan çalışması ile gözlem tekniğinin kullanılmasına ve gerekli dokümanların toplanmasına yönelik Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden Etik Kurul İzni EK-1'de ve Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan araştırma izni EK-2'de sunulmuştur. Alınan izin doğrultusunda görüşmeler, gözlemler ve doküman toplama işlemi gerçekleştirilmiştir.

2.3.1. Veri toplama araçları

Araştırma verileri derinlemesine ve bütüncül bir anlayış sunmak amacıyla nitel araştırmalarda sıkça kullanılan gözlem, görüşme ve doküman inceleme (Glesne, 2015, s.64; Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.45) yoluyla toplanmıştır. Bu araştırmada görüşme, gözlem ve doküman incelemesi olarak çoklu veri toplama tekniğine yer verilmesi daha zengin veriye ulaşılmasını sağlamıştır.

Veri toplama araçları hazırlanırken konu ile ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Kefi (2006, s. 156-163)'nin araştırmasında kullandığı gözlem formunun maddeleri rehber alınarak, literatür taramasıyla elde edilen bilgiler ışığında görüşme soruları, gözlem formunun maddeleri ve doküman inceleme ölçütleri oluşturulmuştur. Araştırmadan önce formun kapsam geçerliği ile soruların anlaşılabilirliği ve kullanılan dilin hedef kitleye uygunluğu bakımından üç okul öncesi alan uzmanının görüşlerine başvurulmuş, alınan öneriler doğrultusunda veri toplama araçlarına son biçimi verilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu, görüşme formundaki soruların içeriğinden yola çıkarak hazırlanmış gözlem formu ve doküman inceleme formu, araştırmanın amacı doğrultusunda sanat etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır.

Çalışma kapsamında Kişisel Bilgi Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu, Doküman İnceleme Formu kullanılmıştır. Araştırmacı tüm çalışma süresi boyunca araştırma günlüğü tutmuştur.

2.3.1.1. Kişisel bilgi formu

Katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin toplanabilmesi amacıyla görüşmeler yapılmadan önce formun katılımcılar tarafından doldurulması talep edilmiştir. Bu bağlamda katılımcılar talep edilen bilgileri doldurmuştur. Katılımcılardan istenilen demografik bilgiler; a) Yaş, b) Cinsiyet, c) Öğrenim durumu, d) Mesleki deneyim, e)

Mezun olunan program, f) Çalışılan kurum türü, g) Öğretmeni olunan sınıftaki çocukların yaş grubu, h) Sanat etkinlikleri ile ilgili alınan dersler, h) Sanat etkinlikleri ile ilgili alınan seminerler olarak sıralanmıştır. Kişisel Bilgi Formu EK-3'te yer almaktadır.

2.3.1.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Bu araştırmada katılımcıların sanat etkinliklerine ilişkin görüşlerini derinlemesine inceleyebilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, soruların önceden belirlendiği, ancak görüşmeye katılan kişinin konuya ilişkin ilgi ve bilgi düzeyine göre esnek davranabileceği bir görüşme tekniğidir (Ekiz, 2017, s.63). Araştırmacı, yaptığı görüşmeler ile katılımcının konu hakkındaki düşüncelerine, tutumlarına ve bakış açısına ulaşmayı hedeflemektedir (Karataş, 2015, s.71). Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu yedi adet görüşme sorusu ve görüşmenin seyrine göre daha derinlemesine veri elde edebilmek amacıyla bu soruları takip eden alt soruları içermektedir. Araştırmacı görüşmeler öncesinde ses kaydı için kullanılması planlanan telefonun uygunluğunu kontrol etmiş ve görüşmeyi olumsuz olarak etkilememesi için uçak modu konumuna getirmiştir. Görüşmeler başlamadan önce öğretmenlere EK-4'te yer alan gönüllü katılım formu ve EK-5'te yer alan görüşme bilgilendirme formu verilerek okumaları istenmiş ardından EK-6'da yer alan görüşme izin formu imzalatılmıştır. Görüşmeler başlamadan önce katılımcılara hazır olup olmadıkları ve uygun olduklarında görüşmeye başlanabileceği belirtilmiştir. Görüşmeler öğretmenlerden alınan randevular doğrultusunda 11 Mart 2019 ile 15 Mart 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup ortalama 20'şer dakika sürmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile katılımcılardan zengin ve derinlemesine veri toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu EK-7'de yer almaktadır.

2.3.1.3. Yarı yapılandırılmış gözlem formu

Görüşmelerle elde edilen bulguların gerçek olup olmadığının belirlenmesi ve desteklenmesi amacıyla yapılandırılmış alan çalışması ile gözlem yapılmıştır. Gözlemlere başlamadan önce EK-8'de yer alan öğretmen için gözlem bilgilendirme formu öğretmenlere sunulmuş ve EK-9'da yer alan öğretmen için gözlem izin formu imzalatılmıştır. Sınıf ortamında bulunan çocuklar dolaylı olarak çalışmaya katıldıkları için EK-10'da yer alan veli için gözlem bilgilendirme ve izin formu sınıfın öğretmeni aracılığıyla velilere ulaştırılmış, çocukların velilerinden izinler alınmıştır. Gözlem ile elde

edilen veriler gözlem formu doldurularak ve araştırmacı tarafından gözlem anında ya da sonrasında gözlenenler yazılarak kaydedilmiştir. Gözlemler her öğretmen için haftada üç kez sanat etkinliği uygulamalarının yapıldığı zamanlarda yapılmıştır. Kaynaklarda gözlem sayısı ile ilgili bir sınır verilmemiştir. Belirli bir sürede tek bir gözlem yapılabileceği gibi, zamana yayılarak birden çok gözlemin yapılabileceği ifade edilmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2013, s.209). Bu araştırmada araştırmacı görüşme sorularına ilişkin verileri desteklediğini düşündüğü gözlem sonuçlarına ulaştığında gözlem yapmayı sonlandırmıştır. Gözlemler öğretmenlerle birlikte belirlenen günler doğrultusunda 18 Mart 2019 ile 26 Nisan 2019 tarihleri arasında gerçekteştirilmiştir. Dilruba Öğretmen sanat etkinliği uygulamalarına haftanın pazartesi, salı ve çarşamba günlerinde saat 14.00'te; Açelya Öğretmen haftanın çarşamba, perşembe ve cuma günlerinde 15.30'da; Kamelya Öğretmen haftanın salı, perşembe ve cuma günlerinde saat 10.00'da başlayacağını beyan etmiştir. Bu tarihlere göre bir gözlem takvimi oluşturulmuştur. Eğitime ara verilen günler için öğretmenlerle birebir görüşülmüş başka bir gün gözlem için plan yapılmıştır. Her öğretmenin sınıfına 18 sanat etkinliği uygulaması için gidilmiş, toplamda 54 sanat etkinliği uygulaması gözlenmiştir. Her bir gözlem yaklaşık bir saat sürmüştür. Gözlem sürecinde araştırmacı, öğretmenlerin sanat etkinliği uygulamalarını rahatlıkla gözleyebileceği şekilde sınıfın uygun bir yerine oturmuştur. Araştırmacı bir hafta boyunca gözlem yapmadan, kendini çocuklara tanıtarak sınıfta sıcak bir ortam oluşturmayı amaçlamıştır. Öğretmen ve çocuklar araştırmacıya aliştıktan sonra süreç daha rahat ilerlemiştir. Bu durum araştırmacıya, öğretmenlerin sanat etkinliği uygulamalarının doğal sürecini gözlemleyebilme olanağı sağlamıştır. Araştırmacı, katılımcı olmayan gözlemci rolünü üstlenmiştir. Creswell (2016, s.167) katılımcı olmayan gözlemciyi çalışmaya dışarıdan bir yabancı olarak katılan, olan biteni uzaktan izleyip alan notları alan ve ortamdaki hiç kimse ile doğrudan etkileşime girmeden veri kaydını gerçekteştiren kişi olarak tanımlamıştır. Araştırmacı gözlem süreci boyunca bu ilkelere bağlı kalarak veri kaydını tamamlamıştır. Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu EK-11'de yer almaktadır. Görüşme ve gözlemlerin yapıldığı tarihlere EK-12'de yer verilmiştir.

2.3.1.4. Doküman inceleme formu

Araştırmacı gözlem ve görüşme ile birlikte uygulanan sanat etkinliklerinin planlarının dokümanlarını toplamış ve incelemiştir. Doküman inceleme, üzerinde

çalışılacak durum hakkında bilgi içeren materyalleri kapsar. Yıldırım ve Şimşek (2013, s.217)'e göre doküman inceleme yönteminde kontrol edilmiş olan yazılı ve görsel materyallerin kullanılması, yapılan nitel araştırmanın geçerliliğinin ve güvenilirliğinin artırılması açısından önemli bir avantajdır.

Araştırmacı öğretmenlerle görüştüğü sırada sanat etkinlikleri uygulamalarının planlarını hazırlayıp hazırlamadıklarını sormuştur. Öğretmenler uyguladıkları etkinliklerin planlarını hazırlamadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmacı çalışmasını daha iyi bir şekilde gerçekleştirebilmek ve derinlemesine bilgi edinebilmek için etkinliklerin planlarının hazırlanmasını öğretmenlerden rica etmiştir. Bu bağlamda her öğretmen haftada uygulayacağı üç sanat etkinliğinden iki tanesinin planını hazırlayacağını ifade etmiştir. Araştırma kapsamında her öğretmenin gözlenen 18 etkinliğinden 12'sinin planı alınarak 36 adet sanat etkinliğinin planı elde edilmiştir. Sanat etkinliklerinin planları MEB Okul Öncesi Eğitim Programı temel alınarak incelenmiştir. Doküman İnceleme Formu EK-13'te yer almaktadır.

2.3.1.5. Araştırmacı günlüğü

Araştırmacı günlüğü, çalışma sürecinin düzenli bir şekilde takip edilmesinde ve araştırmacının süreci doğru yürütebilmesinde kullanılan bir araçtır. Bu nedenle araştırmacı, gözlemlerin öncesinde ve sonrasında yansıtıcı günlükler tutmuştur. Araştırmacı bu günlükte sanat etkinliği uygulamaları sürecinde gördüğü davranışları, tutumları ve gerçekleşen iletişimi olabildiğince aktarmaya gayret etmiştir. Bu doğrultuda EK-14'te araştırmacı günlüğünden bir günlük kesit sunulmuştur. Araştırmacı araştırma bulgularının sunumunda günlüğünden doğrudan alıntılar yaparak verilerin desteklenmesini sağlamaya çalışmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanır. İçerik analizi sürecinde takip edilen genel işlemler: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve

yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259; Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016, s.250; Seggie ve Bayyurt, 2015, s.253).

Yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Veri analizi sürecinde önce, görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı ile toplanan veriler, ses dosyalarının bilgisayara aktarıldıktan sonra araştırmacı tarafından dinlenerek metin dosyasına dönüştürülmesi şeklinde görüşme dökümleri yapılmıştır. Görüşme dökümlerinin ardından verilerin kodlanması aşamasına geçilmiştir. Görüşme formlarındaki veriler araştırmacı tarafından kodlanmış, öğretmenlerin sanat etkinliklerine ilişkin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlar kodların kaynağını oluşturmuştur. Araştırmacı tüm verileri kodlayarak ardından bir kod listesi oluşturmuştur. Hazırlanan kod listesi EK-15' te sunulmuştur. Kod listesi üzerinde çalışan araştırmacı kodlardan hareketle temaları belirlemiştir. Birbirine benzeyen temalar bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği bir form halinde sunulmuştur. Görüşme yapılan kişilere yöneltilen sorulara alınan yanıtlar betimlenerek içerik analizi yapılmış ve belirlenen temalar alt problemler eşliğinde çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Gözlem yoluyla elde edilen verilerin analizinde frekans hesaplamaları yapılmıştır. Gözlem formlarının analizinde gözlem formundaki her maddenin formda yer alan ikili derecelemeğe uygun olarak frekans hesaplaması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından doldurulan gözlem formlarının frekans hesaplaması sonucunda elde edilen bulgular, araştırmacının gözlem notlarından yaptığı doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Verilerin frekans dağılımlarına yer verilen tablolarda frekans ifadesi yerine sıklık ifadesi kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda dokümanların incelenmesinde, içerik analizi kullanılmaktadır. İçerik analizinde çok sayıdaki metin içeriklerinin ortak özelliklerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli olan anlamların yapılandırılmasına yönelik, nitelden nicele doğru genelleştirmeye fırsat tanıyan bir yorum biçimidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.261). Bu nedenle bu araştırmada doküman incelemesi sonucunda elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiş, ve içerik analizinde incelenen planların niceliksel özelliklerinin tablolaştırılmasında yüzde ve frekans değerleri dikkate alınmıştır.

2.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği

Araştırmanın geçerliğini sağlamak için veri çeşitlemesi yoluna gidilmiş, farklı veri toplama araçları (görüşme, gözlem, doküman inceleme, araştırmacı günlüğü)

kullanılmıştır. Verilerin tanımlanması ve yorumlanmasında nesnel davranılmaya çalışılmış, verilerin yorumlanmasında katılımcıların görüşlerinden, gözlem notlarından ve araştırmacı günlüğünden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında bulunmaktadır. Bu çalışmada, bulgular bölümünde katılımcıların özgün görüş ve düşüncelerini yansıtacak şekilde bire bir doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar, araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini artıracak uygulamalar olarak kabul edilebilir (Glesne, 2015, s.65).

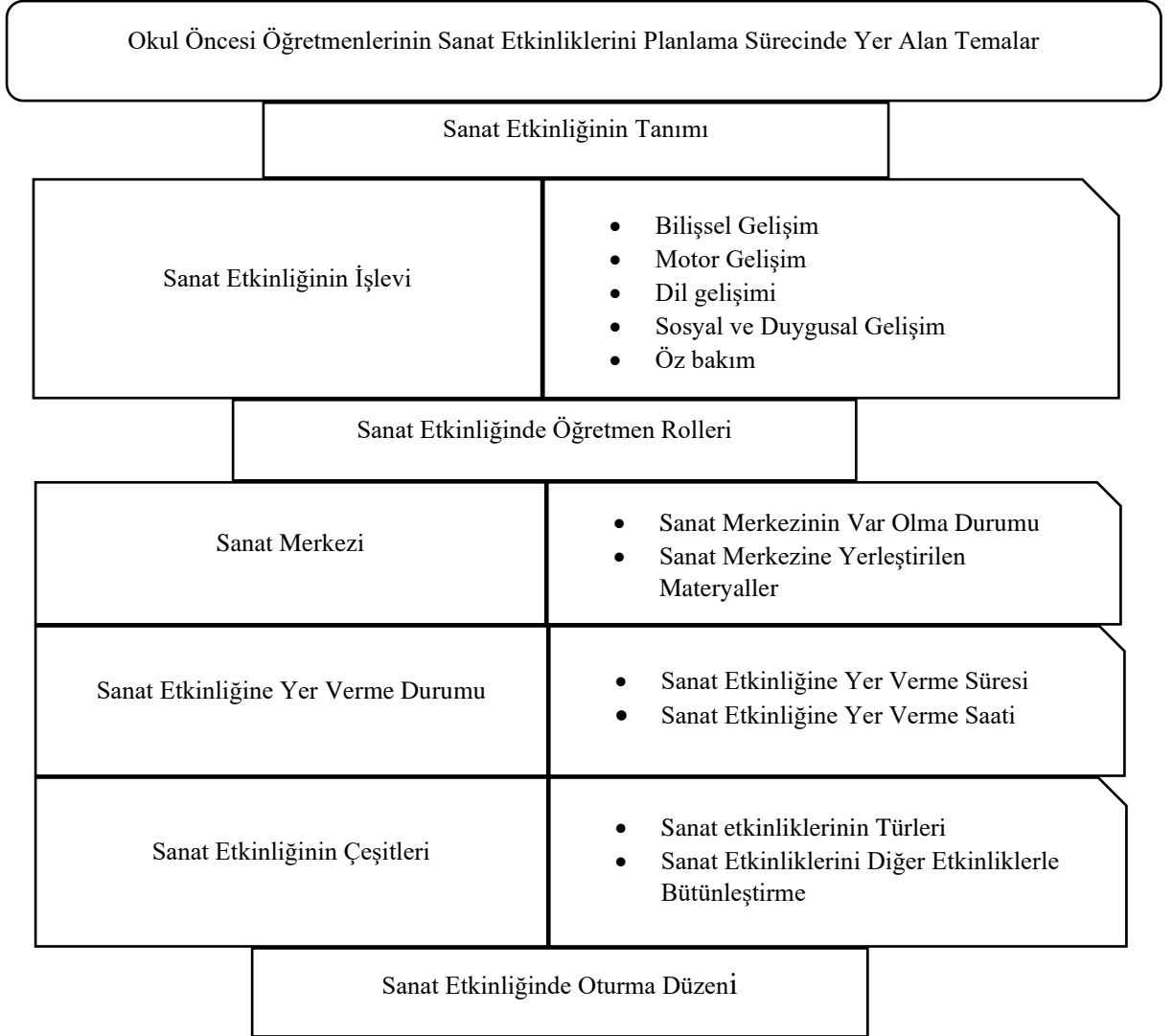
Bu araştırmada kullanılan güvenilirlik çalışmalarının ilki uzman görüşüne başvurulmasıdır. Okul öncesi eğitim alanında uzman üç kişiye görüşme, gözlem ve doküman inceleme formları gönderilmiş, uzmanlardan gelen düzeltme ve öneriler doğrultusunda formlar düzenlenmiştir. Uzmanların tümü sorular üzerine uzlaşma sağlamıştır. Araştırmada güvenilirlik bağlamında araştırmacı, araştırmacının katılımcıları ve araştırma ortamına ilişkin özellikleri betimlemiş, araştırmada elde ettiği verileri olduğu gibi sunmuştur. Bağlamı tüm yönleriyle doğru anlayabilmek ve tanımlayabilmek için düzenli gözlemler gerçekleştirmiştir. Araştırmacı danışmanıyla birlikte, görüşme dökümlerini incelemiş ve kodlama güvenilirliği sağlamıştır. Yapılan gözlemler sırasında video kaydı alınmadığından gözlem güvenilirliği sağlanamamıştır ancak doldurulan gözlem formları danışman tarafından titizlikle incelenmiştir. Araştırmacı bir hafta boyunca sahada bulunarak katılımcıların kendisine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamış ve bu sayede de çalışmanın inandırıcılığını artırmaya çalışmıştır. Tüm bu süreçler çalışmaya ilişkin analizlerdeki iç tutarlılığa katkıda bulunarak çalışmanın güvenilirlik ve geçerliliğini arttırmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada görüşme, gözlem ve doküman inceleme yoluyla toplanan verilerin içerik analizi sonucu elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulguların sunulmasında araştırmanın alt amaçları temel alınmıştır. Bulgular; sanat etkinliklerinin planlanmasına ilişkin bulgular ve yorum, sanat etkinlikleri uygulamasının yaratıcılık bağlamında incelenmesine ilişkin bulgular ve yorum, sanat etkinliklerinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular ve yorum olmak üzere üç başlık altında sunulmuştur. Bulgular öğretmenlerin görüşlerinden, gözlem notlarından, dokümanlarından ve araştırma günlüğünden doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

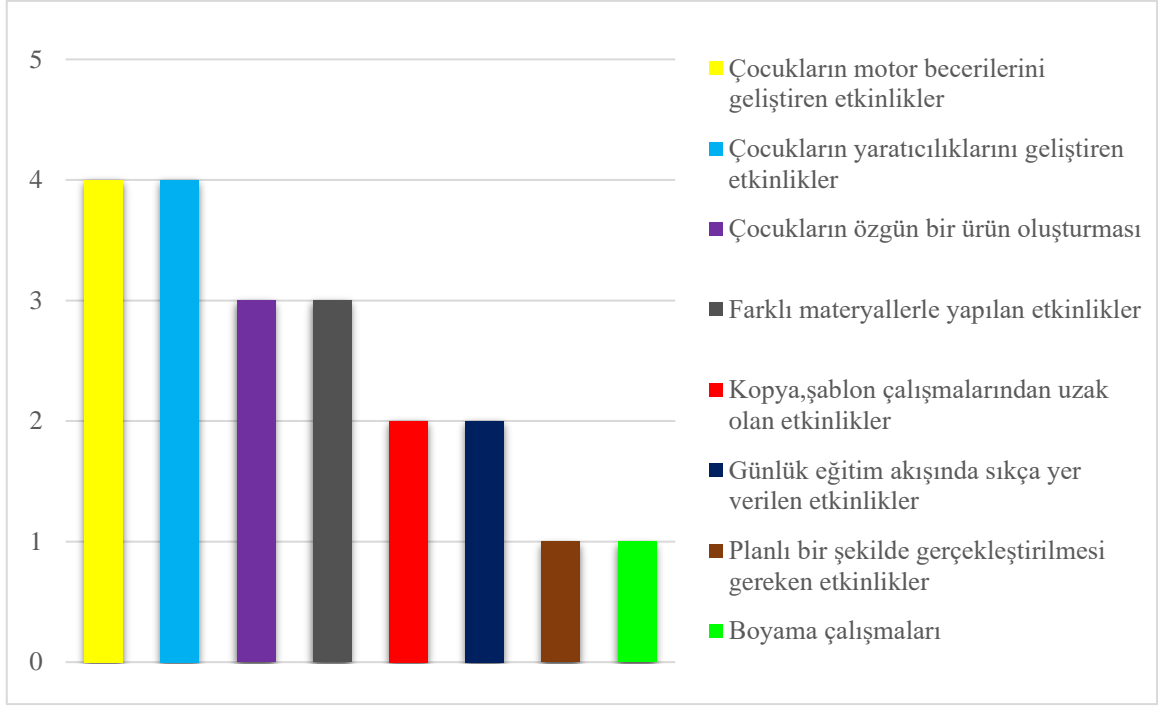
3.1. Sanat Etkinliklerinin Planlanmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında, sanat etkinliklerini planlama sürecine ilişkin görüşme sorularından yola çıkılarak sanat etkinliğinin tanımı, sanat etkinliğinin işlevi, sanat etkinliğinde öğretmenin rolleri, sanat merkezi, sanat etkinliğine yer verme durumu, sanat etkinliğinin çeşitleri, sanat etkinliğinde oturma düzeni olmak üzere yedi temaya yer verilmiştir. Ayrıca sanat etkinliğinin işlevi, sanat merkezi, sanat etkinliğine yer verme durumu, sanat etkinliğinin çeşitleri temaları kendi içlerinde alt temalara ayrılmıştır. Bu temalar ve alt temalar Şekil 3.1'de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Planlama Sürecinde Yer Alan Temalar

Görüşme sırasında öğretmenlere ilk önce sanat etkinliklerinin yeri ve önemi ardından sanat etkinliği deyince ne anladıkları sorulmuş ve öğretmenlerin yanıtlarına göre sekiz alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.2'de yer verilmiştir.

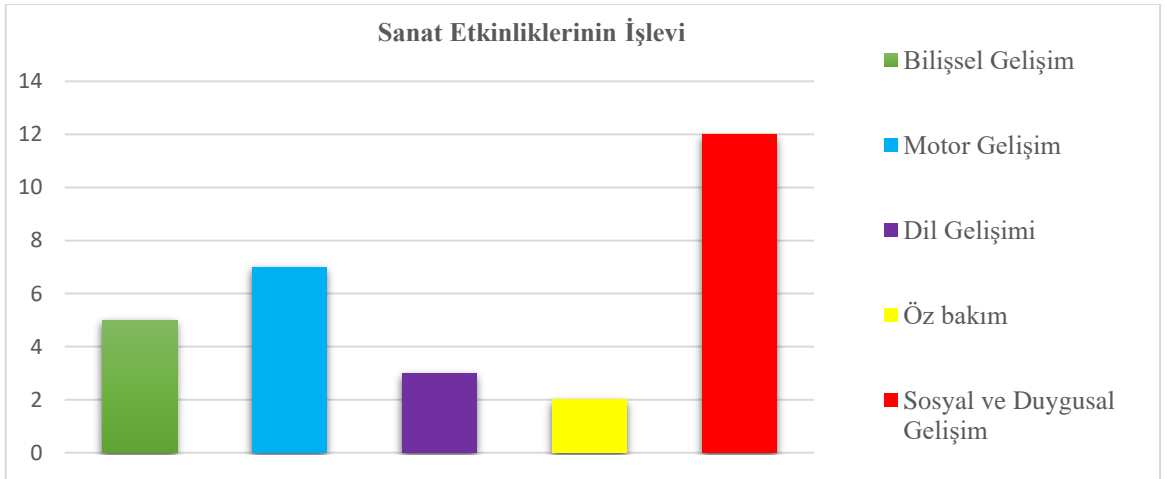
Şekil 3.2. Sanat Etkinliğinin Tanımı

Şekil 3.2’de belirtildiği üzere öğretmenlerin hepsinin sanat etkinliklerini çocukların motor becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştiren etkinlikler olarak nitelendirdikleri görülmektedir. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sanat etkinlikleri "Çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak problem çözmesine, eleştirel ve çözüm odaklı düşünmesine olanak tanıyan etkinlikler (s.45)" biçiminde tanımlanmaktadır. Programda sanat etkinliklerinin tanımına ilişkin daha çok bilişsel yönden gelişime etkisinin vurgulandığı ve sanat etkinliklerini uygulama sürecinde yaratıcılığı geliştirmenin temel alınması gerektiği yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler motor becerileri ve yaratıcılığın gelişimini vurgulayan bir tanım yapmışlardır. Alanyazındaki sanat etkinliği tanımını ile araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat etkinliğinden anladıkları arasında farklılıklar olduğu gibi benzerlikler olduğu da dikkati çekmektedir.

İfade ettikleri düşüncelere göre de Dilruba ve Açelya öğretmenin ince motor becerilerin gelişimine ağırlık verdikleri göze çarpmaktadır. Aynı zamanda, araştırmacı tarafından yapılan sınıf gözlemlerinde bu öğretmenlerin uyguladıkları etkinliklerin çoğunun kopya ve şablon çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Dilruba öğretmenin yaratıcılık kavramını çocukların şablon etkinliklere süsleme şeklindeki katkıları olduğunu düşündüğü söylenebilir. Açelya öğretmenin yaratıcılığı geliştirici nitelikte etkinliklerine oldukça az rastlanmıştır. Bu doğrultuda Dilruba ve Açelya öğretmenin bilinçli olarak ya

da olmayarak sanat etkinliklerinde yaratıcılığı arka plana attıkları düşünülmektedir. Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda araştırmacı günlüğüne alınan notlar doğrultusunda kopya ve şablon çalışmalarına oldukça az yer verdiği ve genellikle yaratıcılığı ön plana alan etkinlikler uyguladığı görülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında Dilruba ve Açelya öğretmenin sanat etkinliği tanımı ile uygulamaları arasında farklılıklar olduğu; Kamelya öğretmenin ise görüşlerini uygulamalarına yansıttığı söylenebilir.

Öğretmenlere okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin amacı ve işlevi, çocuklara neler kazandırdığı sorulmuş, bu doğrultuda toplanan verilere göre; sosyal ve duygusal gelişime katkıları, motor gelişime katkıları, dil gelişimine katkıları, bilişsel gelişime katkıları, öz bakım becerilerine katkıları olmak üzere beş alt tema oluşturulmuştur. Sanat etkinliklerinin işlevine ilişkin öğretmenlerin gelişim alanlarını ifade etme sıklığı Şekil 3.3'te yer almaktadır.

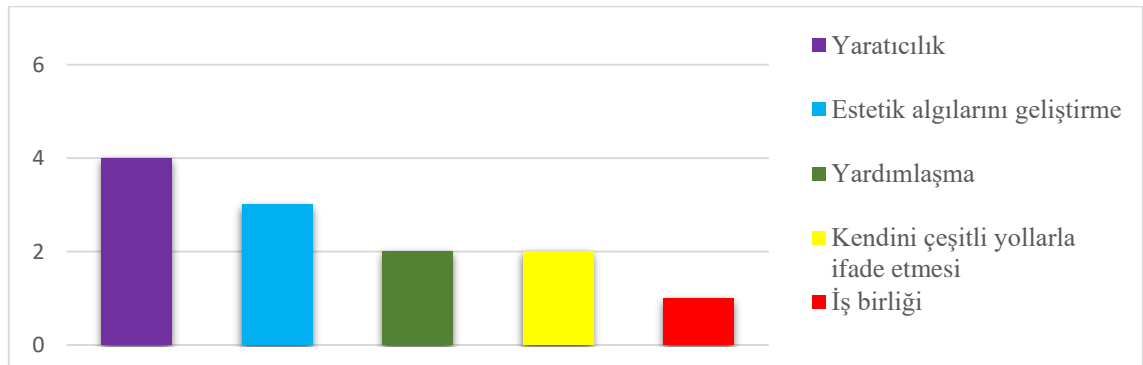
Şekil 3.3. Öğretmenlerin Gelişim Alanlarını İfade Etme Sıklığı

Şekil 3.3'te belirtildiği gibi öğretmenler çoğunlukla sanat etkinliklerinin çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim alanına katkı sağladığını söylemişlerdir. Bu gelişim alanını motor gelişim alanı, bilişsel ve dil gelişim alanı takip etmektedir. Öğretmenlerin oldukça az bir sıklıkta gelişim sağladığını düşündükleri alanın öz bakım becerileri olduğu görülmektedir. Görüşmelerden elde edilen bulgular sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal, bilişsel, motor, dil ve öz bakım becerilerine katkısını bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gözlemler sırasında araştırmacı günlüğüne alınan notlar doğrultusunda Dilruba öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının olduğu, sosyal ve duygusal gelişim, bilişsel gelişim ve dil gelişimine oldukça az yer verdiği görölmüştür. Açelya öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının yanı sıra, dil gelişimine de sıkça yer verdiği görölmüştür. Buna ek olarak bilişsel ve sosyal duygusal alana katkıları konusunda kısmen yetersiz kaldığı gözlenmiştir. Kamelya öğretmenin etkinliklerinde tüm gelişim alanlarını geliştirmeye yönelik uygulamalarının olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin en az gelişim sağladığı düşünödüğü alanı öz bakım becerileri olarak ifade etmelerine rağmen tüm etkinliklerinde çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba ve Açelya öğretmenin tüm etkinliklerinde motor gelişim alanına ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergelere yer verdiği dikkat çekmektedir. Bu iki öğretmenin planlarına bakıldığında bilişsel ve dil gelişimine yönelik kazanım ve göstergelere, sosyal ve duygusal gelişim alanına ilişkin kazanım ve göstergelerden daha fazla yer verdikleri görölmüştür. Kamelya öğretmenin ise tüm gelişim alanlarını etkinlik planlarına olabildiğince dâhil ettiği söylenebilir. Planlarda bulunan kazanım ve göstergelerin çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu görölmüştür. Anlatılanlar doğrultusunda Dilruba ve Açelya öğretmenin gelişim alanlarının belirli kazanım ve göstergelerine odaklandıkları; Kamelya öğretmenin ise planlarında farklı kazanım ve göstergeleri ele aldığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin görüşmede verdiği yanıtlara göre sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişime katkıları temasında beş alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına şekil 3.4'te yer verilmiştir.

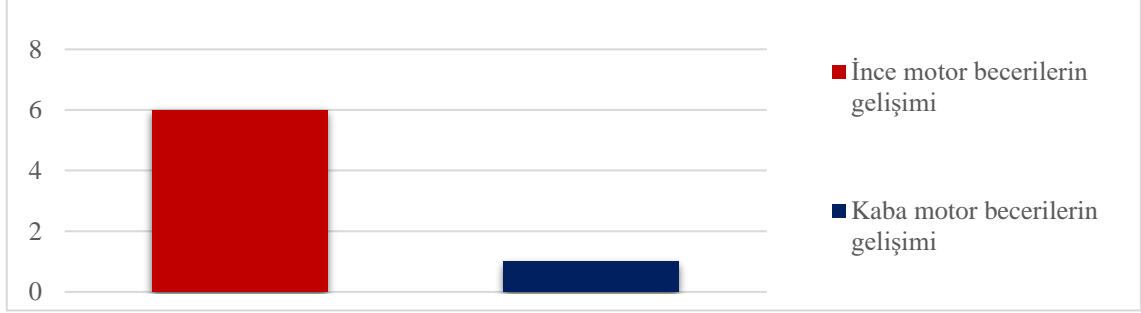
şekil 3.4. Sosyal ve Duygusal Gelişime Katkıları

Şekil 3.4'te görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamı sanat etkinliklerinin yaratıcılığı geliştirdiğini belirtmiştir. Dilruba ve Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların estetik algılarına olan katkılarından söz ederken; Dilruba ve Açelya öğretmen çocuklar arasında yardımlaşmanın geliştiğini ve çocukların duygu ve düşüncelerini farklı yollarla daha iyi ifade edebildiğini öne sürmüşlerdir. Açelya Öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak çocukların iş birliğini öğrenmeleri açısından sanat etkinliklerinin önemine dikkat çekmiştir. Alanyazında sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişim alanına duygularını ifade etme, arkadaşlarıyla iletişim kurma, iş birliği ve paylaşma, estetik beğeni, yaratma duygusunu tatma gibi becerileri kazanmaya katkılarının olduğu belirtilmektedir (Yıldız-Bıçakçı, 2014, s. 4-19). Alanyazında yer alan bilgilerle öğretmenlerin sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişime katkıları temasında ifade ettikleri görüşleri arasında benzerlikler olduğu dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlar doğrultusunda, Dilruba öğretmenin çocukların şablon etkinlikleri süslemelerini yaratıcılık olarak nitelendirdiği, Açelya öğretmenin çocukların yaratıcılığını geliştirecek nitelikte etkinliklere oldukça az yer verdiği, Kamelya öğretmenin ise yaratıcılığı temel alan etkinlikler uyguladığı görülmüştür. Dilruba öğretmenin çocukların estetik algılarının oluşmasını görsel açıdan kusursuz boyanmış resmi beğenmeleri ve fark etmeleri olarak nitelendirdiği söylenebilir. Kamelya öğretmenin ise çocukların estetik algılarını geliştiren nitelikte etkinliklere yer verdiği görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin sanat etkinlikleri uygulamalarında çocukların bir dayanışma ve yardımlaşma içerisinde oldukları göze çarpmaktadır.

Etkinlik planları incelendiğinde öğretmenlerin hepsinin sosyal ve duygusal gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili “Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.” kazanımına ve göstergelerine yer verdikleri belirlenmiştir. Yapılan incelemelerde Dilruba öğretmenin yalnızca bir etkinliğinde; Açelya öğretmenin dört etkinliğinde bu kazanım ve göstergelere yer verip hedeflenen amaçları gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenlerin bu alanda yaratıcılığı geliştirmeye yönelik etkinlikler planlamakta yetersiz kaldıkları söylenebilir. Kamelya öğretmenin ise sözü edilen kazanım ve göstergeler dışında yaratıcılık ile ilgili birçok kazanım ve göstergeleri planlarının çoğuna dâhil ettiği ve uygulamalarına yansıttığı göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda öğretmenin sosyal ve duygusal alanda yaratıcılığı geliştirmeye yönelik etkinlikler planlamaya dikkat ettiği söylenebilir.

Öğretmenlerin verdiği yanıtlar neticesinde sanat etkinliklerinin çocukların motor gelişimine katkıları temasında iki alt temaya ulaşılmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.5'te yer verilmiştir.

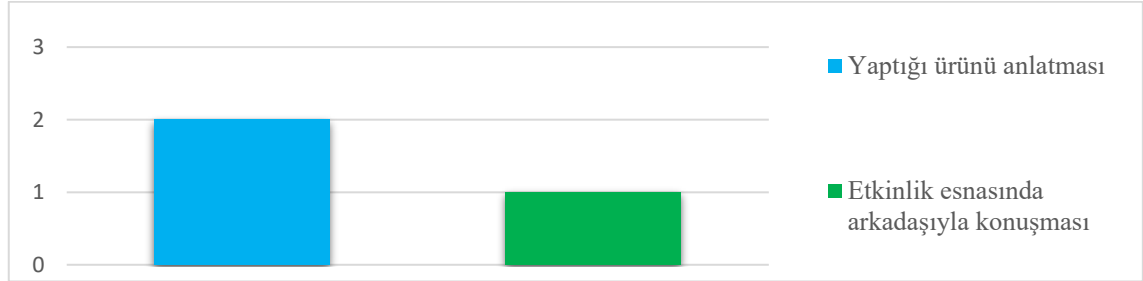
Şekil 3.5. Motor Gelişime Katkıları

Şekil 3.5'e göre sanat etkinliğinin motor gelişime katkıları temasına ilişkin öğretmenlerin tamamı çoğunlukla çocukların ince motor becerilerinin gelişimini desteklediğini ifade etmişlerdir. Dilruba Öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak psikomotor becerilerin genel olarak geliştiğine değinmiştir. Alanyazında sanat etkinliklerinin çocuğun el ve göz koordinasyonunu, büyük ve küçük kas gelişimini destekleyerek motor gelişime katkı sağladığı belirtilmektedir (Abacı, 2003, s. 8-9). Alanyazında belirtilenler ve öğretmenlerin sanat etkinliklerinin motor gelişime katkıları temasındaki görüşlerinden elde edilen bulgular arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

Yapılan gözlemler sırasında araştırmacı günlüğüne alınan notlar doğrultusunda Dilruba ve Açıya öğretmenin yalnızca ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının çoğunlukta olduğu, Kamelya öğretmenin ise tüm etkinliklerinde ince motor becerilerin gelişimine yer verdiği ancak ince motor becerilere yönelik yalnızca iki etkinlik uygulamasının olduğu gözlenmiştir.

Etkinlik planları incelendiğinde öğretmenlerin tamamının motor gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili “Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder” kazanımına ve kimi göstergelerine yer verdikleri belirlenmiştir. Ancak Dilruba ve Açıya öğretmenin yalnızca iki tane etkinlik planında; Kamelya öğretmenin ise beş etkinliğinde bu kazanım ve göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıtıkları görülmüştür.

Sanat etkinliklerinin çocukların dil gelişimine katkıları temasına yönelik öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda iki alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.6'da yer verilmiştir.

Şekil 3.6. Dil Gelişimine Katkıları

Şekil 3.6'da belirtildiği gibi öğretmenlerden Dilruba ve Açelya dil gelişimine yönelik katkılardan bahsederken çocuğun ortaya çıkardığı ürünü anlatarak dilinin geliştiğine değinmişlerdir. Dilruba Öğretmen diğer öğretmenden farklı olarak çocuğun etkinlik yaparken arkadaşıyla konuşmasının dil gelişimine etki edeceğini ifade etmiştir. Kamelya öğretmen ise dil gelişimine katkıları temasına yönelik herhangi bir görüş belirtmemiştir. Alanyazında sanat etkinliklerinin kendini sözel olarak ifade etme, çocukların gerek ürünleri üzerine gerekse sanat eseri hakkında düşüncelerini ifade etme biçiminde dil gelişimine katkı sağladığı belirtilmektedir (Akaroğlu, 2014, s. 91; Yazar, 2007, s.49). Dilruba ve Açelya öğretmenin sanat etkinliklerinin dil gelişimine katkıları temasıyla ilgili görüşleri ile alanyazında belirtilenler arasında benzerlikler olduğu dikkat çekmektedir.

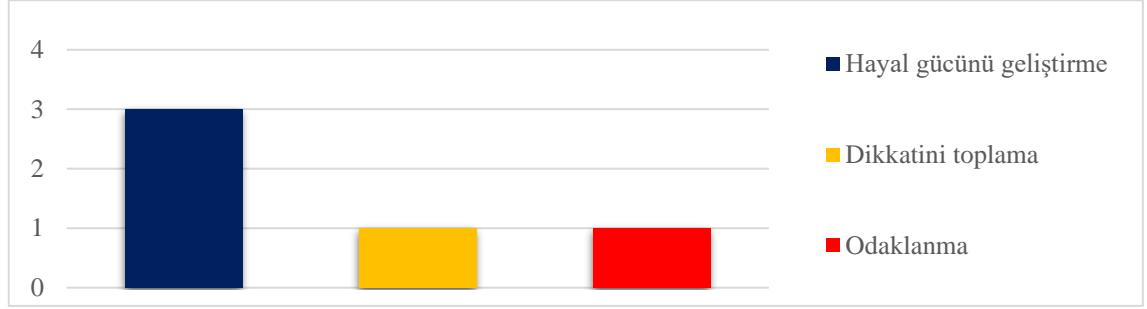
Gözlemler sırasında araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakıldığında Açelya ve Kamelya öğretmenin etkinliklerinin çoğunda çocukların ürünlerini anlatmasına ortam hazırladıkları; Dilruba öğretmenin ise çocukların ürünleri hakkındaki düşüncelerini paylaşmalarına oldukça az fırsat verdiği görülmüştür. Öğretmenlerin sınıflarında etkinlik sırasında çocukların kendi aralarında sözlü paylaşımında buldukları gözlenmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında Kamelya öğretmenin uygulamalarını görüşlerinde ifade edemediği, Açelya öğretmenin görüşlerini uygulamaya yansıttığı, Dilruba öğretmenin ise görüşlerini uygulamaya kısmen yansıttığı söylenebilir.

Etkinlik planları incelendiğinde öğretmenlerin hepsinin dil gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili "Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder." kazanımına ve

kimi göstergelerine yer verdikleri görülmüştür. Ancak Dilruba öğretmenin yalnızca üç etkinlik planında; Açelya ve Kamelya öğretmenin ise planlarının çoğunda bu kazanım ve göstergelerine yer verdikleri ve uygulamalarına yansıttıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin sanat etkinliğinin bilişsel gelişime katkıları temasına yönelik görüşleri Şekil 3.7’de gösterilen üç alt temayla belirtilmiştir.

Şekil 3.7. Bilişsel Gelişime Katkıları

Şekil 3.7’de görüldüğü üzere öğretmenlerin tamamı sanat etkinliklerinin hayal gücünü geliştirdiğini söylemiştir. Dilruba Öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak sanat etkinliklerinin çocukların dikkatlerini arttırdığını ve odaklanmalarını kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Alanyazında okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinin çocuğun görsel bellekte gelişme, dikkat sürelerinde artış, çok boyutlu düşünme, problem çözme, karşılaştırma yapma, renkleri, biçimleri ve dokuları tanıma, hayal gücünü kullanma ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirerek bilişsel gelişime katkı sağladığı belirtilmektedir (Akaroğlu, 2014, s. 84; Ayaydın, 2010, s. 194). Görener (2006, s. 89)’in araştırmasında uyguladığı sanat eğitimi programının sonucunda çocukların görsel algılarını geliştirerek bilişsel gelişimlerine katkı sağlaması alanyazında belirtilenleri destekler niteliktedir. Alanyazında belirtilenler ve öğretmenlerin sanat etkinliklerinin bilişsel gelişime katkıları temasındaki görüşlerinden elde edilen bulgular arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin uygulamalarına bakıldığında Dilruba öğretmenin yalnızca bir kez hayal gücünü geliştirecek nitelikte etkinliğe yer verdiği görülmüştür. Açelya öğretmenin uygulamalarının çok azında hayal gücünü geliştirmeye dikkat ettiği; Kamelya öğretmenin ise uygulamalarının çoğunda çocukların hayal güçlerini desteklediği gözlenmiştir. Dilruba ve Açelya öğretmenin etkinliklerinde çocuklar hayal güçlerini açığa çıkaramadıkları için genellikle birbirlerinin ürünlerine tıpatıp benzeyen ürünler

oluşturmuşlardır. Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin görüşlerini uygulamaya yansıtmakta yetersiz kaldıkları; Kamelya öğretmenin görüşleri ile uygulamalarının tutarlı olduğu söylenebilir.

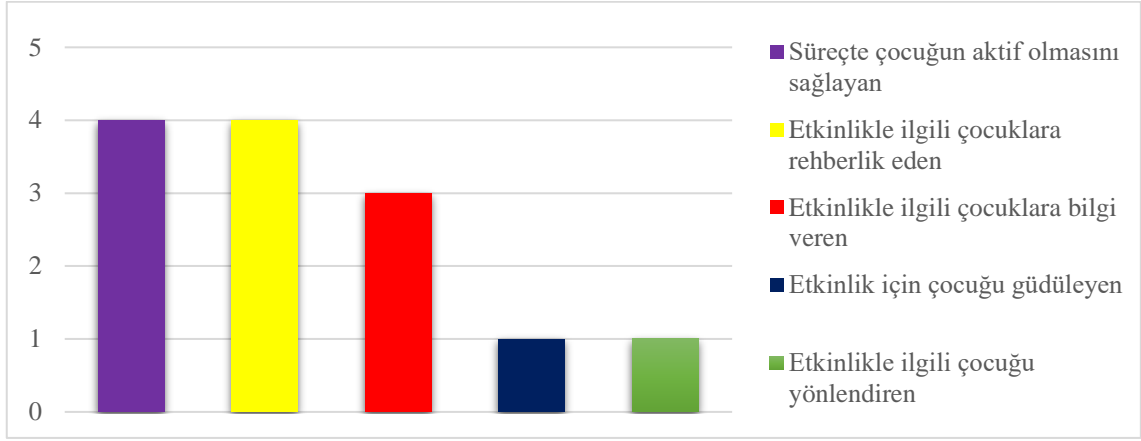
Etkinlik planları incelendiğinde öğretmenlerden Açelya ve Kamelya'nın bilişsel gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili "Problem durumlarına çözüm üretir." kazanımına ve kimi göstergelerine yer verdikleri belirlenmiştir. Ancak Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili kazanım ve göstergelere yer vermediği görülmüştür. Açelya öğretmenin yalnızca üç etkinlik planında; Kamelya öğretmenin ise planlarının hemen hemen tamamında bu kazanım ve göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttıkları tespit edilmiştir.

Sanat etkinliğinin öz bakım becerilerine katkıları temasında öğretmenlerden Dilruba ve Açelya çocukların etkinlik yaptığı ortamı kendilerinin temizlediğini ifade etmişlerdir. Kamelya Öğretmen ise öz bakım becerilerine katkıları temasına yönelik herhangi bir şey söylememiştir. Alanyazında sanat etkinliklerinde çocuğun etkinlik yaptığı ortamı temizlemesi, malzemelerini temiz ve özenli kullanması için yönlendirilmesinin öz bakım becerilerinin gelişimine katkısı olduğu belirtilmektedir (Akaroğlu, 2014, s. 53). Alanyazında belirtilenler ile Dilruba ve Açelya öğretmenin, sanat etkinliklerinin çocukların öz bakım becerilerine katkıları konusunda belirttiği görüşleri arasında benzerlik olduğu dikkati çekmektedir.

Yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlar doğrultusunda öğretmenlerin hemen hemen tüm etkinliklerinde çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir. Etkinlik sırasında ya da sonrasında çocukların çalıştıkları ortamı temizledikleri ve düzenledikleri gözlenmiştir. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin uygulamalarını görüşlerinde ifade edemediği söylenebilir. Dilruba ve Açelya öğretmenin görüşlerini uygulamaya yansıttıkları görülmüştür.

Etkinlik planları incelendiğinde yalnızca Kamelya öğretmenin öz bakım alanına ilişkin planlarının birçoğunda yaratıcılık ile ilgili "Dinlenmenin önemini açıklar." kazanımına ve kimi göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı görülmüştür. Dilruba ve Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde öz bakım alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili kazanım ve göstergelere yer vermedikleri görülmüştür.

Öğretmenlere sanat etkinliklerinde öğretmenin rolünü nasıl tanımladıkları sorulmuş ve alınan yanıtlar doğrultusunda beş alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.9'da yer verilmiştir.

Şekil 3.8. Sanat Etkinliğinde Öğretmen Rollerini

Şekil 3.8’de görüldüğü üzere sanat etkinliğinde öğretmen rolleri temasında katılımcıların tamamı öğretmenin çocukların süreçte aktif olmasını sağlayan ve bu süreçte rehber konumunda olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden Dilruba ve Açelya çocukların etkinlik hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak etkinlik sırasında çocuğun yapması gerekenleri söyleyerek onu yönlendirmek gerektiğini ifade ederken, Kamelya öğretmen çocuklara etkinliği nasıl yapacağını söylemek yerine çocukları etkinlik için güdülemek gerektiğini ifade etmiştir. Alanyazında sanat etkinliklerinde öğretmenin gerekli durumlarda çocukları yönetmeden rehberlik eden, bilgiyi doğrudan vermek yerine çocukların bilgiyi keşfetmelerini sağlayan, eğitim sürecinde çocukları merkeze alan bir yaklaşımı benimseyen, yaratıcılığı ortaya çıkaracak davranış ve tarzına hâkim olması gerektiği vurgulanmıştır (Özden, 2011, s. 15; Özler, 2009, s. 41). Alanyazında belirtilenler ile Dilruba ve Açelya öğretmenin, sanat etkinliğinde öğretmen rolleri konusunda ifade ettikleri görüşleri arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da olduğu dikkat çekmektedir. Kamelya öğretmenin görüşlerinin alanyazınla örtüştüğü söylenebilir.

Yapılan gözlemler sırasında araştırmacı günlüğüne alınan notlar sonucunda, Dilruba ve Açelya öğretmenin etkinliklerde çocuklara ne yapacaklarını birebir söyleyerek onları yönlendirdiği; bu durumun aksine Kamelya öğretmenin çocukların ne yapacaklarına kendilerinin karar vermesi için onları cesaretlendirdiği görülmüştür. Bu

bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin uygulamalarında kendilerinin daha aktif olduğu ve çocukların pasif kaldığı söylenebilir. Kamelya öğretmenin etkinlik uygulamalarında ise süreç boyunca çocukların ön planda olduğu söylenebilir. Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenin etkinliğin nasıl yapılacağı konusunda çocukları bilgilendirdikleri gözlenmiştir. Bulgulardan yola çıkılarak Dilruba ve Açelya öğretmenin çocuklara rehber olma konusunda yetersiz kaldıkları; Kamelya öğretmenin ise süreç boyunca çocuklara rehberlik ettiği görülmüştür.

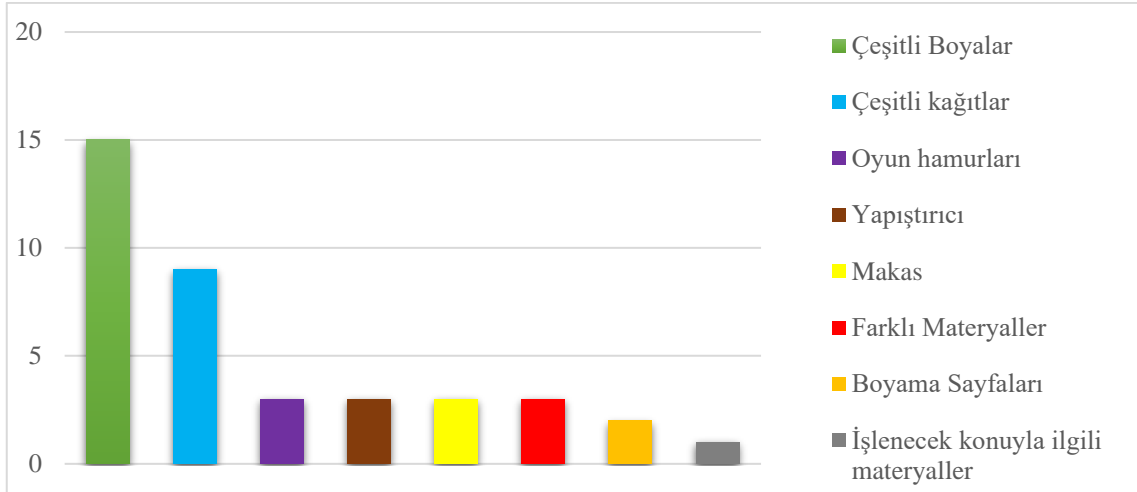
Şekil 3.1'de yer verilen sanat merkezi temasına ilişkin sanat merkezinin var olma durumu ve sanat merkezine yerleştirilen materyaller olmak üzere iki alt temaya yer verilmiştir.

Sanat merkezinin var olma durumu alt temasında öğretmenlerin tamamı sınıfında sanat merkezine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler çocukların öğrenme merkezlerinde oyun zamanında istedikleri etkinliği seçip yapabilmeleri amacıyla onlara bir ortam sunmak için sanat merkezi oluşturduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıf gözlemlerinde sanat merkezini oluşturdukları, sanat merkezine yerleştirilen materyalleri çocukların rahatça ulaşabileceği şekilde düzenledikleri görülmüştür. Alanyazında sınıfta çocukların istedikleri zaman sanat etkinliklerini yapmalarını sağlayacak bir sanat merkezi düzenlenmesi ve bu sanat merkezine yerleştirilen materyallerin çocukların kolaylıkla erişebileceği ve geri bırakabilecekleri bir yerde bulunması gerektiği belirtilmektedir (Aykanat, 2018, s.36; Polat, 2014, s. 78; Çetingöz, 2002, s. 30). Alanyazında belirtilenler ve öğretmenlerin sanat merkezinin var olma durumu temasındaki görüşlerinden ve gözlemlerinden elde edilen bulgular arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin çocukları sanat merkezine yönlendirmedikleri, isteyen çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları gözlenmiştir. Yapılan gözlemlerde öğretmenlerin bu zaman dilimi içinde etkinlik zamanındaki sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri hazırladıkları görülmüştür. Bu doğrultuda öğretmenlerin sanat merkezinde çocuklara keşfederek öğrenme deneyimleri kazanmalarına rehberlik etmediği söylenebilir.

Şekil 3.9'da sanat merkezine yerleştirilen materyaller alt temasında yer alan bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 3.9. Sanat Merkezine Yerleştirilen Materyaller

Şekil 3.9’da görüldüğü üzere öğretmenlerin tamamı sanat merkezlerine farklı türde boyalar ve kâğıtlar, oyun hamurları, yapıştırıcı, makas ve farklı tarzda materyaller yerleştirdiklerini belirtmişlerdir. Kamelya öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak o günkü konuya yönelik materyaller bulundurduğunu söylemiştir.

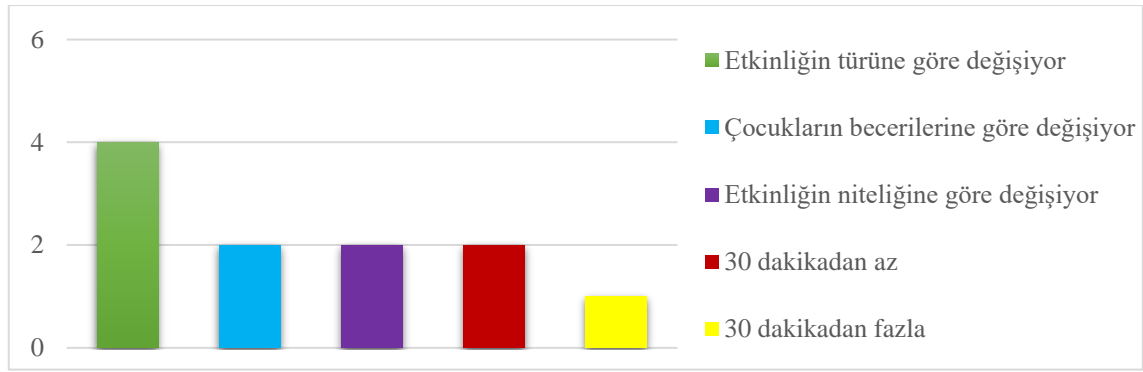
Öğretmenlerin sınıf gözlemlerinde, sanat merkezine çocukların sanat etkinliklerinde sık sık kullandıkları çeşitli boyalar, çeşitli kâğıtlar, oyun hamurları gibi ürün oluşturmaya yönelik materyaller yerleştirdikleri gözlenmiştir. Alanyazında sanat merkezinde çeşitli boya türleri, farklı dokuda, renkte, türde kâğıtlar ve kartonlar, atık materyaller, yapıştırıcı, makas, yoğurma materyali, kolaj malzemesi, kumaş, metal, cam, tahta yüzeyler, ressamalara ait tablolar, kartpostallar, gezi fotoğrafları, müze broşürleri, sanat haberlerinin yer aldığı gazeteler, dergiler, koleksiyonlar, tuval, şövale, palet, fırçalar, önlükler, baskı çalışmaları için materyaller bulundurulabileceği belirtilmektedir (MEB, 2013, s. 41). Alanyazında belirtilenler ile öğretmenlerin, sanat merkezine yerleştirilen materyaller konusunda belirttiği görüşleri ve gözlemlerinden elde edilen bulgular arasında benzerlik olduğu dikkati çekmektedir.

Alanyazında sanat merkezinde atık materyaller, şişe kapakları, kâğıt peçete ruloları deniz kabukları, kozalaklar gibi doğal materyaller bulundurularak çeşitlilik sağlanmasının yaratıcı davranışlara ilham verebileceği vurgulanmıştır (Polat, 2014, s.46; Yıldız ve Şener, 2007, s. 97). Dilruba öğretmen sanat merkezinde atık materyalleri bulundurduğunu ifade etmesine rağmen ilgi uyandıran bu tarz materyallere yer vermemiştir. Bunun sonucu olarak öğretmenin çocuklarda öğrenme ilgisi uyandıramadığı söylenebilir. Açelya ve Kamelya öğretmenin atık materyallere yer verdikleri

gözlenmiştir. Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerden farklı olarak tuval, şövale, palet, fırçalara ve sanatla ilgili inceleme yapmaya fırsat veren ressamalara ait tablolar gibi görsel materyallere yer verdiği belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasında sosyoekonomik düzeyin etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 3.1'de yer alan sanat etkinliklerine yer verme durumu teması altında sanat etkinliğine yer verme süresi ve sanat etkinliğine yer verme saati olmak üzere iki alt temaya yer verilmiştir.

Şekil 3.10'da sanat etkinliğine yer verme süresi alt temasında yer alan bulgulara yer verilmiştir.

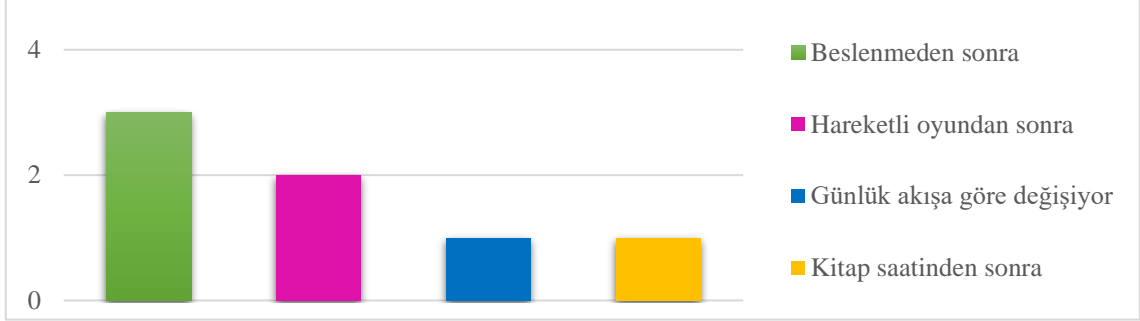

Şekil 3.10. Sanat Etkinliğine Yer Verme Süresi

Şekil 3.10'a göre sanat etkinliğine yer verme süresi alt temasında öğretmenlerin tamamı sanat etkinliği için ayıracakları süreyi etkinliğin türünün etkilediğini belirtmiştir. Dilruba ve Açıya öğretmen bu sürenin çocukların etkinliğe yönelik becerilerine göre değişiklik gösterebileceğine değinmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak etkinlik süresinin otuz dakikayı geçtiğini ifade etmiştir. Kamelya öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak etkinlik süresini ayarlarken etkinliğin çocuklarda bıraktığı etkiyi ve çocukların öğrenme durumunu dikkate aldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin sınıflarında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda, Dilruba öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarının 30 dakikadan daha fazla sürdüğü, diğer öğretmenlerin uygulamalarının 30 dakikadan daha az sürdüğü belirlenmiştir. Öğretmenlerin sanat etkinliklerine ayırdıkları sürenin etkinliğin türüne göre değiştiği ve çocukları süre olarak kısıtlamadıkları görülmüştür. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşlerini uygulamaya yansıttıkları ve alanyazınla örtüşükleri söylenebilir.

Şekil 3.11'de sanat etkinliğine yer verme saati alt temasında yer alan bulgulara yer verilmiştir.

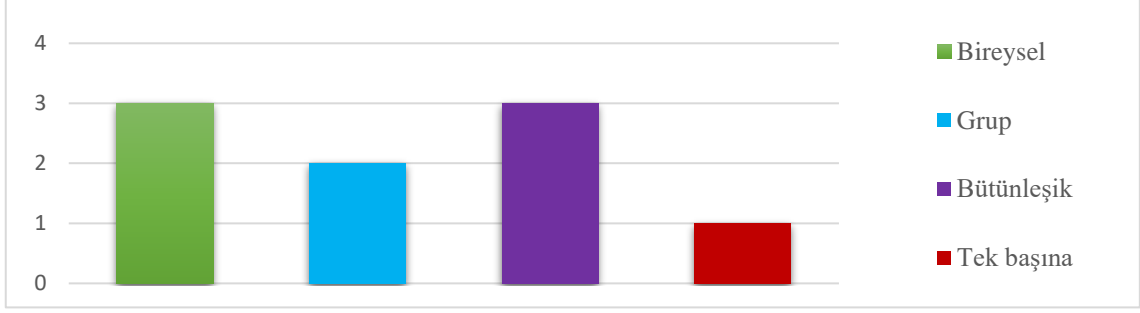
Şekil 3.11. Sanat Etkinliğine Yer Verme Saati

Şekil 3.11'de görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamı sanat etkinliklerine genellikle beslenmeden sonra yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak zaman zaman günlük eğitim akışına göre sanat etkinliğine yer verme saatini değiştirdiğini belirtmiştir. Kamelya öğretmen ise diğer öğretmenlerden farklı olarak kitap okuma saatinden sonra yer verdiğini beyan etmiştir.

Yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakıldığında, öğretmenlerin etkinlikleri beslenme sonrasında uyguladıkları görülmüştür. Dilruba ve Açelya öğretmenin çocukların odaklanmaları ve sakin bir şekilde yapabilmeleri için hareketli oyun etkinliğinden sonra etkinlik uyguladıkları gözlenmiştir. Kamelya öğretmenin ise kalıcı öğrenmeyi sağlamak için etkinlikle ilgili bir kitap okuduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin uygulama saatlerini aniden gelişen bir durum olmadıkça değiştirmedikleri dikkat çekmektedir.

Şekil 3.1'de yer alan sanat etkinliğinin çeşitleri teması altında sanat etkinliklerinin türleri ve sanat etkinliklerini diğer etkinliklerle bütünleştirme olmak üzere iki alt temaya yer verilmiştir.

Şekil 3.12'de sanat etkinliklerinin türleri alt temasında yer alan bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 3.12. Sanat Etkinliklerinin Türleri

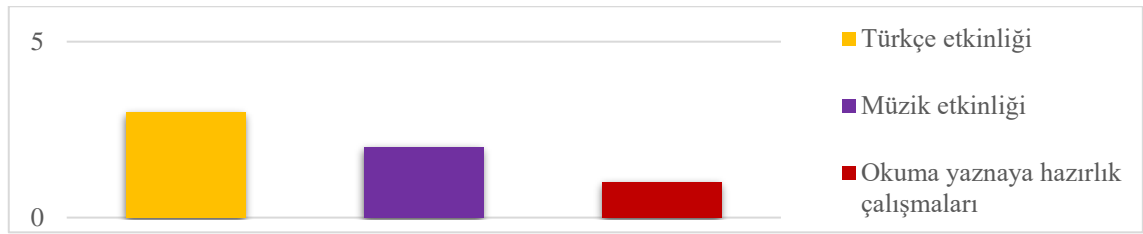
Şekil 3.12'ye göre sanat etkinliklerinin türleri alt temasında öğretmenlerin tamamı sanat etkinliklerini bireysel etkinlik şeklinde ve diğer etkinliklerle bütünleştirerek planladıklarını belirtmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak zaman zaman sanat etkinliklerini tek başına planladığını ve grup etkinliklerine genelde yer vermediğini ifade etmiştir. Açelya ve Kamelya öğretmen grup etkinliklerine yer verdiklerini söylemişlerdir.

Okul öncesi eğitim programında etkinliklerin bireysel, küçük grup veya büyük grup şeklinde tek tek planlanıp uygulanabileceği ya da bütünleştirilmiş etkinlikler hazırlanabileceği belirtilmiştir (2013, s.42). Gerçekleştirilen tüm gözlemlere bakıldığında, Dilruba öğretmenin etkinliklerinin yalnızca bir tanesi haricinde tamamını grup etkinliği şeklinde uyguladığı, Açelya öğretmenin etkinliklerinin çoğunu grup etkinliği şeklinde uyguladığı ve Kamelya öğretmenin çoğunu bireysel etkinlik şeklinde uyguladığı gözlenmiştir. Bu bağlamda grup etkinliklerine yer verme hususunda Dilruba öğretmenin görüşleri ile uygulamalarının ters düştüğü; Açelya ve Kamelya öğretmenin ise tutarlı olduğu söylenebilir. Yapılan gözlemlerde Dilruba öğretmenin etkinliklerin çoğunu tek başına gerçekleştirdiği, Açelya ve Kamelya öğretmenin çoğunlukla bütünleştirdiği ve tek başına sanat etkinliği uygulamalarının oldukça az olduğu görülmüştür.

Alanyazında bireysel etkinliklerin çocukların araştırma yapma ve keşfetmesini sağlama, kendini çeşitli yollarla ifade etmesini sağlama, karar verme ve sorumluluk alma, çocukların içselleştirme yapmasına olanak tanıma ve bu sayede gizli dünyalarını özgür bir şekilde etkinliklerine yansıtabilme gibi birçok yararının olduğu belirtilmiştir (Ercivan-Zencirci, 2012, s.89). Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin bireysel etkinliklere yer verme hususunda uygulamalarının azlığı alanyazında belirtilen birçok faydayı göz ardı ettiklerini düşündürmektedir.

Elde edilen etkinlik planları incelediğinde; Dilruba öğretmenin etkinliklerinin hepsini bireysel etkinlik olarak planladığı ve Açıya öğretmenin etkinliklerinin çoğunu grup etkinliği olarak planlarken Kamelya öğretmenin bireysel etkinlik olarak planladığı görülmüştür. Dilruba öğretmenin bireysel ve grup etkinliği ayırımına varamadığı düşünülmektedir. Ayrıca Dilruba öğretmen yalnızca üç etkinliğini bütünleştirilmiş olarak planlamayı tercih ederken diğer öğretmenler etkinliklerinin çoğunu bütünleştirilmiş olarak planlamışlardır. Bu bağlamda Dilruba öğretmen haricinde diğer öğretmenlerin uygulamaları ve hazırladıkları planlar arasında tutarlılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 3.13'te sanat etkinliklerini diğer etkinliklerle bütünleştirme türleri alt temasında yer alan bulgulara yer verilmiştir.

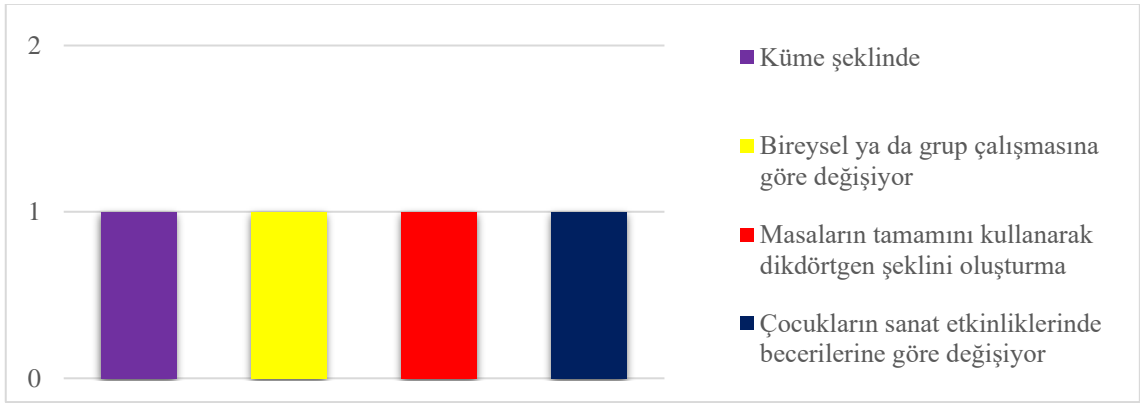
Şekil 3.13. Sanat Etkinliklerini Diğer Etkinliklerle Bütünleştirme

Şekil 3.13'e göre öğretmenlerin tamamı sanat etkinliklerini en çok Türkçe etkinlikleriyle bütünleştirdiklerini söylemişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak sanat etkinliklerini okuma yazmaya hazırlık çalışmalarıyla bütünleştirdiğini ifade etmiştir. Kamelya öğretmen ise yalnızca Türkçe etkinliği ile bütünleştirdiğini belirtmiştir.

Okul öncesi eğitim programında birden fazla etkinliğin bağlantılı bir biçimde bir araya getirilerek bütünleştirilmiş etkinlik planlanabileceği ve uygulanabileceği belirtilmektedir (2013, s. 43). Yapılan gözlemlerde öğretmenlerin en çok bütünleştirilmiş Türkçe ve sanat etkinliği uyguladıkları görülmüştür. Dilruba ve Açıya öğretmenin sanat etkinliklerini müzikle bütünleştirdiği görülmüştür. Dilruba öğretmen okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri ile sanat etkinliklerini bütünleştirdiğini söylemesine rağmen gözlemlerde bu bulguya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda Dilruba öğretmenin görüşlerini uygulamaya kısmen yansıttığını; Açıya öğretmenin ise tam olarak yansıttığını söyleyebiliriz. Kamelya öğretmenin ifade etmemesine rağmen müzik, fen, matematik etkinlikleri ile bütünleştirdiği gözlenmiştir. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin uygulamalarını görüşlerinde yeterince ifade edemediği söylenebilir. Açıya ve Kamelya

öğretmenin çoğunlukla bütünleştirilmiş sanat etkinliği uygulamalarının sonucunda çocuklara birçok gelişim alanında bilgi sağlayacağı ve kalıcı öğrenmelerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Öğretmenlere sanat etkinliğini yapacakları eğitim ortamını nasıl düzenledikleri sorulmuş ve alınan yanıtlar doğrultusunda dört alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.14'te yer verilmiştir.

Şekil 3.14. Sanat Etkinliğinde Oturma Düzeni

Şekil 3.14'e göre sanat etkinliğinde oturma düzeni temasında öğretmenlerin tamamının ortak bir söylemde bulunmadığı görülmektedir. Dilruba öğretmen çocukların sanat etkinliğindeki becerilerinin durumuna bakarak oturma düzeni oluşturduğunu ve genellikle masaları kullanarak dikdörtgen şeklinde toplu bir oturma düzeni sağladığını belirtmiştir. Açelya öğretmen etkinliğin türüne göre oturma düzenini değiştirdiğini ve Kamelya öğretmen ise küme şeklinde bir oturma düzeni oluşturduğunu beyan etmiştir.

Alanyazında öğretmenin sanat etkinliğinin belirlenen hedeflere ulaşabilmesine olanak veren biçimde eğitim ortamının düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir (Öztürk-Aynal, 2014, s.104-113). Görüşmelerden ve gözlemlerden elde edilen bulgular doğrultusunda; öğretmenlerin sanat etkinliklerini sınıfta uyguladığı, Açelya öğretmenin sanat etkinliğinin türüne göre ve Dilruba öğretmenin çocukların becerilerine göre masaları farklı şekillerde yerleştirdikleri, Kamelya öğretmenin ise daire şeklinde masaları küme biçiminde kullandığı gözlenmiştir. Bu doğrultuda öğretmenlerin söyledikleri ile uygulamalarının tutarlı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çocukların etkinliğe motive olmuş bir biçimde katılmalarını sağlamak için eğitim ortamında değişiklik yapmadıkları gözlenmiştir.

Tablo 3.1. *Alt Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Planlamasına İlişkin Bulgular*

DİLRUBA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Sanat Etkinliğinin Tanımı	Motor becerileri geliştiren etkinlikler Yaratıcılığı geliştiren	İnce motor becerileri geliştiren etkinlikler Kopya ve şablon çalışmalar	-
Sanat Etkinliklerinin İşlevi	En çok sosyal ve duygusal gelişim. Sırasıyla motor gelişim alanı, bilişsel ve dil gelişim alanı En az öz bakım becerileri	Çoğunlukla ince motor becerileri ve öz bakım becerilerini geliştiren etkinlikler	Çoğunlukla motor gelişim alanına ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergeler
Sanat Etkinliğinde Öğretmen Rolü	Çocukların süreçte aktif olmasını sağlayan Süreçte rehber konumunda olan	Öğretmen aktif çocuklar pasif Çocuklara ne yapacaklarını birebir söyleyerek onları yönlendirme	-
Sanat Merkezinin Var Olma Durumu	Çocuklarının kendilerinin bir şey yapabilmesi sebebiyle sanat merkezine yer verme	Sanat merkezi oluşturulduğu Çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları	-
Sanat Merkezine Yerleştirilen Materyaller	Çeşitli boyalar, beyaz A4 kâğıtları, boyama yapabilecekleri sayfalar, oyun hamurları, atık materyal	Çeşitli boyalar, beyaz A4 kâğıtları, boyama yapabilecekleri sayfalar, oyun hamurları	-
Sanat Etkinliğine Yer Verme Süresi	Etkinliğin türüne göre değişmesi Çocukların etkinlikteki becerilerine göre Genellikle 30 dakikadan fazla	Çalışmanın kapsamlı olup olmamasına göre değişiklik Genellikle 30 dakikadan fazla	-
Sanat Etkinliğine Yer Verme Saati	Hareketli oyun etkinliğinden sonra Beslenmeden sonra	Hareketli oyun etkinliğinden sonra Beslenmeden sonra	-
Sanat Etkinliklerinin Türleri	Genellikle bireysel Bazen tek başına bazen bütünleşik	Bir etkinlik bireysel diğerleri grup etkinliği Çoğunlukla tek başına	Tüm etkinlik bireysel Sadece üç etkinlik bütünleşik
Sanat Etkinliklerini Diğer Etkinliklerle Bütünleştirme	Türkçe etkinliği Müzik etkinliği Okuma-yazmaya hazırlık etkinliği	Bütünleştirilmiş; Türkçe-Sanat Müzik-Sanat Türkçe-Müzik-Sanat	-
Sanat Etkinliğinde Oturma Düzeni	Masaların tamamını kullanarak dikdörtgen şeklinde toplu bir oturma düzenini	Masaların tamamını kullanarak dikdörtgen şeklinde toplu bir oturma düzenini	-

Tablo 3.2. Orta Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Planlamasına İlişkin Bulgular

AÇELYA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Sanat Etkinliğinin Tanımı	Motor becerileri geliştiren etkinlikler Yaratıcılığı geliştiren	İnce motor becerileri geliştiren etkinlikler Kopya ve şablon çalışmalar	-
Sanat Etkinliklerinin İşlevi	En çok sosyal ve duygusal gelişim ve motor En az bilişsel ve dil gelişim alanı öz bakım becerileri	Çoğunlukla ince motor becerileri ve dil gelişimine ağırlık Öz bakım becerilerini geliştiren etkinlikler	Çoğunlukla motor gelişim, dil gelişimi ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergeler
Sanat Etkinliğinde Öğretmen Rolü	Çocukların süreçte aktif olmasını sağlayan Süreçte rehber konumunda olan	Öğretmen aktif çocuklar pasif Çocuklara ne yapacaklarını birebir söyleyerek onları yönlendirme	-
Sanat Merkezinin Var Olma Durumu	Çocuklarının rahat çalışabilmesi sebebiyle sanat merkezine yer verme	Sanat merkezi oluşturulduğu Çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları	-
Sanat Merkezine Yerleştirilen Materyaller	Çeşitli boyalar, beyaz A4 kâğıtları, boyama yapabilecekleri sayfalar, oyun hamurları, farklı materyaller	Çeşitli boyalar, beyaz A4 kâğıtları, boyama yapabilecekleri sayfalar, oyun hamurları, atık materyaller	-
Sanat Etkinliğine Yer Verme Süresi	Etkinliğin türüne göre değişmesi Çocukların etkinlikteki becerilerine göre Genellikle 30 dakikadan az	Grup çalışmalarında sürenin uzaması Genellikle 30 dakikadan az	-
Sanat Etkinliğine Yer Verme Saati	Hareketli oyun etkinliğinden sonra Beslenmeden sonra	Hareketli oyun etkinliğinden sonra Beslenmeden sonra	-
Sanat Etkinliklerinin Türleri	Hem bireysel hem grup Çoğunlukla bütünlük	Çoğunlukla grup Çoğunlukla bütünlük	Çoğunlukla grup Çoğunlukla bütünlük
Sanat Etkinliklerini Diğer Etkinliklerle Bütünleştirme	Türkçe etkinliği Müzik etkinliği	Bütünleştirilmiş; Genellikle Türkçe-Sanat Müzik-Sanat Türkçe-Müzik-Sanat	-
Sanat Etkinliğinde Oturma Düzeni	Etkinliğin türüne göre oturma düzenini değiştirdiğini	Bireysel ya da grup etkinliğine göre değişiklik	-

Tablo 3.3. Üst Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Planlamasına İlişkin Bulgular

KAMELYA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Sanat Etkinliğinin Tanımı	Motor becerileri geliştiren etkinlikler Yaratıcılığı geliştiren	Yaratıcılığı ön plana alan etkinlikler Kopya ve şablon çalışmalarına çok az yer verme	-
Sanat Etkinliklerinin İşlevi	En çok sosyal ve duygusal gelişim. Sırasıyla motor gelişim alanı, bilişsel gelişim.	Çoğunlukla tüm gelişim alanına yönelik uygulamalar	Beş gelişim alanına yönelik kazanım ve göstergelere yer verme
Sanat Etkinliğinde Öğretmen Rolü	Çocukların süreçte aktif olmasını sağlayan Süreçte rehber konumunda olan	Öğretmen pasif çocuklar aktif Çocuklara süreç boyunca rehberlik etme	-
Sanat Merkezinin Var Olma Durumu	Çocukların kendilerinin bir şey yapabilmesi sebebiyle sanat merkezine yer verme	Sanat merkezi oluşturulduğu Çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları	-
Sanat Merkezine Yerleştirilen Materyaller	Çeşitli boyalar ve kâğıtlar, farklı materyaller, oyun hamurları, o günkü konuya ilişkin materyaller	Çeşitli boyalar ve kâğıtlar, oyun hamurları, atık materyaller, sanatla ilgili ressamalara ait tablolar gibi görsel materyaller	-
Sanat Etkinliğine Yer Verme Süresi	Etkinliğin türüne göre değişmesi Çocukların öğrenme durumu Genellikle 30 dakikadan az	Çalışmanın kapsamlı olup olmamasına göre değişiklik Genellikle 30 dakikadan az	-
Sanat Etkinliğine Yer Verme Saati	Kitap saatinden sonra Beslenmeden sonra	Kitap saatinden sonra Beslenmeden sonra	-
Sanat Etkinliklerinin Türleri	Hem bireysel hem grup Çoğunlukla bütünleşik	Çoğunlukla bireysel Çoğunlukla bütünleşik	Çoğunlukla bireysel Çoğunlukla bütünleşik
Sanat Etkinliklerini Diğer Etkinliklerle Bütünleştirme	Türkçe etkinliği	Bütünleştirilmiş; Genellikle Türkçe-Sanat Fen-Müzik-Sanat Matematik-Sanat Müzik- Sanat Türkçe-Müzik-Sanat	-
Sanat Etkinliğinde Oturma Düzeni	Küme şeklinde	Daire biçimindeki masaları küme şeklinde	-

3.1.1. Alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.1’de yer alan temalar ve alt temalara bağlı kalarak Dilruba öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerinin yeri ve önemi sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Çocukların el becerilerini geliştiren etkinliklerdir. Açıkçası ben neredeyse her gün yer veririm sanat etkinliklerine. Çocukların yaratıcılıklarını ortaya koyan bir etkinlik çeşidi. Çeşitli malzemelerle mesela atık malzemelerle ortaya güzel bir şey çıkarıyorlar. Bu yüzden çok önemli bence.

Dilruba öğretmen sanat etkinlikleri deyince *“Aklıma ilk boyama çalışmaları geliyor. Çocukların kendilerinin uğraşıp ortaya somut ve rengârenk bir şey çıkarmalarını anlıyorum.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda çoğunlukla çocukların ince motor becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler uyguladığı görülmüştür. Buna ek olarak çocukların özgün ürün oluşturabilecekleri etkinlikler yerine daha çok kopya ve şablon çalışmaları uyguladığı ve sıklıkla boyama çalışmalarına yer verdiği gözlenmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan etkinliklerin birinde *“Çocuklar vazo kalıbını kestikten sonra öğretmen masalara küçük küçük kesilmiş simli evalar koydu ve çocuklardan yaratıcılıklarını kullanarak vazolarını süslemelerini istedi.”* biçiminde 02.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar Dilruba öğretmenin yaratıcılık kavramını çocukların şablon etkinliklere süsleme şeklindeki katkıları biçiminde düşündüğünü göstermektedir.

Dilruba öğretmene okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin amacı ve işlevi, çocuklara neler kazandırdığı sorulduğunda sanat etkinliklerinin çoğunlukla çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim alanına katkı sağladığını söylemiştir. Bu gelişim alanını motor gelişim alanı, bilişsel ve dil gelişim alanı takip etmektedir. Dilruba öğretmenin en az gelişim sağladığını düşündüğü alanın öz bakım becerileri olduğu belirlenmiştir.

Gözlemler doğrultusunda Dilruba öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının olduğu, sosyal ve duygusal gelişim, bilişsel gelişim ve dil gelişimine katkı sağlayacak etkinliklere oldukça az yer verdiği görülmüştür. Bu bağlamda Dilruba öğretmenin görüşlerini uygulamalarına yansıtamadığı söylenebilir.

Ayrıca en az gelişim sağladığı alanı öz bakım becerileri olarak ifade etmesine rağmen tüm etkinliklerinde çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergilediği gözlenmiştir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; tüm etkinliklerinde motor gelişim alanına ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergelere yer verdiği dikkat çekmektedir. İncelenen planların yarısında bilişsel gelişime ve dil gelişimine yönelik kazanım ve göstergelere yer verdiği görülmüştür. Sosyal duygusal gelişim alanına ilişkin kazanım ve göstergelere yok denecek kadar az rastlanmıştır. Planlarda bulunan kazanım ve göstergelerin çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu ve hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarına yansıttığı görülmüştür. Buna ek olarak Dilruba öğretmenin gelişim alanlarının belirli kazanım ve göstergelerine odaklandığı ve diğer kazanım ve göstergeleri kullanmadığı belirlenmiştir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişime katkıları temasına ilişkin yaratıcılık alt temasında *“Ben mesela küçük atık materyaller verdiğimde yaratıcılıklarını kullanarak birbirinden farklı ürünler çıkarıyorlar ortaya.”* biçiminde görüşünü aktarırken estetik algılarını geliştirme temasına yönelik olarak *“Güzel şeyleri fark ediyorlar.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Dilruba öğretmen yardımlaşma konusundaki düşüncelerini *“Mesela bazen bir çocuk etkinlikte geride kalıyor diğeri ona yardım ediyor.”* şeklinde ifade ederken kendini çeşitli yollarla ifade etmesi alt temasına ilişkin *“Gün içinde gördüklerini kâğıda döküyorlar”* şeklinde görüşünü söylemiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde *“... uçan balon kalıplarını kestikten sonra öğretmen masalara uzun kesilmiş krepon kâğıtlarını, küçük şekilli evaları koydu ve çocuklardan bu krepon kâğıtlarını ufak bir biçimde ellerinde yırtmalarını, yuvarlamalarını ve sonra evalarla birlikte yapıştırmalarını istedi.”* biçiminde 16.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin, çocukların süslemelerini yaratıcılık olarak nitelendirdiğini göstermektedir.

Dilruba öğretmenin sınıfında gözlenen etkinliklerden birinde, *“Evet, şimdi resim yarışması yapacağız. Bugün boyadığımız palyaçonun balonlarını kimler daha güzel yapmış birlikte seçelim. Evet, bu resimde boyama taşırılmış, beyaz yerler kalmış, genelde hep aynı renkleri kullanmış. Çocuklar sizce de öyle değil mi?”* biçiminde 25.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çocukların güzel şeyleri fark etmesini, görsel açıdan kusursuz olan resmi beğenmeleri olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Oysaki güzellik arayışında belirli kurallar yoktur; çocukların duygularını

ve bedenlerini kullanarak estetik bakış açılarını kendilerinin oluşturabilmesi için onlara fırsat verilmedi (Çakır-İlhan, 2002, s.16-18; Gökaydın, 2002, s.27-28).

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda Dilruba öğretmenin yaratıcılık ve estetik algılarını geliştirme davranışlarını geliştiremediği söylenebilir. Yapılan gözlemlerin çoğunda çocukların serbest oyun zamanında resim çizdikleri ve etkinlik sırasında geride kalan çocuklara etkinliğini daha kısa sürede tamamlayan çocukların yardım ettiği görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde sosyal ve duygusal gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili yalnızca bir etkinlik planında “Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.” kazanımına ve “Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.” göstergelerine yer verdiği ve uyguladığı belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenin yaratıcılığı geliştirmeye yönelik etkinlikler planlamadığı söylenebilir. Buna ek olarak öğretmenin sosyal ve duygusal gelişim alanındaki diğer kazanım ve göstergelere planlarında hemen hemen hiç yer vermediği görülmüştür.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların motor gelişimine katkıları temasında ince motor becerilerin gelişimi alt temasına yönelik “*En büyük etkeni çocukların el becerilerini geliştiriyor, özellikle küçük kaslarının gelişmesini sağlar.*” şeklinde görüşünü belirtirken, “*Psikomotor becerileri geliştirir.*” diyerek kaba motor becerilerin gelişimine dolaylı olarak değinmiştir.

Dilruba öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında yapılan gözlemlerde;

“...çocuklara önceden hazırladığı tırtıl çalışmasının örneğini gösterdi. Hazırladığı yuvarlak şablonları kesmeleri için verdi, küçük oynar gözler ve şönileri masaya koydu.” ve “Öğretmen karpuz etkinliği için köpük tabakları dağıtırken ‘Bunları ortadan kesiyoruz, sonra tabağın iç kısımlarını kırmızı, dış kısımlarını yeşile boyuyoruz.’ diye açıklama yaptı.”

biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan notlar yalnızca ince motor becerilerin gelişimine ağırlık verdiğini desteklemektedir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde motor gelişim alanında özellikle “Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.” kazanımına ağırlık verdiğini görülmüştür. Bu kazanıma yönelik “Malzemeleri keser, yapıştırır. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesnelere kopartır/yırtar, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir.” göstergelerine yoğun olarak yer verdiği ve uyguladığı belirlenmiştir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde motor gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili yalnızca iki etkinlik planında “Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.” kazanımına ve “Müzik ve ritim eşliğinde dans eder.” göstergesine yer verdiği ve uyguladığı belirlenmiştir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların dil gelişimine katkıları temasına ilişkin çocuğun yaptığı ürünü anlatması ve etkinlik sırasında arkadaşıyla konuşması alt temasına yönelik “Çocuk etkinlik sırasında arkadaşıyla konuşuyor dili gelişiyor. Çocuk yaptığı etkinliği anlatıyor mesela” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Dilruba öğretmenin çocuğun arkadaşıyla sözel paylaşımda bulunması hakkında belirttiği görüş, öğretmenin sanat etkinliği uygulaması gözlemlerinde çocukların kendi aralarında “Bu balıkların hepsini sarı yapmışsın sürü gibi olmuşlar” ve “Bu yaptığımız terlikler annelerimizin giydiklerine benziyor” biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan notlarla desteklenmektedir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan etkinliklerden birinde “...sırayla çocukları yanına çağırıp ‘Sen hangi ilkbahar ağacını yaptın, dallarında hangi meyveler var, bu ağaç nerede?’ gibi konuşmalar yaptı ve çocuklar ürünlerini anlattı” biçiminde 20.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların yaptıkları etkinlikleri anlattıklarını göstermektedir. Ancak gözlemler sırasında çocukların ürünlerini anlatmalarına oldukça az fırsat verildiği görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde dil gelişimi alanında az da olsa “Dili iletişim amacıyla kullanır.” kazanımına ve “Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Konuşmayı sonlandırır. Sohbet katılır.” göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde dil gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili yalnızca üç etkinlik planında “Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.” kazanımına ve “Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir. Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.” göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı tespit edilmiştir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinin bilişsel gelişime katkıları temasında hayal gücünü geliştirme alt temasına yönelik “Hayal güçleri harekete geçiyor” şeklinde görüşünü belirtirken, “...dikkatlerinin artmasını, ayrıntılara odaklanmasını sağlar

bence” diyerek sanat etkinliğinin çocuğun odaklanmasını ve dikkatini toparlamasını sağladığını ifade etmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 22.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan “*Bugün herkes kendi gökkuşağını oluşturacak, bunun için renkli fon kâğıtlarımız, simli evalarımız ve boya kalemlerimiz olacak, bakalım sizin gökkuşaklarınız nasıl olacak.*” biçimindeki notlar çocukların az da olsa hayal güçlerini harekete geçirebilecek bir etkinlik olduğunu göstermektedir. Bu nitelikte etkinliklerin yalnızca bir kez gözlenmesi doğrultusunda Dilruba öğretmenin çocukların hayal güçlerini geliştirmeleri için onlara pek olanak sunmadığı söylenebilir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde;

“Öğretmen önceden yaptığı saati tahtaya astı, ‘Evet çocuklar bugün saat yapacağız önce size verdiğim mavi fon kâğıtlarının üzerinde çizilen kalıplara dikkat edin bunlar saatin kolları, ayakları, kulpu, yelkovan ve akrep. Bunları kesiyorsunuz ve sonra benim yaptığım saate dikkatle bakın ve ona göre yapıştırın.’ gibi konuşmalar yaptı ve çocuklar etkinliğe başladı.”

biçiminde 09.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların yaptığı etkinliğe dikkatini verip ne yapması gerektiğini düşünmesini ve dikkatini toparlamasını sağladığını göstermektedir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişim alanında özellikle “Nesne/durum/olaya dikkatini verir.” kazanımına ve “Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.” göstergesine ağırlık verdiği ve uyguladığı görülmüştür. Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili kazanım ve göstergelere yer vermediği görülmüştür.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların öz bakım becerilerine katkıları temasında çalışılan ortamı temizleme alt temasına yönelik “*Çöplerini kendi topluyor*” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan “*Herkes masasının üzerinde kendi yaptığı çöpleri mutlaka atmalı, sınıfımızı temiz tutalım*” ve “*Masaların altındaki atık kâğıtları dönüşüm kutumuza atalım*” biçimindeki notlar Dilruba öğretmenin çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergilediğini göstermektedir. Yapılan gözlemlerin çoğunda etkinlik sırasında ya da sonrasında çocukların çalıştıkları ortamı temizlediği görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde öz bakım becerilerinde “Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.” ve “Günlük yaşam becerileri için

gerekli araç ve gereçleri kullanır.” kazanımlarına odaklandığı, bu kazanımlara ilişkin “Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır, toplar, katlar, asar, yerleştirir.” ve “Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.” göstergelerine yoğun olarak yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı belirlenmiştir. Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde öz bakım becerilerine ilişkin yaratıcılık ile ilgili kazanım ve göstergelere yer vermediği görülmüştür.

Dilruba öğretmenden sanat etkinliklerinde öğretmenin rolünü tanımlaması istendiğinde düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Açıkçası öğretmen önce bir etkinliğin nasıl yapıldığını anlatmalı yani gösterebilir mesela bitmiş halini. Çocuklar bir şey sorduğunda onların kafalarındaki soru işaretlerini gidermeli yoksa çocuk etkinlikten soğuyabiliyor. Çocukların kendileri etkinliği yapmalı diye düşünüyorum sadece bilgi verebilir öğretmen. Mesela çocuk etkinlikte bir aşamayı nasıl yapacağını bilmiyor soruyor ben de ona burayı böyle yapacaksın şurayı şöyle yapacaksın diyorum.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 26.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Öğretmen çocuklara önceden yapmış olduğu yaşlı nine ve dede etkinliğini tahtaya astı. Dağıtacağı yuvarlak kalıpları gösterdi ve ‘En büyük yuvarlak kalıp nine ve dedemizin yüzü olacak. Sonra gri renkteki yuvarlaklarımız saçları olacak küçük yuvarlaklar ise gözler olacak. Nasıl yapacağımızı anlamayan var mı’ dedi.”

biçimindeki notlar etkinliğin bitmiş bir örneğini çocuklara gösterip nasıl yapılacağını anlatan öğretmen rolü görüşünü desteklemektedir. Bu doğrultuda öğretmenin etkinlik hakkında bilgi verdiği görülürken çocukların pasif bir şekilde yalnızca anlatılanları uygulamak zorunda kaldıkları da dikkat çekmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde;

“Çocuklardan biri ‘Denizkızının kuyruğunu parmak boyayla vücudunu ve saçlarını boya kalemleriyle mi boyayacaktık öğretmenim?’ dedi. Öğretmen ‘Evet, saçlar sarı keçeli kalemle, vücudunu kuru boyalarla ve kuyruğunu parmak boyayla rengârenk yapacaksınız’ dedi.”

biçiminde 19.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar Dilruba öğretmenin çocuklara rehberlik etmeyi, onları doğrudan yönlendirmek biçiminde anladığını göstermektedir.

Dilruba öğretmen sanat merkezi temasına ilişkin sanat merkezinin var olma durumu alt temasına yönelik görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sınıfımda sanat merkezim var. Çünkü serbest oyun vaktinde bazı çocuklar kendisi resim yapmak isteyebiliyor. Bazısı oyun hamuruyla oynamak istiyor bazıları boyama yapmak istiyor yani çocukların kendilerinin bir şeyler yapabilmesi için merkez olmalı diye düşünüyorum.

Dilruba öğretmenin sınıf gözlemlerinde sanat merkezini oluşturduğu, sanat merkezine yerleştirilen materyalleri çocukların rahatça ulaşabileceği şekilde düzenlediği görülmüştür. Öğretmenin çocukları sanat merkezine yönlendirmede, isteyen çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları gözlenmiştir.

Dilruba öğretmen sanat merkezi temasına ilişkin sanat merkezine yerleştirilen materyaller alt temasına yönelik görüşlerini şöyle aktarmıştır:

Ben pastel boyalar, keçeli kalemler, sulu boya ve parmak boyaları ve kuru boyalar koydum. Çeşitli boyama sayfalarını koydum. İstediklerini seçip boyayabilinler diye. Oyun hamurlarını çok seviyorlar mutlaka bulunduruyorum. Tabi ki makas, yapıştırıcı ve atık materyallerimiz var. Bir de A4 kâğıtları koyuyorum.

Dilruba öğretmenin sınıf gözlemlerinde, sanat merkezine çocukların sanat etkinliklerinde sık sık kullandıkları çeşitli boyalar, beyaz A4 kâğıtları, boyama yapabilecekleri sayfalar, oyun hamurları gibi ürün oluşturmaya yönelik materyaller yerleştirdiği gözlenmiştir. Dilruba öğretmen sanat merkezinde atık materyalleri bulundurduğunu ifade etmesine rağmen bu tarz materyallere yer vermediği dikkat çekmiştir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerine yer verme durumu temasına ilişkin sanat etkinliğine yer verme süresi alt temasına yönelik sanat etkinliğine yer verdiği süreyi ve bu sürenin neye göre değiştiğini şöyle anlatmıştır:

Etkinliğin türüne göre değişiyor aslında mesela çok ayrıntılı yani kapsamlı bir etkinlik uzun sürüyor ama eğer etkinlik kolaysa kısa sürüyor. Aslında bazen çocukların da becerileri etkili oluyor bakıyorsun etkinlik mandala boyama normalde çabuk biter ama bir bakıyorsun 40 dakikayı bulmuş tamamlanması. Benim için genelde 45 dakika 50 dakika sürüyor.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda, etkinliklerin 30 dakikadan daha fazla sürdüğü ve yapılan çalışmanın kapsamlı olup olmamasına göre sürenin değiştiği söylenebilir. Çocukların gösterilen ya da anlatılan ürünü birebir yapmak için dikkatli ve titiz bir biçimde çalışmalarının süreyi uzattığı düşünülmektedir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerine yer verme durumu temasına ilişkin sanat etkinliğine yer verme saati alt temasına yönelik sanat etkinliklerine günün hangi saati yer verdiğini ve bu saati seçme sebebini şu şekilde ifade etmiştir:

Genel olarak rutinliği değişiyor aslında çocukların o anki uygun olma durumuna bağlı eğer çocuklar çok hareketli bir oyun oynadıysa sakın bir biçimde yapmaları için hemen alıyorum etkinliğe. Genellikle yemekten sonra da yaptırabiliyorum.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin doğrultusunda, etkinliklerin kahvaltı sonrasında ya da hareketli oyun etkinliğinden sonra uygulandığı gözlenmiştir.

Günlük akışta aniden gelişen bir durum olduğunda öğretmenin etkinliğin bir kısmını öğrenme merkezlerinde oyun zamanında uyguladığı görülmüştür.

Dilruba öğretmen sanat etkinliğinin çeşitleri temasına ilişkin sanat etkinliklerinin türleri alt temasına yönelik genellikle hangi tür sanat etkinlikleri planladığını şu şekilde aktarmıştır:

Ben bireysel olarak yapıyorum genelde. Grup çalışmalarına pek önem vermiyorum çünkü bireysel olduğu zaman çocuk daha ayrıntıcı oluyor ve özeniyor ve özgür çalışabiliyor. Bazen tek başına bazen de bütünleştiriyorum aslında o konuya göre ve günlük eğitim akışına göre değişiyor.

Dilruba öğretmenin sınıfında gerçekleştirilen tüm gözlemlere bakıldığında, etkinliklerin hemen hemen tamamının grup etkinliği şeklinde uygulandığı ve bireysel etkinliklere yalnızca bir kez yer verildiği görülmüştür. Dilruba öğretmenin bu konudaki görüşleri ile uygulamalarının örtüşmediği söylenebilir. Buna ek olarak etkinliklerin yarısından fazlasının tek başına gerçekleştirildiği, bütünleştirilmiş sanat etkinliği uygulamalarının oldukça az olduğu görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelediğinde; tüm etkinliklerinin bireysel olarak planlandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda Dilruba öğretmenin bireysel ve grup etkinliği ayırımına varamadığı düşünülmektedir. Buna ek olarak yalnızca üç etkinliğin bütünleştirilmiş etkinlik olarak planlandığı görülmüştür. Anlatılanlar doğrultusunda öğretmenin uygulamaları ve hazırladığı planlar arasında kısmen tutarsızlık olduğu söylenebilir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliğinin çeşitleri temasına ilişkin sanat etkinliklerini diğer etkinliklerle bütünleştirme alt temasına yönelik genellikle hangi etkinliklerle bütünleştirdiğini ve bu etkinlikleri seçme sebebini şöyle anlatmıştır:

Bazen ilk önce şarkı şarkıdan sonra etkinliği yaptırıyorum tabii ki konuyla ilgili bir şarkı mesela kırmızı rengini öğreteceksem kırmızı balık gölde şarkısından sonra yaptırıyorum. Bazen de konuyla ilgili hikâyeden sonra yaptırıyorum. Açıkçası sanırım en çok hikâyeyi kullanıyorum yani Türkçe etkinliği. Birde okuma yazma çalışmalarıyla bütünleştiriyorum mesela 2 rakamını önce çizgilerin üzerinden geçirtip daha sonra 2 rakamından papağan yaptırıyorum kalıcı oluyor.

Yapılan sanat etkinliği uygulaması gözlemlerinde Dilruba öğretmen bütünleştirilmiş Türkçe ve sanat etkinliği, bütünleştirilmiş müzik ve sanat etkinliği, bütünleştirilmiş Türkçe, müzik ve sanat etkinliği uygulamıştır. Ancak gözlemler sırasında bütünleştirilmiş okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinliğine rastlanmamıştır.

Dilruba öğretmenin bütünleştirilmiş Türkçe, müzik ve sanat etkinliğinde 17.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu bulguları desteklemektedir:

Kahvaltı sonrasında çocuklar sınıfa geldiğinde öğretmen "Ana renkler ve ara renkleri daha önce öğrenmiştik. Şimdi gelin hepimiz kitap merkezine geçelim" diyerek çocukları yanına çağırdı ve kitap merkezine oturdular. Öğretmen ana renkler ve ara renklerle ilgili hikâyeyi okudu. Öğretmen hikâyeye ilgili sorular sordu ve çocukların cevaplarını dinledi. Önceden hazırladığı kırmızı, sarı ve mavi renklerde poşetleri karışık olarak çocukların başlarından geçirdi. "O zaman hadi dans edelim" diyerek müzik açtı ve müzik durunca hangi ara rengi söylerse o rengi oluşturan renkleri taşıyan çocukların yan yana gelmesi gerektiğini söyledi. Sonra öğretmen "Hikâyemizdeki balıkları yapalım mı, haydi masalara geçelim." dedi ve masalara mavi, sarı ve kırmızı renklerde balık şablonu çizilmiş eva kâğıtları bıraktı. Çocuklar çalışmalarını bitirip yarım ay şeklinde oturduktan sonra öğretmen de karşularına oturdu ve sırayla çocukları yanına çağırıp "Sen bize yaptığın balıkların hikâyesini anlatır mısın, nereye gidiyorlar" gibi konuşmalar yaptı. Çocuklar etkinliklerini anlattılar.

Dilruba öğretmene sanat etkinliğini yapacağı eğitim ortamını nasıl düzenlediği sorulduğunda görüşlerini şöyle belirtmiştir:

Aslında çocukların sanat etkinliklerinde becerilerine göre değişiyor mesela ben az becerisi olan bir çocuğu çok becerikli bir çocuğun yanına oturtuyorum. Becerisi az olan başarılıdan bir şey kapabiliyor alabiliyor çocuk çocuktan daha iyi öğrendiği için bu şekilde oturmalarına dikkat ediyorum. Dikdörtgen şeklinde oturuyorlar genellikle.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda, etkinliklerin tamamını sınıfta uyguladığı görülmüştür. Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde;

"Etkinlik için çocuklar büyük bir dikdörtgen biçiminde düzenlenmiş masaların etrafına oturdu. Öğretmen bazı çocukların yerlerini değiştirdi. Çocuklardan birine 'Arkadaşın eğer yavaş kalırsa ona yardım edebilirsin bu yüzden seni onun yanına oturtuyorum' dedi."

biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çocukların becerilerine göre oturma düzenine müdahale ettiğini göstermektedir. Yapılan gözlemler sonucunda Dilruba öğretmenin eğitim ortamını genellikle değiştirmedeği ve masaların tamamını kullanarak dikdörtgen şeklinde toplu bir oturma düzenini benimsediği görülmüştür.

3.2.2. Orta sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.1’de yer alan temalar ve alt temalara bağlı kalarak Açelya öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerinin yeri ve önemi sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Sanat etkinlikleri bence okul öncesinde en önemli etkinliklerinden biri. Gerçi etkinlikleri kıyaslayamayız şu etkinlik ya da bu etkinlik şeklinde ama sanat etkinliği hemen hemen her gün planımızda yer verdiğimiz çocukların el becerilerinin gelişmesine katkıda bulunan etkinliklerdir bence o yüzden önemli çocukların gelişiminde.

Açelya öğretmen sanat etkinlikleri deyince “Çocukların daha çok böyle el becerilerinin gelişmesine katkıda bulunan, hayal dünyalarının gelişmesine katkıda bulunan etkinlikler geliyor aklıma açıkçası.” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda çocukların ince motor becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler uyguladığı ve bu etkinliklerin yarısından çoğunun kopya, şablon çalışmaları olduğu görülmektedir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde;

“Öğretmen çocuklara ‘Bugün kendimize oyuncak tasarlayacağız. Bunun için masalara renkli ponpon toplar, kulak çöpleri, oynar gözler, yapıştırıcılar ve renkli şöniler bıraktım. Bakalım sizler nasıl oyuncaklar yapacaksınız merakla bekliyorum’ dedi.”

biçiminde 03.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların hayal güçlerini az da olsa açığa çıkaracak nitelikte bir etkinlik uygulandığını göstermektedir. Ancak gözlemler sırasında bu tarz örnekler oldukça az rastlanmıştır.

Açelya öğretmene okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin amacı ve işlevi, çocuklara neler kazandırdığı sorulduğunda sanat etkinliklerinin çoğunlukla çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim alanına katkı sağladığını söylerken motor gelişime katkılarından da söz etmiştir. Açelya öğretmenin en az gelişim sağladığını düşündüğü alanların bilişsel gelişim, dil gelişimi ve öz bakım becerileri olduğu belirlenmiştir.

Gözlemler doğrultusunda Açelya öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının yanı sıra, dil gelişimine de sıkça yer verdiği görülmüştür. Buna ek olarak bilişsel ve sosyal duygusal alana katkıları konusunda kısmen yetersiz kaldığı görülmüştür. Ayrıca en az gelişim sağladığını düşündüğü alanlardan biri

olarak öz bakım becerilerini ifade etmesine rağmen tüm etkinliklerinde çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergilediği görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; tüm etkinliklerinde motor gelişim alanına ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergelere yer verdiği dikkat çekmektedir. Elde edilen planların çoğunda bilişsel gelişime ve dil gelişimine yönelik kazanım ve göstergelere yer verdiği görülmüştür. Sosyal duygusal gelişim alanına ilişkin kazanım ve göstergelere ara sıra rastlanmıştır. Planlarda bulunan kazanım ve göstergelerin çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu ve hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarına yansıttığı görülmüştür. Buna ek olarak Açelya öğretmenin gelişim alanlarının belirli kazanım ve göstergelere odaklandığı ve diğer kazanım ve göstergelere odaklanmadığı belirlenmiştir.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişime katkıları temasında yaratıcılık alt temasına ilişkin "*...çocukların özgün ürünler ortaya koymasını sağlar, daha çok çocukların kendi kendilerine bir şeyler üretebilmelerine fırsat tanır*" biçiminde görüşünü aktarmıştır. Açelya öğretmen yardımlaşma ve iş birliği konusundaki düşüncelerini "*...çocuklar sadece tek başına değil de grup etkinliklerinde arkadaşları ile bir etkinlik oluşturuyorlar yardımlaşmayı, iş birliğini öğreniyorlar bu anlamda çocuklara kazanımları var.*" şeklinde ifade etmiştir. Bu öğretmen çocukların kendini çeşitli yollarla ifade etme alt temasına ilişkin "*...ya da bir şey oluştururken kendi hayal dünyalarını daha net ifade edebilmelerini sağlıyor.*" şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

"Öğretmen çocuklara 'Çocuklar bir lokantada çalıştığımızı düşünelim ve orada aşçı olduğumuzu hayal edelim. Bizden bir hamburger yapmamızı istiyorlar ama bu hamburgerin şeklini ve içindeki malzemeleri istediğimiz gibi belirleyebiliriz ve yaptığımız hamburgere bir isim koyabiliriz' dedi. Masalara çeşitli boylarda ve renklerde fon kâğıtları, makas, yapıştırıcı, keçeli kalemler, bazı şekiller ve beyaz A4 kâğıtları bıraktı. Çocuklar kendi istedikleri şekilde ürünlerini yaptılar."

biçimindeki notlar çocukların kendi kendilerine özgün bir şeyler tasarladığını göstermektedir. Ancak gözlemler sırasında yaratıcılığı geliştirmeye yönelik bu nitelikte etkinliklere oldukça az rastlanmıştır.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan grup etkinliği gözlemlerinden birinde "*Püskürtme etkinliği sırasında çocuklar aralarında görev paylaşımı yaptılar. Biri yapacakları A3 kâğıdını sabit tutarken, bir diğeri şekli kâğıda yakın tutuyor ve*

çocuklardan biri sulu boyanın fırçası ile püskürtme yapmayı deniyordu.” biçiminde 29.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların grup çalışması yaparken iş birliği içerisinde birbirlerinden yardım alarak ortaya ürün çıkardıklarını desteklemektedir.

Açelya öğretmenin çocuğun kendini çeşitli yollarla ifade etmesi hakkında belirttiği görüş, öğretmenin sanat etkinliği uygulaması gözleminde *“Çocuklara ‘Diyelim ki gökyüzündeki bulutlara çıkabiliyoruz acaba orada neler görürdük herkes bir hayal etsin bakalım’ dedi ve çocuklar sulu boya ile yapmaya başladılar.”* biçiminde 04.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlarla desteklenmektedir. Böylece çocukların hayallerini somut olarak resme yansıttıkları görülmüştür.

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda Açelya öğretmenin yaratıcılık davranışını geliştirmede eksik kaldığı söylenebilir. Grup etkinliği gözlemlerinde çocuklar arasında bir dayanışma olduğu gözlenmiştir.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde sosyal ve duygusal gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili yalnızca dört etkinlik planında *“Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.”* kazanımına ve *“Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmıştan dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.”* göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarında gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenin yaratıcılığı geliştirmeye yönelik etkinlikleri az sayıda planladığı söylenebilir. Buna ek olarak öğretmenin sosyal ve duygusal gelişim alanındaki diğer kazanım ve göstergelere planlarında çok az yer verdiği görülmüştür.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların motor gelişimine katkıları temasında ince motor becerilerin gelişimi alt temasına yönelik *“İnce motor becerilerinin gelişmesine çok fazla katkı sağlıyor, küçük kas becerilerinin gelişimini sağlıyor.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Açelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında yapılan gözlemde;

“...çocuklara önceden hazırladığı tavşan çalışmasının örneğini gösterdi. ‘Bugün sizlerle şapkadan çıkan tavşan yapacağız.’ dedi ve hazırladığı tavşan şablonlarını ve şapkaları boyamaları için dağıttı. Çocuklar boyadıkları tavşanı ve şapkaları kestiler. Öğretmen şapkaları süslemeleri için küçük şekilli evalar ve tavşanı yapıştırmaları için çubuklar verdi.” ve *“Öğretmen yaşlılar haftası için yapacakları nine ve dede etkinliği için balon şeklinde hazırlanmış simli evaları çocuklara dağıttı. ‘Şimdi bu evaları siyah çizgilere dikkat ederek kesiyoruz. Ardından nine ve dedenin sadece yüzünün olduğu kâğıtlar*

vereceğim onları da dikkatli bir şekilde kestikten sonra uçan balonun içine yapıştıracağız sanki balona binmişler gibi olacak' dedi."

biçiminde 20.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar yalnızca ince motor becerilerin gelişimine ağırlık verildiğini desteklemektedir.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde motor gelişim alanında özellikle "Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar." kazanımına ağırlık verdiği görülmüştür. Bu kazanıma yönelik "Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesnelere kopartır/yırtar, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir." göstergelerine yoğun olarak yer verdiği ve uygulamalarında gerçekleştirdiği görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde motor gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili yalnızca iki etkinlik planında "Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder." kazanımına ve "Müzik ve ritim eşliğinde dans eder." göstergesine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı belirlenmiştir.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların dil gelişimine katkıları temasına ilişkin çocuğun yaptığı ürünü anlatması alt temasına yönelik "...çocuklar bir ürün ortaya koyduğu zaman o ürün hakkında sohbet edebiliyor." şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde;

"Tüm çocuklar minderlerini alıp daire şeklinde oturduktan sonra öğretmen sırayla çocukların yaptıkları meyve sepetlerini anlatmalarını istedi. Çocuklar 'Ben meyve sepetimde üzüm, karpuz ve muz yaptım çünkü o meyveleri çok seviyorum, ben en çok çileği seviyorum onu çizdim çünkü şekere batırınca çok güzel oluyor.' gibi konuşmalar yaptılar."

biçiminde 19.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların yaptıkları etkinlikleri anlattıklarını desteklemektedir. Açelya öğretmenin gözlenen etkinliklerinin çoğunda çocukların ürünlerini anlatmasına olanak verdiği görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde dil gelişimi alanında özellikle "Dili iletişim amacıyla kullanır." kazanımına ve "Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Konuşmayı sonlandırır. Sohnete katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler." göstergelerine ağırlık verdiği ve uygulamalarında gerçekleştirdiği görülmüştür. Aynı zamanda, dil gelişim alanına ilişkin etkinlik planlarının dört tanesinde yaratıcılık ile ilgili "Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder." kazanımına ve "Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir. Dinlediklerini/izlediklerini

başkalarına anlatır. Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.” göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı görülmüştür.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerinin bilişsel gelişime katkıları temasında hayal gücünü geliştirme alt temasına yönelik “*Hayal güçlerinin gelişmesini sağlıyor*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 28.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan “*Bugün herkes bir ev aleti tasarlayacak, tasarladığınız aletin nasıl özellikleri olduğunu da düşünün, Bunun için renkli el işi kâğıtlarımız, fon kâğıtlarımız ve boya kalemlerimiz olacak, bakalım sizin ev aletiniz ne işe yarayacak.*” biçimindeki notlar çocukların hayal güçlerini az da olsa harekete geçirebilecek bir etkinlik olduğunu göstermektedir. Bu nitelikte etkinliklerin az sayıda gözlenmesi doğrultusunda Açelya öğretmenin çocukların hayal güçlerini geliştirme davranışına katkı sağlamakta yetersiz kaldığı söylenebilir.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişimi alanında özellikle “Nesne/durum/olaya dikkatini verir.” Kazanımına ve “Dikkat edilmesi gereken nesne/durum olaya odaklanır.” göstergesine ağırlık verdiği ve uyguladığı görülmüştür. Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili yalnızca üç etkinlik planında “Problem durumlarına çözüm üretir.” kazanımına ve “Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.” göstergesine yer verdiği ve uygulamalarında gerçekleştirdiği görülmüştür.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların öz bakım becerilerine katkıları temasında çalışılan ortamı temizleme alt temasına yönelik “*...çalıştıkları alanı temizliyorlar, düzenliyorlar*” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan “*Çocuklara ‘Masamızı düzenleyelim ve eşyalarımızı kutularına koyalım’ dedi ve çocuklar düzenlemeleri yaptı.*” ve “*Çocuklara ‘Herkes masaların altını kontrol etsin eğer çöpler varsa atalım’ dedi ve çocuklar hep birlikte toplayıp attılar.*” biçimindeki notlar öğretmenin çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlarda bulunduğunu göstermektedir. Yapılan gözlemlerin çoğunda etkinlik sırasında veya sonrasında çocukların çalıştıkları alanı düzenlediği ve temizlediği görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde öz bakım alanında “Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.” ve “Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.” kazanımlarına odaklandığı tespit edilmiştir. Bu kazanımlara ilişkin

“Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır, toplar, katlar, asar, yerleştirir.” ve “Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.” göstergelere yoğun olarak yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı tespit edilmiştir. Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde öz bakım becerilerine ilişkin yaratıcılık ile ilgili kazanım ve göstergelere yer vermediği görülmüştür.

Açelya öğretmenden sanat etkinliklerinde öğretmenin rolünü tanımlaması istendiğinde düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Bence öğretmen sanat etkinliklerinde çok ön planda değil de rehber olmalı. Çocuğun yanında sadece etkinlikle ilgili bir ön bilgi vermeli, çocukların o etkinlikleri kendilerinin oluşturması için sadece yanlarında bulunmalı diye düşünüyorum yoksa öğretmen aktif olursa çocuklar birazcık daha pasif geride kalabiliyorlar etkinliklerde o yüzden çocukların ön planda olmasını sağlamalı diye düşünüyorum.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerden birinde;

“Öğretmen çocuklara ‘Çocuklar bugün duyu organlarımız ile ilgili etkinlik yapacağız. Mesela gözlerimiz çevremizi görmemizi, kulaklarımız sesleri duymamızı, burun koku almamızı, ellerimiz dokunarak keşfetmemizi ve dilimiz de tatları almamızı sağlıyor. Birazdan sizlere dağıtacağım şekilleri önce boyayıp sonra keseceğiz ve sonra insan yüzü şablonumuza yapıştıracağız.’ dedi ve etkinliğe geçildi.”

biçiminde 05.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çocuklara etkinlik hakkında bilgi verdiğini ve bu süreçte çocukların pasif bir şekilde sadece anlatılanları uygulamak zorunda kaldıklarını göstermektedir.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde 21.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Çocuklardan biri öğretmene ‘Öğretmenim ben yengecin kollarını ahtapotun kolları gibi uzun yapmak istiyorum olur mu?’ dedi. Öğretmen ‘Hayır, az önce size kestiğiniz kırmızı yuvarlakları ortadan ikiye katlayıp nasıl yapıştıracağınızı gösterdim. Dediğim şekilde yapabilirsin canım.’ dedi”

biçimindeki notlar öğretmenin çocuklara rehberlik etmediğini ve onları doğrudan yönlendirdiğini göstermektedir.

Açelya öğretmen sanat merkezi temasına ilişkin sanat merkezinin var olma durumu alt temasına yönelik “Evet sanat merkezimiz var. Çocukların daha rahat çalışabileceği bir alan oluşturup onlara fırsat vermek istedim.” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Açelya öğretmenin sınıf gözlemlerinde sanat merkezini oluşturduğu, sanat merkezine yerleştirilen materyalleri çocukların rahatça ulaşabileceği şekilde düzenlediği

görülmüştür. Öğretmenin çocukları sanat merkezine yönlendirmediği, isteyen çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları gözlenmiştir.

Açelya öğretmen sanat merkezine; kuru, pastel, sulu, parmak boyalar ve boya kalemleri, beyaz A4 kâğıtları ve renkli fon kâğıtları, oyun hamurları, yapıştırıcı, makas yerleştirdiğini belirtirken farklı materyaller bulundurmasına ilişkin düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Çocukların ilgisini çekecek materyaller bulundurmaya dikkat ettim. Çünkü çocuklar genel olarak sadece sanat etkinliği yapacağımız zamanlar değil gün içerisinde serbest zamanda bile bazen kendileri bir şeyler üretmeyi seviyorlar. O yüzden ona göre biraz materyaller bulundurdum.

Açelya öğretmenin sınıf gözlemlerinde, sanat merkezine çocukların sanat etkinliklerinde sık sık kullandıkları çeşitli boyalar, beyaz A4 kâğıtları ve renkli fon kâğıtları, oyun hamurları gibi ürün oluşturmaya yönelik materyaller yerleştirdiği gözlenmiştir. Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlar, “Çocuklar sanat merkezinde bulunan rulolardan kendilerine arı, kelebek, dürbün gibi şeyler oluşturdu.” ve “Çocuklar sanat merkezinde bulunan yumurta kolilerinden kendilerine timsah, turtul gibi hayvanlar oluşturdu.” Açelya öğretmenin ilgi uyandıran atık materyallere yer verdiğini desteklemektedir.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerine yer verme durumu temasına ilişkin sanat etkinliğine yer verme süresi alt temasına yönelik sanat etkinliğine yer verdiği süreyi ve bu sürenin neye göre değiştiğini şöyle anlatmıştır:

Etkinlik süresine etkinliğin türüne göre karar veriyorum. Çünkü bazı etkinlikleri çok kısa sürede bitirirken çocuklar bazılarında bayağı zaman harcayabiliyorlar. Genellikle 20 dakika yarım saat bazen 40 dakikayı bile bulabiliyor ama yarım saati çok fazla geçmiyor.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin neticesinde, etkinliklerin 30 dakikadan daha az sürdüğü ve yapılan çalışma grup etkinliği türünde olduğunda bazen sürenin uzadığı gözlenmiştir.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerine yer verme durumu temasına ilişkin sanat etkinliğine yer verme saati alt temasına yönelik sanat etkinliklerine günün hangi saati yer verdiğini ve bu saati seçme sebebini şu şekilde ifade etmiştir:

Genellikle yemekten sonra sanat etkinliklerine başlıyoruz ya da oyun saatinden sonra çocuklar oyun saatinde baya hareketliler enerjilerini boşalttıktan sonra gelip sanat etkinliğine daha kolay odaklanabiliyorlar.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemler doğrultusunda, etkinliklerin beslenme sonrasında ya da serbest oyun zamanından sonra uygulandığı söylenebilir.

Aniden gelişen bir durum olmadığı sürece öğretmenin etkinlik saatini rutin olarak uyguladığı görülmüştür.

Açelya öğretmen sanat etkinliğinin çeşitleri temasına ilişkin sanat etkinliklerinin türleri alt temasına yönelik genellikle hangi tür sanat etkinlikleri planladığını şu şekilde aktarmıştır:

Benim vermek istediğim kavram ve kazanıma göre değişiyor ama bireysel etkinlikleri çok seviyorlar. Grup etkinliklerine ve küçük grup etkinliklerine de çok sık yer veriyorum çünkü yardımlaşarak iş birliğiyle yaptığı etkinlikler çok hoşlarına gidiyor. Hani küçük yaşta bunları öğrenmelerini istiyorum açıkçası bu etkinliklere de sıkça yer veriyorum. Bütünleştiriyorum genel olarak diğer etkinliklerle bağlantılı olmasına dikkat ediyorum.

Açelya öğretmenin sınıfında gerçekleştirilen tüm gözlemlere bakıldığında, etkinliklerin çoğunun grup etkinliği şeklinde uygulandığı ve bireysel etkinliklere beş kez yer verildiği gözlenmiştir. Buna ek olarak etkinliklerin çoğunun bütünleştirilerek gerçekleştirildiği, tek başına sanat etkinliği uygulamalarının oldukça az olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğretmenin görüşleri ile uygulamalarının örtüştüğü söylenebilir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan büyük grup etkinliklerinden birinde;

“Çocuklar oluşturacakları ilkbahar ağacı için görev paylaşımı yaptılar. Bazısı çiçekleri, kuşları, arıları boyarken bazıları boyanan bu malzemeleri kesti ve bazısı yapıştırdı. İlkbahar ağacını tamamladıklarında öğretmene sürpriz yaptılar.”

biçiminde 12.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların hep birlikte ortaya bir şey çıkarmak için iş birliğini öğrendikleri ve bu durumdan hoşnut oldukları görüşünü desteklemektedir.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelediğinde; etkinliklerinin çoğunu bütünleştirilmiş ve grup etkinliği olarak planladığı görülmüştür. Buna ek olarak etkinliklerin çok azının tek başına ve bireysel etkinlik olarak planlandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenin uygulamaları ve hazırladığı planlar arasında tutarlılık olduğu söylenebilir.

Açelya öğretmen sanat etkinliğinin çeşitleri temasına ilişkin sanat etkinliklerini diğer etkinliklerle bütünleştirme alt temasına yönelik genellikle hangi etkinliklerle bütünleştirdiğini ve bu etkinlikleri seçme sebebini şöyle anlatmıştır:

Türkçe dille genelde birleştirmeyi tercih ediyorum ya da müzik etkinliğiyle. Çocuklarla bir parmak oyunu oynadıktan ya da bir hikâye okuduktan sonra etkinliğe geçiş daha kolay oluyor çünkü çocukların hayal dünyasında bazı şeyler canlanmış oluyor yavaş yavaş öyle daha kolay oluyor Türkçe etkinliğiyle birleştirmek çocukların hoşuna gidiyor.

Yapılan sanat etkinliği uygulaması gözlemlerinde Açelya öğretmenin genellikle bütünleştirilmiş Türkçe ve sanat etkinliği uyguladığı gözlenmiştir. Buna ek olarak bütünleştirilmiş müzik ve sanat etkinlikleri, bütünleştirilmiş Türkçe, müzik ve sanat etkinlikleri uygulamıştır.

Açelya öğretmenin bütünleştirilmiş Türkçe, müzik ve sanat etkinliğinde 22.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne yazılan aşağıdaki ifadeler bulguları desteklemektedir:

Yemek sonrasında çocuklar sınıfa geldiğinde öğretmen “Bugün arılarla ilgili bilgiler öğreneceğiz. Önce arılarla ilgili bir hikâyesimiz var, minderlerinizi alın ve kitap merkezine oturun” dedi ve çocuklar kitap merkezine oturdular. Öğretmen arıların alışkan olması ile ilgili ‘Tembel Minik Arı’ hikâyesini okudu. Öğretmen hikâyeyi okuduktan sonra “Arılar nerede yaşarmış, nasıl bal yaparmış, sizce arılar bal yapmaktan yorulur mu?” sorularını sordu çocukların cevaplarını dinledikten sonra arılar hakkında bilgiler verdi. Sonra çocuklara orta halıya gelmelerini söyledi. Çocuklara arı şarkısını açacağını ve bu şarkıda sanki arkalarında bir iğne varmış gibi dans etmelerinin çok eğlenceli olacağını söyledi. “Minik arılar hadi dans zamanı” diyerek müzik açtı ve çocuklar arı gibi dans ettiler. Öğretmen dans etkinliğinden sonra “Hikâyesimizde geçen tembel minik arıyı yapma vaktimiz geldi.” dedi ve masalara, sarı ve siyah renklerde gövde, baş, anten, kanat şablonları ve çubuklar bıraktı. Çocuklar çalışmalarını bitirince arı kuklalarıyla oynadılar.

Açelya öğretmene sanat etkinliğini yapacağı eğitim ortamını nasıl düzenlediği sorulduğunda görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Aslında bu etkinliğin türüne bağlı olarak değişiyor hani bireysel etkinlik şeklinde yapacaksa çocuk kendisi tek başına çalışacağı bir etkinlikse ona göre sınıfın dizaynını oluşturuyorum ama grup etkinliği ise hani masaları veya sınıf ortamını ona göre düzenliyoruz.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda, etkinliklerin tamamını sınıfta uyguladığı görölmüştür. Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan “Küçük grup etkinliği için çocuklar dörder kişilik düzenlenmiş masalara oturdu.” ve “Büyük grup etkinliği için çocuklar yere daire şeklinde dizilmiş minderlere oturdu.” biçimindeki notlar öğretmenin grup etkinlikleri yapacağı zaman eğitim ortamında değişiklik yaptığını göstermektedir.

3.1.3. Üst sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.1’de yer alan temalar ve alt temalara bağlı kalarak Kamelya öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerinin yeri ve önemi sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Sırf bir kavrama yönelik olsun diye ya da bir konuya hizmet etsin diye yapılan etkinlikleri sevmiyorum. Mesela şimdi yaşlılar haftası geliyor genelde ne yapılır, bir nine yapılır bir dede yapılır. Eskiden bak bende yaptım ama şu an o kadar anlamsız geliyor ki her dedenin saçı beyaz ve bıyıklı mıdır, değildir her nine başı örtülü müdür değildir ama sen çocuğa o mesajı vermiş oluyorsun o yüzden bazı şeyleri sırf yapmış olmak için yapmayı sanat etkinliğinde doğru bulmuyorum. Mesela köpük etkinliğinde kafasını kulağını yapıştırıcaksın eskiden ben de yapardım mesela artık çok anlamsız geliyor onu yapmanın çocuğa ne faydası var sadece kesme becerisini geliştirmiş olursun başka hiçbir işe yaramıyor o yüzden artık o tarz şeyleri neredeyse hiç yapmıyorum.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda kopya ve şablon çalışmalarına oldukça az yer verdiği görülmüştür. Yapılan gözlemlerde öğretmenin ortaya özgün ürünler çıkması için çocukların farklı düşünmelerine fırsat verdiği gözlenmiştir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin yeri ve önemi konusundaki düşüncelerini ifade ederken çocukların yaratıcılıklarını kullanarak özgün ürün oluşturmasının önemini şöyle anlatmıştır:

Genellikle çocukların kendisinin çizebileceği etkinlikleri tercih ediyorum ya da böyle kendi yaratıcılıklarını hayal güçlerini kullanarak oluşturabilecekleri bir şey yaptırırım. Bence çocukların kendilerinin bir şey oluşturması önemli diye düşünüyorum. Bazen hiç sanat etkinliği yaptırmadan geçiyorum açıkçası. Velilerin ne düşündüğünü önemsemiyorum önemli olan çocukların ortaya güzel bir şey çıkarmış olması.

Kamelya öğretmen sanat etkinlikleri deyince “Aklıma gelen ilk şey çocukların yaratıcılıklarını, hayal güçlerini geliştirecek bir şey olması bence.” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 18.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Öğretmen çocuklara ‘Bu elimde gördüğünüz şekilleri tanıdınız mı?’ dedi. Çocuklardan kare, üçgen, yuvarlak, dikdörtgen cevaplarını aldıktan sonra çocuklara bu şekillerden sizce hayvan yapabilir miyiz, tabi ki kusuruz hayvanlar çıkarmanızı beklemiyorum sadece merak

ediyorum acaba bu şekilleri kullanarak istediğimiz bir hayvan yapabilecek miyiz? Masanın üzerindeki malzemeleri kullanabilirsiniz' dedi. Bunun için masalara renkli şekiller, şöniler ve boya kalemleri bıraktı. Çocuklar verilen malzemelerden kedi, köpek, ayı, zürafa, kuş, at gibi hayvanlar yaptılar."

biçimindeki notlar çocukların yaratıcılıklarını kullanarak ortaya bir ürün çıkardıklarını göstermektedir. Gözlemler sırasında Kamelya öğretmenin genellikle yaratıcılığı ön plana alan etkinlikler uyguladığı görülmüştür.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin yeri ve önemi konusundaki düşüncelerini ifade ederken sanat etkinliklerinin planlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini şöyle aktarmıştır:

Aslında keşke yapabilesek farklı materyaller sunsak çocukların önüne, artık materyaller gibi her gün yapmaya kalksan çok planlı olmak gerekiyor onun için aslında böyle yapmanın daha doğru olduğunu düşünüyorum ama yapamıyorum açıkçası. O yüzden daha böyle 2 boyutlu şeylerle kalıyoruz keşke üç boyutlu olabilse. Çocuğa bir teneke versen, tuvalet kâğıdı rulosu versen, çubuk versen, kulak çöpü versen onlar bir şey oluştursalar ama onu yapamıyorum sürekli maalesef.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde 12.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

"Öğretmen çocuklara elinde tuttuğu su şişelerini, pipetleri, renkli kâğıtları göstererek 'Sizce bunlarla deniz yapmak istesek nasıl yaparız düşüncelerinizi merak ediyorum' dedi. Çocukların 'Su şişesini keselim maviye boyayalım kâğıda yapıştıralım dalgalı gibi görünür, kâğıdı maviye boyayalım kâğıttan gemiler yapalım, su şişesinin kapağı zaten mavi bir sürü yapıştıralım deniz olur' gibi cevaplarını dinledi ve herkesin fikirlerini çok beğendiğini söyledi. Materyalleri masaya bıraktı ve çocuklar düşünceleri doğrultusunda etkinliklerine başladı."

biçimindeki notlar bu öğretmenin farklı materyaller sunarak çocukların özgün bir ürün ortaya koymasını sağladığını göstermektedir. Buna ek olarak, Kamelya öğretmenin sıkça atık materyaller kullanarak çocuklara tasarım yaptırdığı görülmüştür.

Kamelya öğretmene okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin amacı ve işlevi, çocuklara neler kazandırdığı sorulduğunda sanat etkinliklerinin çoğunlukla çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim alanına katkı sağladığını söylerken motor gelişim ve bilişsel gelişime katkılarından da söz etmiştir. Kamelya öğretmen dil gelişimine etkilerinden ve öz bakım becerilerine katkılarından söz etmemiştir.

Gözlemler doğrultusunda Kamelya öğretmenin tüm gelişim alanlarına yönelik uygulamalarının olduğu görülmüştür. Bu öğretmenin dil gelişim alanına ve öz bakım

becerilerine etkisinden söz etmemesine rağmen bu alanların kazanımlarına uygulamalarında sıklıkla yer verdiği gözlenmiştir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; hemen hemen bütün etkinliklerinde beş gelişim alanına yönelik kazanım ve göstergelere yer verdiği dikkat çekmektedir. Planlarda bulunan kazanım ve göstergelerin çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu ve hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarına yansıttığı görülmüştür. Buna ek olarak Kamelya öğretmenin gelişim alanlarının çeşitli kazanım ve göstergelerine odaklandığı ve programda yer alan kazanım ve göstergelerin çoğunu önemseydiği belirlenmiştir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin sosyal ve duygusal gelişime katkıları temasında yaratıcılık alt temasına ilişkin "Çocukların yaratıcılıklarını geliştirir." biçiminde görüşünü aktarırken estetik algılarını geliştirme temasına yönelik olarak "Estetik becerilerinin gelişmesini sağlıyor bir şeye bakarken en azından ona vermiş olduğu emeği görüyor buna bu kadar emek verilmiş onu anlamış oluyor yani estetik algıları gelişiyor." biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Kamelya öğretmenin yaptığı uygulama sırasında 19.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

"Öğretmen 'Pezzettino' isimli kitabı okudu. Çocuklara hikâyede kendi şeklini bulmaya çalışan kahramanın nasıl bir şekli olabileceğini düşünceleri istendi. Bunun için masalara küçük fon kâğıtları, renkli keçe, boya kalemleri, makas ve yapıştırıcılar bırakıldı. Çocuklar hayallerinde kurguladıkları kahramanı yapmaya başladılar."

biçimindeki notlar çocukların malzemeler kısıtlı olmasına rağmen yaratıcılıklarını kullanarak bir ürün tasarladıklarını göstermiştir. Kamelya öğretmenin sınıfında gözlenen etkinliklerden birinde;

"Öğretmen sınıfın bir köşesine Frida Kahlo'nun yaptığı portrelerin çıktısını sergi gibi astı. Etkinlik öncesinde Frida Kahlo'nun kim olduğunu ve hayatını hikâye kitabından okudu. Sonra hazırladığı köşenin Frida Kahlo'nun yapmış olduğu portreler olduğunu söyledi. Çocuklar gezdikten sonra her birinin portrelerde dikkat ettiği unsurları dinledi. Çocuklar kaşlarının birleşik olduğunu, başında hep çiçekli taçlar olduğunu söylediler. Ardından çocuklara 'Bugün bizler de Frida Kahlo'nun portresini yapacağız. Tuvallerimize bir insan yüzünün şablonu çizilmiş durumda sizlerden istediğim Frida Kahlo'nun gözlerini, kaşlarını, ağzını ve saçlarını yapmanızı ve eğer isterseniz çiçek şeklinde kâğıtlarımızı kullanarak taç da yapabilirsiniz.' dedi. Çocuklar tuvalerinin başlarına geçip yapmaya başladılar."

biçiminde 28.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar, çocukların sanatçı ve sanat eserine ilişkin düşüncelerini dile getirdiklerini göstermektedir. Bu sayede çocukların estetik algılarının geliştiği söylenebilir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda Kamelya öğretmenin yaratıcılık ve estetik algılarını geliştirme davranışlarını geliştirecek nitelikte etkinliklere yer verdiği söylenebilir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde sosyal ve duygusal gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili hemen hemen tüm etkinlik planlarında “Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.” kazanımına ve “Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.” göstergelerine yer verdiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak “Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.” kazanımını ve “Bşkalarının duygularını söyler. Bşkalarının duygularının nedenlerini söyler. Bşkalarının duygularının sonuçlarını söyler.” göstergelerini iki etkinlik planına dâhil ettiği görülmüştür. Yaratıcılıkla ilgili olarak “Farklılıklara saygı gösterir.” kazanımı ve “Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.” göstergeleri iki etkinlik planında yer almaktadır. Bu bağlamda öğretmenin yaratıcılığı geliştirmeye yönelik etkinlikler planlamaya özen gösterdiği ve hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarında gerçekleştirdiği söylenebilir.

Kamelya öğretmenin sosyal ve duygusal gelişim alanındaki ele aldığı diğer kazanım ve göstergelere bakıldığında çoğunlukla “Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.” kazanımını ve “Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.” göstergelerini planlarına dâhil ettiği ve uyguladığı görülmüştür. Ayrıca bir etkinliğinin planında “Sanat eserlerinin değerini fark eder.” kazanımına ve “Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.” göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıtığı görülmüştür.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin çocukların motor gelişimine katkıları temasında ince motor becerilerin gelişimi alt temasına yönelik “*Çocukların kas gelişimlerini hem makas tutmalarını hem parmak kaslarının gelişmesini sağlar*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Kamelya öğretmenin yaptığı uygulama sırasında 19.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Öğretmen çocuklara oyun hamurlarını ve şekil verici aletlerini almalarını söyledi. ‘Bugün sizlerle meyve tabağı hazırlayacağız. Hazırladığımız meyveleri köpük tabaklara istediğiniz gibi dizebilirsiniz. Meyvelerinizi bittiğinde köpük tabaklarınızın kenarlarına desenler çizebilirsiniz ve süsleyebilirsiniz.’ dedi ve çocuklar etkinliğe başladılar.” ve “Öğretmen çocuklara ‘Bugün daha önce öğrendiğimiz duyguların bir çubuk kuklasını yapacağız. Bunun için herkese istediği renkte yuvarlak yüz şablonu vereceğim. Bunları kestikten sonra gözlerini, ağzını yapıştıracağız ve en son çubuklarımıza yapıştıracağız kuklalarımız hazır.’ dedi ve çocuklar etkinliğe başladı.”

biçimindeki notlar sadece ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren sanat etkinliği uygulamalarının olduğunu göstermektedir. Ancak bu tarz etkinliklere yok denecek kadar az rastlanmıştır.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde motor gelişim alanında çoğunlukla “Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.” kazanımına ağırlık verdiği görülmüştür. Bu kazanıma yönelik “Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesnelere kopartır/yırtar, çeker/gerer, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir. Kalem doğru tutar, kalem kontrolünü sağlar, çizgileri istenilen nitelikte çizer.” göstergelerine yoğun olarak yer verdiği ve uygulamalarında gerçekleştirdiği belirlenmiştir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde motor gelişim alanına ilişkin yaratıcılık ile ilgili beş etkinlik planında “Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.” kazanımına ve “Bedenini, nesnelere ve vücutlarını kullanarak ritim çalışması yapar. Basit dans adımlarını yapar. Müzik ve ritim eşliğinde dans eder.” göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarına yansıttığı görülmüştür.

Sanat etkinliklerinin çocukların dil gelişimine katkıları temasına yönelik Kamelya öğretmenin görüş beyan etmemiştir. Ancak bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde;

“Bütün çocuklar sandalyelerini alıp U şeklinde oturduktan sonra öğretmende karşılıklı olarak oturdu ve sırayla çocukları yanına çağırıp şekillerden yaptıkları hayvanları anlatmalarını istedi. Çocuklar ‘Ben kedi yaptım bakın bacaklarını üçgenlerden yaptım, kulaklarını şonilleri biraz bükerek yaptım. Bir de vücudunu dikdörtgenden yaptım. Ben köpek yaptım bakın kulakları üçgenden bacakları şonilden ve gövdesini bir sürü yuvarlaklardan yaptım.’ gibi konuşmalar yaptılar.”

biçiminde 18.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar, çocukların yaptıkları etkinlikleri anlattıklarını göstermiştir. Kamelya öğretmenin gözlenen etkinliklerinin

hemen hemen hepsinde çocukların ürünlerini anlatmasına fırsat verdiği ve etkinlik sırasında çocukların kendi aralarında sözel paylaşımında buldukları görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde dil gelişimi alanında “Dili iletişim amacıyla kullanır.” kazanımına ve “Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Konuşmayı sonlandırır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.” göstergelerine ağırlık verdiği görülmüştür. Buna ek olarak “Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.” kazanımını ve “Düz cümle, olumsuz cümle, soru cümlesi ve birleşik cümle kurar.” göstergelerini planlarına sıkça dâhil etmiştir. Planların çoğunda “Sözcük dağarcığını geliştirir.” kazanımı ve “Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar. Sözcükleri hatırlar ve sözcüklerin anlamını söyler. Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır.” göstergeleri yer almaktadır. Öğretmenin hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarına yansıttığı söylenebilir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde dil gelişim alanına ilişkin etkinlik planlarının çoğunda yaratıcılık ile ilgili “Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.” kazanımına ve “Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir. Dinlediklerini/izlediklerini başkalarına anlatır. Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.” göstergelerine yer verdiği ve uygulamalarında gerçekleştirdiği görülmüştür.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin bilişsel gelişime katkıları temasında hayal gücünü geliştirme alt temasına yönelik “*Hayal güçlerini geliştiriyor*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde;

“Öğretmen çocuklara ‘Herkes önünde sadece yuvarlak şeklinin çizili olduğu bir kâğıt görüyor. Acaba bu yuvarlak neye ait olabilir?’ dedi. Çocuklar ‘Belki bir dinazor yumurtası olabilir, bence bu büyük bir hayvanın gözü, bence bu çok büyük bir top’ gibi cevaplar verdi. Öğretmen cevaplarının çok yaratıcı olduğunu ve söylediklerini çizmelerini ve boyamalarını istedi.”

biçiminde 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar sanat etkinliği uygulamasının çocukların hayal güçlerini harekete geçirebilecek bir etkinlik olduğunu göstermektedir. Bu nitelikte etkinliklerin çok sayıda gözlenmesi nedeniyle Kamelya öğretmenin çocukların hayal güçlerini geliştirmelerine olanak sunduğu söylenebilir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişim alanında özellikle “Nesne/durum/olaya dikkatini verir.” kazanımına ve “Dikkat edilmesi gereken nesne/durum olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.” göstergelerine ağırlık verdiği görülmüştür. Buna ek olarak “Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.” kazanımını ve “Nesne/durum/olayla ilgili tahminini söyler. Tahmini ile ilgili ipuçlarını açıklar. Gerçek durumu inceler. Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.” göstergelerini planlarına sıkça dâhil etmiştir. Planların çoğunda “Neden-sonuç ilişkisi kurar.” kazanımı ve “Bir olayın olası nedenlerini söyler. Bir olayın olası sonuçlarını söyler.” göstergeleri sıkça yer almaktadır. Öğretmenin hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarına yansıttığı söylenebilir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde bilişsel gelişim alanına ilişkin etkinlik planlarının hemen hemen hepsinde yaratıcılık ile ilgili “Problem durumlarına çözüm üretir.” kazanımına ve “Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunu dener. Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer. Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.” göstergelerine yer verdiği ve uyguladığı görülmüştür.

Sanat etkinliklerinin çocukların öz bakım becerilerine katkıları temasına yönelik Kamelya öğretmen görüş beyan etmemiştir. Ancak bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde, “*Çocuklar hazırsanız müziği açıyorum ve başlasın temizlik’ dedi ve çocuklar müzik bitene kadar sınıfı temizlediler.*” biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan notlar Kamelya öğretmenin çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlarda bulunduğunu göstermiştir. Yapılan gözlemlerin tamamında etkinlik sonrasında çocukların çalıştıkları alanı müzik eşliğinde temizlediği görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde öz bakım alanında “Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.” ve “Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.” kazanımlarına odaklandığı tespit edilmiştir. Bu kazanımlara ilişkin “Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır, toplar, katlar, asar, yerleştirir.” göstergelerine yoğun olarak yer verdiği görülmüştür. Aynı zamanda, öz bakım alanına ilişkin etkinliklerin birçoğunda yaratıcılık ile ilgili “Dinlenmenin önemini açıklar.” kazanımına ve “Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler. Dinlendirici etkinliklere katılır.” göstergelerine yer verdiği görülmüştür. Öğretmenin hedeflenen kazanım ve göstergeleri uygulamalarına yansıttığı belirlenmiştir.

Kamelya öğretmeninden sanat etkinliklerinde öğretmenin rolünü tanımlaması istendiğinde düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Onları çok fazla yapılandırmadan sadece onlara ufak ufak ona hatırlatacak şeyler bırakacaksın o kendisi tamamlayacak. Bence öğretmen biraz kendini geri çekecek ona sadece rehber olacak atıyorum arı mı yaptırmak istiyorsun bir tuvalet kâğıdı rulosunu koyacaksın bir sarı kâğıt koyacaksın yanına o bunlarla kendisi arı yapmayı akıl edecek bu şekilde olmalı bence. Direk yapılandırıp şimdi bunu yapacaksın bunu buraya takacaksın şimdi gözü buraya koyacaksın işte bu gözünün üzerine kirpik yapacaksın şeklinde çok yönlendirerek değil de biraz daha çocuğu serbest bırakıp istediğin gibi yapabilirsin diyerek ister sarı yapsın güneşi ister kırmızı yapsın ister yeşil yapsın.

Kamelya öğretmenin yaptığı uygulama sırasında 22.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Öğretmen çocuklara ‘Çocuklar bugün 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’ nı kutlayacağız. Bir videomuz var bugünün anlamı ile ilgili onu izleyelim.’ dedi ve videodan sonra çocuklarla Atatürk’ün çocuk sevgisinden konuştular. Çocuklardan o gün yaşayan çocuklardan biri olmalarını hayal etmeleri istendi. ‘Mesela ben hayal ediyorum orada olan çocuklardan biriyim Atatürk bayram ilan edince sanırım gidip ona sarılıp öperdim. Ya da diyelim ki sonra radyodan dinledim sokağa çıkar mutlulukla bütün çocuklara haber verirdim. Sizin nasıl hissettiğinizi merak ediyorum bana resim çizer misiniz, sonra bu çizdiklerimizi birbirimize anlatalım’ dedi ve çocuklar resimlerini yapmaya başladı.”

biçimindeki notlar sanat etkinliği uygulamasında çocukları doğrudan yönlendirmeden, onlara etkinlik için fikir sunarak rehberlik ettiğini göstermektedir. Kamelya öğretmenin uyguladığı tüm etkinliklerde süreç boyunca çocukların ne yapacaklarına ve nasıl yapacaklarına kendilerinin karar verdiği görülmüştür. Bu durum öğretmenin pasif çocukların aktif olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Kamelya öğretmen sanat merkezi temasına ilişkin sanat merkezinin var olma durumu alt temasına yönelik “Evet sanat merkezim var. Çocukların kendilerinin bir şeyler yapabilmesi için gerekli diye düşünüyorum.” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Kamelya öğretmenin sınıf gözlemlerinde sanat merkezini oluşturduğu, sanat merkezine yerleştirilen materyalleri çocukların rahatça ulaşabileceği şekilde düzenlediği görülmüştür. Öğretmenin çocukları sanat merkezine yönlendirmediği, isteyen çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak kendi kendilerine çalıştıkları gözlenmiştir.

Kamelya öğretmen oluşturduğu sanat merkezine; kuru, pastel, sulu, parmak boyalar ve boya kalemleri, beyaz A4, renkli fon, keçe, el işi kâğıtları, evalar, oyun hamurları, yapıştırıcı, makas ve o günkü konuya ilişkin materyaller yerleştirdiğini belirtirken farklı materyaller bulundurmamak isteğine ilişkin düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Öğrenme merkezlerimizdeki materyaller konusunda eksiklerimiz var maalesef. İmkân olsaydı farklı boyalar, farklı farklı hamurlar, çocukların hoşuna gidecek her şeyi koymak isterdim. Farklı farklı materyaller koymak isterdim. Baskı çalışmaları yapsınlar mesela kendileri. Aslında benim sınıfımda oluşturulabilecek bir şeydi ama oluşturmuyoruz neden oluşturmuyoruz bilmiyorum.

Kamelya öğretmenin sınıf gözlemlerinde, sanat merkezine çocukların sanat etkinliklerinde sık sık kullandıkları çeşitli boyalar, çeşitli kâğıtlar, oyun hamurları gibi ürün oluşturmaya yönelik materyallerin yanında atık materyallere ve o gün yapılacak etkinliklerle ilgili materyaller yerleştirdiği gözlenmiştir. Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde sanatla ilgili inceleme yapmaya fırsat veren ressamalara ait tablolar gibi görsel materyallere yer verdiği tespit edilmiştir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerine yer verme durumu temasına ilişkin sanat etkinliğine yer verme süresi alt temasına yönelik sanat etkinliğine yer verdiği süreyi ve bu sürenin neye göre değiştiğini şöyle anlatmıştır:

Maksimum yarım saat sürüyor. Eğer kesmesi çok fazla bir şeyse bazen mesela örnek vererek söyleyeyim bir kere dişle alakalı bir etkinlik yaptırılmışım. Diş kitapçığı gibi bir şeydi her sayfa diş şeklinde hani açıyorsun günde iki kere diş fırçalamalısın, açıyorsun diş ipi kullanmalısın o tarz bir etkinlikse sürekli kesme yaptıkları için bazen zaman olarak da uzun sürüyor. Ama eğer yaptırdığım şeyin sonucunda çocuklarda bir öğrenme oluşacaksa degeceğini düşünüyorsam o zaman bir saat de ayırırım. Ama eğer bir kesme bir yapıdırma yaptıracağsam sadece o zaman ayırmıyorum o kadar süre. Çocuklarda bıraktığı etkiye göre değişiyor.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda, etkinliklerin genellikle 30 dakikadan daha az sürdüğü ancak etkinliğin ayrıntılı olup olmamasına göre sürenin değiştiği görülmüştür. Ayrıca birçok alanda kazanım hedefleyen etkinliklerin süresinin bir saate yakın sürdüğü gözlenmiştir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerine yer verme durumu temasına ilişkin sanat etkinliğine yer verme saati alt temasına yönelik sanat etkinliklerine günün hangi saati yer verdiğini ve bu saati seçme sebebini şu şekilde ifade etmiştir:

Kahvaltıdan sonra eğer kitap okuyacağsam o kitaptan hemen sonra yapıyorum çok günün ilerleyen saatlerine kalmasını istemiyorum çünkü çıkış saatine yakın olduğu zaman toplanmamız falanda zor oluyor.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin doğrultusunda, etkinliklerin kahvaltı sonrasında ya da etkinlikle ilgili kitap okunduktan sonra uygulandığı gözlenmiştir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliğinin çeşitleri temasına ilişkin sanat etkinliklerinin türleri alt temasına yönelik genellikle hangi tür sanat etkinlikleri planladığını şu şekilde aktarmıştır:

Aslında grup çalışmalarını seviyorum görselliği daha güzel olan şeyler açıkçası ama bireyseli de seviyorum çünkü çocuklar yaptıkları etkinlikleri eve götürmeyi annelerine göstermeyi çok sevdikleri için bu yüzden bireysel bir şeyler yaptırmayı daha çok tercih ediyorum. Genelde bütünlük tercih ediyorum tek başına bağımsız bir şey yaptırmadım şimdiye kadar.

Kamelya öğretmenin sınıfında gerçekleştirilen tüm gözlemlere bakıldığında, etkinliklerin çoğunun bireysel etkinlik şeklinde uygulandığı ve grup etkinliklerine ara sıra yer verdiği gözlenmiştir. Buna ek olarak etkinliklerin çoğunu bütünlükleştirerek gerçekleştirdiği, tek başına etkinlik uygulamasının oldukça az olduğu görülmüştür. Büyük grup etkinliklerinde ortaya çıkan ürünü sınıfın bir köşesine astıkları ve bireysel etkinliklerin nadiren eve götürüldüğü görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelediğinde; etkinliklerinin çoğunu bütünlükleştirilmiş ve bireysel etkinlik olarak planladığı görülmüştür. Buna ek olarak etkinliklerin çok azının tek başına planlandığı görülürken; beş etkinliğin grup etkinliği olarak planlandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenin uygulamaları ve hazırladığı planlar arasında tutarlılık olduğu söylenebilir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliğinin çeşitleri temasına ilişkin sanat etkinliklerini diğer etkinliklerle bütünlükleştirme alt temasına yönelik genellikle hangi etkinliklerle bütünlükleştirdiğini ve bu etkinlikleri seçme sebebini şöyle anlatmıştır:

Ya bir kitaba bağlı olarak devam ederim ya da verdiğim kavrama bağlı olarak devam ederim. Türkçe etkinliğiyle genelde sanki daha bağlantılı gibi geliyor bana yani dinledikleri şeyleri görsel olarak aktarmış oluyorlar ya daha sanki kalıcı öğrenme olmuş oluyor gibi geliyor bana o yüzden.

Yapılan sanat etkinliği uygulaması gözlemlerinde Kamelya öğretmenin genellikle bütünlükleştirilmiş Türkçe ve sanat etkinliği uyguladığı gözlenmiştir. Buna ek olarak ifade etmemesine rağmen bütünlükleştirilmiş fen, müzik ve sanat etkinliği, bütünlükleştirilmiş matematik ve sanat etkinliği, bütünlükleştirilmiş müzik ve sanat etkinliği, bütünlükleştirilmiş Türkçe, müzik ve sanat etkinliği uygulamıştır.

Kamelya öğretmenin bütünlükleştirilmiş Türkçe, müzik ve sanat etkinliğinde 26.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu bulguları desteklemektedir:

Kahvaltı sonrasında çocuklar sınıfa geldiğinde öğretmen “Bugün size okuyacağım kitabı projeksiyon aletimizle duvara yansıtacağım ve kitabın kapağını görmeyeceksiniz. Önce güzelce hikâyemizi dinleyelim.” Dedi ve hikâyeyi okudu. Çocuklardan hikâyenin adını tahmin etmeleri istendi. Her çocuğun tahmini önlerindeki A4 kâğıtlarına yazıldı. Öğretmen kitabın kapağını tasarlamalarını istedi. Etkinlik bitiminde çocukların tahminleri ile kitabın adı ve kapağı hakkında konuşuldu. “Kütüphanedeki Aslan” hikâyesinin kütüphanede geçtiği söylendi ve kütüphane ile ilgili sohbet edildi. Kütüphane haftası olduğundan ve kitapların öneminden bahsedildi. Ardından kütüphane ile ilgili şarkı açıldı ve çocukların şarkıya ritim aletleriyle eşlik etmesi istendi.

Kamelya öğretmene sanat etkinliğini yapacağı eğitim ortamını nasıl düzenlediği sorulduğunda görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Bizim masalarımız belli olduğu için genelde herkes kendi masasında oturuyor düzeni pek değiştirmiyoruz açıkçası aslında dikdörtgen masalar olsa U şeklinde oturmayı tercih ederim çünkü birbirlerini çok daha güzel görüyorlar o şekilde olduğu zaman. Ama daire masa olunca bu şekilde yapmak zorunda kalıyorum.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan tüm gözlemlerin sonucunda, etkinliklerin tamamını sınıfta uygulandığı ve sınıfın düzeninin değiştirilmediği görülmüştür. Buna ek olarak öğretmenin düzen değiştirmek isteyip değiştirememesinin nedeni olarak masaların daire biçiminde olması gösterilebilir.

3.2. Sanat Etkinlikleri Uygulamasının Yaratıcılık Bağlamında İncelenmesine

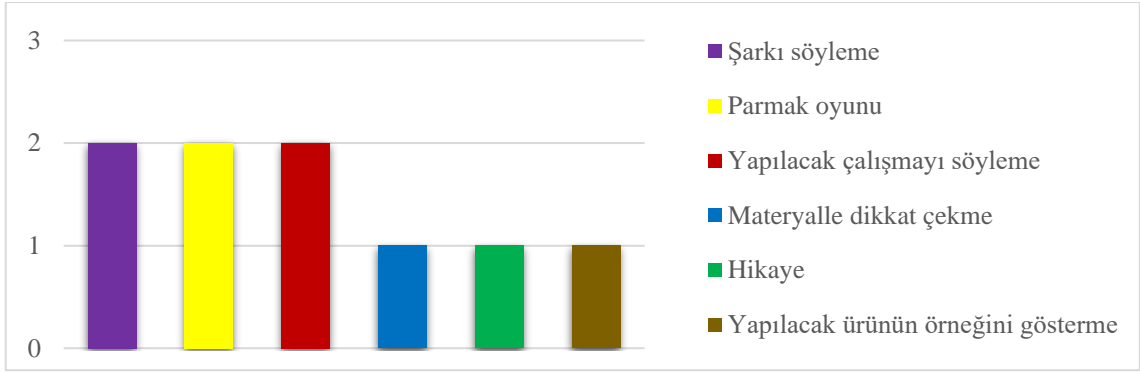
İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında, sanat etkinliklerini uygulama sürecine ilişkin görüşme sorularından yola çıkılarak çocukları sanat etkinliğine yönlendirme, etkinliğe katılım sağlamayan çocuklara yönelik tutumlar, sanat etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikler, sanat etkinliklerinde kullanılan sanat teknikleri, sanat etkinliği esnasında materyal sunumu ve çocukların özgün olmasını sağlama olmak üzere altı temaya yer verilmiştir. Bu temalar Şekil 3.15'te gösterilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Uygulama Sürecinde Yer Alan Temalar	
Çocukları Sanat Etkinliğine Yönlendirme	
Etkinliğe Katılım Sağlamayan Çocuklara Yönelik Tutumlar	
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler	
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Sanat Teknikleri	
Sanat Etkinliği Esnasında Materyal Sunumu	
Çocukların Özgün Olmasını Sağlama	

Şekil 3.15. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Uygulama Sürecinde Yer Alan Temalar

Öğretmenlere sanat etkinliklerine nasıl geçiş sağladıkları ve ne şekilde dikkat çektikleri sorulmuş ve öğretmenlerin yanıtlarına göre altı alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.16'da yer verilmiştir.

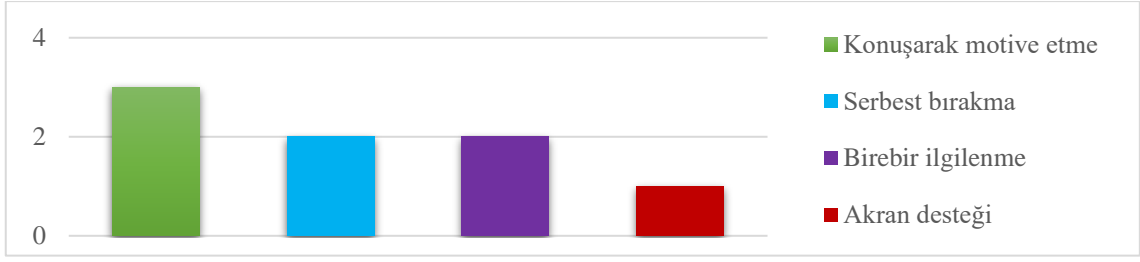
Şekil 3.16. Çocukları Sanat Etkinliğine Yönlendirme

Şekil 3.16'ya göre çocukları sanat etkinliğine yönlendirme temasında öğretmenlerin hepsinin ortak bir söylemde bulunmadığı görülmektedir. Dilruba ve Açelya öğretmen bu temaya yönelik olarak şarkı söylediklerini ve parmak oyunu oynattıklarını söylerken; Dilruba ve Kamelya öğretmen yapılacak çalışmadan haberdar ettiklerini ifade etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak hikâye okuduğunu ve yapılacak ürünün örneğini gösterdiğini belirtirken; Açelya öğretmen materyalle dikkat çektiğini söylemiştir.

Alanyazında sanat etkinliği öncesinde öğretmenin çocukların istekle katılımını sağlayabilmek için çocukları güdülemesi gerektiği yer almaktadır. Bunun için dikkat çekici materyaller, kitap, video, televizyon, şiir, şarkı, parmak oyunu gibi uygulamalara yer verilmesi gerektiği ve öğretmenin açık uçlu sorular sorarak çocuklarda öğrenme ilgisi oluşturmasının oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır (Çetingöz, 2002, s.30; Üstündağ, 2002, s.24; Yıldız ve Şener, 2007, s.32; Yolcu, 2004, s. 195). Bulgular doğrultusunda öğretmenlerin bütünleştirilmiş etkinlikler tercih ettiklerinde çocukların dikkatini sanat etkinliğine çekecek uygulamalara yer verdikleri ve bir önceki etkinlik ile bağlantı kurdukları gözlenmiştir. Gözlemlerden elde edilen notlara bakıldığında Dilruba öğretmenin genellikle çocukların dikkatini sanat etkinliğine çekecek bir uygulamaya yer vermediği, çocukları etkinlik için güdülemediği ve etkinlikleri bir önceki etkinlikle bağdaştıramadığı görülmüştür. Bu duruma Dilruba öğretmenin çoğunlukla tek başına sanat etkinliği uygulamalarının sebep olduğu düşünölmektedir. Genellikle yapılacak ürünün örneğini göstererek ve yapılacak çalışmayı anlatarak etkinliğe geçiş yapan Dilruba öğretmenin aksine diğer iki öğretmenin genellikle konuyla ilgili sohbet ederek, görsel materyal kullanarak, video izleterek etkinliğe dikkat çektikleri ve çocukları katılım için güdüledikleri görülmüştür. Bu farklılığın oluşmasına az da olsa sosyoekonomik düzeyin etki edebileceği düşünölmektedir. Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerden farklı olarak merak uyandırma amacı ile açık uçlu sorulara sıkça yer verdiği gözlenmiştir. Tüm bu anlatılanlar doğrultusunda Dilruba öğretmenin alanyazınla benzerlikler taşıyan görüşlerini uygulamaya tam anlamıyla yansıtamadığı; Açıyla ve Kamelya öğretmenin ise uygulamalarını görüşlerinde net olarak ifade edememelerine rağmen alanyazında belirtilenlere ilişkin uygulamalara yer verdikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin etkinlik planlarına bakıldığında; Dilruba öğretmenin etkinlik planlarının çoğunda çocukların dikkatini çekecek herhangi bir ifadeye yer verilmediği ve etkinliğe doğrudan geçildiği görülmüştür. Açıyla ve Kamelya öğretmenin etkinlik planlarının çoğunda etkinliğe geçilmeden genellikle hikâye, müzik, materyal ya da video ile çocukların ilgilerini etkinliğe çekecek ifadelere yer verildiği görülmüştür. Kamelya öğretmenin planlarında diğer öğretmenlerden farklı olarak öğrenme sürecinde genellikle çocukları etkinlikle ilgili düşünmeye yönlendirebilecek soruların yer aldığı belirlenmiştir.

Öğretmenlere sanat etkinliklerinde etkinliğe katılım sağlamayan çocuğa nasıl bir yaklaşım sergiledikleri sorulmuş ve alınan yanıtlar doğrultusunda dört alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.17'de yer verilmiştir.

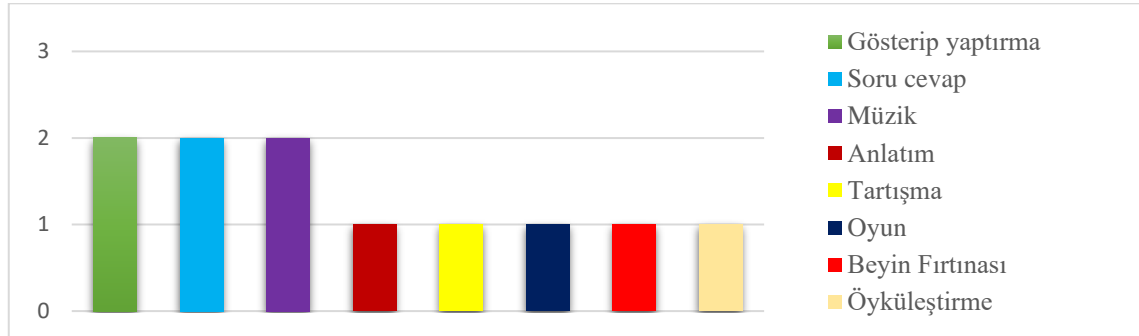
Şekil 3.17. Etkinliğe Katılım Sağlamayan Çocuklara Yönelik Tutumlar

Şekil 3.17'ye göre etkinliğe katılım sağlamayan çocuklara yönelik tutumlar temasında öğretmenlerin hepsi katılım sağlamayan çocuğu konuşarak motive ettiklerini ifade etmişlerdir. Dilruba ve Açelya öğretmen çocukla birebir ilgilendiğini belirtirken; Kamelya ve Açelya öğretmen çocuğu serbest bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak arkadaş desteği sunarak çocuğun etkinliğe katılımını sağladığını söylemiştir.

Alanyazında çocukların sanat etkinliklerinde ne yapacaklarını bilemedikleri zaman etkinliğe katılmama durumunun oluşabileceği ve bu durumda ürün oluşturmaları konusunda zorlanmamaları hususu yer almaktadır. Öğretmenin zevk alarak katılım sağlamalarını desteklemek için çocukları güdüleyecek şekilde sohbet ederek rahatlatılabileceği belirtilmektedir (Harmanlı, 2002, s.231–232; İlhan, 2008, s.307). Alanyazında belirtilenler ile öğretmenlerin görüşleri arasında benzerlikler olduğu dikkati çekmektedir.

Bulgular doğrultusunda öğretmenlerin sanat etkinliği uygulamalarında katılımın yoğun olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin nadiren de olsa etkinliğe katılım sağlamak istemeyen çocuklara yönelik yaklaşımlarına bakıldığında; Dilruba öğretmen sanat etkinliğinden sonra oynayacakları oyuna almayacağını söylediği için çocuğun etkinliği istemeyerek de olsa yaptığı görülmüştür. Açelya ve Kamelya öğretmenin etkinliğe katılım sağlamayan çocuğu serbest bırakmaları ve etkinliği yapan çocuklara yönelik motive edici konuşmalar yapmaları çocuğun kendi isteğiyle etkinliğe katılmasını sağlamıştır. Buradan yola çıkılarak Dilruba öğretmenin konuşarak motive etme konusundaki görüşleri ile uygulamalarının tutarsız olduğu görülürken Açelya ve Kamelya öğretmenin bu husustaki görüşleri ve uygulamalarının uyduğu söylenebilir.

Sanat etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda sekiz alt temaya ulaşılmıştır. Alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.18'de yer verilmiştir.

Şekil 3.18. Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Şekil 3.18'e göre sanat etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri temasında öğretmenlerin hepsinin ortak bir söylemde bulunmadığı görülmektedir. Dilruba ve Açelya öğretmen bu temaya yönelik olarak soru cevap ve gösterip yaptırma yöntem ve tekniklerini kullandıklarını söylerken; Dilruba ve Kamelya öğretmen müzik kullandıklarını ifade etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak anlatım ve tartışma yöntemini kullandığını belirtirken; Açelya öğretmen öyküleştirme, beyin fırtınası tekniğini ve oyun yöntemini kullandığını ifade etmiştir.

Öğretmenin oyun, beyin fırtınası, tartışma, problem çözme, gözlem, soru cevap, anlatım, gösterip yaptırma, drama, müzik, öyküleştirme öğretim yöntem ve tekniklerinden etkinliğin yapısına veya gereksinime göre seçerek uygulaması gerektiği belirtilmektedir (Çellek, 2003, s.4). Elde edilen bulgular sonucunda Dilruba ve Açelya öğretmenin çoğunlukla anlatım ve gösterip yaptırma yöntem ve tekniklerini kullandığı görülmüştür. Bu bağlamda iki öğretmenin çocukların bilgilerini yapılandırmalarına olanak veren yöntem ve teknikleri kullanmak yerine çocukların pasif kaldığı öğretmen merkezli yöntem ve teknikleri tercih ettikleri göze çarpmaktadır. Oysaki alanyazında öğretmenin çocukların etkin olarak rol oynayıp sorgulayabilmelerine ve düşünebilmelerine olanak sağlayacak buluşçu yönü ağır basan öğretim yöntem ve tekniklerden yararlandığında yaratıcılığı ortaya çıkaracağı vurgulanmaktadır. Bu kapsamda öğretmenin çocuk merkezli, hayal gücünün aktif olabileceği ve keşfetmeye dayalı öğrenme stratejilerine yer vermesi gerektiği belirtilmektedir (Davun, 2009, s.84; Karaçelik, 2009, s.27). Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerin aksine sanat

etkinliklerinde çoğunlukla yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığı görülmüştür. Öğretmenlerin uyguladıkları yöntem ve tekniklerin isimlerini ve özelliklerini bilmediği düşünülmektedir. Çünkü Dilruba öğretmen uygulamalarında tartışma ve müzik yöntemini kullandığını ifade etmesine rağmen gözlemlerde bu bulgulara rastlanmamıştır. Açelya öğretmenin beyin fırtınası, öyküleştirme ve oyun tekniğini kullandığını ifade etmesine rağmen gözlemlerde bu tekniklere yer vermediği ve anlatım yöntemini kullandığını söylememesine rağmen sıkça kullandığı göze çarpmaktadır. Buna ek olarak Kamelya öğretmenin genellikle yöntem ve teknik kullanmadığını beyan etmesine rağmen yaratıcılığı destekleyen soru, drama, soru cevap ve anlatım gibi çeşitli yöntem ve teknikleri kullandığı görülmüştür.

Öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini uygularken çocuklarla kurduğu iletişim hakkında araştırmacı günlüğüne alınan notlardan yola çıkılarak; Dilruba ve Açelya öğretmenin sınıfındaki çocukların yaptıkları ürünleri doğrulamak ve etkinliğin aşamalarını teyit etmek üzerine sorular sorduğu gözlenmiştir. Kamelya öğretmenin sınıfındaki çocukların ise daha çok etkinlik ile ilgili meraklarını gidermek ve öğretmenden fikir önerisi almak için sorular sorduğu görülmüştür. Bu duruma Dilruba ve Açelya öğretmenin ortaya çıkacak olan ürünü önemsemeleri, Kamelya öğretmenin ise çocukların süreç içerisinde öğrenmelerini dikkate alması zemin hazırlamıştır diyebiliriz. Alanyazında çocuklara soru sorma fırsatı verildiğinde onların yeni ve çok yönlü cevaplar aramalarını sağlayarak yaratıcılıklarının gelişebileceği vurgulanmaktadır (Ömeroğlu ve Turla, 2001s. 151). Sanat etkinliğinde yapılan gözlemler doğrultusunda Kamelya öğretmen dışında diğer öğretmenlerin çocukları soru sormaya teşvik etmediği gözlenmiştir. Aslında bu duruma Dilruba ve Açelya öğretmenin çocuklara sanat etkinliğini yapıp bitirilmesi gereken bir iş olarak empoze etmelerinin yol açtığı düşünülmektedir.

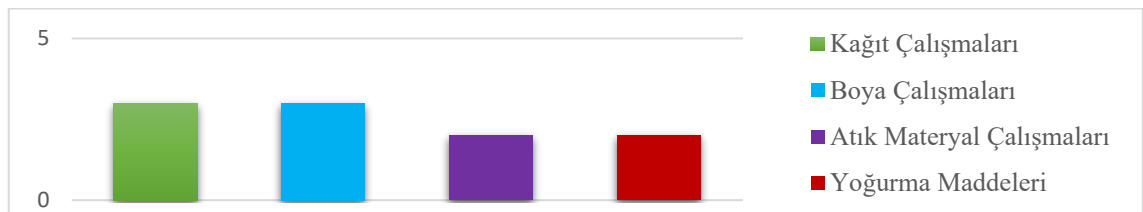
Alanyazında öğretmenlerin çocukları düşünmeye yönlendirecek açık uçlu sorular sorması gerektiği belirtilmektedir (Yazar, 2007, s. 59). Öğretmenlerin çocuklara sorduğu sorular göz önüne alındığında; Dilruba öğretmenin genellikle örnek etkinlikten farklı yapan çocukların ürünleri hakkında yargılayıcı soru sorduğu, Açelya ve Kamelya öğretmenin çocukların özgün ürün çıkarabilecekleri etkinliklerde farklı olarak ne yapılabileceğini sordukları ve buna ek olarak Kamelya öğretmenin konu ile ilgili açık uçlu sorulara yer verdiği gözlenmiştir.

Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba ve Açelya öğretmenin planlarının çoğunda öğrenme sürecinde açık uçlu sorulara yer verilmediği ve genellikle soru ifadelerinin yer almadığı görülmüştür. Kamelya öğretmenin ise planlarının tamamına yakınında öğrenme sürecinde açık uçlu sorulara yer verdiği belirlenmiştir. Bu duruma öğretmenlerin etkinlik sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Alanyazında çocukların yaptıkları çalışmalar hakkında birbirleriyle konuşmalarının onları yeni çalışmalar yapmak konusunda destekleyeceği ve bu sohbet sırasında mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşarak rahatlayabilecekleri belirtilmektedir (Yıldız, Özkal, Çetingöz, 2003, s.131). Çocukların birbirleriyle sözel paylaşımına yönelik gözlemlerden yola çıkılarak öğretmenlerin yönlendirmesi olmadan çocukların sözel paylaşımında buldukları söylenebilir. Çocukların etkinlik sırasında yaptıkları ürün hakkında sohbet ettikleri ve bu ürünleri konuşturdıkları, birbirlerinden yardım istedikleri, materyal paylaştıkları, etkinliğin konusuyla ilgili günlük hayattan konuştukları ve birbirlerine öneride buldukları gözlenmiştir.

Alanyazında sanat etkinliğinde çocuklarla iletişim kurarken öğretmenlerin çocukların sözlerine kıymet vererek onların özgüvenlerini geliştirmeleri ve ürünleri konusunda hoşgörülü olmaları gerektiği belirtilmektedir (Sağlar, 2018, s. 31). Elde edilen bulgular doğrultusunda Açelya ve Kamelya öğretmenin sanat etkinliğinde çocuklarla iletişim kurarken onların özgüvenlerini arttırmaya dikkat ettikleri ve çocuğun kendini ifade etmesine fırsat verdikleri söylenebilirken; Dilruba öğretmenin çocukların ürünlerini yargılayıcı bir şekilde eleştirdiği söylenebilir.

Sanat etkinliklerinde kullanılan sanat teknikleri temasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda dört alt temaya ulaşılmıştır. Alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.19'da yer verilmiştir.

Şekil 3.19. Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Sanat Teknikleri

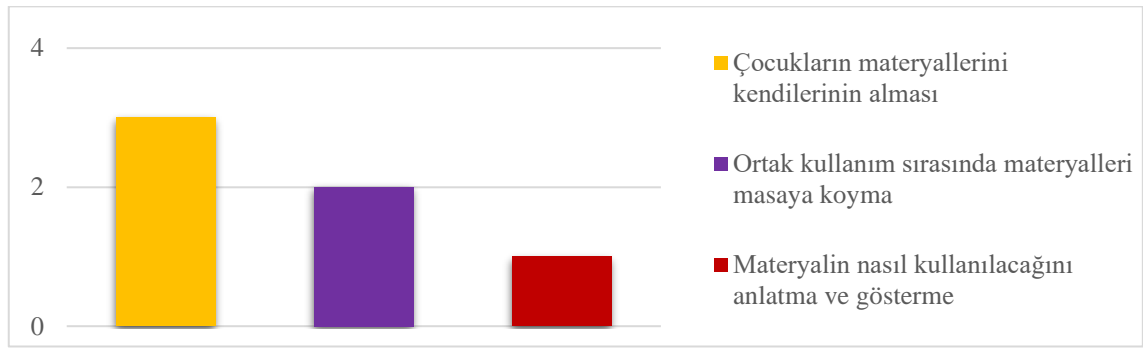
Şekil 3.19'a göre sanat etkinliklerinde kullanılan sanat teknikleri temasında öğretmenlerin hepsi kâğıt ve boya çalışmalarına yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Açelya ve Kamelya öğretmen Dilruba öğretmenden farklı olarak oyun hamurunu ve atık materyal çalışmalarını sanat etkinliklerinde kullandıklarını belirtmişlerdir.

Alanyazında okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinde kâğıtlarla yapılan çalışmalarda kesme yapıştırma, kesme katlama, yırtma yapıştırma, kâğıt yuvarlama, mozaik teknikleri; sulu boya, pastel boya ve parmak boyası ile yapılan çalışmalarda damlatma, pipetle üfleme, çeşitli baskılar, püskürtme, şekil çıkartma, sihirli boya, kazıma, gölge çalışması teknikleri; atık materyallerle üç boyutlu ve kolaj çalışmalar; yoğurma maddelerinden oyun hamuru, tuz seramiği, kâğıt hamuru, kil kullanılabilceği belirtilmektedir (Diğler, 2012, s.143-192; Yılmaz, 2007, s.45-62). Gözlemlerde alınan notlara bakıldığında öğretmenlerin çoğunlukla boya ve kâğıt çalışmalarına ağırlık verdikleri görülmektedir. Uygulanan kâğıt çalışmalarında en çok kesme yapıştırma tekniği kullanıldığı; boya çalışmalarında genellikle pastel, sulu, parmak boya tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Dilruba öğretmenin boya ve kâğıt çalışması dışında teknik kullanmadığı; Açelya ve Kamelya öğretmenin bunlara ek olarak atık materyal çalışmalarına yer verdikleri gözlenmiştir. Ayrıca Açelya öğretmenin oyun hamurunu işlevsel olarak kullanmak yerine oyalama amacı ile kullandığı; Kamelya öğretmenin ise oyun hamurunu çocukların üç boyutlu ürün oluşturabilmeleri için kullandığı dikkat çekmektedir. Literatürde belirtilenler ve elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat etkinliklerinde belirli teknikleri kullandıkları ve farklı teknikleri denemedikleri göze çarpmaktadır.

Alanyazında çocuklara yaptıkları sanat etkinliğinde birden fazla tekniği bir arada kullanma fırsatı verildiğinde çocukların çok yönlü bir düşünme sistemi oluşturabilmesine, hayal güçlerini kullanarak yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilmelerine olanak sağlandığı ve bu durumun sanatsal gelişimlerini önemli ölçüde etkilediği vurgulanmaktadır (Artut, 2007, s. 80-81; Özler, 2009, s.48). Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı teknikleri bir arada kullanmalarına fırsat verme maddesi kapsamında yapılan gözlemlerde alınan notlardan yola çıkarak; Açelya ve Kamelya öğretmenin uygulamalarında en fazla boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandıkları belirlenmiştir. Dilruba öğretmenin uygulamalarında boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandığı dört etkinlik haricinde farklı teknikleri bir arada kullanmadığı görülmüştür. Açelya öğretmen yalnızca bir etkinlikte hem boyama

hem atık materyal hem de kâğıt çalışması tekniğini bir arada kullanırken; Kamelya öğretmen beş etkinlikte bahsedilen teknikleri bir arada kullanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin alanyazında belirtilen birçok faydayı göz ardı ederek çocukların farklı teknikleri bir arada kullanmalarını sağlayacak etkinliklere oldukça az yer verdikleri söylenebilir.

Öğretmenlere sanat etkinliklerinde materyalleri çocuklara nasıl sunduğu sorulmuş ve alınan yanıtlar sonucunda üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.20'de yer verilmiştir.

Şekil 3.20. Sanat Etkinliği Esnasında Materyal Sunumu

Şekil 3.20'ye göre sanat etkinliği esnasında materyal sunumu alt temasında öğretmenlerin hepsi çocukların materyallerini genellikle kendilerinin aldığını belirtmiştir. Buna ek olarak Dilruba ve Kamelya öğretmen materyallerin nasıl kullanılacağını gösterdiğini ve anlattığını belirtirken; Açelya ve Kamelya öğretmen ortak kullanılacak materyalleri kendilerinin masalara bıraktığını dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıfında yapılan gözlemlere bakılarak büyük grup sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocukların masalara kendilerinin getirdiği ve küçük grup etkinliklerinde öğretmenlerin materyal paylaşımını masalara eşit bir şekilde yaptığı görülmüştür. Alanyazında sanat etkinlikleri için materyallerin yeterli miktarda olmasına, çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmasına, çocuğun sağlığına zarar vermeyecek biçimde kaliteli yapılmış olmasına dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir (Aral ve Can Yaşar, 2011, s. 300). Öğretmenlerin sınıf gözlemlerinde sanat etkinliğinde sunulan materyallerin her çocuk için yeterli miktarda olduğu, çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu görülmüştür. Bu materyallerin çoğunlukla okuldan temin edildiği gözlenmiştir. Açelya ve Kamelya öğretmenin sanat etkinliklerinde kullanılacak farklı tarzda materyalleri nadiren de olsa ailelerden istedikleri görülmüştür.

Alanyazında sanat etkinliğinde malzeme seçiminin çocuklara bırakılmasının yaratıcılık becerilerini geliştireceği söylenmektedir (Polat, 2014, s.59; Yazar, 2007, s.62). Yapılan uygulamalarda kullanılacak materyali genellikle öğretmenlerin belirlediği görülmüştür. Buna ek olarak Açıya öğretmenin bazı etkinliklerde belirlediği materyaller arasından çocuklara seçim şansı sunduğu; Kamelya öğretmenin ise çoğu etkinliğinde çocuklara seçme fırsatı verdiği gözlenmiştir.

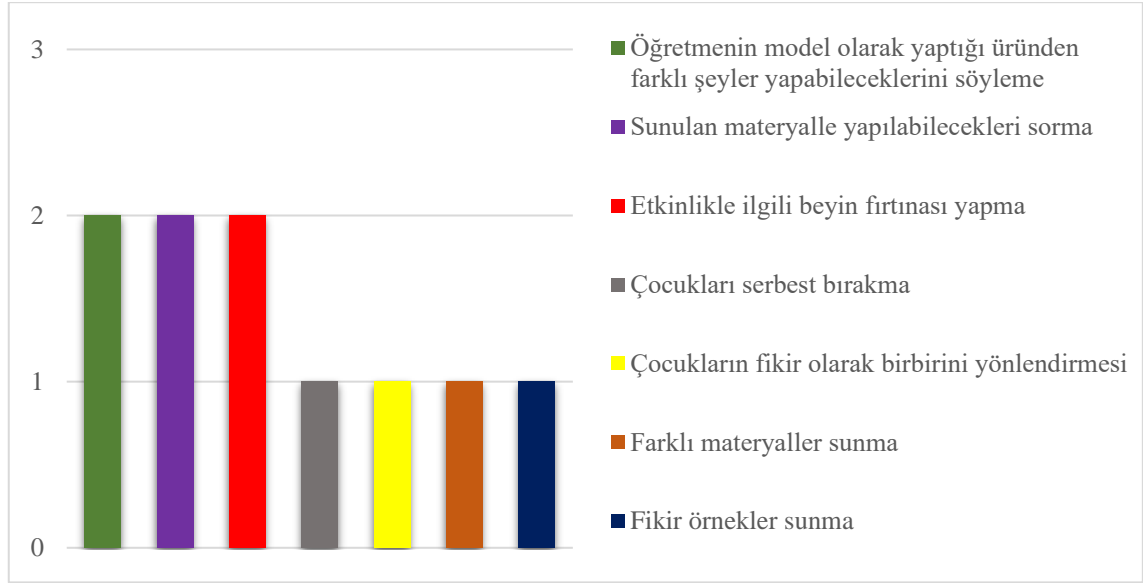
Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba ve Açıya öğretmenin planlarının çoğunda öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin seçtiğinin ifade edildiği görülmüştür. Kamelya öğretmenin planlarının çoğunda ise öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin belirlediği ancak belirlenen materyaller içerisinde çocukların seçimine yönelik ifadeler yer verildiği görülmüştür.

Alanyazında malzemelerin farklı yöntemlerle kullanılabilirdiği etkinliklerin çocukların ilgisini çekeceği ve yaratıcı düşüncüyü destekleyeceği belirtilmektedir. (Argun, 2004, s. 69-72; Polat,2014, s. 40). Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların materyalleri farklı biçimlerde kullanmalarına destek verme maddesi kapsamında; Dilruba ve Açıya öğretmenin uygulamalarında çoğunlukla materyal sunulduktan sonra çocukların ne yapacaklarının belli olduğu ve çocukların sınırlandırıldığı görülmüştür. Kamelya öğretmenin ise bu durumun aksine genel olarak materyal sunulduktan sonra çocuklara ne yapabileceklerini sorduğu ve çocukları serbest bıraktığı görülmüştür. Dolayısıyla, Dilruba ve Açıya öğretmenin alanyazınla ters düşerek genellikle materyallerin nasıl kullanılacağını önceden belirlemelerinin çocukların materyalleri farklı şekillerde kullanmalarına ve yaratıcılıklarının gelişmesine engel teşkil ettiği söylenebilir.

Alanyazında çocuğun sunulan çeşitli materyalleri istediği şekilde kullanabilmesine ve etkinliğini özgürce tasarlayabilmesine fırsat verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. (Çetin, 2014, s. 90-91). Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı türde materyalleri kullanarak özgün çalışma yapmalarına fırsat verme maddesi kapsamında; Dilruba öğretmenin yalnızca bir etkinlikte, Açıya öğretmenin dört etkinlikte; Kamelya öğretmenin ise hemen hemen tüm etkinliklerinde farklı materyaller sunarak çocukların istedikleri biçimde ürün oluşturmalarını sağladığı görülmüştür. Bu bağlamda Dilruba ve Açıya öğretmenin çeşitli türde materyal sunarak çocukların yaratıcılıklarını kullanıp ürün oluşturmalarını geri plana attıkları; Kamelya öğretmenin

ise çocuklara farklı tarzda materyaller sunarak özgürce denemeler yapabilecekleri fırsatlar sunduğu görülmektedir.

Öğretmenlere sanat etkinliklerinde çocukların özgün ürünler ortaya koyması için nasıl bir yol izlediği sorulmuş ve alınan yanıtlar sonucunda yedi alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.21'de yer verilmiştir.

Şekil 3.21. Çocukların Özgün Olmasını Sağlama

Şekil 3.21'e göre çocukların özgün olmasını sağlama temasında öğretmenlerin hepsinin ortak bir söylemde bulunmadığı görülmektedir. Dilruba ve Kamelya öğretmen model olarak söyledikleri veya yaptıkları üründen farklı şeyler yapabileceklerini söylediklerini beyan etmişlerdir. Açıyla ve Kamelya öğretmen etkinlik ile ilgili beyin fırtınası yaptıklarını ve sunulan materyallerle ne yapabileceklerini sorduklarını dile getirmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak çocuklara özgün olabilmeleri için farklı materyaller sunduğunu ve onları serbest bıraktığını söylemiştir. Kamelya öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak çocukların fikir olarak birbirlerini yönlendirdiklerini ve çocuklara örnek fikirler sunduğunu ifade etmiştir.

Alanyazında çocukların yaratıcılıklarını kullanarak yeni ve özgün ürünler ortaya çıkarabilmeleri için uygun fırsatlar oluşturulması gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda öğretmenin yapılacak ürünü örnekle göstermek yerine, çocukların seçimlerinde serbest olabilmesi için yaratıcı teknikler kullanarak bu süreçte onlara rehberlik etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. (Baysal, Kaya ve Üçüncü, 2013, s. 57; Gökmen, 2017, s. 28; Yazar,

2007, s.61; Yıldız ve Şener, 2007, s.31). Çocukların özgün olmasını sağlama temasına ilişkin yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakıldığında Dilruba öğretmenin görüşleri doğrultusunda hareket etmediği; farklı materyaller sunduğu etkinliklerde örnek olarak yaptığı ürünün aynısını yapmalarını istediği ya da ne yapacaklarını birebir söylediği ve çocukları serbest bırakmadığı görülmüştür. Açelya öğretmenin beyin fırtınası tekniğine yer vermemesi ve sunulan materyalle ne yapılabileceğini sorduğu etkinliklerin az sayıda olması görüşlerini uygulamaya yansıtma yetersiz kaldığını göstermektedir. Kamelya öğretmenin sunulan materyallerle neler yapılabileceğini sorması, örnek olarak fikir sunması ve çocukların ortaya çıkan fikirler ile birbirini yönlendirmesi, söyledikleri ile uygulamalarının tutarlı olduğunu desteklemektedir. Ancak beyin fırtınası tekniğine yer verdiğini ifade etmesine rağmen bu etkinliklerin yaratıcılığı destekleyen soru tekniği ile uygulandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin çocuklara özgün ürünler oluşturabilecekleri ve yaratıcılıklarını kullanabilecekleri bir ortam sağlamadıkları; Kamelya öğretmenin ise çocukların özgün olabilmeleri için seçenekler oluşturduğu gözlenmiştir.

Alanyazında okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sanat çalışmalarını şekillendirme, birebir aynı ürünün taklit edilmesini isteme gibi müdahalelerde bulunmasının çocukların yaratıcılığına ket vuracağı ve sürekli olarak bir yetişkin yönlendirmesine bağımlı olacağı belirtilmektedir (Topuz, 2015, s. 40; Üstündağ, 2014, s. 22-25). Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde öğretmenin çocukların ürünlerine herhangi bir müdahalede bulunup bulunmadığı maddesi kapsamında; Dilruba ve Açelya öğretmenin genellikle sözel ve fiziksel müdahalelerde buldukları görülmüştür. Bu duruma sözü edilen iki öğretmenin çoğunlukla şablon etkinlikler uygulamaları ve ortaya çıkacak ürünün görselliğini önemsemelerinin sebep olduğu söylenebilir. Kamelya öğretmenin daha çok ortaya çıkan ürünlerde çocukların kendilerine özgü katkılarının olmasını dikkate aldığından herhangi bir müdahale girişiminde bulunmadığı gözlenmiştir. Sanat etkinliklerinin çocuğun tercihleri doğrultusunda özgün ürünler oluşturarak yaratıcılığını geliştirmesi amacı göz önüne alındığında kopya ve şablon çalışmalarına yer verilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 3.4. *Alt Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Uygulamalarına İlişkin Bulgular*

DİLRUBA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Çocukları Sanat Etkinliğine Yönlendirme	Şarkı söyleme, parmak oyunu, yapılacak çalışmadan haberdar etme, hikâye okuma Yapılacak ürünün örneğini gösterme	Genellikle yapılacak ürünün örneğini göstererek ve yapılacak çalışmayı anlatarak etkinliğe geçiş yapma	Çoğunda çocukların dikkatini çekecek bir ifadeye yer vermeme ve etkinliğe doğrudan geçme
Etkinliğe Katılım Sağlamayan Çocuğa Yönelik Tutumlar	Konuşarak motive etme Birebir ilgilenme Akran desteği	Sanat etkinliğinden sonra oynayacakları oyuna almayacağını söyleme	-
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Soru-cevap, gösterip yaptırma, müzik, anlatım tartışma	11 tanesinde anlatım 4 tanesinde gösterip yaptırma 2 tanesinde soru-cevap 1 tanesinde yaratıcılığı destekleyen soru	-
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Sanat Teknikleri	Kâğıt çalışmaları Boya çalışmaları	Çoğunlukla kâğıt ve boya çalışmaları Çoğunlukla kesme yapıştırma tekniği Çoğunlukla parmak boyası, sulu boya ve pastel boyası teknikleri	-
Sanat Etkinliği Esnasında Materyal Sunumu	Çocukların materyallerini kendilerinin aldığı Materyallerin nasıl kullanılacağını gösterdiğini ve anlattığını	Çocukların materyallerini tanıdıkları için masalara kendilerinin getirdiği Materyalleri çoğunlukla kendisinin belirlediği	Yalnızca bir etkinlik planı dışında öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin seçtiğinin ifade edildiği
Çocukların Özgün Olmasını Sağlama	Model olarak söylediği veya yaptığı üründen farklı şeyler yapabileceklerini söyleme Farklı materyaller sunma, onları serbest bırakma	Farklı materyaller sunduğu etkinliklerde örnek olarak yaptığı ürünün aynısını yapmalarını isteme ve çocukları serbest bırakmama	-

Tablo 3.5. Orta Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Uygulamalarına İlişkin Bulgular

AÇELYA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Çocukları Sanat Etkinliğine Yönlendirme	Şarkı söyleme, parmak oyunu, materyalle dikkat çekme	Genellikle konuyla ilgili sohbet etme, görsel materyal kullanma, video izletme, çocukları katılım için güdüleme	Çoğunda hikâye, müzik, materyal ya da video ile çocukların ilgilerini etkinliğe çekecek ifadelerle yer verme
Etkinliğe Katılım Sağlamayan Çocuğa Yönelik Tutumlar	Konuşarak motive etme Birebir ilgilenme Çocuğu serbest bırakma	Çocuğu serbest bırakma ve etkinliği yapan çocuklara yönelik motive edici konuşmalar yapma	-
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Soru-cevap, gösterip yaptırma, öyküleştirme, beyin fırtınası, oyun	6 tanesinde anlatım 6 gösterip yaptırma 4 tanesinde yaratıcılığı destekleyen soru 2 tanesinde soru cevap	-
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Sanat Teknikleri	Kâğıt çalışmaları, boya çalışmaları Atık materyal çalışmaları Yoğurma maddeleri	Çoğunlukla; kâğıt ve boya çalışmaları, kesme yapıştırma tekniği, parmak, sulu, pastel boyası teknikleri Oyalayıcı olarak kullanılan oyun hamuru	-
Sanat Etkinliği Esnasında Materyal Sunumu	Çocukların materyallerini kendilerinin aldığı Ortak kullanılacak materyalleri öğretmenin masalara bıraktığını	Çocukların materyallerini tanıdıkları için masalara kendilerinin getirdiği Materyalleri çoğunlukla kendisinin belirlediği	Çoğunda öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin seçtiğinin ifade edildiği
Çocukların Özgün Olmasını Sağlama	Etkinlik ile ilgili beyin fırtınası yapma ve sunulan materyallerle ne yapabileceklerini sorma	Beyin fırtınası tekniğine yer vermemesi ve sunulan materyalle ne yapılabileceğini sorduğu etkinliklerin az sayıda olması	-

Tablo 3.6. Üst Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Uygulamalarına İlişkin Bulgular

KAMELYA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Çocukları Sanat Etkinliğine Yönlendirme	Yapılacak çalışmadan haberdar etme	Genellikle konuyla ilgili sohbet etme, görsel materyal kullanma, video izletme, çocukları katılım için güdüleme, merak uyandırma amacı ile açık uçlu sorulara sıkça yer verme	Çoğunda hikâye, müzik, materyal ya da video ve çocukların ilgilerini etkinliğe çekecek ifadeler ve sorulara yer verme
Etkinliğe Katılım Sağlamayan Çocuğa Yönelik Tutumlar	Konuşarak motive etme Çocuğu serbest bırakma	Çocuğu serbest bırakma ve etkinliği yapan çocuklara yönelik motive edici konuşmalar yapma	-
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Müzik	9 tanesinde yaratıcılığı destekleyen soru 4 tanesinde soru cevap 3 tanesinde drama ve 2 tanesinde anlatım	-
Sanat Etkinliklerinde Kullanılan Sanat Teknikleri	Kâğıt çalışmaları, boya çalışmaları Atık materyal çalışmaları Yoğurma maddeleri	Çoğunlukla; kâğıt ve boya çalışmaları, kesme yapıştırma tekniği, parmak, sulu, pastel boyası teknikleri Üç boyutlu ürün oluşturmak için oyun hamuru	-
Sanat Etkinliği Esnasında Materyal Sunumu	Çocukların materyallerini kendilerinin aldığı Ortak kullanılacak materyalleri öğretmenin masalara bıraktığını Materyallerin nasıl kullanılacağını gösterme ve anlatma	Çocukların materyallerini tanıdıkları için masalara kendilerinin getirdiği Materyalleri çoğunlukla kendisinin belirlediği ancak çoğu etkinliğinde çocuklara seçme fırsatı verdiği	Çoğunda materyalleri öğretmenin belirlediği ancak belirlenen materyaller içerisinde çocukların seçimine yönelik ifadeler yer verme
Çocukların Özgün Olmasını Sağlama	Model olarak söylediği veya yaptığı üründen farklı şeyler yapabileceklerini söyleme Etkinlik ile ilgili beyin fırtınası yapma ve sunulan materyallerle ne yapabileceklerini sorma	Çoğunlukla sunulan materyalle ne yapılabileceğini sorduğu Beyin fırtınası tekniğini kullanmadığı ancak çocukların özgün olabilmeleri için seçenekler oluşturduğu	-

3.2.1. Alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.15’te yer alan temalara bağlı kalarak Dilruba öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerini çocuklar geçişi nasıl sağladığı ve ne şekilde dikkat çektiği sorulduğunda uygulamalarını şu şekilde ifade etmiştir:

O anki etkinliğe göre değişiyor hikâye okuyorum bazen parmak oyunu ya da bir şarkıyla geçiyorum. Sonra ne yapacağımızı anlatarak geçiş yapıyorum. Yapacağımız etkinlikleri gösteriyorum. Böylece çocuklar ne yapacaklarını bildikleri için etkinliğe daha kolay adapte olurlar. Gösterdikten sonra çocuklar kendileri yapmaya başlıyorlar.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan bütünleştirilmiş etkinliklerin gözlemlerinde araştırmacı günlüğüne alınan “...öğretmen kaplumbağa ile ilgili bir hikâye okudu. Sonra etkinlik için çocuklar masalara geçti.” ve “...öğretmen palyaço şarkısını açtı ve çocuklar istedikleri şekilde eğlendi. Şarkıdan sonra palyaço etkinliği için masalara geçildi.” biçimindeki notlar etkinliğe geçişte hikâye ve şarkının kullanıldığını göstermiştir. Ancak bu tarz örneklerle bütünleştirilmiş üç etkinlik haricinde rastlanmamıştır. Ayrıca Dilruba öğretmenin uygulama gözlemlerinde parmak oyunu ile geçiş yaptığı bir etkinliğe rastlanmamıştır. Dilruba öğretmenin yalnızca bir etkinlikte çocukların sanat etkinliğine istekle başlamasını sağladığı görülmüştür. Dilruba öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında “*Bakalım sizin gökkuşaklarınız nasıl olacak*” biçiminde alınan gözlem notu bahsedilen bulguyu destekler niteliktedir.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde;

“Öğretmen önceden yapmış olduğu trafik lambası etkinliğini tahtaya astı. Dağıtacağı sarı, kırmızı, yeşil yuvarlak kalıpları gösterdi ve ‘Bunlar trafik lambalarımız olacak. Kırmızı yuvarlağı kesip en üste, sarıyı ortaya ve yeşili en alta yapıştıracağız yani bakın benim yaptığım gibi olacak.’ dedi.”

biçiminde 03.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çocuklara etkinliğin bitmiş bir örneğini gösterip nasıl yapılacağını anlatarak geçiş yaptığını göstermektedir. Yapılan gözlemlerde bu tarz örneklerle sıkça rastlanmıştır.

Bulgular doğrultusunda Dilruba öğretmenin bütünleştirilmiş sanat etkinlikleri dışında çocukların dikkatini sanat etkinliğine çekecek bir uygulamaya yer vermediği ve etkinlikleri bir önceki etkinlikle bağdaştıramadığı, daha çok yapılacak ürünün örneğini göstererek ve yapılacak çalışmayı anlatarak etkinliğe geçiş yaptığı söylenebilir. Bu

bağlamda Dilruba öğretmenin dikkat çekme ve merak uyandırmada oldukça sınırlı ve tekdüze davranışlar sergilediği göze çarpmaktadır. Bu bağlamda Dilruba öğretmenin görüşlerini uygulamaya tam olarak yansıtamadığı söylenebilir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; bütünleştirilmiş etkinlik planları dışında öğrenme sürecinde çocukların dikkatini çekecek herhangi bir ifadeye yer verilmediği ve etkinliğe doğrudan geçildiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde “*Öğretmen tırtılın nasıl yapılacağını aşamalı bir şekilde göstererek anlatır ve kullanacakları materyalleri çocuklara verdikten sonra etkinliğe başlamaları istenir.*” biçiminde alıntılanan notlar bahsedilen bulguları desteklemektedir.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerinde etkinliğe katılım sağlamayan çocuğa nasıl bir yaklaşım sergilediği sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Çocuğun durumuna göre değişiyor. Açıkçası önce onunla konuşuyorum neden yapmak istemiyorsun diye eğer ikna olmuyorsa onu bireysel olarak yanıma alıyorum ve bireysel ilgileniyorum etkinliği birlikte yapıyoruz. Bazen de çocuğu etkinlikte becerikli olan arkadaşının yanına oturtarak onunla etkileşim kurmasını sağlıyorum.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerden birinde;

“Öğretmen etkinliğe katılım sağlamayan çocuğa ‘Neden yapmak istemiyorsun’ diye sordu. Çocuk etkinliğin çok zor olduğunu ve yapamayacağını söyledi. Öğretmen etkinliği yapmadığı takdirde etkinlik saatinden sonra oynayacakları oyuna almayacağını belirtti. Bunun üzerine çocuk etkinliği yapmaya başladı.”

biçiminde 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin konuşarak motive etmediğini ve çocuğun oyun oynayabilmek için etkinliğe zorla katıldığını göstermektedir. Bu durum sanat etkinliğini amaç olmaktan çıkarıp araç haline getirmiştir diyebiliriz.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan “*Öğretmen etkinliği yapmayan çocuğu başka bir çocuğun yanına oturttu ve etkinliği birlikte yapmalarını söyledi.*” ve “*Öğretmen etkinliklerde genel olarak diğerlerinden yavaş kalan ve yapmak istemeyen çocuğu yanına alarak yardımcı oldu.*” biçimindeki notlar öğretmenin bu konudaki görüşlerini desteklemektedir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinde kullandığı öğretim yöntem ve teknikleri şu şekilde ifade etmiştir:

Genellikle anlatım yöntemini kullanıyorum. Açıkçası gösterip yaptırmayı çok kullanıyorum. Tabii soru cevap yani etkinliğin öncesinde ve sonrasında mutlaka kullanıyorum. Mesela etkinliğin öncesinde kavram ile ilgili ne bilip bilmediklerini yokluyorum sonrasında ise ne öğrendiklerini tespit etmek amacıyla soru soruyorum. Tartışma yapıyoruz bazen çocuklarla

etkinliğin konusuyla alakalı. Birde etkinlik esnasında müzik kullanıyorum onların rahatlamasını ve sessiz bir biçimde yapmalarını sağlıyor.

Sanat etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri temasına ilişkin Dilruba öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında yapılan gözlemlerden 11 tanesinde anlatım, dört tanesinde gösterip yaptırma ve iki tanesinde soru cevap ve bir tanesinde yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığı görülmüştür. Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 27.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin sanat etkinliğinde anlatım yöntemini kullandığını göstermektedir:

Çocuklar geçen gün yaşlı dede ve nine etkinliği yapmıştık hatırlarsanız. Bugünde yaşlı ve nine kuklaları yapacağız. Masalara yaşlı nine ve dede şablonu bıraktım önce bunları boyuyoruz ama yaşlı ninenin saç kısmına ve dedenin bıyıklarına karışmıyorsunuz çünkü saçlarını ve bıyıklarını pamuktan yapacağız. Boyadıktan sonra kesme işlemini yapacaksınız. Daha sonra oynar gözleri, pamukları, elbiselerinin düğmeleri için küçük ponponları yapıştıracaksınız ve en son çubuklarınıza yapıştıracaksınız.

Dilruba öğretmenin uygulama gözleminde "*...öğretmen herkesin tahtaya bakmasını isteyerek terlik kalıplarının ayakları tutacak kısmının ve çiçek figürlü fon kâğıtlarının nasıl yapıştırılacağını gösterdi ve anlattı.*" biçiminde 10.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin gösterip yaptırma tekniğini kullandığını göstermektedir.

Sınıfında gözlenen sadece bir etkinlik gözleminde, "*Bugün herkes kendi gökkuşağını oluşturacak, bunun için renkli fon kâğıtlarımız, simli evalarımız ve boya kalemlerimiz olacak, bakalım sizin gökkuşaklarınız nasıl olacak.*" biçiminde 22.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığını desteklemektedir.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 15.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin sanat etkinliğinde soru cevap tekniğini kullandığını göstermektedir:

"Çocuklar bugün önemli bir gün. Polis haftası. Çocuklar sizce polisin görevleri nelerdir" dedi ve söz hakkı alan çocuklardan biri "Hırsızları yakalar" , başka bir çocuk "Birisi adam öldürdüğünde onu tutuklar kelepçeyle" dedi. Öğretmen "Evet söyledikleriniz çok doğru polisler toplumun can ve mal güvenliğini sağlar. Kanunları uygular. Yasakların çiğnenmesine müsaade etmez. Peki, sizce polisler nasıl üniforma giyerler?" deyince çocuklardan kimileri "Şapkaları var ve üzerinde polis işareti var, giydikleri tişörtün üzerinde de aynı işaret var" dediler. Öğretmen "Evet çocuklar cevaplarınız için teşekkür ederim. Bizlerde bugün polis haftasını kutlamak için polis şapkaları yapacağız. İster misiniz?" dediğinde çocuklar hep birlikte "Evet" dedikten sonra etkinliğe geçildi.

Dilruba öğretmenin sanat etkinliklerinde çoğunlukla anlatım ve daha sonra gösterip yaptırma yöntemini kullandığı görülmüştür. Bu doğrultuda Dilruba öğretmenin çocuğun yaratıcılığının gelişmesini engelleyen, öğretmen merkezli yöntem ve teknikleri tercih ettiği dikkat çekmektedir. Buna ek olarak uygulamalarında tartışma ve müzik yöntemini kullandığını ifade etmesine rağmen gözlemlerde bu bulguya rastlanmamıştır.

Dilruba öğretmenin öğretim yöntem ve tekniklerini uygularken çocuklarla kurduğu iletişim göz önüne alındığında; çocukların daha çok etkinlik ile ilgili yapılan açıklamaları anlayıp anlamadıklarını sorma eğiliminde oldukları ve ürünün aşamalarını doğru yapıp yapmadıklarını sordukları görülmüştür. Bu durumun oluşmasında gösterilen ürünün aynısını yapabilen çocuklara teşvik edici ve onaylayıcı ifadelerin kullanılması zemin hazırlamıştır diyebiliriz. Öğretmenin çoğu zaman etkinlik esnasında iletişim kurmaya çalışmadığı da dikkat çekmektedir. Çocuklara sorduğu sorulara bakıldığında ürünleri ile ilgili eleştirici yorum yaptığı görülmektedir. Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde “*Ben köpük tabağın kenarlarını yeşil renk yapın demiştim karpuz gibi olmalıydı neden mavi yaptın?*” biçiminde 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocuğun ürününe olumsuz yorum yapıldığını göstermektedir. Çocukların etkinlik sırasında birbirleriyle sözel paylaşımları göz önüne alındığında genellikle yaptıkları ürün hakkında sohbet ettikleri, yapamayan çocukların diğerlerinden yardım istediği görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; sadece bir etkinlik planı dışında öğrenme sürecinde açık uçlu soru sorulara yer verilmediği ve genellikle soru ifadelerinin yer almadığı görülmüştür. Yaratıcılığı destekleyen soru tekniğine yer verdiği tek etkinlikte “*Öğretmen etkinliğe geçmeden önce ‘Çocuklar gökkuşağını yeniden yapmak isteseyiz nasıl bir gökkuşağı tasarlamak isterdiniz’ sorusunu sorar. Çocukların düşüncelerini dinledikten sonra etkinliğe geçilir.*” biçiminde alıntılanan notlar bahsi geçen bulguyu desteklemektedir.

Dilruba öğretmen sanat etkinliklerinde kullandığı sanat tekniklerini şu şekilde anlatmıştır:

Ben yoğun olarak kâğıt çalışmalarına yer veriyorum. Kesme yapıştırma çok sık yer alıyor. Boyama çalışmalarını da sık kullanıyorum. Özellikle sulu boya, parmak boya ve pastel boya kullanarak etkinlikleri yapıyoruz.

Sanat etkinliklerinde kullanılan sanat teknikleri temasına ilişkin Dilruba öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında yapılan gözlemlerden yedi tanesinde boya

çalışmaları, yedi tanesinde kâğıt çalışmaları ve dört tanesinde hem boya hem kâğıt çalışması tekniklerini kullandığı görülmüştür. Uygulanan kâğıt çalışmalarında çoğunlukla kesme yapıştırma tekniğine yer verilirken çok az sayıda yırtma yapıştırma, kesme katlama ve kâğıt yuvarlama tekniklerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Boya çalışmalarında çoğunlukla parmak boyası, sulu boya ve pastel boyası tekniklerine yer verildiği görülmüştür. Elde edilen bulgular doğrultusunda Dilruba öğretmenin sanat etkinliklerinde yer verdiği sanat tekniklerinin oldukça sınırlı olduğu göz çarpmaktadır.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı teknikleri bir arada kullanmalarına fırsat verme maddesi kapsamında Dilruba öğretmenin uygulamalarında yaratıcılığın gelişimine fırsat vermeyen boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandığı etkinlikler dışında farklı bir teknik gözlenmemiştir. Sanat etkinliği uygulamasının birinde;

"Öğretmen 'Bugün terlik yapacağız. Önce terlik kalıplarını ve terliğin ayak kısmını tutan kalıpları boyayacağız. Ardından bunları ve çiçek figürlü fon kâğıtlarımızı keseceğiz. Ayak kısmını tutan parçaları terlik kalıplarına yapıştıracağız. Son olarak çiçek figürlü kâğıdı terliğin ön kısmına süslü dursun diye yapıştıracağız. Birazdan tahtada uygulamalı göstereceğim' dedi."

biçiminde 10.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar bahsedilen gözlem bulgularını desteklemektedir.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerinde materyalleri çocuklara nasıl sunduğu sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Çocukların zaten malzemeleri bellidir mesela o gün boya kalemleriyle yapacaklarsa çocuklar boya kalemlerini alıyorlar. Çocuklar kendi boyalarını tanıyorlar zaten etkinlik malzemelerini ona göre alıyorlar. Mesela hiç bilmedikleri materyali anlatıyorum nasıl kullanılacağından bahsediyorum ve gösteriyorum. Daha sonra yine gösterdiğim halde yapamayan çocuk olursa onlar çağırıyorlar yanlarına giderek gösteriyorum.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakılarak, sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocukların materyallerini tanıdıkları için masalara kendilerinin getirdiği, sanat etkinliğinde sunulan materyallerin her çocuk için yeterli miktarda olduğu, çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde *"Öğretmen 'Evet şimdi kaplumbağa etkinliğimiz için masalara geçmeden önce keçeli kalemlerinizi, pastel boyalarınızı alabilirsiniz' dedi ve çocuklar materyallerini alıp masalara geçtiler."* biçiminde 08.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar bahsedilen bulguları desteklemektedir. Sunulan bu materyallerin okuldan temin edildiği gözlenmiştir. Buna ek

olarak Dilruba öğretmenin uygulamalarında kullanılacak materyalleri çoğunlukla kendisinin belirlediği görülmüştür.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; yalnızca bir etkinlik planı dışında öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin seçtiğinin ifade edildiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde “*Öğretmen etkinlik için köpük tabakları, parmak boyları, siyah boncukları ve yapıştırıcıları dağıtır.*” biçiminde alıntılanan notlar bahsedilen bulguları desteklemektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların materyalleri farklı biçimlerde kullanmalarına destek verme maddesi kapsamında; Dilruba öğretmenin çocukların sunulan materyalleri kullanarak istediklerini yapabilecekleri etkinliklere oldukça az sayıda yer verdiği ve bu durumun çocukların kendi düşüncelerini uygulamasına engel olduğu söylenebilir. Öğretmenin çoğunlukla çocukların tercihine sunulmadan kendi belirlediği ürünün kalıbını hazırladığı görülmüştür. Çocukların hazırlanan örnekleri yapmalarının sonucunda ortaya çıkan ürünlerin çoğunlukla birbirlerinin aynısı gibi görünmesine yol açtığı söylenebilir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı türde materyalleri kullanarak özgün çalışma yapmalarına fırsat verme maddesi kapsamında; Dilruba öğretmenin farklı materyalleri bir arada kullandığı örnek ürünü çocuklara gösterdiği ve çocuklardan aynısını yapmalarını istediği görülmüştür. Bu durumun farklı materyaller sunulduğu halde çocukların yaratıcı düşüncelerini açığa çıkarmasına ket vurduğu söylenebilir. Bu öğretmenin yalnızca bir etkinlikte masaya farklı materyaller koyup çocuklara ne yapabileceklerini sorduğu gözlenmiştir. Bu nitelikte etkinliklerin sadece bir kez uygulanması çocukların deneyerek ürün oluşturmaya fırsat verilmediğini göstermektedir. Bu bağlamda Dilruba öğretmenin çocukların ilgisini çekecek çeşitli materyaller sunmayı dikkate almadığı için çocuklarda etkin öğrenme arzusunu uyandıramadığı söylenebilir.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerinde çocukların özgün ürünler ortaya koyması için nasıl bir yol izlediği sorulduğunda neler yaptığını şöyle anlatmıştır:

Etkinlik için gerekli malzemeleri bırakıyorum ve çocuklar kendi istedikleri şekilde yapıyorlar. Mesela geçen gün masalara atık materyaller, boncuklar, simli evalar bıraktım ve kendilerine çok güzel bir çanta yapmışlardı kız çocukları, erkek çocukları da kendilerine araba yapmışlardı bayağı güzel olmuştu. Yani aslında farklı materyaller sununca çocuklar değişik şeyler üretiyor. Bir de mesela ben etkinliği önceden yaptığım zaman bunun gibi olmasın diyorum farklı yapmalarını söylüyorum.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde;

“Öğretmen çocuklara ‘Bugün sizlerle karpuz yapacağız.’ dedi. Bunun için köpük tabaklar, parmak boyası ve çekirdekleri için siyah boncuklar kullanacağız. Şimdi bunları ortadan kesiyoruz, sonra tabağın iç kısımlarını kırmızı, dış kısımlarını yeşile boyuyoruz tıpkı karpuz gibi ve son olarak siyah boncukları yapıyoruz. Bakın ben daha önceden yaptım buna bakarak yapabilirsiniz.”

biçiminde 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çeşitli materyaller sunduğu bir etkinlikte model olarak yaptığı ürünün birebir aynısını yapmalarını istediğini ve çocukların istedikleri gibi ürün oluşturmaya fırsat vermediğini göstermektedir.

Yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlar sonucunda Dilruba öğretmenin önceden hazırladığı etkinliklerde çocuklara bundan farklı yapmalarını söylediğini belirtmesine rağmen çocukları kısıtlayarak birebir aynısını yapmalarını istediği görülmüştür. Tüm bu anlatılanların doğrultusunda Dilruba öğretmenin çoğunlukla şablon etkinliklere ağırlık vererek çocukların yaratıcılıklarının gelişmesini engellediği söylenebilir. Dilruba öğretmenin söyledikleri ile uygulamalarının tutarsız olduğu görülmektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde öğretmenin çocukların ürünlerine herhangi bir müdahalede bulunup bulunmadığı maddesi kapsamında; Dilruba öğretmenin örnek ürüne göre eksik ya da yanlış yaptığında çocukları sözel olarak uyardığı ve etkinlikte çocukların yapmakta zorlanacaklarını düşündüğü kısmı kendisinin yaptığı görülmüştür.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 25.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan *“Çocuklardan biri ‘Öğretmenim palyaçonun balonlarını boyadım nasıl olmuş? (Balonların yarısını kırmızı yarısını mavi boyamış)’ dedi. Öğretmen ‘Balonları tek bir renk ve farklı renklerde boyayalım rengârenk olsun’ dedi.”* biçimindeki notlar öğretmenin çocukların ürünlerine sözel müdahalede bulunduğunu göstermektedir. Başka bir etkinlikte *“...çocukların yaptıkları polis şapkalarını öğretmen kafalarına göre ayarlayıp uçlarını zımbaladı.”* biçiminde 15.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çocukların ürünlerine fiziksel müdahalede bulunduğunu gösterir niteliktedir. Bu bağlamda Dilruba öğretmenin çoğu zaman şablon etkinlik uygulamalarına yer verdiği için çocukları tercihleri konusunda serbest bırakmadığı ve ürünlerine müdahalede bulunduğu belirlenmiştir.

3.2.2. Orta sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.15’te yer alan temalara bağlı kalarak Açelya öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerine geçişi nasıl sağladığı ve ne şekilde dikkat çektiği sorulduğunda uygulamalarını şöyle dile getirmiştir:

Çocukların dikkatini çekmediğin zaman çocukları toplamak çok zor oluyor çünkü sınıfımızda kalabalık. Yani çocuğu görsel olarak cezbetmeyen bir etkinlik çocuğu çok fazla motive edemiyor, başlamak istemeyebiliyor o etkinliğe katılmak istemeyebiliyor. Genelde bir materyalle bazen bir kukla mesela ya da parmak oyunuyla ya da bir şarkıyla toplamaya çalışıyorum çocukları ya da o gün ne yapacaksak onunla ilgili görsel bir şey sunuyorum.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Öğretmen kurbağa ile ilgili parmak oyununu çocuklarla beraber oynadı. Ardından küçük kurbağa isimli şarkıyı açtı ve çocuklar kurbağa gibi zıplayarak dans ettiler ve şarkıya eşlik ettiler. Şarkıdan sonra etkinliğe geçildi.” ve “Çocuklar etkinlik için masalara geçti. İncelemeleri için plastik meyveler verildi. Ardından çocuklardan meyvelerle dolu bir sepet çizmeleri ve boyamaları istendi.”

biçimindeki notlar etkinliğe geçişte parmak oyunu, şarkı, materyal kullanıldığını ve bir önceki etkinlik ile bağlantı sağlayarak geçiş yapıldığını göstermektedir. Ayrıca Açelya öğretmenin çocukların sanat etkinliğine istekle başlamasını sağladığı görülmüştür. Açelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında “*Bakalım sizler nasıl oyuncaklar yapacaksınız merakla bekliyorum*” biçiminde alınan gözlem notu bahsedilen bulguyu destekler niteliktedir.

Bulgular doğrultusunda Açelya öğretmenin çocukların dikkatini sanat etkinliğine çekecek uygulamalara yer verdiği ve etkinlikleri bir önceki etkinlikle bağdaştırdığı söylenebilir. Bu duruma öğretmenin genellikle bütünleştirilmiş etkinlikler tercih etmesinin zemin hazırladığı söylenebilir. Buna ek olarak Açelya öğretmenin ifade etmemesine rağmen etkinliklere konu ile ilgili sohbet ederek, hikâye okuyarak, görsel materyal kullanarak, video izleterek, yapılacak çalışmanın örneğini gösterip nasıl yapılacağını anlatarak geçiş yaptığı da görülmüştür. Bu bağlamda Açelya öğretmenin uygulamalarını net olarak ifade edemediği söylenebilir.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; bütünleştirilmiş etkinlik planlarının öğrenme sürecinde genellikle parmak oyunu, hikâye, tekerleme, müzik,

materyal ya da video ile çocukların dikkatini çekecek ifadeler yer verildiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde;

“Öğretmen ‘Ben çalışkan bir arıyım, vız vız vızıldarım hikâye saati gelince sandalyeme konarım’ tekerlemesi ile dikkat çekerek çocukları U düzeninde oturtur. ‘Kumsaldaki Yengeç’ isimli hikâye okunur. Hikâyeden sonra çocuklara etkinliğin nasıl yapılacağı anlatılarak etkinliğe geçilir.”

biçiminde alıntılanan notlar öğretmenin öğrenme sürecinde çocukların dikkatini etkinliğe çekecek hikâye okuma ve tekerleme gibi ifadeler yer verdiğini göstermektedir.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerinde etkinliğe katılım sağlamayan çocuğa nasıl bir yaklaşım sergilediği sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Etkinlikle ilgilenmeyen çok öğrencim olmadı açıkçası. Genelde etkinliklere tam katılım sağlanıyor. Ama bazen çocuk ruh hali olarak o gün kendini iyi hissetmeyebiliyor o gün etkinliğe katılmak istemiyorsa önce birazcık serbest bırakıyorum diğer arkadaşlarını gördüğü zaman etkinlik de ona cezbedici geliyor açıkçası az öncede belirttim biraz daha çocukları cezbeden etkinliklere yer vermeye çalışıyorum. Ama hala ısrarla katılmak istemiyorsa konuşuyorum ya da ona yardımcı oluyorum beraber yapalım şeklinde ve yanına alıp o şekilde yapmasını sağlıyorum.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerden birinde;

“Etkinlik esnasında çocuklardan biri başını masanın üzerine koydu ve arkadaşları etkinlik yaparken katılım sağlamadı. Öğretmen katılım sağlamayan çocuğu bir süre görmezden geldi. Masaların arasını gezerek etkinliği yapan çocuklara ‘Aferin, ne kadar güzel olmuş, çok beğendim, harika görünüyor’ gibi konuşmalar yaptı. Çocuk konuşmaları duyduktan sonra başını kaldırıp arkadaşlarının etkinliğine baktı ve kendi etkinliğini yapmaya başladı.”

biçiminde 21.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin katılım sağlamayan çocuğu serbest bıraktığını göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenin etkinliği yapan çocuklara motive edici konuşmalar yaparak katılım sağlamayan çocuğu motive ettiğini söyleyebiliriz.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında;

“Öğretmen etkinliği yapmak istemeyen çocuğa ‘Canım benim neden yapmak istemiyorsun sıkıcı mı geldi’ diye sordu. Çocuk çok zor olduğunu ve tek başına yapamayacağını söyledi. Öğretmen çocuğa ‘Yapabileceğine inanıyorum. İstersen gel biraz beraber deneyelim sonra kendin yapabilirsin’ diyerek çocuğu yanına aldı ve birebir ilgilendi çocuk bir süre sonra etkinliği tek başına yapmaya başladı.”

biçiminde 29.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin bu konudaki görüşlerini destekler niteliktedir.

Açelya öğretmen sanat etkinliklerinde kullandığı öğretim yöntem ve teknikleri şu şekilde ifade etmiştir:

Genel olarak en başta gösterip yaptırma. Etkinliğin önceden hazır bir örneğini kendim önceden yapmış oluyorum çocuklara gösterme amaçlı. Onun dışında soru cevap çünkü konuşuyoruz çocuklarla. Öyküleştirme kullanıyorum genelde çocuklarla beyin fırtınası yapıyoruz mesela etkinlikle alakalı öncesinde ve bir de oyun etkinliğini kullanıyorum.

Sanat etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri temasına ilişkin Açelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında yapılan gözlemlerden altı tanesinde anlatım, altı tanesinde gösterip yaptırma, iki tanesinde soru cevap ve dört tanesinde yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığı görülmüştür. Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 10.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar anlatım yöntemini kullandığını göstermektedir:

Çocuklar bugün sizlerle abajurun altına saklanmış bir kedi yapacağız. Masalara abajur ve kedi şablonu bıraktım önce bunları boyuyoruz ve daha sonra kedimizi kenarlarındaki çizgilere dikkat ederek kesiyoruz ama abajuru kesmiyoruz. Ardından kestiğimiz kediyi abajurun alt tarafına doğru yapıştırıyoruz. Daha sonra abajurumuzu renkli ponponlarla süslüyoruz.

Açelya öğretmenin uygulamasında;

"Öğretmen çocuklara yengeç yapacaklarını söyledi. Bunun için kırmızı yuvarlak kalıpları gösterdi ve gövdesi ve kollarının nasıl yapılacağını göstermeye ve anlatmaya başladı. Gövdesi için yuvarlak kalıbı kesti ve kâğıda yapıştırdı. Kolları için kalıbı kesip ortadan ikiye katladı ve o şekilde yapıştırdı. Ardından yengecin yüzüne siyah kalemle göz ve ağız çizdi."

biçiminde 21.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu öğretmenin gösterip yaptırma tekniğini kullandığını göstermektedir.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 12.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin sanat etkinliğinde soru cevap tekniğini kullandığını göstermektedir:

"Çocuklar sizce de havalar biraz sıcak olmaya başlamadı mı sizce bunun sebebi ne olabilir." dedi ve söz hakkı alan çocuklardan biri "Öğretmenim çünkü bak güneş yukarda o ısıtıyor", başka bir çocuk "Kış bitti öğretmenim bu yüzden" dedi. Öğretmen "Evet doğru kış bitti ve güneşi artık daha sık görüyoruz. Demek ki başka bir mevsime geçtik. Sizce bu mevsimin adı nedir?" deyince çocuklardan kimileri ilkbahar cevabını verirken bazıları yaz mevsimini söyledi. Öğretmen "Çocuklar cevaplarınız için teşekkür ederim. Evet, ilkbahar mevsimine girdik. Yaz mevsimi olsaydı çok çok daha sıcak olurdu ve okullar tatil olurdu. İlkbahar mevsiminde ağaçlar çiçek açar arılar vızıldar, kuşlar uçarlar. Bizlerde bugün çok güzel büyük bir ilkbahar ağacı yapacağız. İster misiniz?" dediğinde çocuklar hep birlikte "Evet" dedikten sonra etkinliğe geçildi.

Sınıfında gözlenen etkinliklerden birinde “*Öğretmen çocuklara ‘Diyelim ki gökyüzündeki bulutlara çıkabiliyoruz acaba orada neler görürdük herkes bir hayal etsin bakalım, merak ediyorum gökyüzünde neler yaşayacaksınız.’ dedi.*” biçiminde 04.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığını desteklemektedir.

Açelya öğretmenin sanat etkinliklerinde çoğunlukla anlatım ve gösterip yaptırma yöntem ve tekniğini kullandığı görülmüştür. Yukarıda anlatılanlar doğrultuda Açelya öğretmenin çocukların yaratıcılıklarını açığa çıkaracak tekniklere az yer verdiği ve bunun yerine daha çok öğretmen merkezli yöntem ve teknikleri tercih ettiği dikkat çekmektedir. Ayrıca Açelya öğretmenin beyin fırtınası, öyküleştirme ve oyun tekniğini kullandığını ifade etmesine rağmen gözlemlerde bu tekniklere yer vermediği ve anlatım yöntemini kullandığını ifade etmemesine rağmen sıkça kullandığı göze çarpmaktadır.

Açelya öğretmenin öğretim yöntem ve teknikleri uygularken çocuklarla kurduğu iletişim göz önüne alındığında; çocukların daha çok etkinlik ile ilgili yapılan açıklamaları anlayıp anlamadıklarını sorma eğiliminde oldukları ve ürünlerinin gösterilen örnekteki gibi olup olmadığını sordukları görülmüştür.

Öğretmenin çocuklara sorduğu sorulara bakıldığında çocukların özgün ürünler ortaya koyabileceği bir sanat etkinliğinde başka neler yapılabileceğini sorduğu görülmüştür. Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde “*Papatyadan güneş yapmışsın güzel olmuş başka ne yapabilirsin*” biçiminde 18.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar sözü geçen bulguyu desteklemektedir. Çocukların etkinlik sırasında birbirleriyle sözel paylaşımları göz önüne alındığında genellikle birbirlerinin ürünleri hakkında yorum yaptıkları, yaptıkları ürünleri konuşturdukları ve birbirleriyle materyal paylaşımları görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; yaratıcılığı destekleyen soru tekniğine yer verdiği dört etkinlik planı dışında öğrenme sürecinde açık uçlu sorulara yer verilmediği ve genellikle soru ifadelerinin yer almadığı görülmüştür. Yaratıcılığı destekleyen soru tekniğine yer verdiği etkinliklerden birinde “*Öğretmen etkinlik öncesinde ‘Diyelim ki gökyüzündeki bulutlara çıkabiliyoruz acaba orada neler görürdük’ sorusunu sorarak çocukların fikirlerini dinler. Sohbet edildikten sonra etkinliğe geçilir.*” biçiminde alıntılanan notlar bahsi geçen bulguyu desteklemektedir.

Açelya öğretmenin sanat etkinliklerinde kullandığı sanat tekniklerini şu şekilde anlatmıştır:

Genel olarak kâğıt çalışmalarına ilk dönem daha fazla ağırlık veriyorum. Çocukların el becerilerine ve kas gelişimlerine birazcık daha fayda sağladığı için. Onun dışında sulu boya çalışmalarına yer veriyorum. Yoğurma maddelerini çok seviyorlar atık materyallere bayılıyorlar açıkçası o malzemeleri kullanmalarına fırsat tanıyorum. Genelde bu teknikleri kullanıyorum.

Sanat etkinliklerinde kullanılan sanat teknikleri temasına ilişkin Açıya öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında yapılan gözlemlerden sekiz tanesinde hem boya hem kâğıt çalışması tekniklerini, üç tanesinde boya çalışmaları, dört tanesinde kâğıt çalışmaları ve iki tanesinde atık materyal çalışmaları ve bir tanesinde hem boyama, hem atık materyal hem de kâğıt çalışması tekniği kullandığı görülmüştür. Uygulanan kâğıt çalışmalarında çoğunlukla yaratıcılığın gelişimini desteklemeyen kesme yapıştırma tekniğine yer verilirken çok az sayıda yırtma yapıştırma, kesme katlama ve kâğıt yuvarlama tekniklerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Boya çalışmalarında çoğunlukla parmak boyası, sulu boya ve pastel boya tekniklerine yer verildiği görülmüştür. Buna ek olarak oyun hamurlarını etkinliği erken bitiren çocukları oyalamak için kullandığı gözlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda Açıya öğretmenin belirli sanat tekniklerine yer verdiği ve bu konuda kendini sınırlandırdığı dikkat çekmektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı teknikleri bir arada kullanmalarına fırsat verme maddesi kapsamında Açıya öğretmenin uygulamalarında boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandığı etkinlikler dışında sadece bir etkinlikte farklı tekniklerin bir arada kullanıldığı gözlenmiştir. Sanat etkinliği uygulamasında;

"Öğretmen 'Bugün papağan yapacağız. Önce papağanı sulu boya ile ve ruloyu pastel boya ile boyayacağız. Ardından papağanı keseceğiz ve boyadığımız rulonun üzerine yapıştıracağız sanki ayakları ile tutunuyormuş gibi olacak. Son olarak papağanın kuyruğunu rengârenk yapmak için şönileri yapıştıracağız ve rulonun içinden ip geçirip bağlayacağız. Birazdan tahtada uygulamalı göstereceğim' dedi."

biçiminde 17.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar sözü edilen gözlem bulgularını desteklemektedir.

Açıya öğretmene sanat etkinliklerinde materyalleri çocuklara nasıl sunduğu sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Grup şeklinde yapıyorlarsa beraber paylaşımları için masanın ortasında her malzemeden bulunduruyorum bireysel etkinliklerde zaten herkesin kendine ait malzemeleri ve materyalleri oluyor o şekilde kullanıyorlar. Materyallerin temini etkinliğin türüne göre

değişiyor sınıfta daha önceden bizim elimizde bulunan malzemeler varsa onları değerlendiriyoruz. Yoksa velilerden bu konuda destek alıyoruz.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakılarak, bireysel ya da büyük grup sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocukların masalara kendilerinin getirdiği, küçük grup etkinliklerinde öğretmenin materyal paylaşımını masalara eşit bir şekilde yaptığı, sanat etkinliğinde sunulan materyallerin her çocuk için yeterli miktarda olduğu, çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde *"Öğretmen 'Evet şimdi abajurun altındaki kedi etkinliğimiz için masalara geçmeden önce pastel boyaları, keçeli kalemleri, renkli ponponları, yapıştırıcıları ve makasları alabilirsiniz' dedi ve çocuklar materyallerini alıp masalara geçtiler."* biçiminde 10.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu bahsedilen bulguyu desteklemektedir. Sunulan bu materyallerin okuldan temin edildiği gözlenmiştir. Öğretmen ek olarak bazı etkinlikler için ailelerden materyal istemiştir. Açelya öğretmenin uygulamasında araştırmacı günlüğüne alınan *"Çocuklar evden getirdikleri papatyalarla etkinliği yapmaya başladı."* biçimindeki gözlem notu bahsedilen bulguyu desteklemektedir. Ayrıca Açelya öğretmenin uygulamalarında kullanılacak materyalleri çoğunlukla kendisinin belirlediği görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planlarının çoğunda öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin seçtiğinin ifade edildiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde *"Öğretmen 'Duyu Organlarımız' etkinliği için çalışma kâğıtlarını dağıtır. Çocuklara pastel boyalarla boyamalarını ve daha sonra kesmelerini söyler."* biçiminde alıntılanan notlar bahsedilen bulguları desteklemektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların materyalleri farklı biçimlerde kullanmalarına destek verme maddesi kapsamında; Açelya öğretmenin materyali sunduktan sonra çocukları serbest bıraktığı etkinliklere ara sıra yer verdiği ve genel olarak çocukların materyal sunulduktan sonra ne yapacaklarının belli olduğu görülmüştür. Çocukları özgür düşünceye itecek uygulamaların az olması neticesinde çocukların genellikle ne yapacakları hakkında yönlendirildiği söylenebilir. Öğretmenin çoğunlukla bir örnek hazırladığı ve çocukların bu örneği yaptıkları gözlenmiştir. Çocukların hazırlanan örnekleri yapmalarının sonucunda ortaya çıkan ürünlerin çoğunlukla birbirlerine benzer gibi görünmesine neden olduğu söylenebilir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı türde materyalleri kullanarak özgün çalışma yapmalarına fırsat verme maddesi kapsamında; Açelya öğretmenin farklı tarzda materyalleri masaya koyarak çocukların kendilerinin ürün oluşturduğu etkinliklere az da olsa rastlanmıştır. Bu öğretmenin sanat etkinliğinde “Öğretmen ‘Ev aleti tasarlamamız için renkli el işi kâğıtlarımız, fon kâğıtlarımız ve boya kalemlerimiz, yapıştırıcılarımız var.’ diye açıklama yaptı.” biçiminde 28.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu bu bulguyu desteklemektedir. Bulgular doğrultusunda Açelya öğretmenin farklı tarzda materyaller sunarak çocukların özgün ürün oluşturmalarına sınırlı sayıda fırsat verdiğini söyleyebiliriz.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerinde çocukların özgün ürünler ortaya koyması için nasıl bir yol izlediği sorulduğunda uygulamalarını şöyle anlatmıştır:

Genelde çocuklarla etkinliğe başlamadan önce sohbet ediyoruz beyin fırtınası yapıyoruz. Her çocuğun fikrini öğreniyorum bazen çocuklarda mesela şu vardır birisi bir şey söylediği zaman hepsi aynı şekilde devam ederler biz buna sınıfımızda yer vermemek için o fikri arkadaşın kullandı sen daha farklı ne yapabilirsin, daha farklı ne düşünebilirsin şeklinde çocukları yönlendiriyorum. Böyle olduğu zaman daha özgün çalışmalar çıkıyor açıkçası.

Açelya öğretmenin uyguladığı etkinliklerden birinde;

“Öğretmen çocuklara ‘Çocuklar haydi bir beyin fırtınası yapalım, bir lokantada çalıştığımızı düşünelim ve orada aşçı olduğumuzu hayal edelim. Bizden bir hamburger yapmamızı istiyorlar ama bu hamburgerin şeklini ve içindeki malzemeleri istediğimiz gibi belirleyebiliriz ve yaptığımız hamburgere bir isim koyabiliriz. Acaba nasıl hamburgerler tasarladınız?’ dedi. Çocuklardan biri ‘Ben kare şeklinde yapardım içine acı olmayan ve biraz tatlı meyveler koyardım’ dedi. Bir başka çocuk aynısını yapacağını ifade ettiğinde öğretmen fikrin kullanıldığını söyledi ve başka ne şekilde tasarlayabileceğini sordu.”

biçiminde 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin beyin fırtınası tekniğini yaratıcılığı destekleyen soru tekniği ile karıştırdığını göstermektedir.

Öğretmenin çoğunlukla etkinlik öncesi beyin fırtınası tekniğine yer verdiğini ifade etmesine rağmen bu bulguya rastlanmamıştır. Yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlar sonucunda Açelya öğretmenin uygulamalarında çoğunlukla sunulan materyalin nasıl ve ne şekilde kullanılacağına belli olduğu ve sunulan materyalle ne yapılabileceğini sorduğu etkinliklerin az sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Tüm bu anlatılanların doğrultusunda Açelya öğretmenin söyledikleri ile uygulamalarının tutarsız olduğu görülmektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde öğretmenin çocukların ürünlerine herhangi bir müdahalede bulunup bulunmadığı maddesi kapsamında; Açelya öğretmenin

örnek ürüne göre eksik ya da yanlış yaptığında çocukları sözel olarak uyardığı ve etkinlikte çocukların yapmakta zorlanacaklarını düşündüğü kısmı kendisinin yaptığı görülmüştür.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 27.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Çocuklar kurbağa etkinliğini yaparken öğretmen ‘Kurbağaları yeşile boyayın demiştim bazılarınız yanlış renge boyuyor. Kurbağa şablonları masamın üzerinde yenisini alabilirsiniz.’ dedi. Öğretmen boyama işlemi yapan çocukların yanına giderek kurbağayı yapıştırdıkları çubuğu köpük tabağa batırarak delik açtı.”

biçimindeki notlar çocukların ürünlerine sözel ve fiziksel olarak müdahale edildiğini göstermektedir. Anlatılanlardan yola çıkarak Açelya öğretmenin genellikle şablon etkinliklere yer verdiği için çocukları serbest bırakmadığı ve ürünlerine müdahalede bulunduğu belirlenmiştir.

3.2.3. Üst sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.15’te yer alan temalara bağlı kalarak Kamelya öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerine geçişi nasıl sağladığı ve ne şekilde dikkat çektiği sorulduğunda uygulamalarını şöyle dile getirmiştir:

Ben dikkat çekmek için şarkı veya parmak oyunu çok tercih etmiyorum genel olarak şimdi sanat etkinliği yapacağız, önce nasıl bir etkinlik yapacağımızı anlatıyorum ondan sonra hadi masalara oturuyoruz diyorum. Neyi yapacağımızdan haberdar ediyorum.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 02.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin etkinliğe nasıl geçiş sağladığını ve ne şekilde dikkat çektiğini belirtmektedir:

Öğretmen çocuklara “Bugün sizlerle kurbağanın nasıl bir gelişim süreci olduğunu öğreneceğiz. Mesela gelişim süreci ne demek önce onu bir öğrenelim.” dedi ve insan yaşamının gelişim dönemini önceden hazırlamış olduğu görsel materyalleri kullanarak anlattı. Ardından kurbağa ile ilgili sohbet etmeye başladılar. Öğretmen kurbağaların nasıl gelişebileceğini düşünmelerini istedi. Çocuklardan bazıları yumurtadan çıktıklarını, bazıları ise suyun altında büyüdüklerini söyledi. Çocukların fikirlerini dinledikten sonra öğretmen “Haydi gelin öğrenelim bakalım bir kurbağa nasıl oluşmuş ve nasıl büyümüş” dedi ve video açtı. Videonun ardından öğretmen anlayıp anlamadıklarını teyit etmek amacıyla sorular sordu ve cevapları dinledi. Çocuklara “Evet çocuklar şimdi kurbağanın nasıl geliştiğini

öğrendiğimize göre etkinliğimize geçebiliriz. Masalarda kurbağanın yaşam döngüsünün olduğu şablonlar ve bir kurbağa şablonu var. Önce bunları istediğiniz materyali kullanarak boyayabilirsiniz. Daha sonra kurbağamızı kesip büyük A3 kâğıda yapıştıracağız. Ardından yaşam döngüsünü öğrendiğimiz için kendimiz sırasıyla yapıştıracağız.” dedi ve etkinliğe geçildi.

Alıntılanan gözlem notu Kamelya öğretmenin sanat etkinliğini bir önceki etkinlik olan fen etkinliği ile bağdaştırdığını, konuyla ilgili soru sorup sohbet ettiğini, yapılacak olan çalışmayı söylediğini, konu ile ilgili görsel materyallerle ve video ile dikkat çektiğini göstermektedir. Buna ek olarak Kamelya öğretmenin çocukların sanat etkinliğine istekle başlamasını sağladığı görülmüştür. Kamelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında *“Bakalım bu yuvarlaktan yola çıkarak neler yapacaksınız merakla bekliyorum.”* biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu bahsedilen bulguyu destekler niteliktedir.

Bulgular doğrultusunda Kamelya öğretmenin genellikle bütünleştirilmiş etkinlikler tercih ettiği için bir önceki etkinlikle bağlantı kurduğu gözlenmiştir. Ayrıca ifade etmemesine rağmen çocukların meraklarını uyandırmak amacıyla açık uçlu sorular sorduğu; görsel materyal kullanarak, hikâye okuyarak, şarkı söyleyerek ve video izleterek çocukların dikkatini etkinliğe çektiği görülmüştür. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin uygulamalarını net olarak ifade edemediği söylenebilir.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; bütünleştirilmiş etkinlik planlarının öğrenme sürecinde genellikle hikâye, müzik, materyal ya da video ile çocukların dikkatini çekecek ifadelere yer verildiği görülmüştür. Buna ek olarak öğretmenin öğrenme süreçlerinde genellikle merak uyandıracak nitelikte sorulara yer verdiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından;

“Öğretmen yüzü asık palyaço göstererek çocuklara neden üzgün olabileceğini sorar.” ve “Öğretmen su şişelerini, pipetleri ve renkli kâğıtları göstererek bu materyalleri kullanarak nasıl deniz yapabileceklerini sorar”

biçiminde alıntılanan notlar öğretmenin öğrenme sürecinde çocukların ilgilerini etkinliğe çekecek sorulara yer verdiğini göstermektedir.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerinde etkinliğe katılım sağlamayan çocuğa nasıl bir yaklaşım sergilediği sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

İlgilenmeyen bir çocuk varsa önce neden ilgilenmediğine bakmak lazım, bazen yapıştırıcısı olmayabiliyor, bazen makası olmuyor, yapamayacağını düşünüyor eğer birazcık motivasyonla etkinliğe geçiş sağlayabiliyorsam yaparım ama hiçbir şekilde onu yapmak istemiyorsa o zaman yaptırmiyorum zorlamıyorum.

Kamelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında;

“Çocuklardan biri etkinliğe katılmak istemediğini öğretmene söyledi. Öğretmen neden yapmak istemediğini sordu ve çocuk etkinliğin çok zor olduğunu söyledi. Öğretmen ‘Tamam tatlım, yapmak istemiyorsan özgürsün yapmayabilirsin. Gel arkadaşlarını izleyelim. Sence de ressam gibi görünmüyorlar mı, çok güzel resimler çıkacak ortaya, onları asarız okuldaki arkadaşlarımıza da gösteririz.’ dedi. Bunun üzerine çocuk etkinliği yapmak istediğini söyledi ve kendi resmini de öğretmeninden asmasını istedi.”

biçiminde 28.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin katılım sağlamayan çocuğu serbest bıraktığını göstermektedir. Bu doğrultuda Kamelya öğretmenin çocuğa duygusal anlamda dolaylı pekiştireç vererek ve motive edici konuşmalar yaparak katılım sağlamayan çocuğu güdülediği söylenebilir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinde kullandığı öğretim yöntem ve teknikleri temasına yönelik düşüncelerini *“Gösterip yaptırmayı kullanmıyorum o doğru gelmiyor bana. Kendilerini serbest bırakıyorum. Genelde müzik açıyorum kendileri yapıyorlar. Teknik kullanmıyorum genelde.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sanat etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri temasına ilişkin Kamelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında yapılan gözlemlerden dokuz tanesinde yaratıcılığı destekleyen soru, dört tanesinde soru cevap, üç tanesinde drama ve iki tanesinde anlatım yöntem ve tekniklerini kullandığı görülmüştür. Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 29.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin sanat etkinliğinde anlatım yöntemini kullandığını göstermektedir:

Çocuklar bugün yaprağın üzerinde yürüyen bir tırtıl yapalım sizlerle. Masalara yaprak şablonu bıraktım önce yaprakları istediğiniz şekilde boyayabilirsiniz. Boyadıktan sonra kesme işlemi yapacaksınız. Daha sonra tırtılın vücudu için fon kâğıtlarından renk renk halkalar bıraktım istediğiniz şekilde onları kullanabilirsiniz. Tırtılın başı için yuvarlak şablonları kesip üzerine oynar gözler ve antenleri için şönil yapıştırabilirsiniz. Çok tatlı ve sevimli tırtullar bizleri bekliyor.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 16.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin sanat etkinliğinde soru cevap tekniğini kullandığını göstermektedir:

"Çocuklar bugün sizlerle baykuşun özelliklerini öğreneceğiz. Herkes bir ekrana baksın bakalım baykuş nasıl bir şeye benziyor. Çocuklar sizce baykuşun özellikleri nelerdir" dedi ve söz hakkı alan çocuklardan biri "Gözleri kocaman bence her şeyi görürler", başka bir çocuk "Resimlerde bazılarının kulakları dikleşmiş her şeyi duyarlar" dedi. Öğretmen "Çocuklar tahminleriniz çok güzel. Öncelikle evet baykuşlar gece bile her şeyi çok net görürler hatta bu yüzden gece avlanırlar. Kulakları en ufak sesi bile duyabilir. Peki, çocuklar baykuşların

gözleri her zaman sabit ama bunlar nasıl her şeyi görüyor olabilir?" deyince çocuklardan biri "Bence neyi görmek istiyorsa oraya uçabilir" dedi ve başka bir çocuk belgeselde kafalarını döndürebildiklerini gördüğünü söyledi. Öğretmen "Evet çocuklar cevaplarınız için teşekkür ederim. Baykuşlar kafalarını neredeyse tam tur çeviriyorlar haydi izleyelim" dedi. Ardından etkinliğe geçildi.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 26.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığını göstermektedir:

"Çocuklar sizlere bir resim göstereceğim herkes tahtaya baksın bakalım. Sırasıyla hepimize söz hakkı vereceğim. Burada ne görüyorsunuz?" dedi. Çocukların geneli "Bu bir palyaço ama üzgün" cevabını verdi. Öğretmen palyaçonun neden üzgün olabileceğini sordu. Çocuklardan biri "Galiba artık kimse onu izlemeye gitmiyor oda üzülüyor" dedi. Bir diğeri "Çocuklar artık ona gülmediği için bence" cevabını verdi. Öğretmen cevapları aldıktan sonra hüznü palyaçonun hikâyesini anlattı. Hikâyedeki insanların palyaçonun sürekli kırmızı burun takmasından, yüzüne beyaz boyalarla makyaj yapmasından, gözlerinin etrafına bir iki damla gözyaşı çizilmesinden sıkıldıklarını söyledi. Öğretmen "Çocuklar farklı bir palyaço tasarlırsak sanırım insanlar sıkılmazlar ve palyaço eskisi gibi mutlu olur. Ne dersiniz yapalım mı?" dedi ve etkinliğe geçildi.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 05.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin drama tekniğini kullandığını göstermektedir:

Öğretmen çocuklara "Bugün sizlere bir hikâye okuyacağım. Hikâyede bir sürü karakter var, onların özelliklerini ve karşılaştıkları bir durumu anlatacağım. Sizden karakterleri ve özellikleri iyi dinlemenizi rica ediyorum. Çünkü daha sonra beğendiğiniz ve hoşunuza giden karakteri canlandırmanızı ve arkadaşlarınızla birlikte drama yapmanızı isteyeceğim. Acaba hikâyedeki karakterlerin yerlerinde olsaydınız ne yapardınız, bunu çok merak ediyorum ve izlemek için sabırsızlanıyorum." dedi ve hikâyeyi okumaya başladı kahramanların olağanüstü bir durumla karşılaştığı yerde okumayı durdurdu ve drama için çocukların canlandırmak istediği karakterler dağıtıldı. Çocuklar karakterlerin özelliklerini temel alarak rollerini istedikleri biçimde oynadılar. Öğretmen drama sonrasında hikâyenin devamını okudu ve sohbet edildi. Öğretmen "Çocuklar canlandırdığınız karakterleri tasarlamak ister misiniz? Nasıl hayal ettiğinizi görmek istiyorum" dedi ve çocuklar etkinlik için masalara geçtiler.

Kamelya öğretmenin sanat etkinliklerinde çoğunlukla yaratıcılığı destekleyen soru tekniğini kullandığı görülmüştür. Bu doğrultuda öğretmenin çocuk merkezli öğretim yöntem ve tekniklerine oldukça sık yer vererek çocukların kendilerini ifade etmesine olanak sağladığı ve yaratıcı düşüncelerini açığa çıkarmaya yarayan bir etkinlik ortamı

sunduğu göze çarpmaktadır. Etkinlik sırasında ara sıra dinlendirici müzikler kullandığı gözlenmiştir. Buna ek olarak genellikle yöntem ve teknik kullanmadığını belirtmesine rağmen yaratıcılığı destekleyen soru, drama, soru cevap ve anlatım yöntem ve tekniklerini kullandığı görülmüştür. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin uyguladığı yöntem ve tekniklerin isimlerini ve özelliklerini bilmediği söylenebilir.

Kamelya öğretmenin öğretim yöntem ve tekniklerini uygularken çocuklarla kurduğu iletişim göz önüne alındığında; çocukların daha çok etkinlik ile ilgili merak ettiklerini sordukları ve öğretmenden öneri olarak fikir sordukları görülmüştür. Öğretmenin çocuklara sorduğu sorulara bakıldığında genellikle “*Daha başka ne yapabilirsin*” sorusunu sorduğu ve konuyla ilgili açık uçlu soru sorduğu görülmüştür. Kamelya öğretmenin uygulamaları sırasında etkinlik başlamadan çocuklara sorduğu “*Renkler olmasaydı hayatımız nasıl olurdu*” biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan notlar bahsedilen bulguyu desteklemektedir. Çocukların etkinlik sırasında birbirleriyle sözel paylaşımları göz önüne alındığında genellikle birbirlerinin ürünleri hakkında yorum yaptıkları, etkinlik ile ilgili günlük hayattan konuştukları, birbirlerine öneride buldukları ve materyal paylaştıkları görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planlarının hemen hemen hepsinde öğrenme sürecinde açık uçlu soru sorulara yer verdiği görülmüştür. Yaratıcılığı destekleyen soru tekniğine yer verdiği etkinliklerden birinde “*Öğretmen etkinliğe başlarken ‘Sizce renkler olmasaydı hayatımız nasıl olurdu’ sorusunu sorar ve çocukların cevaplarını yazar ve etkinliğe geçilir.*” biçiminde alıntılanan notlar sözü geçen bulguyu desteklemektedir.

Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinde kullandığı sanat tekniklerini şu şekilde anlatmıştır:

Baskıyı kullanıyorum, kâğıt çalışmaları, boya çalışmaları, atık materyalleri kullanarak ve oyun hamurunu kullanarak etkinlik yaptırıyorum. Hiç tercih etmediğim patates, soğan, havuç gibi sebzelerle meyvelerle yapılacak gıda ile yapılacak şeylere yer vermiyorum. Onlar çünkü hani israfı anlatıyorsun ama geliyorsun orada çayla etkinlik yaptırıyorsun o israf olmuyor mu oluyor o yüzden yaptırıyorum. Onun dışında hemen hemen hepsine yer veriyorum.

Sanat etkinliklerinde kullanılan sanat teknikleri temasına ilişkin Kamelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında yapılan gözlemlerden dokuz tanesinde hem boyama hem kâğıt çalışması tekniğini, iki tanesinde boya çalışmaları, bir tanesinde kâğıt çalışmaları, bir tanesinde oyun hamuru ve beş tanesinde hem boyama, hem atık materyal hem de kâğıt çalışması tekniği kullandığı görülmüştür. Uygulanan kâğıt çalışmalarında

çoğunlukla yaratıcılığın gelişimini desteklemeyen kesme yapıştırma tekniğine yer verdiği bunun yanında az sayıda yırtma yapıştırma, kesme katlama ve kâğıt yuvarlama tekniklerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Boya çalışmalarında çoğunlukla parmak boya, sulu boya ve pastel boya tekniklerine yer verdiği görülmüştür. Buna ek olarak gözlenen etkinliklerin sadece bir tanesinde “Çocuklar yapabileceklerini düşündükleri meyveleri oyun hamurlarını ve şekil verici aletleri kullanarak yaptılar. Oluşturdıkları muz, çilek, üzüm, portakal gibi meyveleri tabaklarına dizdiler.” biçiminde 19.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu oyun hamurunun oyalayıcı olarak değil, çocukların tahminleri doğrultusunda üç boyutlu ürünler oluşturmasını sağlayan bir materyal olarak kullanıldığını göstermektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda Kamelya öğretmenin farklı sanat tekniklerini uygulamaya uygun etkinlikler oluşturmasına rağmen belirli sanat tekniklerine yer verdiği ve bu konuda kendini sınırlandırdığı dikkat çekmektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı teknikleri bir arada kullanmalarına fırsat verme maddesi kapsamında Kamelya öğretmenin uygulamalarında boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandığı etkinlikler dışında beş etkinlikte farklı tekniklerin bir arada kullanıldığı gözlenmiştir. Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 27.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“...öğretmen hayallerindeki çiftlik hayatı hakkında çocuklarla sohbet ettikten sonra çocuklar düşünceleri doğrultusunda etkinliği yapmaya başladı. Çocuklardan bazıları hayvanların ayaklarını rulolardan, vücutlarını karton kutuları keserek ve bu kutuları boyayarak oluşturdular. Bazı çocuklar ise kartonları keserek ve boyayarak havuz yaptılar. Bazıları fon kâğıtları kullanarak yaptıkları tavukların yumurtaları için krepon kâğıtlarını yırtıp yuvarladılar.”

biçiminde alınan gözlem notu Kamelya öğretmenin farklı sanat tekniklerini bir arada kullanmaya yönelik etkinlikler uyguladığını desteklemektedir.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerinde materyalleri çocuklara nasıl sunduğu sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Herkesin kendi malzemesi olmuş oluyor zaten yani kendileri tanyor biliyor ama parmak boya mesela onu ortak kullanıyoruz ben önlerine koyuyorum o şekilde. Nasıl kullanacaklarını anlatıyorum, gösteriyorum.

Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakılarak, bireysel ya da büyük grup sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocukların masalara kendilerinin getirdiği, küçük grup etkinliklerinde öğretmenin

materyal paylaşımını masalara eşit bir şekilde yaptığı, sanat etkinliğinde sunulan materyallerin her çocuk için yeterli miktarda olduğu, çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerin birinde *"Pezzettino'nun şeklini tasarlamak için öğretmen tarafından masalara küçük fon kâğıtları bırakıldı. Çocuklar renkli keçeli kalemlerini, boya kalemlerini, makas ve yapıştırıcılarını kendileri aldı."* biçiminde 19.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu sözü edilen bulguyu desteklemektedir. Sunulan bu materyallerin okuldan temin edildiği gözlenmiştir. Öğretmen ek olarak bazı etkinlikler için ailelerden atık materyal istemiştir. Kamelya öğretmenin uygulamalarında çocukların evden plastik su şişesi, karton kutu, rulolar gibi atık materyaller getirdiği ve etkinlikte kullandıkları görülmüştür. Ayrıca Kamelya öğretmenin uygulamalarında kullanılacak materyalleri çoğunlukla kendisinin belirlediği ancak bu materyaller arasında çocukların seçim şansı olduğu görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planlarının çoğunda öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin belirlediği ancak çocukların seçimine yönelik ifadeler yer verildiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde;

"Öğretmen 'Hayalindeki Çiftlik' etkinliği için masalara fon ve krepon kâğıtları, karton kutular, tuvalet kâğıdı ruloları, çeşitli boyalar bırakır. Çocuklara materyallerden istediklerini kullanarak hayallerindeki çiftliği tasarlayabileceklerini söyler."

biçiminde alıntılanan notlar bahsedilen bulguları desteklemektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların materyalleri farklı biçimlerde kullanmalarına destek verme maddesi kapsamında; Kamelya öğretmenin çoğunlukla materyali sunduktan sonra çocukları serbest bıraktığı ve genel olarak materyal sunulduktan sonra çocuklara ne yapabileceklerini sorduğu görülmüştür. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin çocukların kendi düşüncelerini uygulamalarına önem verdiği söylenebilir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde çocukların farklı türde materyalleri kullanarak özgün çalışma yapmalarına fırsat verme maddesi kapsamında; Kamelya öğretmenin çoğunlukla sanat etkinliğinde kullanılacak farklı nicelikte, yapıda, renkte ve türde materyal sunduğu ve çocukların bu materyalleri deneyerek çeşitli ürünler oluşturduğu gözlenmiştir. Bu öğretmenin 26.04.2019 tarihli sanat etkinliğinde *"Öğretmen 'Materyalleri kullanarak palyaçolarınızı nasıl isterseniz o şekilde oluşturabilirsiniz.' diye açıklama yaptı ve masalara renkli fon kâğıtları, krepon kâğıtları,*

boncuklar, ponponlar, şişe kapakları, keçeli kalemler, yapıştırıcılar dağıttı." biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu sözü edilen bulguyu desteklemektedir. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin genellikle çocukların özgün ürün oluşturmalarını amaç edindiği için yaratıcı düşüncelerini somut olarak yansıtabilmelerine fırsat verdiği söylenebilir.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerinde çocukların özgün ürünler ortaya koyması için nasıl bir yol izlediği sorulduğunda uygulamalarını şöyle anlatmıştır:

Çocuklar bazen ne yapacaklarını bilemiyorlar ve bu durumda bazen örnek veriyorum. Birkaç yönlendirmeye veya soru sorarak şimdi bununla ne oluşturabilirsin diyorum. Birisi cevap verince zaten diğerleri de cevap veriyor. Birbirlerini yönlendiriyorlar. Direk hiç başlamadan hani al dediğin zaman ne yapacaklarını bilemeden kalıyorlar. Genelde öncesinde bir konuşuyoruz hani beyin fırtınası yapıyoruz. Mesela 8 rakamını veriyorsun hani bir şeye benzetmeni istiyorum diyorsun ama çocuk ne yapacağını bilemiyor mesela o zaman örnek veriyorum ben kardan adama benzettim diyorum tahtada göstererek siliyorum bir daha siz ne yapabilirsiniz diyorum onların verdikleri cevapları birkaç kere tahtada çiziyorum. Genelde böyle yapıyorum.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemlerden birinde;

"Öğretmen çocuklara 'Eğer renkler olmasaydı dünyamız nasıl olurdu' dedi. Çocuklar fikir üretmeyince öğretmen 'Bence her yer karanlık olurdu çünkü güneşte sarı ışık yayamayacak bu yüzden hiç gündüz olmazdı sanırım' dedi. Öğretmenin fikrinden yola çıkarak bir başka çocuk 'Her zaman böyle kapkara günler olursa bence çok sıkıcı bir hayatımız olurdu' dedi. Bir diğeri 'Renkler olmadığında gökkuşağı da olmaz o zaman' dedi. Çocukların fikirleri dinlendikten sonra etkinliğe geçildi."

biçiminde 11.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin beyin fırtınası tekniğini yaratıcılığı destekleyen soru tekniğiyle karıştırdığını göstermektedir. Ancak yine de çocukların yaratıcı düşüncelerini ifade etmeleri için fırsat verdiğini göstermektedir. Öğretmenin örnek bir fikir sunduğu, çocukların düşünce üretmesine kolaylık sağladığı ve böylece arkadaşları fikir üretince diğer çocuklarında katılımının gerçekleştiği görülmüştür.

Yapılan gözlemlerin sonucunda Kamelya öğretmenin uygulamalarında çoğunlukla sunulan materyalle ne yapılabileceğini sorduğu etkinliklere sıkça rastlanmıştır. Yaratıcılığı destekleyen soru tekniğine uygulamalarında sıkça yer veren Kamelya öğretmenin çocukların kendi hayal dünyalarını kullanarak farklı fikirler oluşturmalarına ve bu fikirlerden yola çıkarak özgün ürünler tasarlamalarına olanak sağladığı söylenebilir.

Tüm bu anlatılanların doğrultusunda Kamelya öğretmenin söyledikleri ile uygulamalarının genel olarak örtüştüğü görülmektedir.

Gözlem formunda bulunan, sanat etkinliğinde öğretmenin çocukların ürünlerine herhangi bir müdahalede bulunup bulunmadığı maddesi kapsamında; Kamelya öğretmenin çocukların ürünlerine herhangi bir müdahalede bulunmadığı görülmüştür. Bu öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 26.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan “Çocuklardan biri palyaço etkinliğini yaparken öğretmene ‘Öğretmenim benim palyaçomun saçları upuzun olabilir mi?’ diye sordu. Öğretmen ‘ Bunlar sizin hayalinizdeki palyaçolar nasıl isterseniz öyle yapabilirsiniz.’ dedi.” biçimindeki notlar öğretmenin çocukların ürünlerine saygı gösterdiğini destekler niteliktedir. Bir başka etkinlik gözleminde;

“...çocuklardan biri hayalindeki çiftliği tasarlarlarken yaptığı hayvanın horoza benzemediğini söyledi ve öğretmenden yapmasını istedi. Öğretmen ‘Benim için horoza benzemesi önemli değil tatlım, bu senin çiftliğin bu yüzden sen çiftliğindeki hayvanları istediğin gibi yapabilirsin.’ dedi.”

biçiminde 24.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin fiziksel müdahalede bulunmadığını göstermektedir. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin genellikle özgün ürünler tasarlamaya yönelik uygulamalara ağırlık verdiği için çocukları serbest bıraktığı ve ürünlerine müdahalede bulunmadığı belirlenmiştir.

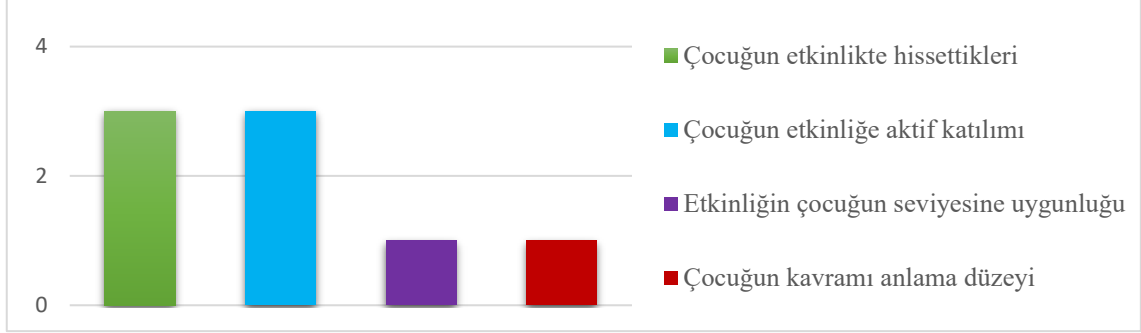
3.3. Sanat Etkinliklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında, görüşme sorularının sanat etkinliklerini değerlendirme sürecine ilişkin sorularından yola çıkılarak çocuk açısından değerlendirme, öğretmen açısından değerlendirme, program açısından değerlendirme ve sanat etkinliklerinin çocuklara etkisi olmak üzere dört temaya yer verilmiştir. Bu temalar Şekil 3.22'de gösterilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Değerlendirme Sürecinde Yer Alan Temalar	
Çocuk Açısından Değerlendirme	
Öğretmen Açısından Değerlendirme	
Program Açısından Değerlendirme	
Sanat Etkinliklerinin Çocuklara Etkisi	

Şekil 3.22. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Etkinliklerini Değerlendirme Sürecinde Yer Alan Temalar

Öğretmenlere sanat etkinliklerini değerlendirirken çocuk açısından nelere dikkat ettiği sorulmuş ve verdikleri yanıtlara göre dört alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.23'te yer verilmiştir.

Şekil 3.23. Çocuk Açısından Değerlendirme

Şekil 3.23'e göre çocuk açısından değerlendirme yaparken öğretmenlerin hepsi çocukların etkinlik sırasında hissettikleri duyguları ve etkinliğe aktif katılım sağlamalarını dikkate aldıklarını beyan etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak etkinliğin çocuğun gelişim düzeyine uygun olup olmadığını önemseydiğini belirtirken; Kamelya öğretmen çocuğun verilmek istenen kavramı anlama düzeyine odaklandığını söylemiştir.

Öğretmenler çocuk açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmelerine rağmen değerlendirme yazmadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlara bakılarak; Dilruba ve Açelya öğretmenin çocukların istekle yapmadıkları etkinlikleri bitirmeye zorladıkları ve daha sonraki günlerde aynı tarz uygulamalara yer verdikleri görülürken; Kamelya öğretmenin çocukları istemedikleri bir şeyi yapmaya zorlamadığı ve genellikle çocukların içten katılım sağlamak isteyeceği etkinlikler tercih ettiği görülmüştür. Bu durum Dilruba ve Açelya öğretmenin ortaya çıkacak olan ürünü süreçten daha çok önemsediklerini düşündürmektedir. Oysaki alanyazında öğretmenlerin ürün odaklı bir değerlendirme yapmak yerine çocukların ürünü yapma sürecine önem vermeleri gerektiği belirtilmektedir (Artut, 2001, s. 188-202). Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenin etkinlik uygulamalarında süreç içerisinde çocukların etkin bir rol almadıkları ve genellikle pasif kaldıkları gözlenmiştir. Gözlemlerden elde edilen notlara bakıldığında Dilruba ve Açelya öğretmenin bu tutumlarını değiştirmedikleri göze çarpmaktadır. Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerin aksine çocukların aktif bir şekilde yaparak yaşayarak öğrenmeleri

için fırsatlar oluşturduğu gözlenmiştir. Alanyazında öğretmenlerin etkinlik sürecinde çocukları özgür bırakmaları gerektiği ve çocukların ilgi duymadığı çalışmalara zorlanmamaları gerektiği belirtilmektedir. Bu süreçte çocukların öğretmenden daha aktif olarak çalışmalarını tasarlamalarının yaratıcılıklarının gelişimi için önemli olduğu vurgulanmaktadır. (Argun, 2004, s.59; Dülger, 2019, s. 64; Özkan, 2016, s. 55; Sezgin, 2004, s. 50). Anlatılanlardan yola çıkılarak Dilruba ve Açelya öğretmenin alanyazınla benzer düşüncelere sahip olmalarına rağmen söyledikleri ile uygulamalarının örtüşmediği; Kamelya öğretmenin alanyazına benzer düşünceleri doğrultusunda uygulamalar gerçekleştirdiği göze çarpmaktadır.

Alanyazında öğretmenlerin çocukların ürünlerine ilişkin duygu ve düşüncelerini paylaşmalarına olanak tanıyarak çocuklara ve yaptıkları çalışmalara değer vermeleri gerektiği belirtilmektedir (Yazar, 2007, s.47; Ulutaş ve Ersoy, 2004, s. 10). Yapılan gözlemler sırasında araştırmacı günlüğüne alınan notlar sonucunda, Dilruba öğretmenin genellikle çocuklara ürünlerini anlatarak kendilerini değerlendirebilecekleri bir ortam sunmadığı; Açelya ve Kamelya öğretmenin ise çocuklara ürünleri hakkında düşüncelerini paylaşma fırsatı verdikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba öğretmenin planlarının çoğunda çocukların deneyimlerini paylaşmasına yönelik bir ifadeye yer vermediği; Açelya ve Kamelya öğretmenin planlarının çoğunda çocukların etkinlik içerisinde yaşadıkları deneyimleri paylaşmasına yönelik ifadelere yer verdikleri görülmüştür.

Alanyazında öğretmenlerin çocukların ortaya koyduğu ürünlerin sergilenmesinin çocukları yüreklendireceği ve çocukların özsaygısını geliştireceği vurgulanmaktadır (Argun, 2004, s.59; Sağlar, 2018, s.32). Gerçekleştirilen gözlemlerde öğretmenlerin çocukların ürünlerini sınıftaki panoda sergiledikleri ve Kamelya öğretmenin belirli aralıklarla okuldaki panoyu da kullandığı görülmüştür. Bulgular doğrultusunda Dilruba ve Açelya öğretmenlerin etkinlik sürecinde çocuklara sürekli müdahalede buldukları için çocuğun ürününün öğretmenin istediği biçime dönüşmesinden dolayı sergileme aşamasında ayırım yapmadıkları düşünülmektedir. Bu durum bahsedilen öğretmenlerin çocukları kopya sanat etkinlikleri yapma konusunda zorladıklarını düşündürmektedir. Oysaki alanyazında çocuklara birbirinin aynısı olan kalıp ürünleri dayatmanın çocukların yaratıcı düşünmelerine ket vuracağı belirtilmektedir (Dağlıoğlu, 2014, s.65). Dilruba ve Açelya öğretmenin şablon etkinlikler uygulamalarına ailelere ve okul yönetimine

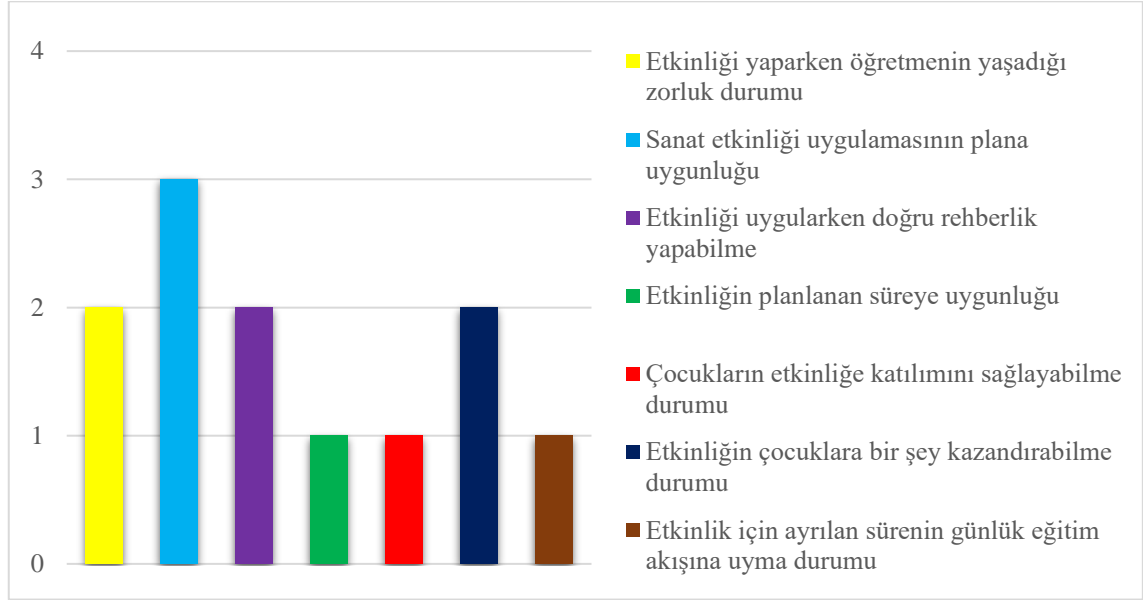
çocuğun öğrendiklerini somut olarak gösterme kaygılarının neden olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlerin çocukların ürünlerine geri dönüt vermesine ilişkin gözlemlerde alınan notlara bakılarak; Dilruba ve Açelya öğretmenin istedikleri şekilde görünen etkinliklerde sözel pekiştireç kullandıkları görülürken Kamelya öğretmenin her bir çocuğun ürününe özgü sözel pekiştireç kullandığı görülmüştür. Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin bireysel farklılıkları göz ardı ederek çocukların ürünlerini değerlendirdikleri söylenebilir. Oysaki alanyazında çocukların kendilerine has bir yaratıcılığı olduğundan ürünlerinin kıyaslama yapılmadan değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Çetingöz, 2002, s. 31; Sözer-Çapan, 2014, s. 94). Gözlemler sırasında Dilruba öğretmenin beğenmediği ürünlere olumsuz yorum yapmaktan kaçınmadığı dikkat çekmektedir. Alanyazında değerlendirmelerin yapıcı olması gerektiği (Şahin, 2008, s.50) yer almasına rağmen Dilruba öğretmenin değerlendirme yaparken sözlerine özen göstermediği göze çarpmaktadır.

Alanyazında çocukların gelişim düzeyleri hakkında bilgi edinmek ve yaratıcı davranışlarını fark edebilmek amacıyla öğretmenin gözlem yapması gerektiği ve yaptığı gözlemlerde çocuğun gelişim alanlarındaki beceri, davranış ve alışkanlıklarını gelişim raporuna not etmesi gerektiği belirtilmektedir (Genç ve Senemoğlu, 2001, s. 16; MEB, 2013, s.54). Bulgulara bakılarak Dilruba ve Açelya öğretmenin çocuklar etkinliği yaparken eksik ya da yanlış yapan çocuğu uyarabilmek amacıyla gözlem yapmayı dikkate aldıkları; Kamelya öğretmenin ise çocukların gelişim alanlarda meydana gelen değişiklikleri fark etmek amacıyla gözlem yaptığı görülmüştür. Öğretmenlerin yaptıkları gözlemleri kaydetmediği görülmüştür. Alanyazında belirtilenler doğrultusunda öğretmenlerin gözlemlerini yazıya geçirmedikleri için çocukların gelişim alanlarında oluşan değişiklikleri gözden kaçırabilecekleri düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitim programında öğretmenin her çocuk için bir portfolyo oluşturarak çocukların yaptığı çalışmalar arasından çocuklarla birlikte seçtikleri ürünleri bu dosyalarda saklaması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2013, s.54). Dilruba öğretmenin çocuğun gelişimini yansıtan özgün ürünleri gelişim dosyasına koymak yerine üzerinden zaman geçtikten sonra çöpe attığı; Açelya öğretmenin ürünleri genellikle ailelere gönderdiği ve Kamelya öğretmenin ürünleri her bir çocuğa özel gelişim dosyasına koyduğu gözlenmiştir.

Öğretmenlere sanat etkinliklerini değerlendirirken kendileri açısından nelere dikkat ettiği sorulmuş ve alınan yanıtlara göre yedi alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.24'te yer verilmiştir.

Şekil 3.24. Öğretmen Açısından Değerlendirme

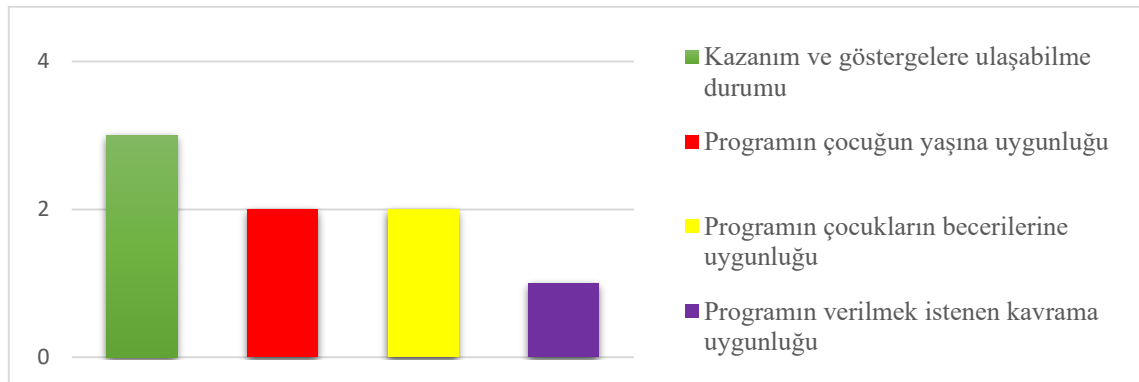
Şekil 3.24'e göre öğretmen açısından değerlendirme yaparken öğretmenlerin hepsi sanat etkinliklerini hazırladıkları plana göre uygulayıp uygulamadıklarını dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir. Dilruba ve Açelya öğretmen bu temaya yönelik olarak etkinliği uygulama aşamasında çocuklara nitelikli bir şekilde rehberlik edebilmeyi önemsediklerini dile getirirken; Dilruba ve Kamelya öğretmen etkinlik boyunca yaşadıkları zorlukları göz önünde bulundurduklarını söylemişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak etkinliği planladığı süreye göre tamamlayabilmeyi önemsediklerini belirtirken; Açelya öğretmen çocukların etkinliğe katılma düzeylerini dikkate aldığını ve Kamelya öğretmen günlük eğitim akışında etkinliği uygulayabilme durumunu düşünüp değerlendirme yaptığını ve etkinliğin çocuklara bir şey kazandırabilme durumunu önemsediklerini ifade etmiştir.

Öğretmenler kendileri açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmelerine rağmen değerlendirme yazmadıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgulara bakılarak öğretmenlerin etkinlikleri hazırladıkları plana uygun bir şekilde gerçekleştirdikleri söylenebilir. Yapılan gözlemlerde araştırmacı günlüğüne alınan notlar doğrultusunda; Dilruba ve Açelya öğretmenin genellikle etkinlik uygulamalarında çocuklara rehberlik edemedikleri ve onları doğrudan yönlendirip sınırlandırdıkları

görülmüştür. Dilruba öğretmenin etkinlik sürecinde genellikle süreç boyunca kararlar alıp etkinliği yönetme çabasında olduğundan çocuklardan daha fazla yorulduğu gözlenirken; Kamelya öğretmenin etkinlik sürecinde kendisini geri planda tuttuğu ve kararları çocuklara bıraktığı için daha az yorulduğu gözlenmiştir.

Okul öncesi eğitim programında öğretmenin sınıf içi başarısı hakkında bilgi edinmek, eksikliklerini görmek ve gerekli önlemleri almak için kendini değerlendirmesi gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2013, s.56). Bulgular doğrultusunda Dilruba ve Açelya öğretmenin uygulamalarında herhangi bir değişikliğe gitmedikleri için kendilerini değerlendirmeyi pek dikkate almadıkları; Kamelya öğretmenin bu duruma gereken özeni göstermesine rağmen yazıya geçirmede eksik kaldığı söylenebilir.

Öğretmenlere sanat etkinliklerini değerlendirirken program açısından nelere dikkat ettiği sorulmuş ve alınan yanıtlara göre dört alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.25'te yer verilmiştir.

Şekil 3.25. Program Açısından Değerlendirme

Şekil 3.25'e göre program açısından değerlendirme yaparken öğretmenlerin hepsi ele aldıkları kazanım göstergelere ulaşabilme durumlarına dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Dilruba ve Kamelya öğretmen programın çocukların yaşlarına ve beceri düzeylerine uygun olup olmadığını incelediklerini dile getirmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak programın verilmek istenen kavrama uygunluğunu göz önüne aldığını ifade etmiştir.

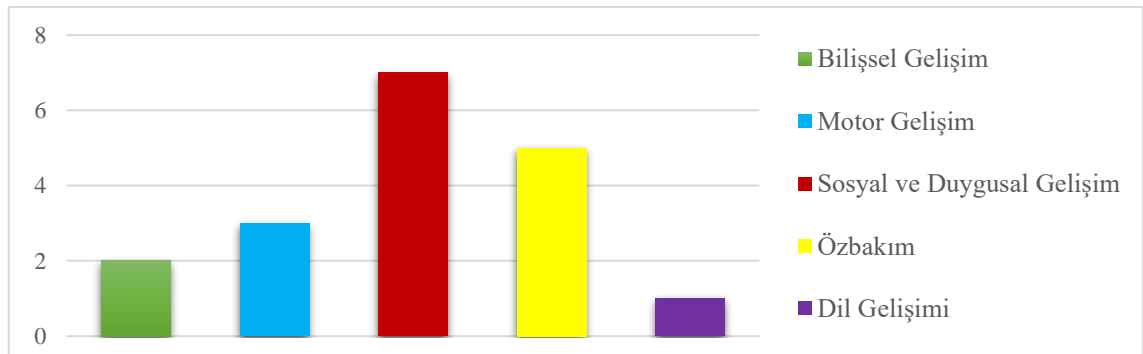
Öğretmenler program açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmelerine rağmen değerlendirme yazmadıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin uygulamalarında planlarında ele aldıkları kazanım ve

göstergelere ulaşabildikleri söylenebilir. Bulgular doğrultusunda Dilruba ve Kamelya öğretmenin genellikle çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun etkinlikler uyguladığı görülmüştür. Buna ek olarak programın verilmek istenen kavrama uygun olmasına rağmen Dilruba öğretmenin uyguladığı etkinliklerde ele aldığı kavramı tam olarak aktarmada yetersiz kaldığı görülmüştür.

Okul öncesi eğitim programında yaratıcılığın geliştirilmesinin ön planda tutulması (MEB, 2013, s.16) özelliğinden yola çıkılarak programın değerlendirilmesinde betimleyici, duyuşsal, kazanımlara yönelik ve yaşamla ilişkilendirme sorularının (MEB, 2013, s. 54-55) yaratıcı düşünceyi de harekete geçirecek nitelikte ifadelerle sorulduğunda çocuklar için daha işlevsel yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba ve Açelya öğretmenin planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici ifadelerle verilmediği; Kamelya öğretmenin planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici nitelikte olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgular öğretmenlerin sanat etkinliği sonunda değerlendirme yazmadıklarını göstermektedir. Bu da öğretmenlerin programı değerlendirmeye gereken önemi vermediklerini düşündürmektedir. Okulöncesi eğitim programında öğretmenlerin yazdıkları değerlendirmeleri sonraki uygulamalarında göz önünde bulundurmaları gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2013, 17).

Öğretmenlere uyguladıkları sanat etkinliklerinin çocukların gelişimini nasıl etkilediği sorulmuş ve yanıtlarına göre beş alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ve sıklık dağılımlarına Şekil 3.26'da yer verilmiştir.

Şekil 3.26. Sanat Etkinliklerinin Çocuklara Etkisi

Şekil 3.26'ya göre öğretmenler uyguladıkları sanat etkinliklerinin çoğunlukla sosyal ve duygusal alana yönelik davranışlara etki ettiğini söylemişlerdir. Bu gelişim

alanını öz bakım ve motor gelişim alanı takip etmektedir. Dilruba öğretmen ayrıca sanat etkinliği uygulamalarının bilişsel gelişimi desteklediğini dile getirirken; Açelya öğretmen dil gelişimine olan etkisinden söz etmiştir.

Alanyazında sanat etkinliklerinin çocukların hayal gücünün gelişmesine, estetik duygusu kazanmalarına, yaratıcı düşünme yeteneklerinin açığa çıkmasına, öz bakım becerilerinin gelişmesine, kendini ifade edebilmesine, motor becerilerinin olgunlaşmasının yanında daha birçok yararının olduğu belirtilmektedir (Ayaydın, 2010, s.198; Kandır, Gözüm ve Türkoğlu, 2016, s.532). Gözlemler doğrultusunda Dilruba ve Açelya öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının olduğu ve Açelya öğretmenin buna ek olarak dil gelişimine de sıkça yer verdiği görülmüştür. Kamelya öğretmenin tüm gelişim alanlarına yönelik uygulamalarının olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çocuklarda ince motor becerilerin olgunlaşması, yardımlaşma ve temizleme gibi davranışları geliştirdikleri görülmüştür. Dilruba öğretmenin sözü edilen davranışlara ek olarak odaklanma ve sabretme; Açelya öğretmenin iş birliği ve kendini ifade etme; Kamelya öğretmenin kendini yaratıcı yollarla ifade etme, estetik algılarının oluşması, paylaşma ve düzenleme davranışlarını geliştirdiği söylenebilir. Ancak Dilruba öğretmenin bilişsel alandaki etkilerinden söz ederken hayal gücünü geliştirdiğini ifade etmesine rağmen uygulamalarında bu nitelikte etkinliklere yok denecek kadar az rastlanmıştır. Bu durum dışında öğretmenlerin uygulama sonrası etkisi olduğunu düşündüğü alanlar ile uygulamalarının tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin belirlenmesinde sosyoekonomik düzey ölçüt olarak kullanılmıştır. Öğretmenlerin sanat etkinliklerini planlama ve uygulama sürecine ilişkin görüş ve uygulamalarında sanat merkezine yerleştirilen materyaller alt temasında ve çocukları sanat merkezine yönlendirme temasında sosyoekonomik düzeyin Açelya ve Kamelya öğretmene bazı avantajlar sağladığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin sanat etkinliklerini değerlendirme sürecine ilişkin görüş ve uygulamalarında sosyoekonomik düzeyin etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin lisans düzeyinde aldıkları “Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi” dersinin niteliğini etkileyen öğretim elemanlarının da önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenin sanat etkinliklerine yönelik herhangi bir eğitim almamalarının dezavantaj olduğu ve Kamelya öğretmenin “Sanatsal Faaliyetlerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri” isimli seminere katılmasının uygulamalarına etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.7. *Alt Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular*

DİLRUBA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Çocuk Açısından Değerlendirme	Çocukların etkinlik sırasında hissettikleri duyguları ve etkinliğe aktif katılım sağlamalarını dikkate aldığını Etkinliğin çocuğun gelişim düzeyine uygunluğunu önemseydiğini	Çocukların istekle yapmadıkları etkinlikleri bitirmeye zorlama ve daha sonraki günlerde aynı tarz uygulamalara yer verme Süreç içerisinde çocukların etkin bir rol almadığı ve genellikle pasif kaldığı	Değerlendirme yazılmadığı
Öğretmen Açısından Değerlendirme	Çocuklara nitelikli bir şekilde rehberlik edebilme Etkinlik boyunca kendisinin yaşadıkları zorlukları göz önünde bulundurma Etkinliğin planlanan süreye uygunluğu	Çocuklara rehberlik edemediği ve onları doğrudan yönlendirip sınırlandırdığı Genellikle çocuklardan daha fazla yorulduğu	Değerlendirme yazılmadığı
Program Açısından Değerlendirme	Kazanım ve göstergelere ulaşabilme durumu Programın çocukların yaşlarına ve beceri düzeylerine uygunluğu Programın verilmek istenen kavrama uygunluğu	Ele aldığı kazanım ve göstergelere ulaşabildiği Çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun etkinlikler uyguladığı Ele aldığı kavramı tam olarak aktarmada yetersiz kaldığı	Değerlendirme yazılmadığı
Sanat Etkinliklerinin Çocuklara Etkisi	Hayal gücü gelişimi, odaklanma, sabretme, yardımlaşma, temizlik, düzen, ince motor becerilerin gelişimi	İnce motor becerilerin gelişimi, odaklanma, sabretme, yardımlaşma ve temizleme	Çoğunlukla motor gelişim alanına ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergeler

Tablo 3.8. Orta Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

AÇELYA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Çocuk Açısından Değerlendirme	Çocukların etkinlik sırasında hissettikleri duyguları ve etkinliğe aktif katılım sağlamalarını dikkate aldığını	Çocukların istekle yapmadıkları etkinlikleri bitirmeye zorlama ve daha sonraki günlerde aynı tarz uygulamalara yer verme Süreç içerisinde çocukların etkin bir rol almadığı ve genellikle pasif kaldığı	Değerlendirme yazılmadığı
Öğretmen Açısından Değerlendirme	Çocuklara nitelikli bir şekilde rehberlik edebilme Çocukların etkinliğe katılımını sağlama	Çocuklara rehberlik edemediği ve onları doğrudan yönlendirip sınırlandırdığı Genellikle çocuklardan daha fazla yorulduğu	Değerlendirme yazılmadığı
Program Açısından Değerlendirme	Kazanım ve göstergelere ulaşılabilirlik durumu	Ele aldığı kazanım ve göstergelere ulaşabildiği	Değerlendirme yazılmadığı
Sanat Etkinliklerinin Çocuklara Etkisi	El becerilerinin gelişimi, sosyal, dil, öz bakım alanlarına katkı	İnce motor becerilerin gelişimi, iş birliği, yardımlaşma, kendilerini ifade etme ve temizleme	Çoğunlukla motor gelişim, dil gelişimi ve öz bakım becerilerine yönelik kazanım ve göstergeler

Tablo 3.9. *Üst Sosyoekonomik Düzeyde Görev Yapan Öğretmenin Sanat Etkinliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular*

KAMELYA ÖĞRETMEN	GÖRÜŞME	GÖZLEM	DOKÜMAN İNCELEME
Çocuk Açısından Değerlendirme	Çocukların etkinlik sırasında hissettikleri duyguları ve etkinliğe aktif katılım sağlamalarını dikkate aldığını Çocuğun verilmek istenen kavramı anlama düzeyi	Çocukları istemedikleri bir şeyi yapmaya zorlamadığı Çocukların aktif bir şekilde yaparak yaşayarak öğrenmeleri için fırsatlar oluşturduğu	Değerlendirme yazılmadığı
Öğretmen Açısından Değerlendirme	Etkinlik boyunca kendisinin yaşadığı zorluklar Etkinlik için ayrılan sürenin günlük eğitim akışına uygunluğu Etkinliğin çocuklara bir şey kazandırabilme durumu	Etkinlik sürecinde kendisini geri planda tuttuğu ve kararları çocuklara bıraktığı için daha az yorulduğu	Değerlendirme yazılmadığı
Program Açısından Değerlendirme	Kazanım ve göstergelere ulaşabilme durumu Programın çocukların yaşlarına ve beceri düzeylerine uygunluğu	Ele aldığı kazanım ve göstergelere ulaşabildiği Çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun etkinlikler uyguladığı	Değerlendirme yazılmadığı
Sanat Etkinliklerinin Çocuklara Etkisi	Kendilerini ifade etme, temizlik, düzen, sorumluluk bilinci, yardım, paylaşma, motor becerilerin gelişimi, estetik algılarının gelişimi	Kendilerini yaratıcı yollarla ifade etme, estetik algılarının oluşması, motor becerilerinin olgunlaşması, yardımlaşma, paylaşma, temizleme ve düzenleme	Beş gelişim alanına yönelik kazanım ve göstergelere yer verme

3.3.1. Alt sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.22’de yer alan temalara bağlı kalarak Dilruba öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken çocuk açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Çocukların istekliliği benim için önemli oluyor. Etkinliği yaparken aktif bir katılım sağlaması da önemli çünkü aktif olarak yapmadığında baştan savma boyadığını kestiğini fark ediyorum. Bir de çocuk o etkinliği tek başına yapabilmiş mi ona bakıyorum. Bazen etkinlik çocukların düzeylerine uygun olmayabiliyor. Bu nedenle çocuk etkinliği yapamayabiliyor. Bunlara dikkat ediyorum.

Dilruba öğretmen çocuk açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bu öğretmenin uygulama gözleminde;

“Çocuklar uçan balonu süslemek için uzun uzun kesilmiş krepon kâğıtlarını yuvarlarken içlerinden biri ‘Öğretmenim bu çok sıkıcı bitmiyor.’ dedi. Diğerleri de bu fikre katıldıklarını söyledi. Öğretmen etkinliğin mutlaka bitmesi gerektiğini ve yapmaya devam etmelerini belirtti.”

biçiminde 16.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların etkinliği isteklilikle yapmadıklarını göstermektedir. Dilruba öğretmen süsleme tarzındaki bu etkinlikleri çocuklar keyifle yapmamasına rağmen uygulamaya devam etmiştir. Gözlemlerden elde edilen notlara bakıldığında genellikle çocukların etkinlik süreci boyunca öğretmene kıyasla pasif kaldığı görülmüştür. Bu bağlamda Dilruba öğretmenin söyledikleri ile uygulamalarının uyuşmadığı göze çarpmaktadır. Ancak uygulanan etkinliklerin çocukların yaş grubuna ve gelişim düzeyine uygun olduğu gözlenmiştir.

Dilruba öğretmenin uygulamasında “Çocuklar etkinliği tamamladıktan sonra öğretmen ürünleri masaya bırakmalarını ve parka inmelerini söyledi.” biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan gözlem notu öğretmenin etkinlik bitiminde çocuklara deneyimlerini ve ürünlerini anlatabilecekleri bir ortam sunmadığını göstermektedir. Öğretmenin çocukların ürünlerini anlatarak öz değerlendirme yaptıkları etkinliklere yok denecek kadar az sayıda yer verdiği gözlenmiştir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planların değerlendirme aşamalarının çoğunda çocukların deneyimlerini paylaşmasına yönelik ifadelerin yer

almadığı görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde; “Çocuklar etkinliği bitirdikten sonra sınıf toparlanır ve diğer etkinliğe geçilir.” biçiminde alıntılanan notlar çocuklara yaptıkları etkinlik hakkında düşüncelerini paylaşma fırsatı verilmediğini göstermektedir.

Dilruba öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 19.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan “Parmak boyayı çok sürdüğün için denizkızı güzel olmamış karışık görünüyor, bir dahakine daha dikkatli yapmanı istiyorum” biçimindeki notlar öğretmenin çocuğun ürünü hakkında söylediklerini özenle seçmediğini göstermektedir. Buna ek olarak Dilruba öğretmenin etkinlik sonunda gösterilen örnek ürüne benzer ürün yapabilenlere “Aferin, çok güzel tam istediğim gibi olmuş.” gibi olumlu sözcüklerle pekiştireç kullandığı görülmüştür. Bu bağlamda öğretmenin ürün odaklı değerlendirme yaptığı için bireysel farklılıkları dikkate almadığı, görsel açıdan güzel görünen etkinliklere sözel pekiştireç kullandığı ancak ürünlerin tamamını panoya astığı dikkat çekmiştir.

Dilruba öğretmenin çocukların gelişim özelliklerine yönelik gözlemlerini kaydetmediği görülmüştür. Buna ek olarak çocuklar etkinliği yaparken eksik ya da yanlış yapan çocuğu uyarabilmek amacıyla gözlem yapmayı dikkate aldığı tespit edilmiştir. Çocuğun gelişimini yansıtan özgün ürünlerin gelişim dosyasına koymak yerine üzerinden zaman geçtikten sonra çöpe atıldığı gözlenmiştir. Anlatılanlar doğrultusunda Dilruba öğretmenin çocuk açısından değerlendirme yapmayı pek dikkate almadığı söylenebilir.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken öğretmen açısından nelere dikkat ettiği geçişi sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Sanat etkinliklerini uygularken ben ne kadar zorlanıyorum buna dikkat ediyorum. Birde etkinliği plana göre uygulayabildim mi ona bakıyorum. Çocuklar etkinliği yaparken onlara bir rehber olarak yardımcı olabildim mi ona dikkat ediyorum. Son olarak eğer çok fazla süre harcadıysam bir daha yaptırmıyorum.

Dilruba öğretmen kendisi açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bulgular doğrultusunda öğretmenin etkinliklerini hazırladığı plana uygun bir şekilde gerçekleştirdiği söylenebilir. Ancak öğretmenin etkinliklerde genellikle daha aktif olmasının çocuklara kıyasla daha fazla yorulmasına sebep olduğu söylenebilir. Bu süreçte çocuklara rehberlik edemediği doğrudan yönlendirdiği görülmüştür. Bu öğretmenin sözü geçen tutumlarını değiştirmede ve uygulamalarına aynı şekilde devam ettiği dikkat çekmektedir. Ancak öğretmenin genellikle planladığı sürede etkinliği tamamladığı görülmüştür.

Anlatılanlardan yola çıkılarak Dilruba öğretmenin, öğretmen açısından değerlendirme yapmayı pek dikkate almadığı söylenebilir.

Dilruba öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken program açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini şöyle anlatmıştır:

Planda yer alan kazanımlara ne kadar ulaşabildiğime dikkat ediyorum. Program çocuklara yaşına uygun muydu yani etkinlikler çocukların beceri düzeyine göre miydi, program kazandırmak istediğim kavramı karşılayabildi mi yoksa eksik mi kaldı bunlara dikkat ediyorum.

Dilruba öğretmen program açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bulgular doğrultusunda öğretmenin uygulamalarında planlarında ele aldığı kazanım ve göstergelere ulaşabildiği ve genellikle çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun etkinlikler uyguladığı söylenebilir. Buna ek olarak sanat etkinliği uygulamalarının yarısında bir kavrama yönelik etkinlikler gerçekleştirmediği görülmüştür. Ayrıca uyguladığı etkinliklerde ele aldığı kavramı tam olarak aktarmada yetersiz kaldığı ve kavramın anlaşılması için ekstra uygulama yapmadığı görülmüştür. Bu öğretmenin sınıfında yapılan uygulamaların birinde;

“Öğretmen turuncu, mor ve yeşil rengini oluşturan ana renkleri sordu. Çocuklardan birkaçı renkleri yanlış söyledi. Öğretmen verilmesi gereken doğru cevapları söyledikten sonra ‘Neyse vaktimiz kalmadı etkinliğimize geçelim’ dedi.”

biçiminde 17.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar sözü edilen bulguyu desteklemektedir. Anlatılanlardan yola çıkılarak Dilruba öğretmenin program açısından değerlendirme yapmayı dikkate almadığı söylenebilir.

Dilruba öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici ifadelerle verilmediği ve ayrıca genellikle değerlendirme sorularının yer almadığı görülmüştür. Sanat etkinliği planlarının birkaçında “Yaptığınız rengârenk balıklar hoşunuza gitti mi?” ve “Kaplumbağaları boyamak eğlenceli miydi?” biçiminde alıntılanan sorular her ne kadar duyuşsal sorular kategorisinde yer alsada cevabı evet veya hayır biçiminde verilebileceğinden kapalı uçlu sorulardır.

Dilruba öğretmene uyguladığı sanat etkinliklerinin çocukların gelişimini nasıl etkilediği sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Açıkçası bilişsel alanda çocuk dikkatini yoğunlaştırmayı öğreniyor, hayal gücü geliyor. Sosyal alanda birbirlerine yardım etmeyi ve sabretmeyi öğreniyorlar. Öz bakım alanında temizliği ve düzeni ediniyorlar çünkü kendi dağdıktıklarını kendileri topluyor. Motor alanda

çok etkisi oluyor çocuğun ince motor becerileri oldukça geliyor. Sanat etkinliklerinin çocuğa birçok yararı oluyor.

Gözlemler doğrultusunda Dilruba öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının olduğu görülmüştür. Buna ek olarak etkinlik uygulamalarının sonucunda çocuklarda odaklanma, sabretme, yardımlaşma ve temizleme davranışlarının geliştiği söylenebilir. Ancak öğretmenin bilişsel alandaki etkilerinden söz ederken hayal gücünü geliştirdiğini ifade etmesine rağmen uygulamalarında bu nitelikte etkinliklere yok denecek kadar az rastlanmıştır. Bu durum dışında Dilruba öğretmenin uygulama sonrası etkisi olduğunu düşündüğü alanlar ile uygulamalarının tutarlı olduğu söylenebilir.

3.3.2. Orta sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.22’de yer alan temalara bağlı kalarak Açelya öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken çocuk açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini “*Çocuk bu etkinliği yaparken eğlendi mi, yaparken zevk aldı mı, aktif bir katılım sağladı mı etkinliğe yoksa hani daha mı pasif kaldı onlara dikkat ediyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

Açelya öğretmen çocuk açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bu öğretmenin sınıfında yapılan uygulama gözleminde “*Çocuklar 23 Nisan panosu için boyama yaparken başka boyama yapmak istemediklerini söylediler. Öğretmen bütün sınıfların panosunun hazır olduğunu bu yüzden panonun hazırlanması gerektiğini söyledi.*” biçiminde 24.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar çocukların etkinliği isteklilikle yapmadıklarını göstermektedir. Açelya öğretmen çok fazla boyama içeren bu etkinlikleri çocuklar keyifle yapmamasına rağmen uygulamaya devam etmiştir. Gözlemlerin sonucunda genellikle çocukların etkinlik süreci boyunca öğretmene kıyasla pasif kaldığı görülmüştür. Bu bağlamda Açelya öğretmenin söyledikleri uygulamalarının uyuşmadığı göze çarpmaktadır.

Açelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 28.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Bütün çocuklar sandalyelerini alıp yarım ay şeklinde oturduktan sonra öğretmen sırayla çocukların tasarladıkları ev aletlerini anlatmalarını istedi. Çocuklar ‘Benim aletim oyuncakları kendisi topluyor bak düğmesi var basınca topluyor, benimki oyun arkadaşım gibi içinde bir sürü oyun var, benimki beni parka götürmek için var çünkü ben parka gitmeyi çok severim.’ gibi konuşmalar yaptılar.”

biçimindeki notlar çocukların yaptıkları etkinlikleri anlattıklarını göstermektedir. Açelya öğretmenin gözlenen etkinliklerinin çoğunda çocukların ürünlerini anlatarak öz değerlendirme yapmalarına fırsat verdiği görülmüştür.

Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planların değerlendirme aşamalarının çoğunda çocukların deneyimlerini paylaşmasına yönelik ifadelere yer verdiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde; *“Etkinlik bittikten sonra çocuklardan püskürtme tekniğinin zor ve kolay yanlarını anlatmaları istenir.”* biçiminde alıntılanan notlar çocuklara deneyimledikleri teknik hakkında düşüncelerini paylaşma fırsatı verildiğini göstermektedir.

Açelya öğretmenin sanat etkinliği uygulamasında araştırmacı günlüğüne alınan *“Kurban tıpkı benimki gibi dil çıkarıyor çok beğendim”* ve *“Aferin, gösterdiğim gibi katlamışsın güzel oluyor”* biçimindeki notlar öğretmenin istediği gibi görünen ürünlere olumlu sözcükler kullandığını göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenin ürün odaklı değerlendirme yaptığı için farklı olan ürünleri dikkate almadığı, görsel açıdan istediği gibi görünen etkinliklere sözel pekiştirici kullandığı ancak ürünlerin tamamını panoya astığı dikkat çekmiştir.

Açelya öğretmenin çocukların gelişim özelliklerine yönelik gözlemlerini kaydetmediği görülmüştür. Buna ek olarak çocuklar etkinliği yaparken eksik ya da yanlış yapan çocuğu uyarabilmek amacıyla gözlem yapmayı dikkate aldığı belirlenmiştir. Çocuğun gelişimini yansıtan özgün ürünleri gelişim dosyasına koymadığı ve genellikle ailelere gönderdiği gözlenmiştir. Anlatılanlar doğrultusunda Açelya öğretmenin çocuk açısından değerlendirme yaparken çocukların hissettiklerini ve etkin katılımını dikkate almadığı ancak ürünlerini anlatmalarını önemseydiği ve panoda sergilemeyi dikkate aldığı söylenebilir.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken öğretmen açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini *“Kendi açımdan çocuklara doğru rehberlik yapabildim mi, etkinliği çocuklara plan dâhilinde sunabildim mi sınıfın katılımını sağlayabildim mi bunlara dikkat ediyorum.”* şeklinde dile getirmiştir.

Açelya öğretmen kendisi açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bulgular doğrultusunda öğretmenin etkinliklerini hazırladığı plana uygun bir şekilde gerçekleştirdiği söylenebilir. Öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarında katılımın yoğun olduğu gözlenmiştir. Ancak öğretmenin etkinliklerde çocuklara rehberlik ettiği uygulamalara oldukça az yer verdiği, genellikle çocukları doğrudan yönlendirdiği ve bu tutumunu değiştirmedeği görülmüştür. Anlatılanlardan yola çıkılarak Açelya öğretmenin öğretmen açısından değerlendirme yapmayı dikkate almadığı söylenebilir.

Açelya öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken program açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini şöyle anlatmıştır:

Planda hedeflediğim kazanımlara ulaşabildim mi, çocuklara vermem gereken kazanımları biliyorum o kazanımlara ulaşabildim mi zaten en önemlisi bu plan açısından ona ulaştıysam zaten sıkıntı yoktur.

Bulgular doğrultusunda öğretmenin uygulamalarında planlarında ele aldığı kazanım ve göstergelere ulaşabildiği söylenebilir. Açelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici ifadelerle verilmediği ve genellikle değerlendirme sorularının duyuşsal ve betimleyici nitelikte sorular olduğu görülmüştür. Sanat etkinliği planlarında “*Arı kuklalarımızı yaparken hangi malzemeleri kullandık?*” ve “*Tasarladığınız oyuncakları beğendiniz mi?*” biçiminde alıntılanan sorular her ne kadar duyuşsal ve betimleyici sorular kategorisinde yer alsada kapalı uçlu sorulardır.

Açelya öğretmene uyguladığı sanat etkinliklerinin çocukların gelişimini nasıl etkilediği sorulduğunda düşüncelerini şöyle aktarmıştır:

Çocuğun gelişimini birçok alanda etkilediğini düşünüyorum. Sadece el becerisini geliştirmekle kalmayıp hani sosyal olarak dil olarak öz bakım olarak bütün gelişim alanlarını destekliyor. O yüzden sanat etkinlikleri çocuğun gelişimde önemli.

Gözlemler doğrultusunda Açelya öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının olduğu görülmüştür. Buna ek olarak etkinlik uygulamalarının sonucunda çocuklarda iş birliği, yardımlaşma, kendilerini ifade etme ve temizleme davranışlarının geliştiği söylenebilir. Ancak öğretmenin bilişsel alana olan etkilerinden söz etmediği ve uygulamalarında bu alana katkıları konusunda kısmen yetersiz kaldığı dikkat çekmektedir. Açelya öğretmenin uygulama sonrası etkisi olduğunu düşündüğü alanlar ile uygulamalarının tutarlı olduğu söylenebilir.

3.3.3. Üst sosyoekonomik düzeyde görev yapan öğretmenin görüşleri ve uygulamaları

Bu başlık altında Şekil 3.22’de yer alan temalara bağlı kalarak Kamelya öğretmenin görüşlerine yer verilmiş, sınıfında yapılan gözlem notlarından doğrudan alıntılar yapılmış ve elde edilen dokümanların içerikleri yorumlanmıştır.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken çocuk açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Verdiğim kavramları alıp almaması önemli. Mesela iki rengin karışımından mor rengini öğrenmiş mi öğrenmemiş mi? Hani sadece alıp patlıcanı mor renge boyatmak değil de mesela kırmızı mavi krepon kâğıtlarından oluşturmalarını sağlıyorum deneyle o zaman daha kalıcı oluyor yaparak yaşayarak öğrenme oluyor. Çocuklarda arzu ve isteğe dikkat ediyorum. Karşıdaki seni dinlemiyorsa ilgi göstermiyorsa senin o an verdiğin şey onlara hitap etmiyor demektir o an onu kesmek zorunda kalıyorsun.

Kamelya öğretmen çocuk açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bu öğretmenin sınıfında yapılan uygulama gözleminde;

“Çocuklar saç tasarlama etkinliğini yaparken içlerinden biri ‘Öğretmenim saçlarını kıvrıcık yapmak istedim ama çok yoruldum yapmak istemiyorum artık.’ dedi. Öğretmen çocuklara etkinlikten sıkılmışlarsa bırakabileceklerini daha sonra isterlerse devam edebileceklerini söyledi.”

biçiminde 22.03.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan notlar öğretmenin çocukların etkinliği yaparken istekli olmalarını önemseydiğini göstermektedir. Kamelya öğretmenin genellikle çocukların severek katılabileceği ilgi uyandıran etkinlikler uygulamaya özen gösterdiği gözlenmiştir. Gözlemlerde çocukların etkinlik süreci boyunca aktif katılım sağladığı ve denemeler yaparak öğrenme gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu durumun verilmek istenen kavramın daha iyi anlaşılmasını kolaylaştırdığı söylenebilir. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin söyledikleri ile uygulamalarının tutarlı olduğu görülmektedir.

Kamelya öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler sırasında 25.04.2019 tarihinde araştırmacı günlüğüne alınan;

“Bütün çocuklar sandalyelerini alıp u şeklinde oturduktan sonra öğretmen karşısına oturdu. Çocukları yanına çağırarak yuvarlak şekli nasıl tamamladıklarını anlatmalarını istedi. Çocuklardan biri ‘Ben yanına bir sürü küçük yuvarlak daha çizdim bulutların biri çok büyükmüş o yüzden bu kadar kocaman yuvarlak kar var. Diğer bulutlar küçük kar yaptı.’ ve bir başka çocuk ‘Ben yanına bir yuvarlak daha yaptım dürbün oldu.’ dedi.”

biçimindeki notlar çocukların yaptıkları etkinlikleri anlattıklarını göstermektedir. Kamelya öğretmenin gözlenen etkinliklerinin hemen hemen hepsinde çocukların ürünlerini anlatarak öz değerlendirme yapmalarına fırsat verdiği görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planların değerlendirme aşamalarının hemen hemen hepsinde çocukların deneyimlerini paylaşmasına yönelik ifadelere yer verdiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarından birinde; *“Etkinlik bittikten sonra çocuklarla portre çizme tecrübeleri hakkında sohbet edilir.”* biçiminde alıntılanan notlar çocuklara deneyimledikleri bir olgu hakkında düşüncelerini paylaşma fırsatı verildiğini göstermektedir.

Kamelya öğretmenin 28.03.2019 tarihli sanat etkinliği uygulamasında araştırmacı günlüğüne alınan *“Frida Kahlo portreni çok beğendim. Saçlarını her zamankinden farklı yapmışsın uzun hali de çok yakışmış.”* ve *“Saçlarına rengârenk taç yapmışsın harika görünüyor”* biçimindeki notlar öğretmenin çocuğun ürününü değerlendirirken olumlu sözcükler kullandığını göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenin tüm ürünlere sözel pekiştireç kullandığı ve bu ürünleri ayırt etmeden panoya astığı veya çocukların hafta boyunca en çok sevdikleri etkinlikleri okulun panosunda sergilediği dikkat çekmiştir.

Kamelya öğretmenin çocukların gelişim özelliklerine yönelik gözlemlerini kaydetmediği görülmüştür. Buna ek olarak çocuklar etkinliği yaparken çocukların gelişim alanlarındaki ilerlemeyi takip etmek amacıyla gözlem yapmayı dikkate aldığı tespit edilmiştir. Etkinlik gözlemlerinden birinde *“Daha önce kesmekte çok zorlanıyordun şimdi daha kolay yapıyorsun”* biçiminde araştırmacı günlüğüne alınan notlar bahsedilen bulguyu desteklemektedir. Ayrıca öğretmenin çocuğun gelişimini yansıtan özgün ürünleri her bir çocuğa yönelik ayrı gelişim dosyasına koyduğu gözlenmiştir. Anlatılanlar doğrultusunda Kamelya öğretmenin çocuk açısından değerlendirme yaparken çocukların hissettiklerini ve etkin katılımını gözeterek ürünlerini anlatmalarını ve ürünlere değer verip panoda, okulda sergilemeyi ve saklamayı dikkate aldığı söylenebilir.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken öğretmen açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

O etkinlikte ben mi daha çok yorulmuşum yoksa çocuklar mı daha çok yorulmuş ona bakıyorum. Planlama aşamasında mesela sürece ben mi çok dâhil olmuşum yoksa onlar mı çok sürece dâhil olmuş. Mesela diyorum ki geçen sene ben bunu yaparken çok yorulmuştum çok uğraşmıştım ama çocuklara bir şey katmamıştı o zaman bu etkinliği yapmıyorum diyorum. Etkinliği plana göre uygulamaya dikkat ediyorum. Birde o an etkinliği uygulayamayacağımı düşünüyorsam değiştiriyorum yani bazen zamanın yetmiyor bazen

senin dışında ekstralar geliyor o yüzden değiştirebileceksem o gün değiştiriyorum veya tamamen iptal ediyorum başka bir güne aktarıyorum.

Kamelya öğretmen kendisi açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bulgular doğrultusunda öğretmenin etkinliklerini hazırladığı plana uygun bir şekilde gerçekleştirdiği söylenebilir. Buna ek olarak planlama aşamasından değerlendirme aşamasına kadar olan süreçte çocukların başrolde olması onların daha aktif olmalarını ve öğretmenin daha az yorulmasını sağlamıştır diyebiliriz. Yapılan gözlemlere bakıldığında öğretmenin amaçsız bir sanat etkinliği uygulamasından kaçındığı ve çocuklara bir şey katma çabasında olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretmenin günlük eğitim akışında etkinliği uygulayabilme durumunu düşünüp etkinliğin gününü değiştirdiği gözlenmiştir. Anlatılanlardan yola çıkılarak Kamelya öğretmenin öğretmen açısından değerlendirme yapmayı önemseydiği söylenebilir.

Kamelya öğretmene sanat etkinliklerini değerlendirirken program açısından nelere dikkat ettiği sorulduğunda düşüncelerini şöyle anlatmıştır:

Yaş grubunu önemsiyorum. Çünkü mesela her sene aynı yaş grubunda çalışıyorsun o sene öğrencilere yaptırdığın bir şeyi ertesine diğer öğrenci grubuna yaptıramayabiliyorsun. Bu durum çocukların birazcık evde ailelerinin de vermiş olduğu destekle veya çocukların becerileriyle alakalı bir şey. Deniyorum önce yapabiliyorsa veriyorum yoksa yaptırmıyorum uğraşmıyorum çok fazla. Görünürde hazır plan uyguluyormuş gibi görünüyorum ama ben kendi kafamda planlıyorum yani birebir plandan açıp etkinlik yaptırmıyorum ama idareye teslim etmem gereken bir şey olduğu için onu hazır olarak sunuyorum. Kendin hazırlamak çok güzel evet ama aşırı zaman alıyor yapamıyorum. Kendi kafamda hangi kavramları vereceğim hangi kazanımları almam gerekiyor kabataslak belirliyorum ve etkinliği ona göre uygulayıp uygulamadığıma bakıyorum. Etkinlikte şunu veremedim bununla ilgili başka etkinlik uygulamalıyım diyorum.

Kamelya öğretmen program açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmesine rağmen değerlendirme yazmadığını ifade etmiştir. Bulgular doğrultusunda öğretmenin uygulamalarında planlarında ele aldığı kazanım ve göstergelere ulaşabildiği ve genellikle çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun etkinlikler uyguladığı görülmüştür.

Kamelya öğretmenin etkinlik planları incelendiğinde; planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici ifadelerle verildiği görülmüştür. Sanat etkinliği planlarında “Sizce baykuşlar konuşsaydı bize ne söylerlerdi?” ve “Diyelim ki siz bir palyaçosunuz ve sihirli bir değneğiniz var ne

yapardınız?” biçiminde alıntılanan notlar yaratıcılığı destekleyici sorulara yer verdiğini göstermektedir. Buna ek olarak değerlendirme sorularında duyuşsal, betimleyici, kazanımlara ve yaşama ilişkin nitelikte birçok soru tarzının yer aldığı görülmüştür. Sanat etkinliği planlarında “Sizin bildiğiniz başka ressam var mı?”, “Duygularımız nelerdi?”, “Drama yapmak nasıl hissettirdi?” biçiminde alıntılanan notlar bahsedilen bulguları destekler niteliktedir.

Kamelya öğretmene uyguladığı sanat etkinliklerinin çocukların gelişimini nasıl etkilediği sorulduğunda düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Yaptırdığım etkinliğe göre değişiyor eğer resim çizmesini istiyorsam ya da aile ile ilgili bir şey yaptırıyorsam çocukta o konuda eksikse kendisini o yolla çok güzel ifade edebiliyor. Öz bakım olarak eşyalarını derli toplu düzenli kullanma sahip çıkma kaybetmeme tarzı şeylere etkisi oluyor. Sosyal alanda sorumluluklarını biliyorlar, birbirlerine yardım ediyorlar bazen biri erken bitiriyor diğeri daha geç bitiriyor o ona yardım ediyor veya kalemi yoksa paylaşıyor. Galiba en çok motor alanda geliştiriyor ister istemez el becerisi olarak. Birde estetik algıları gelişiyor tabii.

Gözlemler doğrultusunda Kamelya öğretmenin tüm gelişim alanlarına yönelik uygulamalarının olduğu görülmüştür. Buna ek olarak uygulamalarının sonucunda çocukların kendilerini yaratıcı yollarla ifade etme, estetik algılarının oluşması, ince motor becerilerinin olgunlaşması, yardımlaşma, paylaşma, temizleme ve düzenleme davranışlarının geliştiği söylenebilir. Bu öğretmenin bilişsel gelişim alanına ve dil gelişim alanına etkisinden söz etmemesine rağmen bu alanların kazanımlarını uygulamaya dâhil ettiği gözlenmiştir. Bu bağlamda Kamelya öğretmenin uygulamalarının yansımaları net olarak ifade edemediği ancak uygulama sonrası etkisi olduğunu düşündüğü alanlar ile uygulamalarının tutarlı olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini planlama, uygulama, değerlendirme sürecinde yer alan temalara ilişkin görüşleri, gözlemlenen uygulamaları ve toplanan dokümanların incelenmesiyle ilgili bulgulardan elde edilen sonuçlara ve tartışmaya yer verilmiştir.

4.1.1. Sanat etkinliklerinin planlanmasına ilişkin sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini tanımlamalarına ilişkin görüşlerinde, öğretmenlerin sanat etkinliklerini çocukların motor becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştiren etkinlikler olarak nitelendirdikleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda alanyazındaki sanat etkinliği tanımı ile araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat etkinliğinden anladıkları arasında farklılıklar olduğu gibi benzerlikler olduğu da dikkati çekmektedir. Alanyazında bu bulguya benzer bulgular içeren çalışmalara rastlanmıştır. Yazıcı, Baydar ve Pınarcık (2016, s.78) tarafından yapılan araştırmada katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun sanatı tanımlarken yaratıcılık ifadesini kullandıkları görülmüştür. Kılıç (2013, s.131) okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin algılarını belirleme amacı taşıyan araştırmasında öğretmenlerin yarısından fazlasının sanat içerikli etkinliklerde yaratıcılığın daha kolay biçimde gözlenebileceğini ifade ettiklerini tespit etmiştir. Bayraktar (2019, s.40-41) katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlasının sanat eğitimini tanımlarken yaratıcılık ve hayal gücünü ortaya çıkarma ifadelerini kullandıklarını belirlemiştir.

Dilruba ve Açelya öğretmenin genellikle ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalara yer verdikleri ve bu öğretmenlerin uyguladıkları etkinliklerin çoğunun kopya ve şablon çalışmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında Özler (2009, s.68), Büyükyıldırım (2018, s.66-67), Erkut (2016, s.38) ve Koçer (2012, s.292) tarafından yapılan çalışmalarda benzer bulgulara rastlanmıştır. Araştırmalara göre öğretmenlerin yaptırdıkları sanat etkinliklerinin çocukların yaratıcılıklarını geliştirmede, şablon çalışmaları çocuklara dağıttıkları ve ortaya çıkan ürünlerin birbirinin kopyası olduğu görülmüştür. Kamelya öğretmenin kopya ve şablon çalışmalarına oldukça az yer verdiği ve genellikle yaratıcılığı ön plana alan etkinlikler uyguladığı gözlenmiştir. Sonuç olarak Dilruba ve Açelya öğretmenin sanat etkinliği

tanımı ile uygulamaları arasında farklılıklar olduğu; Kamelya öğretmenin ise görüşlerini uygulamalarına yansıttığı görülmüştür.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin işlevine ilişkin görüşlerinde, sanat etkinliklerinin çocukların sosyal ve duygusal gelişim, dil gelişimi, motor gelişim, bilişsel gelişim, öz bakım becerilerine katkılarından söz etmişlerdir. Alanyazında bu bulguyu destekleyecek nitelikte birçok çalışmaya rastlanmıştır. Özkan ve Girgin (2014, s.84)'in yaptıkları araştırmada katılımcı okul öncesi öğretmenleri uyguladıkları sanat etkinliklerinin çocukların psikomotor becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirdiğini düşünmektedirler. Özden (2011, s.54-61) araştırmasına katılan okul öncesi öğretmenlerine anket uygulayarak ve Bayraktar (2019, s.46-47) yarı yapılandırılmış görüşme yaparak görsel sanat etkinliklerinin çocukların yaratıcılıklarının arttığı, özgün düşünme becerilerinin geliştiği ve fikirlerini daha kolay ifade edebilmesini sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Dilruba, Açelya ve Kamelya öğretmen en çok sosyal ve duygusal gelişime etki eden katkılara değinmişlerdir. Bu gelişim alanını sırasıyla motor gelişim alanı, bilişsel ve dil gelişim alanı takip etmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Bulut (2020, s.917) tarafından yapılan çalışmanın bir bulgusuyla birebir örtüşmektedir. Çalışmaya göre katılımcı okul öncesi öğretmenleri sanatsal faaliyetlerin en çok çocukların sosyal ve duygusal gelişim alanına etki edeceğini söylemişlerdir.

Dilruba ve Açelya öğretmenin çoğunlukla ince motor becerileri destekleyici uygulamalarının olduğu ve Açelya öğretmenin buna ek olarak dil gelişimine de sıkça yer verdiği görülmüştür. Diğer gelişim alanlarına yönelik uygulamaları daha az yaptıkları gözlenmiştir. Kamelya öğretmenin etkinliklerinde tüm gelişim alanlarını geliştirmeye yönelik uygulamalarının olduğu dikkati çekmiştir. Ayrıca öğretmenlerin en az gelişim sağladığını düşündükleri alanı öz bakım becerileri olarak ifade etmelerine rağmen tüm etkinliklerinde çocuğun öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; kazanım ve göstergelerin çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu belirlenmiştir. Dilruba ve Açelya öğretmenin planlarının hepsinde motor gelişim alanına ve öz bakım alanına yönelik kazanım ve göstergelere yer verdikleri görülmüştür. Tezel (2015, s.83) okul öncesi öğretmenleri tarafından hazırlanmış görsel sanat eğitimi etkinlikleri yönergelerinin okul öncesi görsel sanat eğitimi ölçütlerine göre incelediği araştırmasında etkinliklerin hazırlanan ölçütlere büyük oranda uygun olarak organize edilmediği ve daha çok

çocukların el becerilerinin gelişimine yönelik olarak planlandığı sonucuna ulaşması araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenlerin planlarında en az sosyal ve duygusal gelişim alanına ilişkin kazanım ve göstergelere yer verdikleri göze çarpmıştır. Kamelya öğretmenin tüm gelişim alanlarını etkinlik planlarına olabildiğince dâhil ettiği gözlenmiştir. Dilruba ve Açelya öğretmenin gelişim alanlarının belirli kazanım ve göstergelerine odaklandıkları; Kamelya öğretmenin ise planlarında farklı kazanım ve göstergeleri ele aldığı tespit edilmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerinde öğretmen rollerine ilişkin görüşlerinde, öğretmenin çocukların süreçte aktif olmasını sağlayan ve bu süreçte çocuklara rehberlik eden bir konumda olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yapılan gözlemlerde; Dilruba ve Açelya öğretmenin görüşlerinin aksine etkinliklerde çocuklara ne yapacaklarını birebir söyleyerek onları yönlendirdiği görülmüştür. Alanyazında Dababneh, Ihmeideh ve Al-Omari (2010, s.1178-1182) tarafından nitel olarak gerçekleştirilen çalışmada katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin yönerge vererek konuşma hususunda dürüst davranmadıklarının belirlenmesi araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Kamelya öğretmenin çocukların ne yapacaklarına kendilerinin karar vermesi için onları cesaretlendirdiği görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Bae (2004, s. 249-251)'nin erken çocuklukta görsel sanatlar eğitiminde bir kılavuz olarak öğretmenin rolünü belirlemeyi amaçladığı çalışmanın sonuçları ile benzeşmektedir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmeler ve katılımcı gözlem sonucunda öğretmenlerin sanat etkinliklerinde çocukları serbest bıraktıkları ve farklı yollar deneyebilmesi için çocuğa rehber oldukları bulunmuştur. Sonuç olarak Dilruba ve Açelya öğretmenin uygulamalarında kendilerinin daha aktif olduğu ve çocuklara rehber olma konusunda yetersiz kaldıkları; Kamelya öğretmenin etkinlik uygulamalarında ise süreç boyunca çocukların ön planda olduğu ve gerektiğinde çocuklara rehberlik ettiği gözlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat merkezinin var olma durumuna ilişkin görüşlerinde, öğretmenler çocukların serbest oyun zamanında özgün çalışmalar yapabilmelerine fırsat vermek için sınıflarında sanat merkezi oluşturduklarını söylemişlerdir. Gözlemlerde öğretmenlerin sanat merkezi oluşturduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Ünal (2018, s.67) tarafından üç okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilen çalışmada yalnızca bir öğretmenin sanat merkezi düzenlediği bulgusu ile farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin çocukları sanat merkezine yönlendirmedikleri, isteyen çocukların merkezdeki materyalleri kullanarak çalışmalar yaptıkları gözlenmiştir.

Bu zaman dilimi içinde öğretmenlerin iletişime geçmedikleri ve sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri hazırladıkları görülmüştür. Alanyazında belirtilenler ve öğretmenlerin sanat merkezinin var olma durumu temasındaki görüşlerinden ve gözlemlerinden elde edilen bulgular arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat merkezine yerleştirilen materyallere ilişkin görüşlerinde, öğretmenler sanat merkezlerine farklı türde boyalar ve kâğıtlar, oyun hamurları, yapıştırıcı, makas ve farklı tarzda materyaller yerleştirdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan gözlemlerde, sanat merkezine çocukların sanat etkinliklerinde sık sık kullandıkları çeşitli boyalar, çeşitli kâğıtlar, oyun hamurları gibi ürün oluşturmaya yönelik materyaller yerleştirildiği görülmüştür. Dilruba öğretmen sanat merkezinde atık materyalleri bulundurduğunu ifade etmesine rağmen merak uyandıran bu tarz materyallere rastlanmamıştır. Açelya ve Kamelya öğretmenin atık materyalleri sanat merkezlerinde bulundurdukları gözlenmiştir. Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerden farklı olarak tuval, şövale, palet, fırçalara ve sanatla ilgili inceleme yapmaya fırsat veren resamlara ait tablolar gibi görsel materyallere yer verdiği belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasında sosyoekonomik düzeyin etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin hepsi sanat etkinliği sürelerinin uyguladıkları etkinliğin türüne göre değiştiğini ifade etmişlerdir. Açelya ve Kamelya öğretmen sanat etkinliklerinin genelde otuz dakikadan az sürdüğünü; Dilruba öğretmen ise etkinlik süresinin çoğunlukla otuz dakikayı geçtiğini söylemiştir. Ayrıca öğretmenlerin hepsi sanat etkinliklerine genellikle beslenmeden sonra yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Gözlemlerde öğretmenlerin sanat etkinliklerine ayırdıkları sürenin etkinliğin türüne göre değiştiği, çocukları süre olarak kısıtlamadıkları ve etkinlikleri beslenme sonrasında uyguladıkları görülmüştür. Dilruba öğretmenin sanat etkinliği uygulamalarının 30 dakikadan daha fazla sürdüğü, Açelya ve Kamelya öğretmenin uygulamalarının 30 dakikadan daha az sürdüğü gözlenmiştir. Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenin sanat etkinliği öncesinde çocukların odaklanmaları ve sakin bir şekilde yapabilmeleri için hareketli bir oyun etkinliği uyguladığı, Kamelya öğretmenin ise kalıcı öğrenmeyi sağlamak için etkinlik öncesinde ilgili bir kitap okuduğu görülmüştür. Sonuç olarak öğretmenlerin görüşlerini uygulamalarına yansıttıkları belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerinin türlerine ilişkin görüşlerinde, öğretmenler sanat etkinliklerini bireysel etkinlik şeklinde ve diğer etkinliklerle bütünleştirerek planladıklarını belirtmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden

farklı olarak zaman zaman sanat etkinliklerini tek başına planladığını ve grup etkinliklerine genelde yer vermediğini ifade etmiştir. Açelya ve Kamelya öğretmen grup etkinliklerine yer verdiklerini söylemişlerdir. Gözlemlerde, Dilruba öğretmenin etkinliklerinin yalnızca bir tanesi haricinde tamamını grup etkinliği şeklinde uyguladığı, Açelya öğretmenin etkinliklerinin çoğunu grup etkinliği şeklinde uyguladığı ve Kamelya öğretmenin etkinliklerinin çoğunu bireysel etkinlik şeklinde uyguladığı gözlenmiştir. Bu bağlamda grup etkinliklerine yer verme konusunda Dilruba öğretmenin görüşleri ile uygulamalarının ters düştüğü; Açelya ve Kamelya öğretmenin ise tutarlı olduğu bulunmuştur. Yapılan gözlemlerde Dilruba öğretmenin etkinliklerin çoğunu tek başına gerçekleştirdiği, Açelya ve Kamelya öğretmenin çoğunlukla bütünleştirdiği görülmüştür. Öztürk (2008, s.66) tarafından yapılan okul öncesi öğretmenlerinin sanatın diğer etkinliklerle bütünleştirilmesi konusundaki inanışlarını belirlediği araştırmasında katılımcı öğretmenlerin % 64,3'ünün bütünleştirilmiş sanat etkinliği uyguladığı sonucuna ulaşması bu çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

Elde edilen etkinlik planları incelediğinde; Dilruba öğretmenin etkinliklerinin hepsini bireysel etkinlik olarak planladığı ve Açelya öğretmenin etkinliklerinin çoğunu grup etkinliği olarak planlarken Kamelya öğretmenin etkinliklerinin çoğunu bireysel etkinlik olarak planladığı görülmüştür. Buna ek olarak Dilruba öğretmen yalnızca üç etkinliğini bütünleştirilmiş olarak planlamayı tercih ederken diğer öğretmenler etkinliklerinin çoğunu bütünleştirilmiş olarak planlamışlardır. Bu bağlamda Dilruba öğretmen haricinde diğer öğretmenlerin uygulamaları ve hazırladıkları planlar arasında tutarlılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini diğer etkinliklerle bütünleştirmelerine ilişkin görüşlerinde, öğretmenler en çok Türkçe etkinlikleriyle bütünleştirdiklerini söylemişlerdir. Yapılan gözlemlerde öğretmenlerin en çok bütünleştirilmiş Türkçe ve sanat etkinliği uyguladıkları görülmüştür. Alanyazında bu bulguyu destekleyecek çalışmalara rastlanmıştır. Öztürk (2008, s.67) tarafından yapılan çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin % 60,4'ünün sanat etkinliğini dil ve okuma yazmaya hazırlık çalışmalarıyla bütünleştirdiği sonucuna ulaşması ve Erkut (2016, s.67)'un okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini en çok Türkçe etkinlikleriyle bütünleştirdiklerini tespit etmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliğinde oluşturdukları oturma düzenlerine ilişkin görüşlerinde, Dilruba öğretmen çocukların sanat etkinliğindeki becerilerinin

durumuna bakarak oturma düzeni oluşturduğunu ve genellikle masaları kullanarak dikdörtgen şeklinde toplu bir oturma düzeni sağladığını belirtmiştir. Açelya öğretmen etkinliğin türüne göre oturma düzenini değiştirdiğini ve Kamelya öğretmen ise küme şeklinde bir oturma düzeni oluşturduğunu beyan etmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda; öğretmenlerin sanat etkinliklerini sınıfta uyguladığı, Açelya öğretmenin sanat etkinliğinin türüne göre ve Dilruba öğretmenin çocukların becerilerine göre masaları farklı şekillerde yerleştirdikleri, Kamelya öğretmenin ise daire şeklinde masaları küme biçiminde kullandığı gözlenmiştir. Bu doğrultuda öğretmenlerin söyledikleri ile uygulamalarının tutarlı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çocukların etkinliğe motive olmuş bir biçimde katılmalarını sağlamak için eğitim ortamında değişiklik yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.2. Sanat etkinlikleri uygulamasının yaratıcılık bağlamında incelenmesine ilişkin sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin çocukları sanat etkinliğine yönlendirmelerine ilişkin görüşlerinde, Dilruba ve Açelya öğretmen bu temaya yönelik olarak şarkı söylediklerini ve parmak oyunu oynattıklarını söylerken; Dilruba ve Kamelya öğretmen yapılacak çalışmadan haberdar ettiklerini ifade etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak hikâye okuduğunu ve yapılacak ürünün örneğini gösterdiğini belirtirken; Açelya öğretmen materyalle dikkat çektiğini söylemiştir. Özyürek ve Aydoğan (2011, s.51)'in çalışmalarında öğretmenlerin sanat etkinliklerini uygulamaya ilişkin görüşlerinde % 80,9'unun genellikle çocukların ilgisini çekerek onları etkinliğe katılma konusunda teşvik ettiklerini belirtmeleri sonucuna ulaşmaları araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

Yapılan gözlemlerde Dilruba öğretmenin genellikle çocukların dikkatini sanat etkinliğine çekecek bir uygulamaya yer vermediği ve etkinlikleri bir önceki etkinlikle bağdaştıramadığı görülmüştür. Genellikle yapılacak ürünün örneğini göstererek ve yapılacak çalışmayı anlatarak etkinliğe geçiş yapan Dilruba öğretmenin aksine diğer iki öğretmenin genellikle konuyla ilgili sohbet ederek, görsel materyal kullanarak, video izleterek etkinliğe dikkat çektikleri ve çocukları katılım için isteklendirdikleri görülmüştür. Bu farklılığın oluşmasına az da olsa sosyoekonomik düzeyin etki edebileceği düşünülmektedir. Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerden farklı olarak merak uyandırma amacı ile açık uçlu sorulara sıkça yer verdiği gözlenmiştir. Bulgular

doğrultusunda Dilruba öğretmenin görüşlerini uygulamaya tam anlamıyla yansıtmadığı; Açelya ve Kamelya öğretmenin ise uygulamalarını görüşlerinde net olarak ifade edemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin etkinlik planlarına bakıldığında; Dilruba öğretmenin etkinlik planlarının çoğunda çocukların dikkatini çekecek herhangi bir ifadeye yer verilmediği ve etkinliğe doğrudan geçildiği görülmüştür. Açelya ve Kamelya öğretmenin etkinlik planlarının çoğunda etkinliğe geçilmeden genellikle hikâye, müzik, materyal ya da video ile çocukların ilgilerini etkinliğe çekecek ifadelere yer verildiği görülmüştür. Kamelya öğretmenin planlarında diğer öğretmenlerden farklı olarak öğrenme sürecinde genellikle çocukları etkinlikle ilgili düşünmeye yönlendirebilecek soruların yer aldığı belirlenmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin etkinliğe katılım sağlamayan çocuklara yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerinde, öğretmenler katılım sağlamayan çocuğu konuşarak motive ettiklerini söylemişlerdir. Dilruba ve Açelya öğretmen çocukla birebir ilgilendiğini belirtirken; Kamelya ve Açelya öğretmen çocuğu serbest bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin etkinliğe katılım sağlamak istemeyen çocuklara yönelik gözlemlerine bakıldığında; Dilruba öğretmen sanat etkinliğinden sonra oynayacakları oyuna almayacağını söylediği için çocuğun etkinliği istemeyerek de olsa yaptığı görülmüştür. Açelya ve Kamelya öğretmenin etkinliğe katılım sağlamayan çocuğu serbest bırakmaları ve etkinliği yapan çocuklara yönelik motive edici konuşmalar yapmaları çocuğun kendi isteğiyle etkinliğe katılmasını sağlamıştır. Buradan yola çıkılarak Dilruba öğretmenin konuşarak motive etme konusundaki görüşleri ile uygulamalarının tutarsız olduğu; Açelya ve Kamelya öğretmenin bu husustaki görüşleri ve uygulamalarının uyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşlerinde, öğretmenlerin hepsinin ortak bir söylemde bulunmadığı görülmektedir. Dilruba ve Açelya öğretmen soru cevap ve gösterip yaptırma yöntem ve tekniklerini kullandıklarını söylerken; Dilruba ve Kamelya öğretmen müzik kullandıklarını ifade etmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak anlatım ve tartışma yöntemini kullandığını belirtirken; Açelya öğretmen öyküleştirme, beyin fırtınası tekniğini ve oyun yöntemini kullandığını beyan etmiştir. Yapılan gözlemler sonucunda Dilruba ve Açelya öğretmenin çoğunlukla anlatım ve gösterip yaptırma yöntem ve tekniklerini kullandığı görülmüştür. Özkan ve Girgin (2014, s. 84) tarafından yapılan çalışmada sanat etkinliklerinde okul öncesi öğretmenlerinin %

47,1'inin anlatım yöntemini, % 29,4'ünün gösterip yaptırma yöntemini kullandığı sonucu bulguları desteklemektedir. Dilruba ve Açelya öğretmenin çocukların bilgilerini yapılandırmalarına olanak veren yöntem ve teknikleri kullanmak yerine çocukların pasif kaldığı öğretmen merkezli yöntem ve teknikleri tercih ettikleri belirlenmiştir. Aynı şekilde Erkut (2016, s.82) katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin çoğunlukla sanat etkinliklerini uygularken öğretmen merkezli yöntemleri tercih ettiklerini bulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin uyguladıkları yöntem ve tekniklerin isimlerini ve özelliklerini bilmediği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin öğretim yöntem ve teknikleri uygularken çocuklarla kurduğu iletişim hakkında yapılan gözlemlerde; Dilruba ve Açelya öğretmenin sınıfındaki çocukların yaptıkları ürünleri doğrulamak ve etkinliğin aşamalarını teyit etmek üzerine sorular sorduğu görülmüştür. Kamelya öğretmenin sınıfındaki çocukların ise daha çok etkinlik ile ilgili meraklarını gidermek ve öğretmenden fikir önerisi almak için sorular sorduğu görülmüştür. Buna ek olarak Kamelya öğretmen dışında diğer öğretmenlerin çocukları soru sormaya teşvik etmediği gözlenmiştir.

Öğretmenlerin çocuklara sorduğu sorulara yönelik gözlemlerde; Dilruba öğretmenin genellikle örnek etkinlikten farklı yapan çocukların ürünleri hakkında yargılayıcı soru sorduğu, Açelya ve Kamelya öğretmenin çocukların özgün ürün çıkarabilecekleri etkinliklerde farklı olarak ne yapılabileceğini sordukları ve buna ek olarak Kamelya öğretmenin konu ile ilgili açık uçlu sorulara yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba ve Açelya öğretmenin planlarının çoğunda öğrenme sürecinde açık uçlu sorulara yer verilmediği ve genellikle soru ifadelerinin yer almadığı; Kamelya öğretmenin ise planlarının tamamına yakınında öğrenme sürecinde açık uçlu sorulara yer verdiği belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular sonucunda Açelya ve Kamelya öğretmenin sanat etkinliğinde çocuklarla iletişim kurarken onların özgüvenlerini arttırmaya dikkat ettikleri ve çocuğun kendini ifade etmesine fırsat verdikleri; Dilruba öğretmenin çocukların ürünlerine saygı göstermeye ve onları eleştirmemeye özen göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin yönlendirmesi olmadan çocukların kendi aralarında sözel paylaşımda buldukları görülmüştür.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerinde kullandıkları sanat tekniklerine ilişkin görüşlerinde, öğretmenler kâğıt ve boya çalışmalarına yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Açelya ve Kamelya öğretmen diğer öğretmenden farklı olarak oyun

hamurunu ve atık materyal çalışmalarını sanat etkinliklerinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Gözlemlerde öğretmenlerin görüşlerinde belirttikleri gibi çoğunlukla boya ve kâğıt çalışmalarına ağırlık verdikleri görülmüştür. Uygulanan kâğıt çalışmalarında en çok kesme yapıştırma tekniği kullanıldığı; boya çalışmalarında genellikle pastel, sulu, parmak boya tekniklerinin kullanıldığı gözlenmiştir. Özkan ve Girgin (2014, s. 83)'in yaptıkları araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin % 52,9'unun boya çalışmalarına, % 33,3'ünün yırtma yapıştırma çalışmalarına yer verdikleri şeklinde ulaştıkları sonuç bulguları desteklemektedir. Avcı ve Sağsöz (2018, s.408) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin en çok kâğıt ve ardından boyama çalışmalarına yer verdikleri sonucuna ulaşmaları ve Bulut (2020, s.916)'un çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara en çok resim çizme ve boyama etkinlikleri yaptırdıkları sonucuna ulaşması bulguları desteklemektedir. Dilruba öğretmenin boya ve kâğıt çalışması dışında teknik kullanmadığı; Açelya ve Kamelya öğretmenin bunlara ek olarak atık materyal çalışmalarına yer verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca Açelya öğretmenin oyun hamurunu işlevsel olarak kullanmak yerine oyalama amacı ile kullandığı; Kamelya öğretmenin ise oyun hamurunu çocukların üç boyutlu ürün oluşturabilmeleri için kullandığı dikkat çekmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin sanat etkinliklerinde belirli teknikleri kullandıkları ve farklı teknikleri denemedikleri göze çarpmaktadır. Ayrıca Açelya ve Kamelya öğretmenin uygulamalarında en fazla boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandıkları belirlenmiştir. Dilruba öğretmenin uygulamalarında boyama ve kesme yapıştırma tekniğini birlikte kullandığı dört etkinlik haricinde farklı teknikleri bir arada kullanmadığı görülmüştür. Açelya öğretmen yalnızca bir etkinlikte hem boyama hem atık materyal hem de kâğıt çalışması tekniğini bir arada kullanırken; Kamelya öğretmen beş etkinlikte bahsedilen teknikleri bir arada kullanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin çocukların farklı teknikleri bir arada kullanmalarını sağlayacak etkinliklere oldukça az yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulama sürecinde öğretmenler materyalleri genellikle çocukların kendilerinin aldığını beyan etmiştir. Buna ek olarak Dilruba ve Kamelya öğretmen materyallerin nasıl kullanılacağını gösterdiğini ve anlattığını belirtirken; Açelya ve Kamelya öğretmen ortak kullanılacak materyalleri kendilerinin masalara bıraktığını dile getirmişlerdir. Gözlemlerde büyük grup sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocukların masalara kendilerinin getirdiği ve küçük grup etkinliklerinde öğretmenlerin materyal paylaşımını

masalara eşit bir şekilde yaptığı görülmüştür. Ayrıca sunulan materyallerin her çocuk için yeterli miktarda olduğu, çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olmasının yanı sıra bu materyallerin çoğunlukla okuldan temin edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan uygulamalarda kullanılacak materyali genellikle öğretmenlerin belirlediği görülmüştür. Buna ek olarak Açelya öğretmenin bazı etkinliklerde belirlediği materyaller arasından çocuklara seçim şansı sunduğu; Kamelya öğretmenin ise çoğu etkinliğinde çocuklara seçme fırsatı verdiği gözlenmiştir. Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba ve Açelya öğretmenin planlarının çoğunda öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin seçtiğinin ifade edildiği görülmüştür. Kamelya öğretmenin planlarının çoğunda ise öğrenme sürecinde materyalleri öğretmenin belirlediği ancak belirlenen materyaller içerisinde çocukların seçimine yönelik ifadelere yer verildiği görülmüştür.

Sanat etkinliğinde çocukların materyalleri farklı biçimlerde kullanmalarına destek verme hususuna ilişkin gözlemlerde; Dilruba ve Açelya öğretmenin uygulamalarında çoğunlukla materyal sunulduktan sonra çocukların ne yapacaklarının belli olduğu ve çocukların sınırlandırıldığı görülmüştür. Kamelya öğretmenin ise bu durumun aksine genel olarak materyal sunulduktan sonra çocuklara ne yapabileceklerini sorduğu ve çocukları serbest bıraktığı gözlenmiştir. Dolayısıyla, Dilruba ve Açelya öğretmenin genellikle materyallerin nasıl kullanılacağını önceden belirlemelerinin çocukların materyalleri farklı şekillerde kullanmalarına ve yaratıcılıklarının gelişmesine engel olduğu dikkati çekmiştir.

Sanat etkinliğinde çocukların farklı türde materyalleri kullanarak özgün çalışma yapmalarına fırsat verme hususuna ilişkin gözlemlerde; Dilruba öğretmenin yalnızca bir etkinlikte, Açelya öğretmenin dört etkinlikte, Kamelya öğretmenin ise hemen hemen tüm etkinliklerinde farklı materyaller sunarak çocukların istedikleri biçimde ürün oluşturmalarını sağladığı görülmüştür. Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin çeşitli türde materyal sunarak çocukların yaratıcılıklarını kullanıp ürün oluşturmalarını geri plana attıkları; Kamelya öğretmenin ise çocuklara farklı tarzda materyaller sunarak özgürce denemeler yapabilecekleri fırsatlar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerinde çocukların özgün olmalarını sağlamalarına ilişkin görüşlerinde, öğretmenlerin ortak bir söylemde bulunmadığı belirlenmiştir. Dilruba ve Kamelya öğretmen model olarak söyledikleri veya yaptıkları üründen farklı şeyler yapabileceklerini söylediklerini ifade etmişlerdir. Açelya ve

Kamelya öğretmen etkinlik ile ilgili beyin fırtınası yaptıklarını ve sunulan materyallerle ne yapabileceklerini sorduklarını dile getirmişlerdir. Yapılan gözlemlerde Dilruba öğretmenin görüşleri doğrultusunda hareket etmediği; çocuklardan örnek olarak yaptığı ürünün aynısını yapmalarını istediği ve ne yapacaklarını birebir söylediği görülmüştür. Açelya öğretmenin beyin fırtınası tekniğine yer vermemesi ve sunulan materyalle ne yapılabileceğini sorduğu etkinliklerin az sayıda olması, görüşlerini uygulamaya yansıtmada yetersiz kaldığını göstermektedir. Kamelya öğretmenin beyin fırtınası yer vermemesi ancak sunulan materyallerle neler yapılabileceğini sorması, örnek olarak fikir sunması ve çocukların ortaya çıkan fikirler ile birbirini yönlendirmesi, söyledikleri ile uygulamalarının çoğunlukla tutarlı olduğunu desteklemektedir. Sonuç olarak Dilruba ve Açelya öğretmenin çocuklara özgün ürünler oluşturabilecekleri ve yaratıcılıklarını kullanabilecekleri bir ortam sağlamadıkları; Kamelya öğretmenin ise çocukların özgün olabilmeleri için seçenekler oluşturduğu ve yaratıcılığı ön plana alarak uygulamalar gerçekleştirdiği gözlenmiştir. Alanyazında her iki bulguya benzer çalışmalara rastlanmıştır. Dababneh, Ihmeideh ve Al-Omari (2010, s.1178-1182) nitel çalışma şeklindeki araştırmalarında katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı ortam oluşturma konusunda anketlerle benzerlik göstermeyen sonuçlar elde etmişlerdir. Bayındır ve İnan (2008, s.93) katılımcı öğretmenlerin %44,3'ünün yaratıcılığı geliştirmek için öğrencileri özgür düşünceye teşvik ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Sanat etkinliklerini uygulama sürecinde Dilruba ve Açelya öğretmenin genellikle çocuklara ve ürünlerine sözel ya da fiziksel müdahalelerde buldukları görülmüştür. Kamelya öğretmenin daha çok ortaya çıkan ürünlerde çocukların kendilerine özgü katkılarının olmasını dikkate aldığından herhangi bir müdahale girişiminde bulunmadığı gözlenmiştir. Dilruba ve Açelya öğretmenin çoğunlukla şablon etkinlikler uygulamaları ve ortaya çıkacak ürünün görselliğini önemsemelerinin sözü edilen farklılığa sebep olduğu belirlenmiştir. Sanat etkinliklerinin çocuğun tercihleri doğrultusunda özgün ürünler oluşturarak yaratıcılığını geliştirmesi amacı göz önüne alındığında kopya ve şablon çalışmalarına yer verilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

4.1.3. Sanat etkinliklerinin değerlendirilmesine ilişkin sonuçlar

Sanat etkinliğini değerlendirme sürecinde öğretmenler çocuk açısından değerlendirme yaparken çocukların etkinlik sırasında hissettikleri duyguları ve etkinliğe aktif katılım sağlamalarını dikkate aldıklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler

çocuk açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmelerine rağmen değerlendirme yazmadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan gözlemlerde Dilruba ve Açelya öğretmenin çocukların istekle yapmadıkları etkinlikleri bitirmeye zorladıkları ve daha sonraki günlerde aynı tarz uygulamalara yer verdikleri görülürken; Kamelya öğretmenin çocukları istemedikleri bir şeyi yapmaya zorlamadığı ve genellikle çocukların içten katılım sağlamak isteyeceği etkinlikler tercih ettiği görülmüştür. Bu durum Dilruba ve Açelya öğretmenin ortaya çıkacak olan ürünü süreçten daha çok önemsediklerini düşündürmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Avcı ve Sağısöz (2018, s.410)'ün çalışmalarında öğretmenlerin çoğunluğunun ürün odaklı bir yönelim sergiledikleri sonucuyla benzeşmektedir. Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenin etkinlik uygulamalarında süreç içerisinde çocukların etkin bir rol almadıkları ve genellikle pasif kaldıkları gözlenmiştir. Gözlemlerde Dilruba ve Açelya öğretmenin bu tutumlarını değiştirmedikleri göze çarpmaktadır. Kamelya öğretmenin diğer öğretmenlerin aksine çocukların aktif bir şekilde yaparak yaşayarak öğrenmeleri için fırsatlar oluşturduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda Dilruba ve Açelya öğretmenin söyledikleri ile uygulamalarının örtüşmediği; Kamelya öğretmenin düşünceleri doğrultusunda uygulamalar gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk açısından değerlendirme sürecine yönelik gözlemlerden elde edilen bulgulara bakıldığında Dilruba öğretmenin genellikle çocuklara ürünlerini anlatarak kendilerini değerlendirebilecekleri bir ortam sunmadığı belirlenmiştir. Ünal (2018, s.68) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sanat çalışmalarını değerlendirmede nasıl bir yöntem kullandıklarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada çocukların kendi çalışmaları hakkında öz değerlendirme yapma fırsatı bulamadıkları sonucuna ulaşması araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Açelya ve Kamelya öğretmenin ise çocuklara ürünleri hakkında düşüncelerini paylaşma fırsatı verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin etkinlik planları incelendiğinde; Dilruba öğretmenin planlarının çoğunda çocukların deneyimlerini paylaşmasına yönelik bir ifadeye yer vermediği; Açelya ve Kamelya öğretmenin planlarının çoğunda çocukların etkinlik içerisinde yaşadıkları deneyimleri paylaşmasına yönelik ifadelere yer verdikleri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin çocukların ürünlerini sınıftaki panoda sergiledikleri ve Kamelya öğretmenin belirli aralıklarla okuldaki panoyu da kullandığı görülmüştür. Özyürek ve Aydoğan (2011, s.51) tarafından yapılan çalışmada sanat etkinliklerini değerlendirirken öğretmenlerin % 61,8'inin ürünleri uygun bir şekilde sergilediklerini söylemeleri sonucu

bu bulguyu desteklemektedir. Bulgular doğrultusunda Dilruba ve Açelya retmenlerin etkinlik sürecinde çocuklara sürekli müdahalede buldukları için çocuğun ürününün üretmenin istediği biçime dönüşmesi nedeniyle sergileme aşamasında ayırım yapmadıkları düşünülmektedir. Bu durum bahsedilen retmenlerin çocukları kopya sanat etkinlikleri yapma konusunda zorladıklarını düşündürmektedir. Dilruba ve Açelya üretmenin şablon etkinlikler uygulamalarına ailelere ve okul yönetimine çocuğun rendiklerini somut olarak gösterme kaygılarının neden olduğu düşünülmektedir.

retmenlerin ocukların ürünlerine dönüt verme hususuna ilişkin yapılan gözlemlerde; Dilruba ve Açelya üretmenin istedikleri şekilde görünen etkinliklere sözel pekiştireç kullandıkları görülürken Kamelya üretmenin her bir çocuğun ürününe özgü sözel pekiştireç kullandığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu nal (2018, s.67) tarafından yapılan çalışmada retmenlerin çocukların sanat ürünlerini değerlendirirken genellikle sözel olarak geri bildirim verdikleri sonucu ile örtüşmektedir. Bulgular doğrultusunda Dilruba ve Açelya üretmenin bireysel farklılıkları göz ardı ederek çocukların ürünlerini değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gözlemler sırasında Dilruba üretmenin beğermediği ürünlere olumsuz yorum yapmaktan kaçınmadığı dikkat çekmektedir.

Yapılan gözlemlerde Dilruba ve Açelya üretmenin çocuklar etkinliği yaparken eksik ya da yanlış yapan çocuğu uyarabilmek amacıyla gözlem yapmayı dikkate aldıkları; Kamelya üretmenin ise çocukların gelişim alanlarda meydana gelen değerlikleri fark etmek amacıyla gözlem yaptığı görülmüştür. retmenlerin yaptıkları gözlemleri kaydetmediği belirlenmiştir. Ayrıca Dilruba üretmenin çocuğun gelişimini yansıtan özgün ürünleri gelişim dosyasına koymak yerine üzerinden zaman geçtikten sonra pe attığı; Açelya üretmenin ürünleri genellikle ailelere gönderdiği ve Kamelya üretmenin ürünleri her bir çocuğa özel gelişim dosyasına koyduğu gözlenmiştir. Özyürek ve Aydoğan (2011, s.51) tarafından yapılan çalışmada benzer bir bulguya rastlanmıştır. Araştırmaya göre retmenlerin sanat etkinliklerini değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüşlerinde % 28,2'sinin ürünleri dosyalayarak ve % 3,6'sının ise ürünleri eve göndererek değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Sanat etkinliğini değerlendirme sürecinde üretmenler kendileri açısından değerlendirme yaparken sanat etkinliklerini hazırladıkları plana göre uygulayıp uygulamadıklarını dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir. Dilruba ve Açelya retmen etkinliği uygulama aşamasında çocuklara nitelikli bir şekilde rehberlik edebilmeyi

önemsediklerini dile getirirken; Dilruba ve Kamelya öğretmen etkinlik boyunca yaşadıkları zorlukları göz önünde bulundurduklarını söylemişlerdir. Ayrıca öğretmenler kendileri açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmelerine rağmen değerlendirme yazmadıklarını ifade etmişlerdir. Bulgulara bakıldığında öğretmenlerin etkinlikleri hazırladıkları plana uygun bir şekilde gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Yapılan gözlemlerde Dilruba ve Açelya öğretmenin genellikle etkinlik uygulamalarında çocuklara rehberlik edemedikleri ve onları doğrudan yönlendirip sınırlandırdıkları görülmüştür. Dilruba öğretmenin etkinlik sürecinde genellikle süreç boyunca kararlar alıp etkinliği yönetme çabasında olduğundan çocuklardan daha fazla yorulduğu gözlenirken; Kamelya öğretmenin etkinlik sürecinde kendisini geri planda tuttuğu ve kararları çocuklara bıraktığı için daha az yorulduğu gözlenmiştir. Bulgular doğrultusunda Dilruba ve Açelya öğretmenin uygulamalarında herhangi bir değişikliğe gitmedikleri için kendilerini değerlendirmeyi pek dikkate almadıkları; Kamelya öğretmenin bu duruma gereken özeni göstermesine rağmen yazıya geçirmedeği için kendisini değerlendirmede eksik kalacağı düşünülmektedir.

Sanat etkinliğini değerlendirme sürecinde öğretmenler program açısından değerlendirme yaparken ele aldıkları kazanım göstergelere ulaşabilme durumlarına dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Dilruba ve Kamelya öğretmen programın çocukların yaşlarına ve beceri düzeylerine uygun olup olmadığını incelediklerini dile getirmişlerdir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak programın verilmek istenen kavrama uygunluğunu göz önüne aldığını ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler program açısından değerlendirme yaparken dikkat ettiği noktaları belirtmelerine rağmen değerlendirme yazmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu Erkut (2016, s.124)'un katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin program açısından değerlendirme yaparken yazıya geçirmediklerini belirlemesi bulgusu ile birebir eşleşmektedir. Elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin uygulamalarında planlarında ele aldıkları kazanım ve göstergelere ulaşabildikleri söylenebilir. Yapılan gözlemlerde Dilruba ve Kamelya öğretmenin genellikle çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun etkinlikler uyguladıkları görülmüştür. Buna ek olarak programın verilmek istenen kavrama uygun olmasına rağmen Dilruba öğretmenin uyguladığı etkinliklerde ele aldığı kavramı tam olarak aktarmada yetersiz kaldığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin etkinlik planlarında sanat etkinliklerini değerlendirme soruları incelendiğinde; Dilruba ve Açelya öğretmenin planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici

ifadelerle verilmediği; Kamelya öğretmenin planlarının çoğunda değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici nitelikte olduğu görülmüştür. Sonuç olarak öğretmenlerin sanat etkinliği sonunda değerlendirme yazmamaları programı değerlendirmeye gereken önemi vermediklerini düşündürmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları sanat etkinliklerinin çocukların gelişimini nasıl etkilediğine ilişkin görüşlerinde, öğretmenler uyguladıkları sanat etkinliklerinin çoğunlukla sosyal ve duygusal alana yönelik davranışlara etki ettiğini söylemişlerdir. Bu gelişim alanını öz bakım ve motor gelişim alanı takip etmektedir. Dilruba öğretmen diğer öğretmenlerden farklı olarak sanat etkinliği uygulamalarının bilişsel gelişimi desteklediğini dile getirirken; Açelya öğretmen dil gelişimine olan etkisinden söz etmiştir. Gözlemler doğrultusunda Dilruba ve Açelya öğretmenin yoğun olarak ince motor becerilerin gelişimine ağırlık veren uygulamalarının olduğu ve Açelya öğretmenin buna ek olarak dil gelişimine de sıkça yer verdiği görülmüştür. Kamelya öğretmenin tüm gelişim alanlarına yönelik uygulamalarının olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin hepsinin çocuklarda motor becerilerin olgunlaşması, yardımlaşma ve temizleme gibi davranışları geliştirdikleri görülmüştür. Dilruba öğretmenin sayılan davranışlara ek olarak odaklanma ve sabretme; Açelya öğretmenin iş birliği ve kendini ifade etme; Kamelya öğretmenin kendini yaratıcı yollarla ifade etme, estetik algılarının oluşması, paylaşma ve düzenleme davranışlarını geliştirdiği söylenebilir. Ancak Dilruba öğretmenin bilişsel alandaki etkilerinden söz ederken hayal gücünü geliştirdiğini ifade etmesine rağmen uygulamalarında bu nitelikte etkinliklere yok denecek kadar az rastlanmıştır. Bu durum dışında öğretmenlerin uygulama sonrası etkisi olduğunu düşündüğü alanlar ile uygulamalarının tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin belirlenmesinde sosyoekonomik düzey ölçüt olarak kullanılmıştır. Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin sanat etkinliklerini planlama ve uygulama sürecine ilişkin görüş ve uygulamalarında sanat merkezine yerleştirilen materyaller alt temasında ve çocukları sanat merkezine yönlendirme temasında sosyoekonomik düzeyin etkisi göze çarpmıştır. Sözü edilen tema ve alt temalarda sosyoekonomik düzeyin Açelya ve Kamelya öğretmene bazı avantajlar sağladığı düşünülmektedir. Bulgular doğrultusunda öğretmenlerin sanat etkinliklerini değerlendirme sürecine ilişkin görüş ve uygulamalarında sosyoekonomik düzeyin etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Sosyoekonomik düzeyin planlama ve uygulama kısmında öğretmenlere az da olsa yarar sağladığı görülmüştür ancak eğitimcinin rolünün

en önemli faktör olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin lisans düzeyinde aldıkları “Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi” dersinin niteliğini etkileyen öğretim elemanlarının da önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Dilruba ve Açelya öğretmenin sanat etkinliklerine yönelik herhangi bir eğitim almamalarının dezavantaj olduğu ve Kamelya öğretmenin “Sanatsal Faaliyetlerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri” isimli seminere katılmasının uygulamalarına etkisi olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Kerem ve Kamaraj (2000, s.126) tarafından yapılan araştırmanın bir bulgusuyla benzeşmektedir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık konusunda eğitim alıp almama durumları ile yaratıcılığı geliştirmek amacıyla uyguladıkları sanat etkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yapılan araştırma öğretmenlerin çocuğun sanat etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaratıcılığın gelişimi üzerindeki etkisini ortaya koymuştur. Sanat etkinliklerinin özgün düşünceyi ve hayal gücünü ortaya çıkarma amacına yönelik olarak uygulanması gerektiğine alanyazında sıklıkla değinilmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın öğretmenlere ve eğitim programlarına ışık tutarak faydalı olması beklenmektedir.

4.2. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Katılımcı öğretmenlerin, uyguladıkları sanat etkinliklerine ilişkin görüşleri, gözlemlenen sanat etkinliği uygulamaları ve öğretmenlerden alınan sanat etkinliği planları ile sınırlıdır.
- Ayrıca çalışma nitel araştırma yöntemiyle desenlendiği için araştırma sonuçlarının genellenmesi olanaklı değildir.

4.3. ÖNERİLER

4.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

- Okul öncesi öğretmenleri sanat etkinliklerini planlarken çocukların fikirlerinden yararlanma hususunda esnek davranmaya istekli olmalıdırlar.
- Okul öncesi öğretmenleri sanat etkinliklerini sık sık uygulamak yerine yaratıcı düşünceyi geliştirecek ve sanatsal bakış açısı kazandırabilecek biçimde özenle planlamalı ve uygulamalıdırlar.

- Okul öncesi öğretmenleri sanat etkinliklerinde yönlendiren değil çocuğa farklı yollar denemesi için rehber olmalıdır.
- Okul öncesi öğretmenleri sanat merkezine çocukların estetik algılarını harekete geçirecek ve yaratıcılığını destekleyecek açık uçlu ve çeşitli materyaller bırakmalıdır.
- Okul öncesi öğretmenleri sanat etkinliği öncesinde çocukların istekle katılmasını sağlamak için onların ilgisini çekecek uygulamalara yer vermelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri etkinliğe katılım sağlamayan çocuğu zorlamamalı ve baskı yapmamalıdır.
- Okul öncesi öğretmenleri çocukların kendilerini rahat ifade edebilecekleri, yaratıcılığa uygun yöntem ve tekniklere daha fazla yer vermelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri sanat etkinlikleri sırasında çocuklarla iletişim kurarken onların soru sorabilecekleri bir ortam oluşturmalı ve düşünme becerilerini geliştirecek açık uçlu sorular sormalıdır.
- Okul öncesi öğretmenleri farklı sanat tekniklerini denemeye fırsat vermeli ve birden fazla tekniğin kullanılabilceği etkinliklere ağırlık vermelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri materyal konusunda çocuklara seçim şansı sunmalı ve materyalleri farklı şekillerde ve birçok materyali bir arada kullanmalarına fırsat vermelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri çocukların hayal güçlerini kullanarak farklı düşünceler geliştirmeleri konusunda onları cesaretlendirmelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri kopya ve şablon çalışmalarından uzak durarak çocukların özgün ürünler ortaya koymasını sağlayacak etkinliklere yer vermelidirler.
- Okul öncesi öğretmenleri çocukların kendi ürünlerini değerlendirmelerine olanak sunmalıdırlar.
- Okul öncesi öğretmenleri bireysel farklılıkları göz önüne alarak çocukların ürünlerini değerlendirmelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri etkinlik değerlendirmelerini mutlaka not etmeli ve sonraki yıllarda bu notlarından faydalanarak planlamalarını gerçekleştirmelidir.
- Okul öncesi öğretmenleri sanat etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme sürecine ilişkin hizmet içi eğitim yoluyla bilgilendirilebilir.

- Öğretmenlerin yetiştirilme sürecinde verilen sanata ilişkin eğitimlerin üniversitelerde görev yapan konunun uzmanları tarafından verilmesi sağlanabilir.

4.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler

- Okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında incelenmesine yönelik yapılan bu araştırma farklı bir ilde daha geniş bir çalışma grubuyla yapılabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin karşılaştıkları zorluklara ilişkin araştırmalara yapılabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerin sanat eğitimi konusundaki bilgileri ve kendilerini yeterli hissedip hissetmediklerine ilişkin olgubilim çalışmaları yapılabilir.
- Sanat etkinliklerinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisini inceleyen deneysel araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırmada da öğretmen özellikleri araştırmanın dışında tutulmuştur. Araştırmacılara, öğretmenlerin tutumları, yaratıcı düşünme becerileri, kişilik özellikleri, kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi biçimlerine bağlı olarak sanat etkinlikleri planlamalarını ve bu planları uygulamaya yönelik durumlarını inceleyen başka araştırmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2003). *Okul öncesi dönem çocuklarında görsel sanat eğitimi*. (2. baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Acer, D. (2015). Okulöncesi dönem çocuklarının sanat hakkındaki düşünceleri: "Çocuk sanatçı-sanatçı çocuk projesi". *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (4), 1679-1694.
- Akaroğlu, E. G. (2014). *Sanat eğitim programının 6 yaş çocuklarının görsel algı düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akçum, E. (2005). *5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okul öncesi eğitimin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akman, İ. (2014). *Okul öncesi dönem çocuğunun kendini ifade etmesinde resmin önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 11-17.
- Aral, N. ve Can Yaşar, M. (2011). Sanat eğitimi. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi* içinde (s. 283-306). (2.baskı). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Argun, Y. (2012). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi* (3.baskı). Ankara: Anı yayıncılık.
- Artut, K. (2001). *Okul öncesinde resim eğitimi* (1. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2004). Okul öncesi resim eğitiminde çocukların çizgisel gelişim düzeylerine ilişkin bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 223-234.
- Artut, K. (2007). *Okul öncesinde resim eğitimi* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Aslan, E., Aktan, E., Kamaraj, I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem çözme becerisi üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (9), 37-48.
- Aslan, N., ve Cansever, B. A. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(3), 333-340
- Atay, Z. (2009). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin yaş, cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumlarına göre incelenmesi: ereğli örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcı, C. ve Sağsöz, G. (2018). Okul öncesi eğitimde görsel sanat etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 26 (2), 403-412.
- Ayan, B.E. (2017). *Okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin yaratıcılığa ilişkin görüşleri ile öğrencilerinin yaratıcılık performansları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayancı, Y. (2006). *3-6 Yaş okulöncesi çocuklarında seramik eğitiminin yeri ve önemi ile yeterliliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1). 187-200.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk gelişiminde bir oyun olarak sanat ve resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (37), 303-316.
- Aykanat, E. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek üzere ölçek geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bae, J.H. (2004). Learning to teach visual arts in an early childhood classroom: the teacher's role as a guide. *Early Childhood Education Journal*, 31 (4), 247-254.
- Baltacı, H. (2013). *Çocuğun yaratıcılık performansında görsel değerlerin yeri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bayındır, N. ve İnan, H.Z. (2008). Theory into practice: examination of teacher practices in supporting children's creativity and creative thinking. *Ozean Journal of Social Sciences*, 1,(1), 09-98.
- Baysal, Z. N., Kaya, N. B. ve Üçüncü, G. (2013). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinde bilimsel yaratıcılık düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38, 55-64.
- Bayraktar, İ. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesinde sanat eğitimine yönelik görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bostancı, F. (2006). *Çocuk resmini konu, çizgi, şekil ve renk açısından değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bulut, A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sanat ve yaratıcılık kavramlarına ilişkin algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (3), 913-920.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç- Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyükyıldırım, S. (2018). *Okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adaylarının görsel sanatlar öz yeterlik algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Can-Yaşar, M. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Can-Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3 (2), 201-209.

- Ceylan, E. (2008). *Okulöncesi eğitime devam eden 5–6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J.W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır İlhan, A. (2002). Yaratıcı düşüncenin geliştirilmesinde sanat eğitiminin rolü. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 19, 16-18.
- Çakmak, A. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çelebi-Erol, C. (2016). Sanat eğitimi ortamlarında yaratıcı düşünme olanakları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43), 1418-1422
- Çelik, M. ve Yazar, A. (2009). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinde kullanılan yoğurma maddelerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, (16), 45-51.
- Çeliköz, N. (2017). Okulöncesi dönem 5-6 yaş çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2 (1), 1- 25.
- Çellek, T. (2003). Sanat ve bilim eğitiminde yaratıcılık. *Pivolka*, 2(8), 4-11.
- Çetin, Z. (2014). Yaratıcılığın Gelişimi. E.Ç. Öncü (Editör), *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi* içinde (s. 85-91). Ankara: Pegem Akademi.
- Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetingöz, D. (2012). Anasınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 1-10.
- Çoban, Ç. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Çukur, D., ve Delice, E. G. (2011). Erken çocukluk döneminde görsel algı gelişimine uygun mekân tasarımı. *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(24), 25-36.
- Dababneh, K., Ihmeideh, F. M. & Al-Omari, A. A. (2010). Promoting Kindergarten Children' s Creativity in the Classroom Environment in Jordan. *Early Child Development and Care*, 108 (9) ,1165-1184.
- Dağal, A. B., ve Şallı, D. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarına sanat ve sanat dalları hakkında farkındalık kazandırarak duyarlılıklarını artırma projesinin 'Proje Tabanlı Öğretme' yöntemiyle aktarılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 217-224.
- Dağlıoğlu, H. E. (2011). Erken çocukluk döneminde yaratıcılığın gelişimi ve desteklenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3 (2), 594-618.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). Yaratıcılık, Hayal Gücü ve Zekâ İlişkisi. E.Ç. Öncü (Editör), *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi* içinde (s. 55-72). Ankara: Pegem Akademi.
- Dere, Z. (2014). *Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Diğler, M. (2012). *Okul öncesinde resim eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dinçer, Ç., Demiriz, S. ve Şimşek, I. (2003). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin sanat etkinliklerine yaklaşımlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 28(129), 50-63.
- Duman, G. (2014). Okul öncesi öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin sanat etkinliklerine karşı görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 24-47.
- Dülger, A. (2019). *Okul öncesi resimli çocuk kitaplarındaki illüstrasyonların çocukların yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Ekiz, D. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Engin-Gökbel, A. (2019). *Okul öncesi 4-5 yaş çocuklarına uygulanan bütünleştirilmiş yaratıcı drama ve sanat etkinliklerinin yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ercivan-Zencirci, D. (2012). Okul öncesi dönemde resim eğitimi dersi kolaj uygulamaları. *Ege Eğitim Dergisi*, 2 (13), 76-90.
- Erdem, Ç. (2019). *Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında sanat temelli etkinliklerin görsel sanatlar eğitimi doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, M.Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (17), 95-106.
- Erkan, H. (2005). *Altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erkut, D. (2016). *Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Genç, Ş. ve Senemoğlu, N. (2001). *Okul öncesi eğitimi, ilköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı*, Modül 12. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- Gizir-Ergen, Z. (2013). *Proje yaklaşımının anasınıfına devam eden çocukların yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev: A. Ersoy ve P. Yalçınoglu). (5.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gök, G. (2009). *Boyama kitaplarının anaokullarında eğitim gören çocukların yaratıcılıklarına olan etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gökalp, M. (2016). Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin “Yaratıcılık ve Geliştirilmesi” dersinde okul öncesi bölümü öğrencilerine olan etkisi (Samsun Eğitim Fakültesi Örneği). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (3), 26-36.
- Gökaydın, N. (2002). *Temel sanat eğitimi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Gökmen, A. (2017). *60-84 aylık çocuklarda yaratıcı problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Görener, Ö. (2006). *5-6 yaş grubu çocuklarda yapılandırılmış görsel sanatlar eğitiminin görsel algılamaya etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Harmanlı, Z. (2002). *Yaratıcılık ve yaratıcılığın geliştirilmesinde etkili olan başlıca faktörler*. *Dokuz Eylül Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- İlhan, A. Ç. (1995). Okul öncesi eğitim programlarında resim dersinin yeri. *Anadolu Sanat Dergisi*, (4), 57-64.
- İlhan, Ç. A. (2008). Okul öncesinde Yaratıcılık ve Drama Eğitimi. A. Öztürk (Editör), *Okul öncesinde Sanat Eğitimi ve Drama içinde* (s.303-319). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İnal-Kızıltepe, G., Can-Yaşar, M., Uyanık, Ö. (2017). Bilişsel becerileri destekleme programının 61-72 aylık çocukların yaratıcı düşünme, akademik ve dil becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 612-629.
- İnan, H. Z. (2014). Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcılık: Reggio Emilia Örneği. E.Ç. Öncü (Editör), *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi içinde* (s. 124). Ankara: Pegem Akademi.
- Kandır, A., Gözüm, A.İ.C. ve Türkoğlu, D. (2016). Meb 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Görsel Sanat Etkinlikleri Yönünden Değerlendirilmesi. Ö. Demirel ve S. Dinçer (Editörler), *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı içinde* (s. 532-546). Ankara: Pegem Akademi.

- Kara, A. (2007). *Okulöncesi Dönemde 5-6 Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılık Düzeylerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Karaca, N.H. (2015). *Yaratıcı rahatlama çalışmalarının anaokuluna devam eden çocukların benlik kavramı ve motor yaratıcılığına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karaçelik, S. (2009). *Okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, G. (2016). *2012 Okul öncesi eğitim programının yaratıcılık açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karamustafaoğlu, S., Kandaz, U. (2006). Okulöncesi Eğitimde Fen Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntemleri ve Karşılaşılan Güçlükler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 65-81.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1),71.
- Kaya, S. (2014). Ebru sanatının çocuklar üzerindeki rolü ve düzce istiklal anaokul örneği. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 5(10). 54-70.
- Kaymak, M. N. ve İlden, S. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesinde sanat eğitimi anlayışına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(18), 21-29.
- Kefi, S. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarında yaratıcı sanat etkinliklerinin uygulanmasında oyun yönteminin etkililiği. *1. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi*, (3.cilt), İstanbul: Ya-Pa, s. 153-169.
- Kerem, E. A. ve Kamaraj, I. (2000). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Öneri Dergisi*, 3(14), 117-127.

- Kılıç, F. (2013). Pre-school teachers' perceptions regarding the concept of creativity: A metaphorical study. *International J. Soc. Sci. & Education*, 4(1), 122-134
- Koçer, H. (2012). The Evaluation of the Art Activities Applied in Preschool Education Programmes in Terms of Self-Expression Opportunity Given to Child. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 51(2012), 289-295.
- Kurtuluş, E. (1999). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaş grubu çocuklarına yaratıcı etkinlikler yoluyla kavram (zaman kavramı) öğretilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuşçu, Ö. (2017). *Orff-schulwerk pedagojisi destekli müzik eğitim programının 5 yaş çocuklarının yaratıcılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Metin, Ö. (2019). *Müzikli hikâye ve masalların okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların yaratıcılık düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara.
- Noyat, Ş. (2018). *Görsel sanatlar eğitiminde Montessori eğitimi yaklaşımının, okul öncesi çocuklarının yaratıcılık gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Okutan, N.Ş. (2012). *Karma ve izole yaş gruplarında verilen okul öncesi eğitiminin 4-6 yaş grubu çocuklarının gelişim özellikleri ve yaratıcılık performanslarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden beş-altı yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı drama etkisinin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ömeroğlu, E., Turla, A. (2001). Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi ve desteklenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 49-53.
- Öncü, E. Ç. (2014). Bireysel Yaratıcılığı Geliştirici Etkinlikler ve Okul Öncesinde

- Yaratıcı Uygulamalar. E.Ç. Öncü (Editör), *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi* içinde (s. 215). Ankara: Pegem Akademi.
- Özalp, H.K. (2009). *Okul öncesi dönem (5-6 yaş grubu) sanat etkinliklerinde çok alanlı sanat eğitimi yönteminin uygulanması üzerine bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdağ, D. E. (2019). *Seramik eğitimi programının 5 yaş çocuklarının yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özden, Z. (2011). *Okul öncesi eğitimde görsel sanatlar etkinliklerinin gerekliliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığa etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (3), 675-705.
- Özkan, H. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, B. ve Girgin, F. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarını değerlendirmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4 (4), 79-85.
- Özler, H. (2009). *Anaokulu öğretmenleri tarafından yaptırılan görsel sanat etkinliklerinin yaratıcılık açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özmenteş, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin evdeki müziksel ortamları, müzik dersine yönelik tutumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37 (163), 53-66.
- Özmuş, M. (2012) Öğretmen eğitiminde yaratıcılık ve inovasyon. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 731-746.

- Öztürk, E. (2008). *Preschool teachers' self reported beliefs on integrated curriculum: integration of visual art with other activities* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk-Aynal, Ş. (2014). Eğitimde Yaratıcılık. E.Ç. Öncü (Editör), *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi* içinde (s. 103-113). Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, A. ve Aydoğan, Y. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin serbest zaman etkinliklerine ilişkin uygulamalarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 41-58.
- Polat, A.E. (2014). *Okulöncesi eğitim kurumlarındaki kalitenin çocuğun yaratıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sağlar, G. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerde matematiksel yaratıcılığı teşvik etme öz yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sağsöz, G. (2007). *Malatya il merkezinde görev yapan okulöncesi öğretmenlerinin yoğurma maddelerini kullanma durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Seggie, F.N. ve Bayyurt, Y. (2015). *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sezgin, E. (2004). *Okulöncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş çocukların yaratıcı düşüncelerine çeşitli değişkenlerin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sönmez-Ektem, I. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine göre uygulama okullarındaki etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (26), 524-547.
- Sözer-Çapan, A.S. (2014). *Beyin temelli öğrenme yaklaşımına göre hazırlanan bir eğitim programının 5 yaş çocuklarının yaratıcılık becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Subaşı, S. (2014). *Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin çocuğun resimsel yaratıcılığına katkıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, A. Ş. (2008). *Çocuk resimlerindeki yaratıcılığın plastik açıdan incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahintürk, Ö. (2012). *Montessori yönteminin okul öncesi dönemde öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temiz, Z. (2017). Hangisi daha güzel? Yaratıcı sanata karşı kalıplaşmış sanat etkinlikleri. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi*, 7 (2), 51-61.
- Terwiel, D.C. (2010). *Okulöncesi Sanat Eğitiminde Bir Malzeme Olarak Kil'in Yeri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezel, M. (2015). *2007-2014 yılları arasında okul öncesi öğretmenleri tarafından hazırlanmış görsel sanat eğitimi etkinlikleri yönergelerinin okul öncesi görsel sanat eğitimi ölçütlerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tezci, E. ve Dikici, A. (2003). Yaratıcı düşünceyi geliştirme ve oluşturmacı öğretim tasarımı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 251-260.

- Topuz, B. (2015). *Yaratıcılık eğitimi ve kimlik oluşumunda oyuncak: çocukta yaratıcı performans ve inşacı-eklemeci oyun yöntemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tuncer, B. (2015). Okul öncesi eğitim programlarının incelenmesi ve Türkiye’de uygulanan programla karşılaştırılması. *International Journal of Field Education*, 1 (2), 39-58.
- Tütüncü, S. (2006). *İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş) eğitimi dersi çerçevesinde çocuk resminde yaratıcılık kavramının algılanışına ilişkin bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulutaş, İ. ve Ersoy, Ö. (2004). Okulöncesi dönemde sanat eğitimi. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12 (1) , 3-12.
- Usal, Y. (2012). *Okul öncesi görsel sanatlar bilgisinin verilmesinde materyal kullanımının çocukların yaratıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, F. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sanat çalışmalarını değerlendirmesi. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*. 3 (4), 49-71.
- Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcılığa Yolculuk*. Ankara: Pegem Akademi.
- Üstündağ, T. (2014). *Yaratıcılığa yolculuk* (6.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yazar, A. (2007). *1914 - 2006 Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yaratıcılığın İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcı, E., Baydar, I., Y., Pınarcık. Ö. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin sanata ilişkin görüşlerinin incelenmesi, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (3), 74-88.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 96-105.

- Yıldırım, A. (2014). *Okul öncesinde yaratıcı problem çözme etkinliklerinin yaratıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. (2015). Yaratıcılığa Dayalı Eğitim Programları Oluşturma. E.Ç. Öncü (Ed.), *Yaratıcılığın Keşfi* içinde (s. 119-120). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız-Bıçakçı, M. (2014). Yaratıcılığı Anlamak. Englebright Fox, J. ve Schürmacher, R. (Eds.), *Çocuklarda Sanat ve Yaratıcılığın Gelişimi* (Çev: N. Aral ve G. Duman) içinde (s. 4-19). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldız-Davun, B. (2009). *Okul öncesi dönemde etkinliklerle desteklenmiş sanat eğitiminin çocukların estetik beğeni düzeylerine etkisi (Sosyal hizmetler çocuk esirgeme kurumu örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldız, F.Ü. ve Şener, T. (2007). *Okulöncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldız, V., Özkal, N., Çetingöz, D. (2003). Okul öncesi eğitimi alan ve almayan 7-8 yaş grubu çocuklarda yaratıcı potansiyelin değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (13), 129-137.
- Yılmaz, M. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar* (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2015). Toplumun sanat kültürünün biçimlenmesinde taklit, kopya ve şablon çalışmalarla yetişen nesillerin etkisi. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 8(15), 104-112.
- Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yuvacı, Z. (2017). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK-1. Etik Kurul İzni

Evrak Kayıt Tarihi: 14.01.2019 Protokol No: 3580

Tarih: 23.01.2019

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT
TEZ YAZARI:	Gülşah ATA
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
Prof.Dr. Coşkun BAYRAK (Başkan-Eğitim Fak.)	
Prof.Dr. T. Volkan YÜZER (Başkan Yardımcısı-Açıköğretim Fak.)	KATILMADI Prof.Dr. Esra CEYHAN (Eğitim Fak.)
Prof.Dr. Münevver ÇAKI (Güzel Sanatlar Fak.)	Prof.Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (İkt. ve İdari Bil. Fak.)
Prof.Dr. Hañdan DEVECİ (Eğitim Fak.)	Prof.Dr. Emel ŞIKLAR (İkt. ve İdari Bil. Fak.)

EKLER

EK-2. Araştırma İzni

Gelen Evrak Tarih ve Sayısı: 04/03/2019-E.15116

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79137285-605.01-E.4160886
Konu : Anket Uygulama İzni

26.02.2019

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik, Yazı İşleri Müdürlüğü)
Tepebaşı/ESKİŞEHİR

İlgi :a) 13/02/2019 tarih ve E.19688 sayılı yazınız,
b) Valilik Makamının 25/02/2019 tarih ve 79137285-605.01-E.4075596 sayılı onayı.

Danışmanlığını Dr. Öğretim Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT'ın, yaptığı Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülşah ATA'nın, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri" konulu yüksek lisans tez anket çalışmasına veri oluşturmak amacıyla yapacağı anket çalışması için izin isteği ilgi (a) yazınız ile bildirilmiştir.

Söz konusu anket çalışmasının, Müdürlüğümüze bağlı tüm anaokullarında ve ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlere ve bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilere yönelik uygulanabilmesi için Valilik Makamından alınan ilgi (b) onay ve uygulanacak anketler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yasin KARAKAYA
Millî Eğitim Müdür V.

Ek:
1- Makam Onayı (1 sayfa)
2- Anket (5 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı İle Aynıdır.
27.02.2019

Akpınar M. Kolordu C. NO:5 23100 /ELAZIĞ
Elektronik Ağ: <http://elazig.meb.gov.tr>
e-posta: elazigmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ahmet AKARSU-V.H.K.İ
Tel : (0 424) 238 50 24
Faks : (0 424) 233 36 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e001-cdba-3ed8-b6c8-6752 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2. (Devam) Araştırma İzni

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79137285-605.01-E.4075596
Konu : Araştırma İzni

25.02.2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a) MEB'e Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri 2012/13 sayılı Genelgesi.
b) Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü'nün 13/02/2019 tarih ve E.19688 sayılı yazısı.

Danışmanlığını Dr. Öğretim Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT'ın yaptığı Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülşah ATA'nın, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri" konulu yüksek lisans tez anket çalışmasına veri oluşturmak amacıyla yapacağı anket çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı tüm anaokullarında ve ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlere ve bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilere yönelik anket ve uygulama izin isteği, ilgi (b) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Müdürlüğümüz AR-GE Biriminde MEB'e bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi'ne bağlı olarak oluşturulmuş olan Bilimsel Araştırma İzni Değerlendirme Komisyonu 25/02/2019 tarihinde Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesi Ar-Ge Biriminde toplanarak başvuru hakkında gerekli incelemeyi yapmıştır. Söz konusu anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı tüm anaokullarında ve ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlere ve bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilere yönelik gönüllülük esasına dayalı olarak, okul idaresinde izni doğrultusunda, çalışmaların eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde 25 Şubat - 24 Mayıs 2019 tarihleri arasında uygulamaya dahil edilen konularla sınırlı kalma şartıyla, yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

İbrahim FİDAN
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
25.02.2019
Feyzi GÜRTÜRK
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
26 Şubat 2019

Akpınar Mah.Kolordu Cad.No:5 23100 /ELAZIĞ
Elektronik Ağ: <http://elazig.meb.gov.tr>
e-posta: elazigmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.AKARSU-V.H.K.İ.
Tel : (0 424) 238 50 24
Faks : (0 424) 233 36 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2595-196b-3018-8e25-d8d9 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıdaki sorular kişisel durumunuzu belirlemeye yönelik sorulardır. Sorulan sorunun türüne göre; (.....) ile belirtilen yere kişisel durumunuza uygun cevabı yazınız ya da kişisel durumunuza uygun olan seçeneklerin () içine X işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Yaş (.....)

2. Cinsiyet

Kadın

Erkek

3. Öğrenim durumunuz

Önlisans

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

4. Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz? (.....)

Mezun olduğunuz program adı:

5. Çalıştığınız kurum türü

İlkokula bağlı anasınıfı

Ortaokula bağlı anasınıfı

Bağımsız anaokulu

Diğer (Lütfen belirtiniz

6. Eğitim verdiğiniz çocukların yaş grubu

36 - 48 ay

48 - 60 ay

60 - 66 ay

7. Öğrenim hayatınızda sanat etkinliklerine ilişkin aldığınız dersler nelerdir?

Lütfen belirtiniz

.....
.....
.....

8. Sanat etkinliklerine yönelik aldığınız hizmet içi eğitimler ya da özel bir kurs, seminer vb. nelerdir?

Lütfen belirtiniz

.....
.....
.....

EK-4. Gönüllü Katılım Formu

EK 4: Gönüllü Katılım Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri” başlıklı bir tez çalışması olup okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinin yaratıcılık bağlamında incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma Gülşah ATA tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile okul öncesinde yaratıcılığa yönelik gerçekleştirilmesi gereken sanat etkinliklerinin amacına ne düzeyde ulaştığını belirlemek ve bu konuda öneriler geliştirmenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu” ve “Doküman İnceleme Formu” kullanılarak sizden veriler toplanacaktır.
- “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” uygulama esnasında not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanılacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler dijital ortamda korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Gülşah Ata’ya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı: Gülşah ATA

Cep Tel:05319949689

e-posta:gulsahata23@hotmail.com

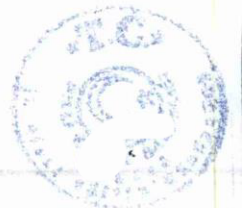
Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzalıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

GÖRÜŞME BİLGİLENDİRME FORMU

Merhaba, ben Gülşah ÖZGÜN. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Okulöncesi Öğretmenliği Programında “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri” başlıklı bir araştırma yürütüyorum. Bu araştırmadan elde edeceğim veriler yüksek lisans tez çalışmamın verilerini oluşturacaktır. Bu bağlamda sizinle görüşme yapmak istiyorum. Yapılan görüşme sizin gönüllü olarak katılımınız çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir ve gizli kalacaktır. Elde edilen bilgiler bu araştırma dışında başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüşülen bireylerin isimleri ve çalıştıkları kurumlar kesinlikle rapora yansıtılmayacaktır. Bunun yerine kod isimler verilecektir. Görüşme sırasında istediğiniz zaman soruyu tekrarlayabilir ya da soru yeterince açık değilse açıklama yapabilirim. Lütfen görüşme sırasında kendinizi bir sohbet ortamında olduğu gibi rahat hissetmeye çalışın. Araştırma sürecinde eğer isterseniz gönüllü olarak çalışmaya katılmaktan vazgeçebilirsiniz. Bu isteğiniz nedeniyle herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır.

Görüşme yaklaşık 20-30 dakika sürecektir. Zamanı etkili bir biçimde kullanmak, verdiğiniz yanıtların kaydını ayrıntılı ve doğru olarak tutmak için, görüşmeyi ses kayıt cihazı ile kaydetmek istiyorum.

Araştırmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Gülşah ÖZGÜN
Yüksek Lisans Öğrencisi

İletişim Bilgileri

Adres: Sürsür mah. Mustafa Uygur bulvarı bina no:59 Merkez/ELAZIĞ

Telefon: 0531 994 96 89

E-posta: gulsahata23@hotmail.com

EK-6. Görüşme İzin Formu

GÖRÜŞME İZİN FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Okul Öncesi Öğretmenliği programında yüksek lisans öğrencisi olan Gülşah Özgün'ün görüşme bilgilendirme formundaki bilgileri okudum ve bilgi edindim. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Araştırmacı: Gülşah ÖZGÜN

Katılımcı Adı - Soyadı:

Araştırmacı İmza:

Katılımcı Tel:

İzin Tarihi:

İmza:

EK-7. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin yeri ve önemi konusunda ne düşünüyorsunuz?
 - a. Sanat etkinliklerinden ne anlıyorsunuz?
 - b. Sanat etkinliklerinin amacı ve işlevi nedir?
 - c. Sanat etkinlikleri çocuğa neler kazandırır?
2. Sanat etkinliğinde öğretmenin rolünü nasıl tanımlarsınız?
3. Sanat etkinliklerini planlarken nelere dikkat edersiniz?
 - a. Sanat etkinliği yapacağınız eğitim ortamını nasıl düzenlersiniz?
 - b. Ne tür sanat etkinlikleri planlamaya özen gösterirsiniz? (bireysel-küçük grup-büyük grup, tek başına-bütünleşik)
 - c. Sanat etkinliklerini hangi etkinliklerle bütünleştirmeyi tercih edersiniz? Neden?
 - d. Sanat etkinliklerine genellikle günün hangi zamanında yer verirsiniz?
 - e. Sanat etkinliklerine kaç dakika zaman ayırıyorsunuz? Etkinlik süresine nasıl karar verirsiniz?
 - f. Sınıfınızda sanat merkezi var mı? Neden?
 - g. Sanat merkezinde hangi materyalleri bulundurursunuz?
4. Sanat etkinliklerini uygularken nelere dikkat edersiniz?
 - a. Çocukların sanat etkinliğine geçişini nasıl sağlarsınız? Nasıl dikkat çekersiniz?
 - b. Etkinlikle ilgilenmeyen çocuklara yönelik yaklaşımınız nedir?
 - c. Hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanırsınız?
 - d. Hangi sanatsal teknikleri kullanırsınız?
 - e. Malzemeleri çocuklara nasıl sunarsınız?
 - f. Çocukların özgün ürünler ortaya koymasına için nasıl bir yol izlersiniz?
5. Sanat etkinliklerini değerlendirirken nelere dikkat edersiniz?
 - a. Çocuk açısından
 - b. Öğretmen açısından
 - c. Program açısından
6. Sanat etkinliklerinin çocuğun gelişimini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
7. Konuya ilişkin eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz nelerdir?

GÖZLEM BİLGİLENDİRME FORMU

Merhaba, ben Gülşah ÖZGÜN. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Okulöncesi Öğretmenliği Programında “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri” başlıklı bir araştırma yürütüyorum. Bu araştırmadan elde edeceğim veriler yüksek lisans tez çalışmamın verilerini oluşturacaktır. Bu bağlamda sizinle daha önceden görüşme yapmıştım. Şimdi de sınıfınızda uyguladığınız sanat etkinliklerini gözlemlemek istiyorum. Yapılan gözlem sizin gönüllü olarak katılımınız çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

Gözlem sürecindeki sanat etkinliği uygulamalarınızın tümü gizlidir ve gizli kalacaktır. Elde edilen bilgiler bu araştırma dışında başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken gözlenen bireylerin isimleri ve çalıştıkları kurumlar kesinlikle rapora yansıtılmayacaktır. Bunun yerine kod isimler verilecektir. Lütfen gözlem sürecinde ben sınıfta yokmuşum gibi rahat hissetmeye çalışın. Araştırma sürecinde eğer isterseniz gönüllü olarak çalışmaya katılmaktan vazgeçebilirsiniz. Bu isteğiniz nedeniyle herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır. Gözlem eğitim saatleriniz içinde sınıfınıza gelinip, günlük eğitim akışınızda yer verdiğiniz bir sanat etkinliği uygulamanız izlenerek gerçekleştirilecektir.

Araştırmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Gülşah ÖZGÜN
Yüksek Lisans Öğrencisi

İletişim Bilgileri

Adres: Sürsür mah. Mustafa Uygur Bulvarı bina no:59 Merkez/ELAZIĞ

Telefon: 0531 994 96 89

E-posta: gulsahata23@hotmail.com

EK-9. Gözlem İzin Formu

GÖZLEM İZİN FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Okul Öncesi Öğretmenliği programında yüksek lisans öğrencisi olan Gülşah Özgün'ün gözlem bilgilendirme formundaki bilgileri okudum ve bilgi edindim. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Araştırmacı: Gülşah ÖZGÜN

Katılımcı Adı - Soyadı:

Araştırmacı İmza:

Katılımcı Tel:

İzin Tarihi:

İmza:

EK-10. Gözlem Bilgilendirme ve İzin Formu (Veli için)

VELİ İZİN FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Okulöncesi Öğretmenliği Programında “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaratıcılık Bağlamında Sanat Etkinliklerini Uygulama Deneyimleri” başlıklı bir araştırma yürütüyorum. Bu araştırmadan elde edeceğim veriler yüksek lisans tez çalışmamın verilerini oluşturacaktır. Bu bağlamda çocuğunuzun yer aldığı sınıfta, sınıf öğretmeninizin uyguladığı sanat etkinliklerini gözlemlemek gereği ortaya çıkmıştır. Gözlem sürecinde öğretmenin sanat etkinliğinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında çocuklarımızla olan iletişimi gözlemlenecektir. Dolayısıyla çocuklarda bu araştırmaya dolaylı olarak katılmış olacaktır. Ancak çocuklarla ilgili bir veri bu araştırmada yer almayacaktır. Elde edilen bilgiler bu araştırma dışında başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken çocuğunuzun ismi ve okulunuzun ismi kesinlikle rapora yansıtılmayacaktır. Gözlem öğretmenin eğitim saatleri içinde sınıfa gelinip, günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanı, oyun zamanı ve bir sanat etkinliği uygulaması izlenerek gerçekleştirilecektir. Araştırmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Gözlem izin formundaki bilgileri okudum ve bilgi edindim. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Gülşah ÖZGÜN

Çocuğun Adı Soyadı:.....

Yüksek Lisans Öğrencisi

Veli Adı Soyadı:.....

Telefon: 05319949689

Tarih:.....

Mail: gulsahata23@hotmail.com

İmza:.....

EK-11. Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

Gözlemi Yapan Araştırmacı:

Gözlem Tarihi:

Gözlenen Öğretmen:

Gözlem Saati:

Gözlem Süresi:

PLANLAMA SÜRECİ	G Ö Z L E N D İ	G Ö Z L E N M E D İ	GÖZLEMÇİ NOTLARI
1. Sanat merkezinde ilgi ve merak uyandıran tarzda materyallere (çeşitli renk ve özellikte boyalar, kâğıtlar, kumaşlar, yoğurma maddeleri, artık malzemeler, çeşitli sanat eserlerinin görselleri, fırçalar, baskı malzemeleri, şövale vb.) yer verilmiştir.			
2.Çocuklara açık uçlu sorular sorma ve çocukların deneyimlerine fırsat verecek türde materyallere (çeşitli renk ve özellikte boyalar, kâğıtlar, kumaşlar, yoğurma maddeleri, artık malzemeler, çeşitli sanat eserlerinin görselleri, fırçalar, baskı malzemeleri, şövale vb.) yer verilmiştir.			
3.Çocukların gelişim özelliklerine uygun materyallere yer verilmiştir.			
4.Sanat etkinliği günlük eğitim akışında ayrı bir etkinlik olarak planlanmıştır.			
5.Sanat etkinliği günlük eğitim akışında bütünleştirilmiş etkinlik olarak planlanmıştır.			
6.Sanat etkinliği planlanırken farklı gelişim alanlarına yönelik kazanım ve göstergeler seçilmiştir.			
7.Sanat etkinliği için bir konu belirlenmiştir.			
8.Sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocuklar kendileri getirmişlerdir.			

EK-11. (Devam) Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

9.Sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri öğretmen temin etmiş veya hazırlamıştır.			
10.Sanat etkinliğinde kullanılacak materyalleri çocuklar kendileri belirlemiştir.			
11.Sanat etkinliği sınıfta uygulanmıştır.			
12.Sanat etkinliği bahçede uygulanmıştır.			
13.Sanat etkinliği için uygun eğitim ortamı düzenlenmiştir.			
14.Uygulama öncesinde etkinlik ile ilgili sohbet edilmiştir/bilgi verilmiştir.			
UYGULAMA SÜRECİ			
15.Uygulanan sanat etkinliğinin bir önceki etkinlikle bağlantısı sağlanmıştır.			
16.Sanat etkinliğine çocukların dikkati/ilgisi çekilmiştir.			
17.Çocukların materyalleri farklı biçimlerde kullanmaları desteklenmiştir.			
18.Çocukların farklı türde materyalleri kullanarak özgün ürün oluşturmalarına fırsat verilmiştir.			
19. Çocukların sanat etkinliğinde farklı teknikleri bir arada kullanmalarına fırsat verilmiştir.			
20.Etkinlik esnasında çocuklar tercihleri konusunda özgür bırakılmıştır.			
21.Çocuklara farklı sanat etkinlikleri yapmaları için seçenekler sunulmuştur.			
22.Etkinlik esnasında çocukları düşünmeye yönlendirecek açık uçlu sorular sorulmuştur.			
23.Etkinlik esnasında çocukların soru sorabilecekleri bir ortam sağlanmıştır.			
24.Etkinlik esnasında çocukların arkadaşlarıyla özel paylaşımda bulunmalarına imkân verilmiştir.			

EK-11. (Devam) Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

25. Etkinliğe katılmak istemeyen çocuklar katılımları konusunda cesaretlendirilmiştir.			
26. Öğretmen çocukların ürünlerine bir müdahalede bulunmamıştır.			
27. Sanat etkinliği oyun yöntemiyle sunulmuştur.			
28. Etkinlik esnasında müzik kullanılmıştır.			
29. Sanat etkinliğinde çocuklar bireysel çalışmışlardır.			
30. Sanat etkinliğinde çocuklar grup olarak çalışmışlardır.			
DEĞERLENDİRME SÜRECİ			
31. Etkinlik sonunda çocukların deneyimlerini paylaşmasına imkân verilmiştir.			
32. Etkinlik sonunda çocuğun ürününü anlatarak öz değerlendirme yapması desteklenmiştir.			
33. Öğretmen çocukların ürünlerine ilişkin olumlu pekiştirme vermiştir.			
34. Öğretmen çocuğun gelişim dosyasına çocukla beraber seçtikleri, çocuğun gelişimini yansıtan özgün ürünleri koymuştur.			
35. Öğretmen sanat etkinliği sürecinde çocukların gelişim özelliklerine yönelik yaptığı gözlemlerini not etmiştir.			
36. Öğretmen çocukların ürünlerini sınıf içinde ya da okul içinde sergilemiştir.			

EK-12. Görüşme ve Gözlem Tarihleri

Gözlem Tarihleri	Görüşme Tarihleri	Dilruba	Açelya	Kamelya
18.06.2019	11.03.2019	X		
19.03.2019		X		X
20.03.2019		X	X	
21.03.2019	15.03.2019		X	X
22.03.2019			X	X
25.03.2019		X		
26.03.2019		X		X
27.03.2019		X	X	
28.03.2019			X	X
29.03.2019			X	X
02.04.2019		X		X
03.04.2019		X	X	
04.04.2019		X	X	X
05.04.2019			X	X
08.04.2019		X		
09.04.2019		X		X
10.04.2019		X	X	
11.04.2019			X	X
12.01.2019			X	X
15.04.2019		X		
16.04.2019		X		X
17.04.2019		X	X	
18.04.2019			X	X
19.04.2019			X	X
22.04.2019		X		X
24.04.2019		X	X	
25.04.2019		X	X	X
26.04.2019			X	X

EK-13. Doküman İnceleme Formu

Doküman İnceleme Formu

PLANLAMA SÜRECİ	Evet	Kısmen	Hayır	Görüş ve Önerileriniz
1.Sanat etkinliğinin günlük eğitim akışında ne şekilde planlandığına;(Bireysel-küçük grup-büyük grup, tek başına-bütünleşik)				
2.Sanat etkinliği planında hangi gelişim alanlarına yönelik kazanım ve göstergelere yer verildiğine;				
3. Sanat etkinliği planında yer alan yaratıcılık ile ilgili hangi kazanımlara ve göstergelere yer verildiğine;				
4. Sanat etkinliği planında yer alan kazanım ve göstergelerin çocukların yaşına ve gelişim özelliklerine uygunluğuna;				
UYGULAMA SÜRECİ				
5. Planda yer alan öğrenme sürecinde etkinliğe çocukların dikkatini/ilgisini çekecek ifadelere yer verilip verilmediğine;				
6.Planda yer alan öğrenme sürecinde etkinlik için materyallerin seçimine yönelik ifadelere yer verilip verilmediğine;				
7. Planda yer alan öğrenme sürecinde çocuklara sorulabilecek açık uçlu sorulara yer verilip verilmediğine;				
DEĞERLENDİRME SÜRECİ				
8. Planda yer alan değerlendirme aşamasında çocukların deneyimlerini paylaşmasına yönelik ifadelerin yer alıp almadığına;				
9. Planda yer alan değerlendirme aşamasındaki soruların yaratıcılığı destekleyici ifadelerle verilip verilmediğine;				

ARAşTIRMACI GNLG

Tarih: 25.03.2019

Saat: 14.00

Etkinlik adı: Palyaço'nun Balonları

Etkinlik ncesi

ğrenme merkezlerinde çocuklar kendi kendilerine oynuyor. Sanat merkezindeki bazı çocuklar boyama sayfalarını boyuyor. Bazı çocuklar resim yapıyor. Öğretmen etkinlik hazırlığı yapıyor. Herhangi bir iletişim kurulmuyor. Çocukler kendi aralarında konuşuyorlar.

Etkinlik Gözlemi

Sınıf toplandıktan sonra ğretmen palyaço çocuk serkısını açtı. Çocukler istedikleri şekilde dans ederek eğlendiler. Serkidan sonra etkinlik için masalara geçildi. Öğretmen kuru boyaları almalarını istedi. Öğretmen çocuklara "Çocuklar palyaço'nun balonlarını rengarenk ve tasarımdan boyamanızı istiyorum. Etkinlik sonunda resim yarışması yapacağız." dedi. Çocukler boyama yaparken iplerinden biri: "Palyaço'nun balonlarını boyadım, nasıl olmuş? (Balonların yarısını kırmızı yarısını mavi boyadım). Öğretmen "Balonları tek bir renk ve farklı renklerde boyadım rengarenk olsun" dedi. Başka bir çocuk "ğretmenim siyah renge boyayabilir miyim?" dedi. Öğretmen "Daha canlı ve güzel renkler seçebilirsin" dedi. Çocuklarla iletişim bunlara sınırlı kaldı. Etkinlik sonunda ğretmen çocukları U düzeninde oturttu. Çocuklara "Evet, şimdi resim yarışması yapacağız. Bugün boyadığımız palyaço'nun balonlarını kimler daha güzel yapmış birlikte seçelim." dedi. Ardından çocuklardan birinin yaptığı ürünü alıp "Evet, bu resimde boyama tasarımlı, beyaz yerler kalmış, genelde hep aynı renkleri kullanmış. Çocuklar sizcede öyle değil mi?" dedi. Çocuklar ğretmen anladı. Ardından herkesin en beşendiği görsel açıdan kusursuz olan resim birinci seçildi. Ve dsil verildi. Diğer resimler sınıfın bir köşesine kaldırıldı. Öğretmen çocuklarda yardım isteyerek etkinlikleri ortaya aştı. Çocuklar sonra parka çıkaraklı.

EK-15. Görüşme Kodlama Anahtarı

1. Okul öncesi eğitimde sanat etkinliklerinin yeri ve önemi konusunda ne düşünüyorsunuz? / **a.** Sanat etkinliklerinden ne anlıyorsunuz?

- Çocukların motor becerilerini geliştiren etkinlikler
- Çocukların yaratıcılıklarını geliştiren etkinlikler
- Çocukların özgün bir ürün oluşturması
- Farklı materyallerle yapılan etkinlikler
- Kopya, şablon çalışmalarından uzak olan etkinlikler
- Günlük eğitim akışında sıkça yer verilen etkinlikler
- Planlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gereken etkinlikler
- Boyama çalışmaları

b. Sanat etkinliklerinin amacı ve işlevi nedir?/ **c.** Sanat etkinlikleri çocuğa neler kazandırır?

- Yaratıcılık, Estetik algılarını geliştirme, Yardımlaşma, Kendini çeşitli yollarla ifade etme, İş birliği
- İnce motor becerilerin gelişimi, Kaba motor becerilerin gelişimi
- Yaptığı ürünü anlatması, Etkinlik esnasında arkadaşıyla konuşması
- Hayal gücünü geliştirme, Dikkatini toplama, odaklanma
- Etkinlik yapılan ortamı temizleme

2. Sanat etkinliğinde öğretmenin rolünü nasıl tanımlarsınız?

- Süreçte çocuğun aktif olmasını sağlayan
- Etkinlikle ilgili çocuklara rehberlik eden
- Etkinlikle ilgili çocuklara bilgi veren
- Etkinlik için çocuğu güdüleyen
- Etkinlikle ilgili çocuğu yönlendiren

3. Sanat etkinliklerini planlarken nelere dikkat edersiniz?

a. Sanat etkinliği yapacağınız eğitim ortamını nasıl düzenlersiniz?

- Küme şeklinde
- Bireysel veya grup çalışmasına göre değişiyor.
- Masaların tamamını kullanarak dikdörtgen şeklini oluşturma
- Çocukların sanat etkinliklerinde becerilerine göre değişiyor.

EK-15. (Devam) Görüşme Kodlama Anahtarı

- b.** Ne tür sanat etkinlikleri planlamaya özen gösterirsiniz?
- Bireysel etkinlik / Grup etkinliği
 - Bütünleşik etkinlik / Tek başına etkinlik
- c.** Sanat etkinliklerini hangi etkinliklerle bütünleştirmeyi tercih edersiniz? Neden?
- Türkçe etkinliği
 - Müzik etkinliği
 - Okuma-yazmaya hazırlık etkinliği
- d.** Sanat etkinliklerine genellikle günün hangi zamanında yer verirsiniz?
- Beslenmeden sonra
 - Hareketli oyundan sonra
 - Günlük akışa göre değişiyor
 - Kitap saatinden sonra
- e.** Sanat etkinliklerine kaç dakika zaman ayırıyorsunuz? Etkinlik süresine nasıl karar verirsiniz?
- Etkinliğin türüne göre değişiyor
 - Çocukların becerilerine göre değişiyor
 - Etkinliğin niteliğine göre değişiyor
 - 30 dakikadan az
 - 30 dakikadan fazla
- f.** Sınıfınızda sanat merkezi var mı? Neden?
- Çocukların oyun zamanında istedikleri etkinliği seçip yapabilmeleri için sanat merkezi oluşturma
- g.** Sanat merkezinde hangi materyalleri bulundurursunuz?
- Çeşitli boyalar ve kâğıtlar
 - Oyun hamurları
 - Yapıştırıcı ve Makas
 - Farklı materyaller
 - Boyama sayfaları

EK-15. (Devam) Görüşme Kodlama Anahtarı

- İşlenecek konuyla ilgili materyaller

4. Sanat etkinliklerini uygularken nelere dikkat edersiniz?

- a. Çocukların sanat etkinliğine geçişini nasıl sağlarsınız? Nasıl dikkat çekersiniz?
- Şarkı söyleme
 - Parmak oyunu
 - Yapılacak çalışmayı söyleme
 - Materyalle dikkat çekme
 - Hikâye
 - Yapılacak ürünün örneğini gösterme
- b. Etkinlikle ilgilenmeyen çocuklara yönelik yaklaşımınız nedir?
- Konuşarak motive etme
 - Serbest bırakma
 - Birebir ilgilenme
 - Akran desteği
- c. Hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanırsınız?
- Gösterip yaptırma, Soru-cevap, Müzik, Anlatım, Tartışma, Oyun, Beyin Fırtınası, Öyküleştirme
- d. Hangi sanatsal teknikleri kullanırsınız?
- Kâğıt çalışmaları
 - Boya çalışmaları
 - Atık materyal çalışmaları
 - Yoğurma maddeleri
- e. Malzemeleri çocuklara nasıl sunarsınız?
- Çocukların materyallerini kendilerinin alması
 - Ortak kullanım sırasında materyalleri masaya koyma
 - Materyalin nasıl kullanılacağını gösterme ve anlatma
- f. Çocukların özgün ürünler ortaya koymasını için nasıl bir yol izlersiniz?
- Öğretmenin model olarak yaptığı üründen farklı şeyler yapabileceklerini söyleme
 - Sunulan materyalle yapılabilecekleri sorma

EK-15. (Devam) Görüşme Kodlama Anahtarı

- Etkinlikle ilgili beyin fırtınası yapma
 - Çocukları serbest bırakma
 - Çocukların fikir olarak birbirini yönlendirmesi
 - Farklı materyaller / örnekler sunma
5. Sanat etkinliklerini değerlendirirken nelere dikkat edersiniz?
- a. Çocuk açısından**
- Çocuğun etkinlikte hissettikleri
 - Çocuğun etkinliğe aktif katılımı
 - Etkinliğin çocuğun seviyesine uygunluğu
 - Çocuğun kavramı anlama düzeyi
- b. Öğretmen açısından**
- Etkinliği yaparken öğretmenin yaşadığı zorluk durumu
 - Sanat etkinliği uygulamasının plana uygunluğu
 - Etkinliği uygularken doğru rehberlik yapabilme
 - Etkinliğin planlanan süreye uygunluğu
 - Çocukların etkinliğe katılımını sağlayabilme durumu
 - Etkinliğin çocuklara bir şey kazandırabilme durumu
 - Etkinlik için ayrılan sürenin günlük eğitim akışına uyma durumu
- c. Program açısından**
- Kazanım ve göstergelere ulaşabilme durumu
 - Programın çocuğun yaşına uygunluğu
 - Programın çocukların becerilerine uygunluğu
 - Programın verilmek istenen kavrama uygunluğu
6. Sanat etkinliklerinin çocuğun gelişimini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
- Motor becerilerin olgunlaşması
 - İş birliği ve Yardımlaşma
 - Temizleme ve Düzenleme
 - Odaklanma ve sabretme
 - Hayal gücünü geliştirme
 - Kendilerini ifade etme
 - Estetik algılarını geliştirme